Abatele Emmanuel BARBIER

Infiltrările Masonice în Biserică

tradus și editat în limba română

Adevărul de Veacuri

© Adevărul de Veacuri, 2026

*Textul original al lucrării Les Infiltrations Maçonniques dans l'Eglise, publicată în 1910 de Abbé Emmanuel BARBIER (**1851–1925**), aparține domeniului public.*

Prezenta ediție constituie o traducere originală în limba română, realizată după ediții franceze conforme tradiției catolice preconciliare, și este protejată conform legislației în vigoare privind drepturile de autor asupra traducerilor.

Reproducerea fragmentelor scurte este permisă numai cu menționarea sursei.

Editura: Adevărul de Veacuri - adevaruldeveacuri.ro

Anul publicării: 2026

Tipărit prin sistem de imprimare la cerere

Adevărul de Veacuri

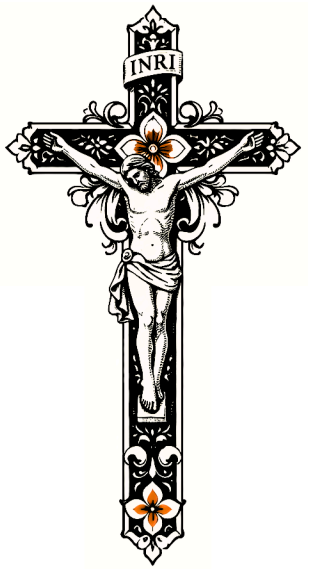
INRI

NIHIL OBSTAT :

Ineulis, die 27 septembris 1910.
H. Quiurerr, Libr. Censor.

IMPRIMATUR :

Cameraci, die 28 septembris 1910,
A. MASSART, Vic. Gen.
Domus Pontificiæ Antistes,

Abatele Emmanuel Barbier (1851-1925)

a fost un preot catolic francez, jurnalist și autor cunoscut pentru lupta sa împotriva liberalismului, modernismului și influențelor masonice din societate și din Biserică. Doctor în teologie, și-a consacrat o mare parte din viață apologeticii catolice și apărării doctrinei tradiționale împotriva erorilor religioase și politice ale epocii sale.

A condus mai multe reviste și a publicat numeroase lucrări de controversă doctrinară și socială, dintre care Infiltrațiile masonice în Biserică a devenit o lucrare de referință în mediile catolice antimoderniste de la începutul secolului al XX-lea. Stilul său se remarcă printr-o mare erudiție, prin abundența referințelor istorice și prin dorința constantă de a apăra ordinea socială creștină împotriva doctrinelor revoluționare și raționaliste.

Abatele Barbier se înscrie în curentul catolic contrarevoluționar francez, apropiat prin spirit de autori precum Louis Veuillot, Monseigneur de Ségur sau Henri Delassus. Scrierile sale rămân și astăzi căutate pentru analiza modernismului și a transformărilor religioase și politice ale societății contemporane.

Cuprins

APROBĂRI **10**

EPISCOPIA DE MONTPELLIER 10

ARHIEPISCOPIA DE CHAMBÉRY 13

EPISCOPIA DE VERDUN 15

EPISCOPIA DE PÉRIGUEUX ȘI SARLAT 17

INFILTRĂRILE MASONICE ÎN BISERICĂ **20**

PARTEA ÎNTÂI **21**

Cele două capete ale lanțului. — Planul masonic. — Masoneria catolică. — Schiță a studiului care ar trebui făcut. — Campanie generală împotriva Sfintei Congregații a Indexului. — Liga de la Münster: a) Circulară; — b) Organizare; — c) Textul Suplicii; — d) Documente suplimentare. 21

DOCUMENTELE **53**

I. CIRCULARA A — ..... LE... 190... 53

II. CIRCULARA B — ..... LE... 190... 57

III. BAZE DE ORGANIZARE 59

PRINCIPII 64

SCOP PRACTIC 65

DISPOZIȚIE EXECUTIVĂ 68

ORGANIZAREA ÎN GERMANIA 70

DESPRE RECRUTARE 72

DESPRE TERMENUL ÎNROLĂRII 74

DESPRE ÎNTREBUINȚAREA CARE SE FACE DE SUPLICĂ ȘI DE SEMNĂTURI 75
DESPRE CHELTUIELI 77
DESPRE EPOCA EXECUTĂRII 78
IV. TEXTUL SUPLICII 78
SUPLICĂ RELATIVĂ LA INDEXUL CĂRȚILOR INTERZISE, ADRESATĂ SFINȚIEI SALE PAPA PIUS AL X-LEA ȘI EPISCOPATULUI ȚĂRILOR DE LIMBĂ GERMANĂ ȘI ENGLEZĂ 79
EXTRASE DIN „CORRISPONDENZA ROMANA" 99

PARTEA A DOUA 104
O RENAȘTERE SPIRITUALISTĂ
I — DOCTRINELE NOULUI SPIRITUALISM 120
II — OCULTISMUL 124
III. — GNOZA 173
I. — Mistere iluminatoare 196
II. — Misterele purificatoare 209
GNOSTICISMUL ȘI FRANCMASONERIA 227
III. — CABALA 237
IV. — TEOSOFIA 265
V. — MARTINISMUL 280
VI. — ORDINUL CABALISTIC AL ROZACRUCII 288
VII. — LUCIFER ȘI SECTELE OCULTE 297
REORGANIZAREA MASONICĂ 305
CATOLICISM ȘI EZOTERISM 337

ROZACRUCIA CATOLICĂ 345
"LES ENTRETIENS IDÉALISTES" 365
D. Paul Vulliaud 388
Un colaborator — D. Joseph Serre 442
Vândut de frații săi 486
Un punct de joncțiune — Idealismul democratic 492
Societățile secrete catolice 503
Concluzie 508

APROBĂRI

EPISCOPIA DE MONTPELLIER

Le 18 septembre 1910.

DOMNULE ABATE,

Vă mulțumesc că ați păstrat atât de fidel amintirea unei întâlniri deja vechi, în care eu eram cel îndatorat, în timp ce

găseam din partea Dumneavoastră primirea cea mai binevoitoare și cea mai plină de simpatie.

Îmi cereți să sprijin cu numele meu reeditarea ce urmează a fi făcută a articolelor Dumneavoastră despre „Infiltrările masonice în Biserică". Eu nu voi adăuga nimic valorii acestei lucrări atât de întinse, atât de importante și care, pentru un atât de mare număr de catolici și chiar de membri ai clerului, va avea toate caracterele unei revelații, revelația acelui „mister al fărădelegii", opus „misterului dumnezeiești pogorâri", despre care vorbea Apostolul Sfântul Pavel!

M-am gândit uneori că, pe Calvar, asistând la agonia Domnului Nostru, Principele acestei lumi a fremătat de mânie atunci când a auzit consummatum est-ul Răscumpărătorului, triumfând prin însăși moartea Sa. Din acel moment, măsurând tot ceea ce pierduse și tot ceea ce avea să piardă în cursul veacurilor, demonul și-a făgăduit să nu suporte cu umilință înfrângerea sa, să nu consimtă la ea și să pună totul în lucrare, de-a lungul secolelor, pentru a paraliza, dacă nu pentru a distruge, Biserica și acțiunea ei în lume.

Vastele Dumneavoastră studii dezvăluie lucrarea de distrugere săvârșită cu o atât de extraordinară perseverență de către toți vrăjmașii religiei, pentru a se împotrivi mai întâi, apoi pentru a împiedica și întârzia mișcarea de convertire care atrăgea lumea către Iisus Hristos.

Persecuțiile sângeroase au înșelat nădejdea călăilor: ele au udat, au făcut să crească și să înflorească rădăcinile marelui arbore al Crucii. Credința a ieșit din catacombe asemenea soarelui care, după o auroră întunecată de nori, aprinde întregul orizont.

Dar atunci, precum spuneți, s-au deschis alte antro-uri, nu lângă sfintele galerii unde dormeau relicvele martirilor, ci în adâncurile societăților secrete, unde s-au pregătit armele cele mai perfide împotriva Bisericii.

Mulți vor fi uimiți de revelațiile Dumneavoastră; vor fi și mai uimiți când vor vedea că printre adepții sau favorizatorii acestui cult numărați oameni care se declară fii supuși ai Bisericii. Dar există, vai!, mai multe feluri de a sluji pe „cel rău", iar unii îi sunt sclavi fără să creadă în el.

Vă felicit, dragă Domnule Abate, că ați semnalat, cu dovezi în sprijin, progresul tenebros al unei secte care rămâne întotdeauna fidelă procedeelor aceluia care a fost ucigaș și mincinos încă de la început.

Binevoiți a primi, dragă Domnule Abate, sentimentele mele foarte devotate în D. N.

† VICTOR-ONÉSIME, Episcop de Cahors.

ARHIEPISCOPIA DE CHAMBÉRY

Chambéry, le 2 octobre 1910.

MULT IUBITE DOMNULE,

Iertați-mă că am așteptat atât de mult pentru a vă da un răspuns cu privire la paginile atât de solide și atât de adevărate pe care le-ați scris despre Infiltrările masonice în Biserică.

Mai întâi de toate, permiteți-mi să vă adresez o mulțumire afectuoasă. Apărător neînfricat al ortodoxiei catolice, vă aflați în toate punctele unde aceasta este atacată sau amenințată a fi. Cu o franchețe și o sinceritate pe care le admir, apărați adevărul așa cum el voiește să fie apărat, fără teamă și fără ezitare.

Desigur, infiltrațiile masonice, așa cum le denunțați sub numele de ocultism sau ezoterism, sunt puțin cunoscute în

ținuturile noastre și nu pot, prin ele însele, tocmai din pricina obscurității lor, să provoace acolo mari ravagii; însă în lumea pe care astăzi o numim intelectuală ori semi-intelectuală, ele sunt în mod real primejdioase. Ignoranța multora în materii religioase și asemănarea mai mult sau mai puțin afectată pe care se încearcă a o stabili între aceste cunoștințe oculte și bazele religiei creștine expun unor reale pericole suflete tinere și neexperimentate. Va fi deci extrem de util ca, în aceste vremuri de tulburare și de ezitare pentru mulți, paginile Dumneavoastră, dacă vor fi tipărite în broșură, să se răspândească din belșug într-o anumită lume unde, dacă încă se mai este catolic, nu se teme cineva să se atașeze de anumite noutăți doctrinale care ar fi pentru mulți ruina credinței și a supranaturalului.

Aici, ca în orice chestiune doctrinală, Biserica este cea pe care trebuie să o privim, Biserica este cea pe care trebuie să o ascultăm. În materie de filosofie, de dogmă și de morală, ea este aceea care posedă adevărul integral, curat de orice eroare și de orice amestec vătămător.

Binevoiți a primi, mult iubite Domnule Abate, asigurarea sentimentelor mele afectuoase și devotate.

† FRANÇOIS-VIRGILE, Arhiepiscop de Chambéry.

EPISCOPIA DE VERDUN

Bar-le-Duc, în turneu de confirmare,
10 octobre 1910.

PREA IUBITE DOMNULE ABATE,

De multă vreme aplaud energia cu care denunțați primejdiile ce amenință doctrina catolică, mai ales în Franța. Sunteți una dintre acele santinele cărora li se poate cere cu încredere un răspuns, și un răspuns luminat: *Custos, quid de nocte?*

Noua Dumneavoastră carte este un nou serviciu adus adevărului religios și catolicilor. Semnalați un pericol pe care mulți îl ignorau până acum. Stânca apărea uneori la suprafață, dar era mai ascunsă decât vizibilă și tocmai de aceea mai redutabilă. Este foarte adevărat că ezoterismul ne invadează și că este propagat la noi de Francmasonerie.

În ceea ce mă privește, vă felicit pentru clarviziunea Dumneavoastră și vă repet sentimentele mele afectuoase în D. N.

† JEAN, Episcop de Verdun.

EPISCOPIA DE PÉRIGUEUX ȘI SARLAT

Périgueux, le 12 octobre 1910.

IUBITE DOMNULE ABATE,

Articolele Dumneavoastră despre „Infiltrările masonice” m-au interesat într-un mod trist.

Cercetaș de avangardă, precum ați fost pentru Modernism și pentru Sillon, semnalați la porțile noastre o nouă sectă care ar tinde să devină religia universală, după cum Masoneria aspiră să dea lumii republica universală.

Și, deoarece nimic, astăzi, în câmpul ideii, nu mai nădăjduiește să izbutească fără prestigiul științei, știința este aici proclamată idealul.

Ce va fi într-adevăr „Gnoza”, dacă nu apoteoza științei?

Acest punct de vedere nu este lipsit de a sugera spiritului o apropiere între noua sectă a gnozei și modernism, astfel încât una pare a trebui să fie termenul fatal al celeilalte. Aici și acolo, rațiunea emancipată rămâne stăpână pe sine însăși și proclamă definitivă victoria sa asupra credinței.

Dar, luându-și rămas bun de la dogmă, agnosticul a stins oare instinctul religios din el însuși? Și nu au demonstrat faptele că, după două secole de materialism, există astăzi o foame a supranaturalului care vrea să fie satisfăcută cu orice preț? Cum, sub această influență spiritualistă, în afara oricărei religii pozitive, modernismul — chiar dacă ar găsi acolo pedeapsa orgoliului său — nu ar suferi magia acestei colosale sinteze doctrinale, alcătuită eclectic din erorile trecutului și din cele mai atrăgătoare concepții științifice ale zilei?

Această sinteză a erorii și a progresului ați voit să o revelați cititorului cu ajutorul unei documentații abundente și precise. Acesta vă va fi recunoscător că i-ați susținut atenția mai sus de respingătorul naturalism al școlii ezoterice. Vă este recunoscător mai ales că ați pus în lumină primejdia unei metode spiritualiste anticreștine, care acaparează cele două mobile cele mai puternice ale spiritului omenesc în vremea actuală: instinctul religios sedus prin experiențe tangibile ale lumii de dincolo și aspirațiile științifice răpite prin sistematizarea doctrinală a tuturor progreselor.

Curaj în luptă. *Nunc antichristi multi facti sunt.*

Credeți, iubite Domnule Abate, în respectul meu afectuos în D. N.

† HENRY-JOSEPH, Episcop de Périgueux și Sarlat.

INFILTRĂRILE MASONICE ÎN BISERICĂ

PARTEA ÎNTÂI

Cele două capete ale lanțului. — Planul masonic. — Masoneria catolică. — Schiță a studiului care ar trebui făcut. — Campanie generală împotriva Sfintei Congregații a Indexului. — Liga de la Münster: a) Circulară; — b) Organizare; — c) Textul Suplicii; — d) Documente suplimentare.

Când se țin cu putere cele două capete ale lanțului, vom spune modificând un cuvânt celebru, trebuie să ne păzim bine de a le lăsa din mână pentru motivul că nu vedem cum se sudează între ele verigile.

Aceasta este o maximă după care catolicii trebuie să-și regleze înainte de toate judecata și, prin urmare, conduita lor față de infiltrațiile masonice în Biserică. Modul în care se explică această invazie le scapă; însă aceasta nu ar putea constitui pentru ei un pretext rezonabil de a închide ochii asupra unui fapt care este în mod incontestabil conex cu alte două fapte a căror realitate este la fel de limpede ca lumina zilei.

Francmasoneria a conceput planul infernal de a corupe pe nesimțite membrii Bisericii, chiar și pe cei ai clerului și ai ierarhiei, inoculându-le sub forme specioase și în aparență inofensive principiile false cu ajutorul cărora își făgăduiește să răstoarne lumea creștină. Iată primul dintre aceste două fapte și unul dintre capetele lanțului.

Pe de altă parte, observatorul cât de puțin atent nu poate să nu constate că dogmele sociale pe care un număr mare de catolici și de preoți întemeiază astăzi renovarea creștinismului au o formulă identică aceleia pe care Francmasoneria își propusese să-i facă să o accepte și că procedeele de care ei se folosesc pentru a determina și a antrena Biserica către această transformare sunt identic acelea pe care Masoneria hotărâse să le întrebuințeze. Iată al doilea fapt și celălalt capăt al lanțului.

Din acel moment, conexiunea dintre aceste două fapte nu poate face obiectul unei îndoieli. Există în mod real infiltrații masonice în Biserică.

Cum s-au produs ele? Cum se exercită chiar sub ochii noștri? Căror complicități sau căror antrenări prezumțioase li se datorează? Aceasta este explicația care rămâne misterioasă sau, cel puțin, pe care nu am putea-o da complet în această clipă. Nu este nimic surprinzător în aceasta, de vreme ce ne aflăm în fața unui complot țesut cu o abilitate satanică și urmărit după o metodă deopotrivă prudentă și savantă, reglată prin calculele unei uri tot atât de reci pe cât este de feroce.

Triumful acestei metode constă în a ne crea iluzii. Dar astăzi iluzia ar fi vinovată, căci ea nu ar mai putea fi decât efectul unei orbirii voluntare. Departe deci de a ne întoarce ochii de la un rău ale cărui ravagii cresc în fiecare zi, sub pretextul că nu îi înțeleg mersul, catolicii au datoria riguroasă de a se pune în gardă împotriva loviturilor sale, de a-l supraveghea, de a se strădui să-i recunoască semnele și să-i extirpe cele mai mici rădăcini.

Asupra faptului însuși trebuie ei să se oprească în efortul unui examen sincer și al unui inventar al stării lor, fără căutare de responsabilități imposibil de definit și, cu atât mai mult, fără să fie în vreun fel vorba de a pune în cauză intențiile sau complicitatea persoanelor ori a operelor catolice. Dar, pe de altă parte, ce ar putea dovedi protestele acestora și puritatea intențiilor lor împotriva faptului infiltrației constatate în mod deplin?

Nu ne propunem aici să facem un studiu general al acesteia, ci numai să-i schițăm foarte sumar demonstrația, pentru a da

întreaga lor valoare anumitor documente inedite pe care le vom reproduce în continuare și care au o importanță capitală, deosebit de instructivă pentru istoria acestei invazii al cărei complice inconștient se fac un anumit număr de catolici.

La Providencea lui Dumnezeu, care veghează asupra Bisericii, a voit ca complotul și planul Francmasoneriei să fie în parte revelate în mod autentic de ea însăși, în ciuda celor mai abile calcule ale sale. Acestea sunt astăzi fapte bine cunoscute. Este suficient să amintim în câteva cuvinte documentele secrete scoase la lumină, care arată unitatea scopului urmărit de această sinagogă a Satanei, fie în perioada în care s-au pregătit răsturnările Revoluției, fie în aceea care s-a deschis după aceste catastrofe și s-a prelungit până la noi.

Iluminismul, care l-a avut drept organizator pe Weishaupt, profesor de drept la Universitatea din Ingolstadt, era ca o francmasonerie în sânul francmasoneriei. Era o sectă și mai secretă decât celelalte și care luase conducerea asupra lor. În Franța, Martinismul era ca o secțiune a sa. Această curioasă organizație dobândise repede o influență considerabilă și apăsa în mod deosebit Bavaria, unde se născuse. Urâtă de toți și rămânând intactă datorită complicităților pe care știa să și le asigure și misterului care o proteja, a fost nevoie de un incident pe cât de dramatic, pe atât de neașteptat, pentru a o dezvălui. Unul dintre complicii lui Weishaupt, un preot apostat numit Lanz, a fost lovit de fulger pe un drum, în 1785, în timp ce purta importante mesaje ale conducătorului său. Hârtiile găsite asupra lui au pus pe urmele principalilor

vinovați. A urmat un proces ale cărui acte au fost făcute publice de electorul Bavariei, pentru a lumina puterile creștine asupra complotului țesut împotriva tuturor.

Aceste acte au fost reproduse în lucrarea lui Barruel, *Memorii pentru a servi la istoria Iacobinismului*. El însuși le cunoștea prin publicația făcută în 1787 de tipograful curții din München sub titlul: *Scrieri originale ale ordinului și sectei Iluminaților.*

„Francmasonii", prescrie textual Weishaupt, „trebuie să exercite imperiul asupra oamenilor de orice stare, de orice națiune, de orice religie, să-i domine fără nici o constrângere exterioară, să-i țină uniți prin legături durabile, să insufle tuturor același spirit, să răspândească pretutindeni același spirit, în cea mai mare tăcere și cu toată activitatea posibilă, să conducă pe toți oamenii de pe pământ către același scop. În intimitatea societăților secrete trebuie știut a pregăti opinia." (*Barruel, Memorii.*)

Domnul Maurice Talmeyr, care a pus în valoare cu elocvență o parte dintre aceste documente într-o excelentă broșură: „Cum se fabrică opinia", descrie exact redutabila putere și eficacitate a sistemului:

„Atunci când oamenii apar în mod vădit ca aparținând unei secte sau unei școli, când se recunosc ca făcând parte din ea, «opinia» este prevenită împotriva spiritului lor de corp, ea este în gardă. Dar oameni pe care nimic nu îi arată uniți între ei, care nici măcar ei înșiși nu știu dacă sunt uniți, dar care

gândesc și judecă la fel asupra tuturor lucrurilor, aceşti oameni realizează tocmai ceea ce trebuie realizat, adică un consens. Un consens artificial, un consens fabricat, dar care pare spontan și care impresionează puternic."

În cursul secolului al XIX-lea, Înalta Vendită pare să fi luat succesiunea Iluminismului în conducerea generală a sectelor secrete. Ea se compunea poate din patruzeci de membri, ei înșiși conduși de un Comitet mai restrâns și necunoscut tuturor asociaților. Acesta este guvernul ocult a cărui acțiune este pusă în lumină de remarcabilele lucrări ale domnului Copin-Albancelli.

Hârtiile Înaltei Vendite, căzute în mâinile papei Leon al XII-lea, cuprind o perioadă care merge de la 1820 la 1846. Ele au fost publicate, la cererea lui Grigore al XVI-lea, apoi a lui Pius al IX-lea, de Crétineau-Joly, în lucrarea sa *Biserica Romană și Revoluția*. Prin breva de aprobare din 25 februarie 1861, pe care a adresat-o autorului, Pius al IX-lea a consacrat, ca să spunem astfel, autenticitatea documentelor citate în această lucrare; dar nu îngăduise ca ele să fie publicate cu numele adevărate ale membrilor Înaltei Vendite. Dintre aceștia nu cunoaștem decât pseudonimele masonice: Nubius, Piccolo-Tigre etc.

Aceste documente au fost din nou reproduse de Mons. Delassus în *Problema ceasului de față*, unde autorul studiază cu o admirabilă perspicacitate mersul complotului și înspăimântătoarele sale rezultate pentru pervertirea societăților

contemporane, dar mai ales în sânul catolicismului. Numai acest din urmă punct de vedere ne interesează aici; și încă nu poate fi vorba pentru noi decât de a indica firul urzelii, fără a intra în vreun amănunt. Să ne mărginim deci la câteva extrase rapide, care vor desprinde gândirea conducătoare a acestui plan și mijloacele alese pentru a-l face să izbutească.

Acest guvern ocult țintește inima și capul Bisericii.

„Ceea ce trebuie să cerem înainte de toate", spun *Instrucțiunile secrete*, „ceea ce trebuie să căutăm și să așteptăm, precum iudeii îl așteaptă pe Mesia, este un Papă potrivit trebuințelor noastre."

Principalul personaj al Înaltei Vendite, Nubius, îi scria lui Volpe, la 8 aprilie 1844:

„S-a pus pe umerii noștri o grea povară, dragul meu Volpe; trebuie să ajungem, prin mijloace mici și bine gradate, deși destul de rău definite, la triumful Revoluției printr-un Papă."

Instrucțiunile secrete spun încă:

„Papa, oricare ar fi el, nu va veni niciodată la societățile secrete: societățile secrete trebuie să facă primul pas către Biserică, pentru a le birui pe amândouă. Lucrarea pe care o vom întreprinde nu este opera unei zile, nici poate a unui secol; dar în rândurile noastre soldatul moare și lupta continuă. Nu înțelegem să câștigăm Papi pentru cauza noastră, să facem din ei neofiți ai principiilor noastre,

propagatori ai ideilor noastre. Ar fi un vis ridicol; și oricum s-ar întoarce evenimentele, faptul că unii cardinali sau prelați, de pildă, au intrat de bunăvoie sau prin surprindere într-o parte din secretele noastre nu este nicidecum un motiv pentru a dori ridicarea lor pe scaunul lui Petru. Această ridicare ne-ar pierde. Numai ambiția i-ar fi condus la apostazie; nevoia puterii i-ar sili să ne jertfească."

Acești slujitori ai Satanei, dintre care mai mulți au pe dinafară un picior în Biserică, nu ignoră că Duhul lui Dumnezeu îl păzește pe Capul ei de orice cădere în credință. Ceea ce le trebuie, au spus-o deja, este numai un Papă potrivit trebuințelor lor, nu un Papă scandalos precum Borgia, ci un Papă accesibil influențelor din afară, precum Ganganelli, care „s-a predat legat de mâini și de picioare miniștrilor Bourbonilor care îl înspăimântau, necredincioșilor care îi celebrau toleranța... Nu ne îndoim că vom ajunge la acest termen suprem al eforturilor noastre. Dar când? Dar cum? Necunoscutul nu se desprinde încă. Totuși, nimic nu trebuie să ne abată de la planul trasat; dimpotrivă, totul trebuie să tindă spre el, ca și cum succesul ar trebui să încununeze încă de mâine lucrarea abia schițată."

Dar să lăsăm lui Iisus Hristos grija de a veghea asupra vicarului Său și să ne îndreptăm mai ales atenția asupra mijloacelor născocite de vrăjmașul lor infernal pentru a-și atinge scopul. Aceste mijloace ar trebui catolicii să le zădărnicească; și aici *Instrucțiunile secrete* ale Înaltei Vendite devin deosebit de instructive.

„Așadar, pentru a ne asigura un Papă în proporțiile cerute, este vorba mai întâi de a-i modela o generație vrednică de domnia pe care o visăm."

„Lăsați deoparte bătrânețea și vârsta matură; mergeți la tinerime și, dacă este cu putință, până la copilărie. La tinerime trebuie mers; pe ea trebuie să o atragem, fără ca ea să bănuiască, sub drapelul societăților secrete. Pentru a înainta cu pași măsurați pe această cale primejdioasă, dar sigură, două lucruri sunt cu totul necesare. Trebuie să aveți înfățișarea simplității porumbeilor, dar veți fi prudenți ca șarpele... Să nu aveți niciodată înaintea ei vreun cuvânt de impietate sau de necurăție: *Maxima debetur puero reverentia*... Odată reputația voastră stabilită în colegii, în gimnazii, în universități și în seminarii, odată ce veți fi captat încrederea profesorilor și a studenților, faceți ca aceia care se angajează mai ales în miliția clericală să caute cu plăcere convorbirile voastre.

Această reputație va da doctrinelor noastre acces în sânul tânărului cler, ca și în adâncul mănăstirilor. În câțiva ani, acest tânăr cler va fi invadat, prin forța lucrurilor, toate funcțiile: va guverna, va administra, va judeca, va forma consiliul suveranului, va fi chemat să aleagă Pontiful care trebuie să domnească; și acest Pontif, ca și cea mai mare parte a contemporanilor săi, va fi în mod necesar mai mult sau mai puțin impregnat de principiile italiene și umanitare pe care vom începe să le punem în circulație... Clerul să meargă sub stindardul vostru, crezând întotdeauna că merge sub flamura Cheilor apostolice. Întindeți-vă mrejele precum

Simon-Barjona; întindeți-le în adâncul sacristiilor, al seminariilor și al mănăstirilor, mai degrabă decât în adâncul mării; și, dacă nu veți precipita nimic, vă făgăduim o pescuire mai miraculoasă decât a lui... Veți fi pescuit o revoluție în tiară și în mantie, mergând cu crucea și cu flamura, o revoluție care nu va avea nevoie decât să fie foarte puțin împunsă pentru a pune foc la cele patru colțuri ale lumii."

Și ce procedee se vor întrebuința pentru a face ca tinerimea catolică și clerul „să meargă sub stindardul nostru, crezând întotdeauna că merg sub flamura cheilor apostolice"? „Pentru a propaga lumina", scria Piccolo-Tigre, la 18 ianuarie 1822, „s-a socotit bun și folositor să se dea impuls la tot ceea ce aspiră să se agite." Efectul acestei instrucțiuni nu se face oare simțit mai mult ca niciodată în epoca noastră, de sus până jos în societate, mai ales printre tineri și de asemenea în cler? Nu s-au văzut oare apărând din toate părțile printre ei agitatori și agitați? Știu ei cu exactitate ce fac și în ce scop?

Dar planul se precizează.

„Trebuie", spun *Instrucțiunile*, „să transmitem și să facem să treacă din aproape în aproape, trebuie să strecurăm cu dibăcie în spirite germenii dogmelor noastre."

Care sunt aceste dogme? Fondul lor este limpede exprimat prin acest cuvânt al unui membru al Înaltei Vendite, care explică cum se poate face ca numeroși laici și preoți să se lase seduși de egalitarismul și umanitarismul Masoneriei:

„Ei se conving că creștinismul este o doctrină esențialmente democratică."

Deja Weishaupt, de la care societățile secrete au primit impulsul lor definitiv, pregătise cu știință acest amestec. În ritualul pe care îl compusese pentru inițierile în gradele înalte ale Iluminismului, se citea:

„Doctrina noastră este această doctrină dumnezeiască, așa cum Iisus o învăța pe ucenicii Săi, aceea al cărei adevărat sens îl dezvolta în cuvântările Sale secrete... El a învățat întregul neam omenesc mijlocul de a ajunge la ELIBERARE... Nimeni nu a deschis LIBERTĂȚII căi atât de sigure ca marele nostru Iisus din Nazaret..."

Weishaupt, redactându-și ritualul, îi însărcina pe discipolii săi să răspândească această convingere că libertatea, egalitatea și fraternitatea, înțelese în sens masonic, L-au avut ca inventator pe Domnul Nostru Iisus Hristos. Lecția nu a încetat să-și poarte roadele, și se poate crede că succesul a depășit, din acest punct de vedere, toate speranțele Francmasoneriei. Ar trebui să ignorăm cu totul ceea ce se petrece astăzi pentru a nu vedea aceasta, când catolici perfect sinceri, preoți care cred că predică o doctrină curată, amestecând toate noțiunile, par a nu vorbi și a nu scrie decât pentru a stabili în spirite confuzia dintre egalitarismul social și principiile fraternității creștine introduse în lume de Evanghelie.

„Lumea este lansată pe panta DEMOCRAȚIEI", scria Gaëtan, la 23 ianuarie 1844. Ce ar spune astăzi succesorii săi?

Un înalt mason italian, ale cărui note au fost publicate de Mons. Gerbet în 1832, scria:

„EGALITATEA și LIBERTATEA, prerogative prețioase! Prin ele trebuie să secăm izvoarele otrăvite din care decurg toate relele oamenilor; prin ele trebuie să facem să dispară orice idee supărătoare și umilitoare de superior și să-l readucem pe om în drepturile sale dintâi, să nu mai cunoască nici rang, nici demnitate, a căror vedere îi rănește privirea sau îi lovește amorul-propriu."

Aici își avea locul o teorie masonică ce aplica istoriei omenirii pe aceea a Templului lui Solomon, construit din porunca lui Dumnezeu pentru ceremoniile cultului Său, apoi răsturnat de o armată formidabilă de năvălitori și, în sfârșit, ridicat din nou de un principe idolatru, ales ca instrument al clemenței divine. Era simbolul stării primitive a omului sub o lege cu totul naturală, stare care a fost răsturnată de orgoliul, avariția și ambiția puterilor politice și religioase, până când, în sfârșit, au venit frații iluminați și francmasoni, „care trebuie să redea universului demnitatea sa dintâi prin această libertate, această egalitate, atribute esențiale ale omului."

Autorul explică în amănunt felul de a-i iniția puțin câte puțin pe oameni în sensul radical revoluționar al acestor maxime, gradând această inițiere după ceea ce fiecare clasă de spirite

poate purta, și de a le explica faptul că acesta este adevăratul cult datorat lui Dumnezeu. Dar dacă se observă că inițiatul încearcă vreo tulburare,

„trebuie pe dată să așezăm o nouă baterie: prin puterea vicleniei și a iscusinței, să dăm o întorsătură mai favorabilă, să slăbim forța fiecărui termen până la a face astfel să dispară chiar și intenția noastră. Atunci, acest Templu al lui Solomon, această egalitate, această libertate nu mai privesc decât societatea masonică, fără a se gândi să se întindă mai departe. Nu mai este vorba de revoltă, de independență, de sustragere de la orice autoritate. Totul trebuie să se metamorfozeze cu iscusință. Nu mai sunt decât datorii de împlinit, decât un Dumnezeu de recunoscut, decât virtuți de practicat, decât supunere și fidelitate inviolabile de păzit față de orice autoritate... Trebuie să știm a tămâia și a adora colosul care ne strivește, pentru a lucra mai sigur la ruina lui."

În sfârșit, pentru a nu prelungi, se citește încă într-o instrucțiune a lui Piccolo-Tigre către membrii Venditei piemonteze din Torino, asupra mijloacelor de întrebuințat pentru a recruta francmasoni:

„Pe loji ne sprijinim pentru a ne dubla rândurile. Ele discută fără sfârșit despre primejdiile fanatismului, despre fericirea egalității sociale și despre marile principii ale libertății religioase. Între două ospețe, ele au anateme fulgerătoare împotriva intoleranței și persecuției. Este mai mult decât trebuie pentru a ne face adepți. Legea progresului social este

acolo, și acolo în întregime; nu vă osteniți să căutați în altă parte."

Se poate spune fără exagerare că ideile democratice și ideile masonice sunt doi termeni echivalenți și că prima dintre aceste formule cuprinde și dezvoltă adesea, fără știrea celor care se slujesc de ea, întregul spirit al celeilalte, care constă, într-un cuvânt, în emanciparea de supranatural, într-un naturalism absolut.

Să luăm acum în mână celălalt capăt al lanțului și, pentru a-l prinde dintr-odată cu putere, să mergem drept la constatarea unui fapt care revelează în mod indiscutabil, în sânul catolicismului contemporan, o adaptare a Francmasoneriei având ca scop o revoluție interioară în Biserică, provocată de propriii ei fii. Asemănarea trăsăturilor va fi atât de izbitoare, încât lumina va țâșni, suntem convinși, din simpla apropiere.

Domnul Fogazzaro este un cap de școală. Publicând celebrul său roman *Il Santo*, pe care mulți catolici, chiar foarte sinceri, l-au salutat cu o emoție atât de pioasă, el s-a dat pe față și, odată cu sine, a dat pe față lumea pe care a zugrăvit-o. Fără îndoială, el a socotit că venise momentul de a expune în plină lumină țeluri până atunci închise în grupurile de inițiați, secta simțindu-se destul de puternică pentru a lărgi în plină zi cercul operațiunilor sale. Oricum ar fi, opera sa era atât de revelatoare încât se putea deduce din ea existența unor

societăți secrete de catolici, chiar înainte ca aceasta să fie constatată prin revelațiile care au urmat și asupra cărora scopul nostru este să insistăm.

Ne vom mărgini la prima scenă a cărții, unde sunt expuse ideile conducătoare ale operei. Giovanni Selva, promotorul întreprinderii, definește proiectul în acești termeni care, toți, cer atenția:

„Iată", spune el, „suntem un anumit număr de catolici, în Italia și în afara Italiei, clerici și laici, care dorim o reformă a Bisericii. O dorim fără rebeliune, săvârșită de autoritatea legitimă. Dorim reforme în învățământul religios, reforme în cult, reforme în disciplina clerului, reforme și în guvernarea supremă a Bisericii. Pentru aceasta, avem nevoie să creăm o opinie care să aducă autoritatea legitimă să acționeze potrivit vederilor noastre, fie și peste douăzeci de ani, peste treizeci de ani, peste cincizeci de ani. Or, noi toți cei care gândim astfel suntem risipiți. Nu ne cunoaștem unii pe alții, cu excepția acelora, și nu sunt mulți, care publică articole sau cărți. Foarte probabil, există în lumea catolică o mulțime de persoane religioase și instruite care gândesc ca noi. Am crezut că, pentru propagarea ideilor noastre, ar fi foarte folositor să ne putem cel puțin cunoaște. În această seară ne reunim într-un mic comitet pentru o primă înțelegere."

Aceasta a fost totul în timpul cinei, când această primă deschidere a fost făcută. Dar după aceea conferința s-a angajat. Selva începu prin a scuza doi absenți:

„El spuse că, în orice caz, adeziunea lor era sigură și insistă asupra valorii acestei adeziuni. Adăugă, cu o voce mai înaltă și mai lentă, cu ochii fixați asupra abatelui Marinier, că, pentru moment, socotea prudent să nu se divulge nimic nici despre reuniune, nici despre hotărârile care s-ar lua acolo; și îi rugă pe toți cei prezenți să se considere obligați la tăcere printr-un angajament de onoare. Apoi expuse ideea concepută, obiectul deliberării, cu ceva mai multe amănunte decât o făcuse în timpul cinei."

Profesorul Dane, „ascet înflăcărat", luă cuvântul. La începutul unei acțiuni religioase comune, spuse el, trebuie să facem două lucruri. Primul era să ne reculegem și să ne rugăm. Sfatul său fu pus îndată în practică cu evlavie.

„Al doilea lucru. Ne propunem să ascultăm de autoritatea ecleziastică legitimă. — Dom Paolo Faré tresări: Depinde! — Dane continuă cu lentoare: ... exercitată după regulile normale. — Emoția se potoli într-un murmur de asentiment."

Abatele Marinier, din Geneva, „elegant și monden", nu vedea proiectul fără neliniște. I se părea necesar, înainte de a merge mai departe, să se precizeze un program. Și apoi, finețea sa naturală și experiența sa îl făceau să se teamă de consecințele pe care le-ar atrage pentru membri descoperirea posibilă a unei asociații organizate:

„Dar, în ceea ce mă privește, nu pot crede că suntem cu toții de acord asupra calității și asupra cantității remediilor. Deci,

înainte de a întemeia această francmasonerie catolică, socotesc că s-ar cuveni să ne înțelegem asupra reformelor. Voi spune mai mult: cred că, chiar dacă ar exista între voi un acord complet asupra ideilor, nu v-aș sfătui să vă legați printr-o legătură sensibilă, precum propune domnul Selva. Obiecția mea este de o natură foarte delicată. Socotiți, fără îndoială, că vă va fi cu putință să navigați în siguranță sub apă, ca niște pești prudenți, și nu vă gândiți că ochiul pătrunzător al unui Suveran Pescar, sau Vice-Pescar, vă poate descoperi, că o bună lovitură de harpon vă poate atinge. Or, eu nu aș sfătui niciodată peștii cei mai fini, cei mai gustoși, cei mai căutați, să se lege împreună. Înțelegeți ce s-ar întâmpla dacă unul dintre ei ar fi prins și tras afară din apă. Și, nu o ignorați, marele Pescar din Galileea punea peștișorii în iazul Său; dar marele pescar al Romei îi pune în tigaie."

Giovanni Selva răspunse că abatele se înșela:

„Nu ne gândim să suscităm o acțiune colectivă, nici publică, nici privată, cu scopul de a realiza cutare sau cutare reformă. Sunt destul de bătrân pentru a-mi aminti vremea dominației austriece. Dacă patrioții lombarzi sau venețieni se reuneau atunci pentru a vorbi despre politică, nu era, desigur, întotdeauna pentru a complota, pentru a întreține o acțiune revoluționară; era pentru a-și comunica știri, pentru a se cunoaște, pentru a menține vie flacăra ideii. Aceasta vrem să facem în domeniul religios; și acest acord negativ, despre care vorbea adineauri domnul abate Marinier, poate foarte bine să fie de ajuns. Să facem ca el să se lărgească, să cuprindă

majoritatea credincioșilor inteligenți, să urce în ierarhie; și domnul abate va vedea că acordurile pozitive se vor maturiza acolo lăuntric, ca germenii vitali în învelișul trecător al fructelor."

Dar un răspuns mai direct și mai inspirat izbucni pe buzele profesorului Dane, apucând un cuvânt al lui Don Clément, care tocmai spusese: să nu avem temeri omenești.

„Aceasta este! Să nu avem temeri omenești! Voim lucruri prea mari și le voim prea puternic pentru a avea temeri omenești! Voim să ne împărtășim în Hristos cel viu, noi toți care simțim că noțiunea Căii, a Adevărului și a Vieții se... se... lărgește, da, se dilată în inima noastră, în inteligența noastră, și că rupe toate aceste... cum să spun?... toate aceste bandaje ale vechilor formule care ne comprimă, care ne înăbușă, care ar înăbuși Biserica, dacă Biserica ar fi muritoare! Voim să ne împărtășim în Hristos cel viu, noi care avem sete, domnule abate Marinier, care avem sete, care avem sete! Voim ca credința noastră, dacă pierde în întindere, să câștige în intensitate, să crească însutit, viu Dumnezeu!, și să poată iradia în afara noastră, și să poată, spun eu, purifica, asemenea focului, mai întâi gândirea, apoi acțiunea catolică. Iată! Voim să ne împărtășim în Hristos cel viu, noi toți care simțim că Hristos pregătește o lentă, dar imensă transformare religioasă, prin profeți și sfinți, transformare care se va împlini prin jertfă, prin durere, prin divizarea inimilor; noi toți care simțim că profeții sunt sortiți suferinței și că aceste lucruri ne sunt revelate nu de carne și sânge, ci de Dumnezeu care trăiește în sufletele

noastre! Să ne împărtășim, aceasta voim cu toții, din toate țările, și să ne coordonăm acțiunea. Masonerie catolică? Da, masonerie a Catacombelor! Vă temeți, domnule abate? Vă temeți că se vor tăia prea multe capete dintr-o singură lovitură? Iar eu vă spun: unde este securea care ar da o asemenea lovitură? Izolat, toți pot fi loviți; astăzi profesorul Dane, de pildă; mâine, dom Faré; poimâine, dom Clément. Dar în ziua în care imaginarul harpon al domnului abate Marinier ar pescui, legați printr-un fir, laici de seamă, preoți, monahi, episcopi, poate cardinali, care va fi, spuneți-mi, pescarul, mic sau mare, care, de spaimă, nu va lăsa să cadă din nou în apă harponul și restul?"

Aceste trăsături sunt de ajuns. Totuși, ele nu sunt ele însele decât prima schiță a operei a cărei înflorire este descrisă de întregul roman. Și nu s-a uitat că, la câteva luni după punerea sa la Index, Fogazzaro declara într-o conferință ținută la Paris:

„Giovanni Selva aparține lumii realității tot atât de bine ca voi și ca mine. I-am făurit un nume fals. Numele său adevărat este «Legiune». El trăiește, gândește și lucrează în Franța, în Anglia, în Germania, în America, ca și în Italia. Poartă sutana și uniforma, ca și redingota. Se arată în universități, se ascunde în seminarii."

Nu intră nicidecum în planul nostru să cercetăm, prin scrierile și operele epocii noastre, urma infiltrațiilor masonice, nici să

facem o expunere generală a aplicațiilor proiectului și metodei din *Il Santo*, înainte sau după literă. Aceasta ar fi materia unui volum.

Pentru a nu vorbi decât despre Franța, în această lumină ar trebui studiată istoria organizațiilor și corespondențelor secrete între seminariști; aceea a proiectului unui congres al religiilor, a campaniei în favoarea americanismului, a congreselor sacerdotale de la Reims și Bourges, al căror succes domnul abate Dabry, piesa principală a lucrării, îl celebra scriind:

„Biserica Franței se pune în mișcare la suflarea democrației."

Alegerea ar fi chiar stânjenitoare între mulțimea de documente extrase din articole de reviste și de ziare, din dări de seamă ale discursurilor și conferințelor, unde se etalează, sub pana și pe buzele laicilor și preoților de orice rang, apologia mai mult sau mai puțin conștientă a egalitarismului social în numele doctrinei evanghelice și entuziasmul cel mai temerar pentru principiul libertății. Asupra acestui din urmă punct, să ni se îngăduie o singură trăsătură citată de Mons. Delassus. În luna iunie 1901, domnul Henri Plommet, membru al Cercului studenților catolici din Luxemburg, la Paris, care fusese deja delegat la congresul tinerimii din 1900, răspundea la o anchetă a unui mare organ parizian, *La Revue*, „asupra tendințelor sociale, politice și religioase ale tinerimii în secolul al XX-lea":

„Nu doresc ca Franța de mâine să fie clericală; nu visez decât libertăți noi; și nu cer restabilirea puterii absolute nici în folosul Bisericii, nici în folosul regelui. Cer și voiesc pentru toți libertatea cea mai absolută: libertate pentru mine de a crede și de a practica religia mea, libertate pentru voi de a nega toate dogmele sau chiar de a crea o religie nouă, libertate pentru toți de a gândi, de a vorbi, de a scrie etc., etc..."

Ar trebui urmărite, cu acest fir conducător, formarea și funcționarea unei mulțimi de grupări intelectuale, sociale, artistice și sportive, de la *Uniunea pentru adevăr*, transformată apoi în *Uniunea pentru acțiune morală*, până la *Sillon*, ale cărui legături, colaborări și raporturi familiare cu cercurile protestante ale Uniunilor creștine, precum și aspirația de a contopi tinerii catolici cu liber-cugetătorii zișI onești într-o mare asociație democratică, par fără primejdie chiar și unora dintre păzitorii credinței.

Făcând aceasta, ar trebui numai să nu se piardă din vedere primele avertismente date în circulara lui Piccolo-Tigre, citată deja mai sus:

„În imposibilitatea în care frații și prietenii noștri se află de a spune încă ultimul lor cuvânt, s-a socotit bun să se propage pretutindeni lumina și să se dea impuls la tot ceea ce aspiră să se agite. În acest scop vă recomandăm să afiliați la tot felul de asociații, oricum ar fi ele, cu condiția ca misterul să domine în ele, orice fel de oameni. Creați voi înșivă sau, și mai bine, faceți să fie create de alții asociații având drept obiect

comerțul, industria, muzica și artele frumoase. Reuniți într-un loc sau în altul, chiar în sacristii sau în capele, triburile voastre încă ignorante; puneți-le sub toiagul unui preot virtuos, bine văzut, dar credul și ușor de înșelat; infiltrați veninul în inimile alese; infiltrați-l în doze mici și ca din întâmplare; apoi, la reflecție, veți fi voi înșivă uimiți de succesul vostru."

Ar mai trebui urmărită, în această lumină, campania care se desfășoară actualmente printre catolici, cu succese înspăimântătoare, pentru a se împotrivi, chiar în numele evanghelizării populare, oricărui caracter confesional al acțiunii sociale.

Elementele acestei istorii se găsesc în scrierile domnului abate Maignen, ale Mons. Delassus, ale Părintelui Fontaine, ale Mons. Delmont și ale celui care semnează prezentul articol. Un tânăr scriitor de talent, domnul Nel Ariès, a descris recent un aspect particular al acesteia cu multă justețe și perspicacitate în cartea sa: *Le Sillon și mișcarea democratică.*

Ceea ce am spus până aici ne va îngădui acum să producem, fără a mai avea nevoie să adăugăm aproape nimic, documentele pe care le anunțam la început. Ele vor face să fie surprinsă pe viu adaptarea masoneriei la catolicism și încercarea de societăți secrete în sânul Bisericii. Spiritele chibzuite nu vor avea greutate să înțeleagă că ele sunt indiciul limpede al unui rău mai întins, deși mai ascuns.

Cum au luat naștere aceste încercări? Se știe că, în acești din urmă ani, în diferite țări ale Europei, s-au format grupuri de catolici cu tendințe intelectuale și practice pe care ei înșiși le desemnează cu plăcere sub numele de *Kultur* în Germania, de *Cultura* în Italia, de civilizație creștină în Franța. Astfel, de pildă, tocmai sub acoperirea apărării acesteia din urmă, *Sillon*-ul și-a inaugurat colaborarea cu protestanții. Vorbind în general, se poate spune că aceste formule echivalente ascund un cuvânt de ordine, vag în expresiile sale diverse, dar precis în scopul său, împotriva a ceea ce în această lume se numește vechiul bagaj al catolicismului latin, împotriva „reacționarilor".

Această afinitate de fond a grupurilor aplicate studiilor filosofice, biblice, sociologice — acțiune politică și socială — a provocat în mod natural în ele dorința de a se înțelege și de a organiza o acțiune comună sau cel puțin paralelă; cu atât mai mult cu cât conducătorii diferitelor grupuri se cunoșteau aproape toți și simpatizau între ei, în pofida anumitor divergențe parțiale și trecătoare. Dovada s-ar obține cu ușurință aruncând o privire asupra listei colaboratorilor revistelor celor mai avansate, precum *Demain*, *Annales de philosophie chrétienne* sau *Bulletin de la Semaine*. Marc Sangnier se întâlnește acolo cu Fogazzaro; Tyrrell cu domnul abate Laberthonnière; acesta din urmă cu Dr. Rifaux; abatele Lemire cu domnul Fonsegrive etc., etc.

Cutare protestant sau raționalist a sprijinit și sprijină această mișcare prin întinsele sale relații internaționale și prin

numeroasele legături pe care le posedă în mediile catolice moderniste; sau încă, prin presă, organizează un vast serviciu de articole și de corespondențe din Italia, Franța și Germania, în vederea susținerii oricărei manifestări pseudo-catolice și antivaticane. El a dus, de pildă, lungi campanii în favoarea unei schisme franceze, a sciziunilor liberal-conservatoare sau democrat-creștine în sânul partidului catolic italian, iar mai recent l-a susținut pe Schell împotriva unei sentințe pontificale.

Datorită acestor comunicații intime și active, organizațiile s-au înmulțit, cu programe mai mult sau mai puțin avansate și cu o conștiință mai mult sau mai puțin limpede a influențelor cărora li se ceda și a scopului către care se mergea. Cele mai primejdioase se învăluiau mai mult în mister. În Franța, principala lor oficină este librăria Émile Nourry, de unde ies pamflete moderniste scrise sub diferite pseudonime de un grup de preoți rătăciți.

Ruptura violentă a Statului cu Biserica a fost pentru acești modernizanți prilejul unei încercări deosebit de sugestive, care este un tip al genului.

A propune o petiție către Papă, în favoarea Separării, redactată cu asemenea expresii și pe un asemenea ton încât să nu poată fi semnată decât de moderniști și de rebeli; a-și asigura astfel, pe de o parte, o selecție a acestora din urmă extrasă din masa catolică și, pe de altă parte, un refuz al Autorității supreme, de unde s-ar trage pretext de nemulțumire pentru semnatari,

ceea ce ar îngădui prelungirea agitației lor; a promite aderenților secretul absolut, pentru a încuraja un număr cât mai mare să-și dea adeziunea; a lăsa să se înțeleagă că această adeziune trebuie să slujească pentru „demersuri ulterioare", adică pentru constituirea unor grupuri permanente de acțiune organizată, analoagă spiritului care a inspirat petiția. Se căuta astfel formarea unui catalog de preoți și de laici cu care să se poată constitui „asociațiile cultuale" condamnate de Papă.

Astfel a fost publicată celebra „Suplică a unui grup de catolici francezi către Papa Pius al X-lea", într-o broșură, la Nourry, Paris, care, pe a patra pagină a copertei, purta următoarele indicații:

„Adeziunile la Suplică... vor trebui predate sau trimise sub dublu plic. Plicul exterior, cu adresa librarului, va fi deschis de acesta. Plicul interior, purtând simpla mențiune: Suplică, va fi deschis de un ecleziastic. Niciun nume nu va fi publicat fără autorizația specială și formală a aderenților și numai în cazul în care împrejurările ar face utile sau necesare alte demersuri."

Acest plan a eșuat, mai ales din pricina a două erori prejudiciabile: suplica a fost redactată într-un mod atât de neîndemânatic, era atât de falsă în fond și atât de izbitoare în formă, încât era ușor de recunoscut originea anticatolică a acestui document, cu atât mai suspect cu cât era anonim. Cât despre secretul promis aderenților, el nu a fost păstrat în ceea ce privea Suplica, care, publicată îndată, a trezit presa catolică și a dat pe față fitilul.

Printr-o stranie coincidență, acest plan pare să fi fost reluat puțin timp după aceea de un comitet german, dar punându-l cu mare grijă la adăpost de cele două erori prejudiciabile despre care tocmai am vorbit. Este vorba despre Liga de la Münster împotriva Indexului.

Dintre toate instituțiile romane, Sfânta Congregație a Indexului este obstacolul cel mai redutabil și cel mai stânjenitor pentru lăudătorii emancipării intelectuale și religioase. De aceea se ridică împotriva ei într-un comun acord și cu o îndrăzneală uneori înspăimântătoare. Nu sunt numai cei rătăciți, care au deja un picior ridicat deasupra prăpastiei, precum Tyrrell și Loisy, ci și catolici care se măgulesc că nu aduc nicio atingere Bisericii, preoți care protestează că sunt credincioși ortodoxiei. Să-l ascultăm, de pildă, pe Dr. Marcel Rifaux într-un studiu despre „valoarea persoanei morale", apărut în *Demain*, la 17 august 1906.

„De aceea nu ezităm să cerem, cu respectuoasă energie, refacerea completă a unei instituții atât de arhaice precum aceea a Sfintei Congregații a Indexului, ca să nu citățm decât un exemplu. O instituție care nesocotește valoarea persoanei morale până într-atât încât condamnă un autor fără a-l avertiza, cel mai adesea, și fără a-l asculta, nu este o instituție indiscutabilă. Nu numai că Sfânta Congregație a Indexului condamnă fără a avertiza și fără a asculta, dar nici nu motivează vreodată condamnarea sa. Nu trebuie să ezităm a

spune că acestea sunt principii care repugnă delicateții noastre morale. Și trebuie să adăugăm, pe deasupra, că anumite decizii ale Indexului, departe de a face lumină în suflete, pot uneori să aducă în ele tulburare și dezordine.

Drepturile persoanei umane sunt, din punct de vedere moral, eminamente respectabile. Nicio societate religioasă sau laică nu ar mai putea de acum înainte să uite aceasta."

Chiar și după divulgarea Ligii de la Münster, domnul abate Dabry nu se temea să scrie, la 20 iulie 1907:

„Acum câteva zile, un anumit număr de ziare catolice anunțau cu mister și cu aeruri speriate că tocmai se descoperise un adevărat complot împotriva credinței, având drept inițiatori savanți catolici germani care căutau să recruteze aderenți pentru o Ligă. În realitate, este vorba de strângerea de semnături pentru o adresă destinată Papei și cerând reforme în procedeele Congregației Indexului; în subsidiar, este vorba de menținerea semnatarilor grupați în vederea promovării culturii științifice printre catolici. Un ziar roman se laudă că a descoperit lucrul acesta și vorbește despre el cu amănunte ca unul care ar face cele mai îngrozitoare revelații.

Trăim, în realitate, în vremurile cele mai fanteziste. Se poate oare imagina ceva mai natural decât faptul unor catolici care, suferind în apostolatul lor din pricina anumitor dificultăți, stânjeniți de anumite obstacole, se adresează Papei pentru a-l întreba cu respect dacă nu ar găsi, în înalta sa înțelepciune,

vreun mijloc de a îndulci aceste dificultăți și aceste obstacole? În fapt, pentru chestiunea despre care este vorba, adică Indexul, îi este cu neputință să atingă toate publicațiile primejdioase, atât de mare este astăzi numărul lor; prescripțiile sale sunt abia urmate, chiar printre catolici; astfel încât rezultatul său unic și cel mai sigur este de a discredita pentru totdeauna un apologet, un savant de prim rang, căruia i-ar fi scăpat vreo inexactitate de doctrină, poate numai de expresie, și care va fi condamnat cel mai adesea fără ca măcar să știe pentru ce. Cei mai buni slujitori ai Bisericii se văd astfel uneori descalificați și dezarmați în plină luptă. Ce este de mirare dacă își ridică spre Părintele comun al credincioșilor priviri neliniștite și dacă din inima lor scapă un strigăt pentru ca, în vremurile atât de grele, atât de critice pe care le străbatem, să se cerceteze dacă nu li s-ar putea ușura puțin sarcina și mijlocul de a li se face o altă situație?"

Dar aceste prime trăsături nu ar da decât o idee foarte incompletă despre progresele latente ale sugestiei masonice chiar și în mediile păstrate, dacă nu am adăuga, ca specimen, mărturisirea inconștientă a unui preot precum directorul *Săptămânii religioase de Paris*. El însuși povestește în această foaie doleanțele pe care, aflându-se la Roma, le-a expus „unuia dintre membrii cei mai în vedere" ai Sfintei Congregații, cu privire la punerea la Index a două lucrări ale domnului abate Laberthonnière, la 28 aprilie 1906.

„Și ce! Într-un moment în care încrederea credincioșilor în clerul care îi călăuzește este atât de teribil zdruncinată, atunci

trebuia oare loviți cu lovituri repetate aceia dintre noi care încearcă vitejește să vorbească limbajul pe care îl credem cel mai potrivit celor care vin să ne ceară lecții? Fie că vorbim despre istorie, exegeză sau filosofie, iată că toate cuvintele noastre sunt suspecte și sunt cenzurate cumplit! Va trebui oare, pentru a rămâne catolici, să ne condamnăm a deveni niște veșnici tăcuți? Căci a repeta fără încetare lucruri pe care contemporanii noștri nu mai știu să le audă, nu este aceasta cu totul inutil? Nu trebuie oare să ne facem tuturor toate? Să le vorbim oamenilor singurul limbaj pe care sunt capabili să-l înțeleagă? Și cei condamnați nu sunt, pe de altă parte, ecleziastici al căror caracter este plin de noblețe și la adăpost de orice critică răuvoitoare? Filosofi, poate. Dar filosofia nu ar mai putea oare, atunci când progresează, să se acorde cu teologia..."

Împrumutăm din *Correspondance de Rome* expunerea planului Ligii de la Münster:

A propune o petiție Papei, cu siguranță inacceptabilă din cauza a ceea ce cere, dar foarte discretă și foarte respectuoasă în formă; a păzi o extremă discreție și prudență în redactarea tuturor documentelor secrete, astfel încât, la nevoie, dacă totul ar ajunge să fie cunoscut, să se poată invoca această corectitudine a formei pentru a se apăra; a sprijini, în sfârșit, aceste instanțe respectuoase cu nume catolice eminente;

A promite aderenților nu numai un secret absolut, ci a-l cere de la ei cu strictețe, în forma cea mai solemnă și cea mai sacră,

cu riscul de a face pe unul dintre ei să bănuiască faptul că un secret atât de misterios pentru o cerere atât de respectuoasă și pentru grupuri atât de ortodoxe este un lucru puțin natural;

De altfel, a se ține de sistemul de a strânge adeziuni pentru o suplică inacceptabilă, în vederea menținerii apoi a unor grupuri locale din care s-ar forma o Societate creștină de Cultură, cu tot atâtea societăți naționale de Cultură.

Acest plan perfecționat a fost pus în acțiune în luna mai 1907; circulare foarte secrete, tipărite ca manuscrise, fără indicația tipografului și cerând un secret solemn, pe cuvânt de onoare, au fost trimise unui mare număr de persoane a căror adeziune era socotită probabilă din pricina ideilor lor.

S-a ales ca obiect al Suplicii nimicirea cel puțin morală a Sfintei Congregații a Indexului; cerere evident inacceptabilă, fiindcă ar împiedica exercitarea organică a uneia dintre funcțiile esențiale ale magisteriului și disciplinei Bisericii. Niciodată mai mult decât în epoca noastră — când preoți și laici lăudându-se că sunt catolici scriu împotriva dumnezeirii și învierii lui Hristos, împotriva fecioriei Preasfintei Fecioare Maria, împotriva veșniciei iadului etc. — niciodată Indexul nu a fost mai vădit necesar. De altfel, promotorii petiției și-au pregătit aderenții pentru insucces, chiar și pentru neprezentarea suplicii, de vreme ce în formula secretului se prevede neexecutarea proiectului.

Celui care a semnat promisiunea solemnă a tăcerii i-au fost trimise celelalte documente care dezvăluie intenția de a forma o vastă rețea de societăți de Cultură în țările de limbă germană și engleză, Germania, Austria, Elveția și lumea anglo-saxonă; aceste societăți vor trebui să funcționeze potrivit preferințelor lor particulare și împrejurărilor, dar cu acest acord și în acest spirit pe care îl caracterizează dorința în favoarea abolirii Indexului.

Corrispondenza Romana posedă toate aceste documente secrete și a publicat traducerea italiană exactă și completă.

Oricui le citește îi devine ușor manifest că această tentativă realizează starea de spirit zugrăvită de Fogazzaro în *Il Santo*, vulgarizată în Germania de revista *Hochland*, al cărei director face parte din comitetul promotor al Suplicii. Se regăsesc acolo reuniunile secrete — catacombele — și „cavalerii Sfântului Duh", la care se gândea cineva datând circulara în ziua Cincizecimii.

Dar nu ne este de ajuns să fi amintit un incident atât de grav și atât de instructiv. Aceste documente sunt prea puțin cunoscute. Textul original este german, dar nu a fost niciodată publicat. Traducerea italiană însăși nu a fost reprodusă decât într-un mic număr de exemplare și nu a fost niciodată tradusă, nici reprodusă integral nicăieri. Totuși, aceste piese, în pofida lungimii lor și a anumitor obscurități, sunt extrem de interesante și cuprind o demonstrație strălucită

a ceea ce am spus despre infiltrațiile masonice. În plus, este important ca ele să fie păstrate pentru istorie.

Cititorul va găsi deci aici o traducere fidelă și integrală, făcută după textul italian al *Corrispondenza Romana*. Toate pasajele în italice erau cu caractere cursive în original.

Fie ca această publicație să contribuie la luminarea opiniei catolicilor asupra primejdiilor sugestiilor perfide și să strângă mai puternic atașamentul lor filial față de magisteriul Bisericii!

I. — DOCUMENTELE

I. CIRCULARA A — ..... LE... 190...

Discreția, atât pentru destinatar, cât și pentru expeditor și Organizația reprezentată de expeditor, este o chestiune de onoare.

PREA STIMATE DOMNULE,

Avem onoarea de a vă informa că, prin participarea deputatului de Münster în Reichstag, Excelența Sa baronul dr. von Hertling, profesor universitar și consilier al Coroanei, s-a format un comitet de parlamentari, profesori, funcționari ai justiției sau ai administrației, avocați și alți reprezentanți ai

profesiunilor laice, pentru a adresa o „Suplică Sfântului Părinte". Comitetul în chestiune constituie centrul întregii acestei mișcări; el își are sediul la Münster, în Westfalia, și este condus de o Președinție. Președinția este compusă din domnii: consilierul provincial și deputatul în Landtag Schnmeddling; consilierul de justiție Hellracth; profesorul doctor Plassmann; profesorul ordinar la Universitatea din Münster, doctor Schwering; și președintele asesor, doctor ten Hompel. Vă propunem, de asemenea, prin prezenta, să participați la întreprindere prin sfat și prin acțiune. Pentru călăuzirea Dumneavoastră și pentru moment, binevoiți a lua aminte la cele ce urmează:

Suplica tratează în mod obiectiv, complet și înalt chestiunea Indexului. Ea se sprijină pe opinia unor teologi specialiști ireproșabili și foarte competenți; ea trebuie să fie înțeleasă și primită în toate părțile sale ca o sugestie fidelă și deferentă făcută autorității ecleziastice și, mai presus de toate, respinge în mod absolut, din principiu și cu cea mai mare energie, orice solidaritate oarecare cu catolicismul reformist și cu toate manifestările sale.

Scopul comun și ultim al întreprinderii este de a grupa în chip discret, printr-o selecție grijulie a persoanelor, laici din toate clasele, cu idei înalte și sănătoase, profund credincioși și fideli Bisericii, a căror comunitate de aspirație s-ar afirma în Suplică, pentru a sluji apostolatul laic, în vederea progresului adevărat și prudent, cu Biserica și prin Biserică, al concepției creștine despre societate.

În consecință, nu sunt admiși decât catolicii care așază iubirea față de Biserica lor mai presus de toate, mai presus de aprobarea sau de blamul fie al dușmanilor, fie mai ales al prietenilor, și care, în plus, știu să privească într-un chip senin, obiectiv, fără prevenții, nevoile marii cauze catolice în mijlocul conflictului actual al spiritelor.

Informații mai detaliate asupra conținutului Suplicii și asupra organizării operei vă vor fi date când veți fi semnat și returnat, la adresa de mai jos, angajamentul pe cuvântul Dumneavoastră de onoare, tipărit la sfârșitul acestei scrisori.

În cazul în care nu v-ați simți dispus să o faceți, tăcerea asupra a tot ceea ce tocmai v-a fost comunicat nu este mai puțin, pentru Dumneavoastră, o chestiune de onoare.

În orice caz, binevoiți a retrimite această circulară, în cursul săptămânii, celui care v-a transmis-o și a vă folosi de scrupuloasa circumspecție cerută de angajamentul de discreție absolută pe care l-ați luat pe cuvântul Dumneavoastră de onoare.

Oricare ar fi hotărârea pe care o veți lua, puteți fi sigur de cea mai desăvârșită discreție din partea noastră și, în chip special, de discreția foarte strictă a tuturor demersurilor, care stă la temelia întregii noastre Organizații. În acest scop, pentru corespondență, binevoiți a folosi întotdeauna numai adresa Dumneavoastră particulară, cu mențiunea „afacere personală" pe plicurile scrisorilor, și a evita întrebuințarea cărților poștale

deschise pentru tratarea acestei afaceri, precum și, în redactarea adreselor, orice aluzie la organizația noastră.

Binevoiți a primi.

Organizația pentru Adresa asupra Indexului.

ANGAJAMENT DE ONOARE DE A PĂSTRA TĂCEREA

Prin prezenta, eu, subsemnatul, fără a voi, pentru moment, să mă angajez personal asupra fondului afacerii, dau Organizației în vederea Adresei asupra Indexului, prin mijlocirea domnului..., în mod necondiționat și fără subînțelesuri, cuvântul meu de onoare că, pentru tot ceea ce am putut afla sau voi putea afla în viitor relativ la Suplica ce trebuie adresată Sfântului Părinte, fie înainte, fie după, și chiar dacă ea nu ar trebui să se realizeze, pentru totdeauna și independent de concursul pe care i-l voi da și de durata acestuia, voi păstra o tăcere absolută și că îi voi obliga, după puterea mea și pe onoarea lor, la aceeași tăcere pe toți cei care, din neatenția mea, ar putea lua cunoștință de întreprindere.
La..., 190...

II. CIRCULARA B — ..... LE... 190...

Discreția, atât pentru destinatar, cât și pentru expeditor și pentru Organizația reprezentată de expeditor, este o chestiune de onoare.

PREA STIMATE DOMNULE,

Vă confirmăm, cu o foarte vie recunoștință, primirea angajamentului Dumneavoastră de onoare. Printre piesele anexate veți primi Suplica în chestiune către Sfinția Sa și, în plus, ceea ce a fost stabilit cu privire la bazele Organizației. Binevoiți acum să ne spuneți, pe cât cu putință în termen de opt zile, dacă semnați și Suplica. Consimțământul la Suplică se dă prin semnarea și retrimiterea punctatului de mai jos. Prin însuși acest fapt, adeziunea Dumneavoastră la Liga Indexului devine definitivă până la revocare formală, obligându-vă la Bazele Organizației alăturate, fără a vă impune totuși nicio responsabilitate financiară.

Promisiunea tăcerii făcută de Dumneavoastră pe cuvântul de onoare este și rămâne independentă de durata participării Dumneavoastră.

În orice caz, binevoiți a returna cel mai târziu în opt zile, subsemnatului, pentru o întrebuințare ulterioară, cele două piese anexate aici, anume Suplica, exemplarul nr. 000, și

bazele Organizației. Din pricina continuării lucrării de organizare generală, nu este cu putință să vi se lase mai mult timp aceste documente.

De altfel, ne permitem să repetăm că discreția reciprocă cea mai riguroasă față de străini, precum și cea mai strictă discreție asupra tuturor acestor demersuri, stau la temelia întregii Organizații. Binevoiți de asemenea a observa că cea mai mică neglijență sau imprudență capabilă să compromită secretul păstrării sau al transmiterii, pe cât cu putință sub plic sigilat, a hârtiilor privitoare la operă, este incompatibilă cu păzirea secretului promis de Dumneavoastră pe cuvântul de onoare; că, în chip special, în corespondență, trebuie să vă abțineți de la orice adaos la adresa trimiterilor Dumneavoastră care ar face aluzie la Organizație, precum și de la întrebuințarea cărților poștale deschise, și aceasta în conformitate cu Bazele Organizației și în interesul bunei cauze.

Binevoiți a primi.
Organizația pentru Adresa asupra Indexului.

ADEZIUNE LA SEMNĂTURĂ

Prin prezenta mă asociez Ligii Adresei asupra Indexului, referindu-mă la Bazele Organizației, de care am luat

cunoștință și pe care le aprob. Autorizez Președinția și pe Președintele Ligii potrivit sensului Bazelor de organizare; îmi dau semnătura la angajamentul general al secretului și, spre confirmarea acestei declarații din partea mea, mă înscriu mai jos, cu adresa mea exactă în forma în care voiesc ca semnătura mea să fie tipărită în toate detaliile ei.

Domiciliu... strada... data... 190...
Nume și prenume... profesie... titluri onorifice...

III. BAZE DE ORGANIZARE

1. În ianuarie 1907, la Münster, în Westfalia, domnii Schmedding, consilier provincial și deputat în Landtag; Hellraeth, consilier de justiție; profesorul doctor Plassmann; doctorul Schwering, profesor ordinar la Universitatea regală; și doctorul ten Hompel, asesor, s-au constituit în comitet, în vederea urmăririi, sub numele de Direcție centrală pentru Organizarea Laicatului, a unui dublu scop, anume:

a) Organizarea unei Suplici relative la Indexul cărților interzise, adresată Sfinției Sale Papa Pius al X-lea și episcopatului țărilor de limbă germană și engleză.

b) Organizarea ulterioară a Ligii Adresei, unită cu semnăturile ei, în scopul unei utilizări permanente a lucrării împlinite pentru Suplică și a comunității de vederi despre care dau mărturie semnăturile.

2. Suplica a fost trasă în probe și redactată de asesorul doctor ten Hompel din Münster, Westfalia. Ea fusese sugerată și aprobată mai întâi de domnul profesor doctor Hermann Schell din Würzburg, printr-o scrisoare din 15 mai 1906, și apoi de diferiți teologi și laici competenți, printre care Excelența Sa baronul von Hertling.

3. Președintele administrator al operei este asesorul doctor ten Hompel din Münster, Westfalia, Kreustor 5, I.

4. Comitetul fondatorilor numit mai sus s-a completat prin cooptare pentru a constitui un Centru Principal al Operei. Astfel încât Centrul Principal cuprinde, pe lângă fondatori, următorii membri:

Doctor Martin Fassbender, profesor la Școala superioară de Agricultură din Charlottenburg, membru al Camerei Deputaților și al Reichstagului, organizator pentru cele două parlamente și pentru orașul Berlin.

E. S. baronul von Hertling, profesor ordinar al Universității din München, membru al Reichsrathului bavarez și deputat în Reichstag pentru colegiul din Münster, Westfalia.

Doctorul în drept Maximilian König, consilier poștal secret și consilier referendar la ministerul poștelor Imperiului la Berlin, membru al Camerei Deputaților și organizator pentru parlament și orașul Berlin.

Doctorul în drept Wilhelm Linz, director al tribunalului administrativ la Wiesbaden și membru al Camerei Deputaților, organizator pentru Hessa, Rheingau și Mosela.

Doctorul în filosofie Meister, profesor ordinar la Universitatea regală din Münster, Westfalia, organizator pentru universitățile germane.

Karl Muth, redactor-șef al „Hochland", la Soll, lângă München, organizator pentru Germania de Sud și pentru străinătate.

Contele Praschma, fiul, proprietar în Roogan, lângă Graase, în Silezia, membru al Camerei Deputaților și al Reichstagului, organizator pentru cele două parlamente, pentru Camera Seniorilor din Prusia, pentru Silezia și pentru Est.

Franz Reinhard, consilier al comandamentelor la Melle, lângă Osnabrück, membru al Camerei Deputaților, organizator pentru parlament și pentru provincia Hanovra.

Doctorul în drept Schwering, avocat pe lângă tribunalul regal suprem din Hamm, fost avocat la Curtea de Apel, organizator pentru districtul tribunalului superior din Hamm și districtul Curții de Apel.

Wilhelm Tourneau, consilier la tribunalul din Magdeburg, membru al Camerei Deputaților, organizator pentru parlament, regiunea Elbei și Nordul dincolo de Danzig.

Wellstein, consilier al tribunalului din Frankfurt pe Main, membru al Camerei Deputaților și al Reichstagului, organizator pentru Germania centrală.

5. Membrii parlamentului care fac parte din Centrala Principală sunt în același timp organizatori ai colegiilor lor electorale. De altfel, atribuirea unor circumscripții speciale se întemeiază numai pe presupunerea că acești domni trebuie să aibă acolo relații personale. În ceea ce privește recrutarea, se acordă cea mai mare importanță acestor relații personale. Fiecare se poate prevala de ale sale, chiar și în afara circumscripției care îi este atribuită.

Centrala Principală constituie Consiliul Administrativ al Direcției Generale și își are sediul la Münster, în Westfalia. Ea decide asupra tuturor afacerilor care îi sunt atribuite prin Bazele Organizației și ale Direcției Generale.

7. Direcția generală și, în cazurile urgente, Președintele sunt organul puterii executive conferite prin mijlocirea adeziunii semnate. Direcția Centrală decide în ultimă instanță asupra tuturor moțiunilor, propunerilor de schimbări, corecturi și organizări, precum și pentru a aplana eventualele divergențe de opinii personale. Ea însăși, de acord cu Președintele, semnează actele cele mai importante și, în cazul în care

Președintele ar fi împiedicat, numește pe unul dintre membrii disponibili pentru a-i ține locul.

Sunt excluse din competența Direcției Generale numai afacerile care, potrivit Bazelor de Organizare, sunt atribuite în mod expres Centralei Principale ca atare.

8. Pentru a lua o hotărâre, atât în Centrala Principală și în Direcția ei Centrală, cât și în toate Comitetele ce urmează a fi constituite pentru Organizație, este de ajuns majoritatea simplă a asociaților prezenți, afară de cazul în care ar fi fost luată o dispoziție contrară.

Scopurile operei fiind atât de simple, asociații externi nu sunt convocați la ședințe decât în cazurile de importanță excepțională. În cazul în care un asociat extern ar fi împiedicat să răspundă convocării, el poate trimite votul său în scris.

Atunci când Bazele de Organizare sau împrejurări speciale cer majoritatea absolută ori unanimitatea celor care au fost convocați în mod regulat, se presupune că aceia care, deși avertizați prin scrisoare în timp util, nu și-au dat votul nici oral, nici în scris, aderă la hotărârile luate de adunare.

PRINCIPII

9. Centrala Principală are ca principiu să pună întreaga operă în slujba autorității ecleziastice și în slujba fidelității și iubirii față de sfânta Biserică; în slujba, se înțelege, a acelei iubiri față de Biserică ce, privind fără prevenții condițiile timpului prezent și nevoile marii cauze catolice, socotește drept o datorie de conștiință să primească tot ceea ce este recunoscut obiectiv ca bun și necesar și așază această datorie mai presus de toate, mai presus de laudă sau de blam, fie din partea adversarilor, fie mai ales din partea prietenilor.

10. În consecință, ca principiu și pentru totdeauna, Centrala Principală respinge în mod absolut și *a priori* orice solidaritate oarecare a operei sale cu Catolicismul reformist, cu ceea ce se numește Catolicism liberal, Neocreștinism și Criticism, precum și cu toate manifestările având vreo afinitate cu un soi de rea manie modernistă. (*Una neomania malsana moderna*).

11. În plus, pentru toate demersurile și declarațiile relative la teologie, în măsura în care ele nu vor putea fi evitate, se va recurge la sfaturile unor teologi competenți și mai presus de orice bănuială. Sediul Centralei Principale nu prejudecă, de altfel, în niciun fel alcătuirea Consiliului teologic.

12. Pentru a încheia, rezultă din tot ceea ce s-a spus până aici că supunerea necondiționată față de decizia expresă sau tacită a Sfântului Scaun în ceea ce privește Suplica este principiul fundamental al întregii opere; precum și obligația absolută a

secretului promis pe cuvântul de onoare al tuturor asociaților prezenți sau viitori; în sfârșit, contrar celor făcute pentru adresa de la Trier în 1869, întrebuințarea publicității și a presei este complet și radical exclusă în ceea ce privește toate proiectele sau demersurile care se raportează direct sau indirect la opera noastră. Deferența necesară și prudentă pe care o datorăm autorității ecleziastice nu ar fi compatibilă cu publicarea oficială a întregului dosar decât în cazul în care ar fi vorba de a preveni, pentru binele cauzei, o indiscreție răuvoitoare din partea unor străini. Această măsură preventivă cere un vot unanim al întregii Centrale, convocată în mod regulat.

SCOP PRACTIC

13. Scopul practic este de a grupa în chip discret și printr-o alegere diligentă a persoanelor, laicii din toate clasele cultivate, având sentimente înalte și corecte, profund credincioși, atașați Bisericii, aparținând tuturor țărilor de limbă germană sau engleză, pentru a forma din ei o asociație al cărei sigiliu va fi Suplica; apoi, a remite Suplica semnată Sfântului Scaun și Reverendisimilor Episcopi; în sfârșit, a

forma cu semnatarii o Asociație Permanentă sau Ligă a Adresei.

14. Scopul acestei Ligi a Adresei este exercitarea practică a apostolatului laic, în vederea progresului înțelept și prudent, considerat ca principiu al concepției creștine despre lume, în toate țările de civilizație superioară.

15. În urmărirea acestui scop, fiecare țară, începând din ziua în care Suplica va fi consemnată, va proceda independent de celelalte. Totuși, Centralele fiecărei țări sunt libere să păstreze contactul între ele și cu Centrala Principală din Münster și să pregătească pentru momentul potrivit o Organizație permanentă internațională a Laicatului.

16. În Germania, Liga Adresei caută în principal să fuzioneze cu Societatea Görres.

Când Suplica va fi terminat în întregime de circulat, direcția societății Görres și direcția Centrală a Ligii Adresei vor trata în mod special despre fuziune. Direcția Centrală a Ligii, în aceste negocieri, reprezintă pe fiecare dintre semnatarii Suplicii, potrivit semnăturii puse pe formula de adeziune anexată circularei B. Numai aceia nu sunt reprezentați de direcția Centrală care, semnând Suplica, fac în același timp parte din societatea Görres.

Stipularea definitivă a fuziunii dintre societatea Görres și Liga Adresei se va face într-o adunare generală comună a celor

două societăți. Convocările și ordinele de zi ale acestei adunări generale vor fi stabilite în comun de direcția societății Görres și de direcția Ligii, dar trimise separat.

Îndată ce ar fi realizată stipularea zisei fuziuni, toți membrii celor două asociații vor primi de la Administrația noii societăți contractul de fuziune, împreună cu raportul asupra adunării comune și expunerea negocierilor; ei vor fi înștiințați în același timp că acest contract de fuziune este considerat ca acceptat și că prima cotizație pentru noua societate rezultată din fuziune va fi încasată în forma obișnuită, afară de cazul în care, în cele trei săptămâni de la primirea acestei înștiințări, s-ar fi comunicat demisia din operă. Chiar și după aceste trei săptămâni, fiecare este liber să refuze vărsarea primei cotizații, iar aceasta echivalează cu o declarație expresă de demisie.

18. Dacă negocierile dintre Ligă și societatea Görres nu ar ajunge la rezultat sau nu ar fi începute, direcția Centrală a Ligii ar tipări un raport și i-ar convoca pe semnatarii Suplicii în reuniune generală constituantă.

Obiectul acestei reuniuni generale va fi atunci examinarea și, eventual, punerea în executare a unei încercări de a întemeia, cu ajutorul persoanelor câștigate la semnarea Adresei și, dacă este cu putință, în corelație cu societatea Görres și cu un periodic cu totul indicat, o societate germană sau chiar internațională al cărei nume ar putea fi: „Societate creștină de Cultură pentru organizarea apostolatului laic în slujba

conștiinței creștine mondiale", având Centrala Principală la Münster, în Westfalia.

19. Dacă în adunarea generală constituantă a Ligii Adresei se efectuează fondarea unei Societăți creștine de Cultură pentru organizarea apostolatului laic, toți membrii vechii Ligi a Adresei din Germania și din celelalte țări care au luat parte la fondare vor primi de la Direcția Centrală actul de fondare împreună cu raportul; ei vor fi avertizați în mod expres că actul de fondare este considerat ca acceptat și că prima cotizație pentru noua societate va fi încasată după modul obișnuit, afară de cazul în care, în cele trei săptămâni de la această înștiințare, vor face cunoscut Direcției Centrale din Münster că se retrag din operă. Chiar și după cele trei săptămâni, fiecare este liber să refuze vărsarea primei cotizații, iar acest refuz echivalează cu o declarație expresă de demisie.

DISPOZIȚIE EXECUTIVĂ

20. Pentru realizarea întreprinderii, fiecare țară interesată va avea o Centrală până când Suplica își va fi atins termenul; toate Centralele rămân subordonate Centralei Principale și Direcției Centrale din Münster, Westfalia.

21. Centrala Principală și Direcția ei de la Münster sunt în același timp Centrala pentru Germania.

22. Constituirea Centralelor pentru Austria, Elveția, Anglia și America de Nord se face prin mijlocirea Comitetului de District pentru Bavaria, cu sediul la München. Acest Comitet de district din München este autorizat să se ridice la rangul de Centrală pentru Străinătate, dacă socotește potrivit.

23. Cât privește sediile Centralelor străine, trebuie să se țină seama înainte de toate de coexistența, în același loc sau district, a persoanelor mai apte să facă parte din ele și numai în chip secundar de situația geografică. De altfel, Comitetul de District din München și Președintele său își angajează răspunderea ca, în străinătate, pretutindeni să fie aplicate Bazele de Organizare stabilite aici și mai ales ca forma cea mai sigură a metodei noastre să fie garantată, anume angajamentul luat de aderenți pe cuvântul lor de onoare, cea mai riguroasă discreție și, în sfârșit, subordonarea față de Centrala din Münster. Comitetul Districtului din München sau, respectiv, comisia ce urmează a fi formată pentru Străinătate, este răspunzător înaintea Centralei din Münster de împlinirea acestor condiții fundamentale și de transmiterea Suplicii în străinătate. Această răspundere angajează onoarea.

ORGANIZAREA ÎN GERMANIA

24. În vederea organizării Ligii Adresei, Germania este împărțită de Centrala Principală și de Direcția ei într-un număr corespunzător de districte. Fiecare district va avea un organizator de district.

Acolo unde vor fi mai mulți organizatori de district, aceștia își vor împărți câmpul de acțiune. Organizatorii de districte își aleg un colegiu de colaboratori și formează împreună cu ei Comitetul de District. Organizarea fiecărui district se face prin instituirea de comitete locale în locurile potrivite ale districtului. Direcția Districtului face o listă a Comitetelor locale care au fost întemeiate acolo și a președinților lor și trimite copia ei Centralei Principale. Președinții comitetelor locale depun semnăturile strânse fie la Direcția districtului, fie direct la Centrala Principală din Münster.

25. Aderenții semnatari ai aceluiași district sau ai aceluiași loc depind mai întâi de Direcția lor de District sau de Comitetele lor de District ori Locale respective. Aceleași organizații înrolează, în calitate de asociați externi, pe toți semnatarii pe care îi vor crede potriviți, și aceasta fără a ține seama de circumscripțiile teritoriale. Dacă, făcând aceasta, Direcțiile de District și comitetele locale pătrund pe un teritoriu străin, ele vor înștiința Direcția de District sau Comitetul local competent despre numele și adresa asociatului. Cât privește a ști care dintre organizații trebuie, în acest caz, să facă

înrolarea, aceasta este numai o chestiune de relații personale, acestea trebuind întotdeauna să aibă întâietate și să fie folosite, pe cât cu putință, oral.

26. Directorii Comitetelor de District și locale, precum și colaboratorii pe care și i-au alăturat, au contractat obligația, prin însuși faptul acceptării oficiului lor, de a executa în mod conștiincios, după regulile Bazelor de Organizare, ordinele și misiunile Centralei Principale din Münster, de a nu depăși în nimic limitele care le vor fi trasate și, de asemenea, de a nu se sluji, fără consimțământul expres al Centralei Principale, de rodul colaborării lor pentru scopuri particulare și inițiative private; ei au, în sfârșit, obligația de a sluji Organizația cu tot zelul posibil și de a o face să-și atingă scopul provizoriu. Mai presus de toate, organizarea comitetelor locale trebuie să se închidă în limitele care i se cuvin și să exercite, în plus, un control diligent asupra distribuirii documentelor numerotate, pentru ca întreaga întreprindere să fie ferită de orice divulgare. În acest scop, nu trebuie niciodată să se aibă în vedere decât calitatea, iar nu numărul semnăturilor.

În toate acestea, în interesul cauzei, există obligație de onoare, unită cu o garanție pe onoare în ceea ce privește păstrarea și întrebuințarea exemplarelor Suplicilor și ale celorlalte documente trimise de Centrala Principală.

DESPRE RECRUTARE

27. Exemplarele Suplicii sunt numerotate. Numerele sunt catalogate. În dreptul fiecărui număr din listă se notează cui și la ce dată a fost trimis, în vederea obținerii semnăturii, exemplarul purtând acel număr.

28. Toate plicurile expedițiilor privitoare la Adresa referitoare la Index trebuie să fie închise cu grijă și adresate întotdeauna și numai domiciliului privat al destinatarului, cu mențiunea scrisă la exterior: „afacere personală". Orice altă mențiune pe plic care ar face aluzie în vreun fel la Organizație trebuie să fie întotdeauna evitată cu scrupulozitate. Suplicile însele trebuie să fie expediate întotdeauna și numai după ce angajamentul la secret pe cuvânt de onoare va fi fost obținut.

29. Înrolarea pentru toate și fiecare dintre adeziuni începe prin cererea de a contracta, pe onoare, angajamentul la tăcere. Această cerere se face prin trimiterea circularei anexate aici, marcate cu litera A, către persoanele de la care se voiește obținerea semnăturii.

30. După primirea declarației promisiunii de tăcere pe onoare din partea celui a cărui semnătură era dorită, i se va trimite cât mai grabnic cu putință circulara marcată cu litera B. Numai

acestei a doua circulare i se alătură Suplica și un exemplar al Bazelor de Organizare.

31. Dacă, după trimiterea circularei B, a Suplicii și a Bazelor de Organizare, se primește adeziunea semnată, numai atunci devine definitivă admiterea în Comitetul inițiator și în Liga Adresei, și aceasta până la revocare, fie din partea semnatarului, fie din partea Centralei Principale.

Această revocare nu dispensează niciuna dintre cele două părți de principiul general al întregii Organizații, potrivit căruia cea mai riguroasă discreție este o chestiune de onoare și rămâne necondiționată pentru totdeauna.

32. Cât privește ordinea în care vor fi date semnăturile la Adresă, trebuie să se distingă între acelea care pot fi considerate ca dobândite dinainte și acelea care, după toate probabilitățile, nu vor putea fi obținute decât după un număr mai mare sau mai mic de semnături precedente.

33. Doamnele nu pot fi admise decât după un consimțământ expres al Centralei Principale.

Laicii cenzurați de Index nu pot fi admiși nici ei decât după o autorizație formală a Centralei Principale. Numele acestor laici nu trebuie să figureze niciodată în funcțiile conducătoare ale Organizației. Aceasta este interzisă de respectul datorat autorității ecleziastice, celui cenzurat însuși și, în sfârșit, binelui operei Suplicii. De altfel, nu vor putea fi admiși decât

aceia dintre aceşti laici cenzuraţi a căror supunere cuvenită faţă de autoritatea ecleziastică nu ar putea fi pusă la îndoială.

Ecleziasticii şi religioşii, din pricina situaţiei lor ecleziastice speciale, nu pot fi niciodată admişi, iar sfaturile lor nu pot fi solicitate decât în urma consimţământului formal al Centralei Principale.

DESPRE TERMENUL ÎNROLĂRII

34. Declaraţiile pe onoare şi adeziunile la semnătură, semnate şi desprinse din circularele A şi B, sunt puse împreună, filă cu filă, în ordine alfabetică, după uzul arhivelor, de către preşedinţii districtelor şi ai comitetelor. În acest scop, se folosesc tot atâtea plicuri câte documente, sistem Sönnecken.

Exactitatea şi siguranţa acestei metode de colaţionare sunt fundamentale pentru întreaga Organizaţie. De aceea este esenţial să nu se dispenseze nimeni de una sau alta dintre semnăturile celor două circulare A şi B şi să nu se mulţumească nimeni cu adeziuni orale. Adeziunile orale la semnătură nu pot fi înregistrate decât pe cale excepţională pe lângă Centrala Principală.

35. Cele două carnete formate din biletele desprinse și semnate ale circularelor A și B sunt trimise la fiecare trimestru, și mai des dacă se poate, Centralei Principale din Münster, pentru a fi inserate acolo în catalogul general al semnăturilor.

Centrala Principală din Münster va da aviz despre închiderea acestui catalog al tuturor semnăturilor către toate Direcțiile de district ale Germaniei.

36. Catalogul general al semnăturilor străine la Adresă, format de Comitetul de District din München, trebuie să fie trimis de fiecare dată și, după închiderea catalogului străin, din oficiu, Centralei Principale din Münster.

37. Se recomandă președinților districtelor și comitetelor din interior și din străinătate să prezinte cât mai des cu putință o listă a ecleziasticilor superiori sau a profesorilor de teologie cărora, pe lângă Sfântul Părinte, li s-ar putea trimite, *ad notam*, un exemplar al Suplicii chiar în ziua prezentării ei.

DESPRE ÎNTREBUINȚAREA CARE SE FACE DE SUPLICĂ ȘI DE SEMNĂTURI

38. Recolarea semnăturilor fiind terminată, Suplica, cu toate semnăturile sale clasate în ordine alfabetică și dispuse după țări, tipărită în limba germană și latină sau în limba germană și italiană, legată cu demnitate și purtată de trimiși potriviți, aleși de Centrală, va fi propusă și prezentată la Roma Sfinției Sale în persoană și în cursul unei audiențe private strict confidențiale. Concursul ambasadelor bavareză și austriacă pe lângă Vatican va fi folosit pentru obținerea acestei audiențe private și, după părerea persoanelor competente, va fi cu siguranță obținut.

39. În ziua în care Suplica va fi dusă la Roma, ea va fi trimisă prin scrisoare recomandată tuturor episcopilor Germaniei, Austriei, Elveției, Angliei și Americii, precum și tuturor ecleziasticilor pe care îi va desemna Centrala Principală din Münster.

Trimiterea către episcopii Germaniei va fi asigurată de Centrala Principală din Münster.

Pentru trimiterea către episcopii Austriei, Elveției și Angliei, fiecare dintre Centralele organizatoare ale acestor țări va primi, prin mijlocirea comitetului districtului din München, numărul cerut de Suplici și de Baze de Organizare.

40. Centrala Principală va decide dacă și în ce măsură va fi cazul să se arate Sfântului Părinte și adevăratului episcopat, precum și celorlalți ecleziastici, Bazele Organizației.

Este rezervat de asemenea Centralei Principale să studieze și să încerce alte mijloace, în particular să solicite la timpul potrivit sfaturile și meditația unuia sau mai multor înalți demnitari ecleziastici.

DESPRE CHELTUIELI

41. Cheltuielile inevitabile de organizare vor fi adunate de Centrala Principală, la timpul potrivit și după remiterea Suplicii, și apoi repartizate între toți demnitarii. De altfel, fiecare dintre semnatari este liber să refuze vărsarea părții sale, să dea mai puțin sau mai mult, cu sau fără desemnarea întrebuințării care ar trebui făcută din surplus.

Pentru imprimatele de care avem nevoie, o casă cunoscută s-a pus la dispoziția noastră, renunțând la orice retribuție. Comisia care va fi trimisă la Roma va lua asupra sa cheltuielile călătoriei.

DESPRE EPOCA EXECUTĂRII

42. Perioada de acțiune începe cu Cincizecimea anului 1907 și, pentru moment, este fixată pentru un an întreg.

Münster, Westfalia, Cincizecimea 1907.
Direcția centrală.

Schmedding, consilier provincial și deputat în Landtag.
Hellraeth, consilier de Justiție.
Prof. dr. Plassmann.
Dr. Phil. Schwering, profesor ordinar al Universității regale.
Dr. jur. ten Hompel, asesor.

IV. TEXTUL SUPLICII

Strict confidențial! Secretul este o chestiune de onoare pentru destinatar.

Probă a unei adrese relative la cenzurile Indexului, pentru a fi trimisă Sfântului Părinte și episcopatului german.

A reînnoi toate în Hristos!
Deviza lui Pius al X-lea.

SUPLICĂ RELATIVĂ LA INDEXUL CĂRȚILOR INTERZISE, ADRESATĂ SFINȚIEI SALE PAPA PIUS AL X-LEA ȘI EPISCOPATULUI ȚĂRILOR DE LIMBĂ GERMANĂ ȘI ENGLEZĂ

Scaunului Apostolic și Reverendisimelor Episcopate ale țărilor de limbă germană și engleză, subsemnații depun cu respect în mâinile Sfinției Sale Papa Pius al X-lea și ale Reverendisimilor Episcopi ai Germaniei, Austriei, Elveției, Angliei și Americii următoarea adresă, rugându-i să ne binecuvânteze în solicitudinea lor pastorală, dacă ne este îngăduit să vorbim astfel, respectuoși și încrezători față de Părintele Sfintei Biserici.

PREA SFINTE PĂRINTE,

Încrederea filială care ne-a inspirat această Suplică își are izvorul principal în faptul că înalta Voastră înțelepciune, de la începutul Pontificatului Vostru, a împlinit deja reforme importante în angrenajele administrației ecleziastice, reforme care, în mod deschis și sub ochii întregii lumi, au adus o reorganizare a Congregațiilor romane și, mai ales, o

diminuare a numărului lor, o unificare a gestiunii lor și o limitare a taxelor.

Suplica noastră privește Indexul cărților interzise. Ea privește chestiunea Indexului care, de la revocarea tuturor facultăților de drept cutumiar făcută prin ultima modificare a Decretelor Generale, a redevenit o chestiune de înaltă gravitate pentru orice catolic conștiincios. Aceasta se verifică cu atât mai mult pentru toate firile cu adevărat religioase, cu cât atașamentul și iubirea lor față de Biserică sunt mai fidele și cu cât ele sunt mai puțin înclinate, într-o materie atât de gravă, să dorească reforme nesănătoase. În acest sens, subsemnații resping în principiu și *a priori*, cu cea mai mare energie, orice solidaritate, fie chiar îndepărtată, cu catolicismul reformist, avid de noutăți, precum și cu așa-zisul catolicism liberal, neocreștinismul și toate manifestările aceluiași spirit. Numai fidelitatea și iubirea față de Biserică ne împing și ne fac o obligație de conștiință să căutăm în acest moment cuvintele ce trebuie spuse pentru a sluji, și numai pentru a sluji, autoritatea ecleziastică și ne fac să vorbim cu respect, franchețe și încredere.

PREA SFINTE PĂRINTE,

În pofida tuturor avantajelor incontestabile pe care le prezintă cenzura cărților interzise prin mijlocirea Indexului, în planul de apărare al Bisericii și al Sfântului Scaun, în epoca noastră, totuși valoarea rațiunilor care militează împotriva oportunității Indexului cărților interzise actualmente în vigoare crește

necontenit. Într-o epocă în care oamenii cultivați ai tuturor confesiunilor creștine se îndepărtează din ce în ce mai mult de Biserică, într-un timp de neîncetat progres științific și pe când necredința, ateismul și anticreștinismul își întind pretutindeni organizația, nu este oare neliniștitor să ne gândim că un anumit număr de catolici aparținând națiunilor celor mai civilizate, fiind prin vocație pionieri ai inteligenței, sunt răniți dureros și grav în opera lor plină de entuziasm pentru marea cauză a Bisericii, în abnegația lor, în eforturile lor de a înainta cu calm și siguranță în acord cu Biserica, în tot ceea ce alcătuiește, într-un cuvânt, rațiunea de a fi și onoarea vieții lor? Și toate acestea din pricina unei solicitudini foarte lăudabile, dar poate exagerate, a Sfintei Congregații a Indexului, care se folosește într-un chip foarte primejdios de autoritatea ecleziastică, primejdie cu atât mai mare cu cât se știe cât de puțin felul sumar în care procedează Indexul răspunde exigențelor intelectuale foarte diferite și gradului de maturitate foarte divers al popoarelor și al indivizilor. Un tată îi va interzice fiului său minor, dar nu fiului său major, cărțile de la a căror lectură trebuie să se abțină sub pedeapsă. Un sistem care nu ține seama de aceste nuanțe face colectivitatea să sufere de pe urma unei măsuri care nu este folositoare decât copiilor și bolnavilor. Desigur, printre catolicii gânditori de limbă și origine germanică, credința este prea profundă și prea curată pentru ca să poată exista vreodată primejdie în a le îngădui cercetarea liberă și fără piedici.

PREA SFINTE PĂRINTE,

Nu a putut scăpa solicitudinii Voastre părinteşti că, în cursa care poartă omenirea spre căutarea bunurilor superioare şi mai ales în lupta intelectuală teologico-filosofică a zilelor noastre, orice poruncă formală îl expune pe cel care o primeşte şi pe discipolii săi unui pericol de revoltă definitivă sau de diminuare intelectuală, şi că acelaşi pericol ar putea fi evitat, spre cel mai mare bine al sufletelor, printr-o direcţie şi o conducere cu totul de iubire. Nimeni mai mult decât Voi, Prea Sfinte Părinte, nu are la inimă numele de mamă, care este acela al Bisericii. Voi ştiţi mai bine decât noi puterea sfaturilor afectuoase întemeiate pe această senină încredere că orice ştiinţă trebuie, în cele din urmă şi în mod necesar, să conveargă spre focarul adevărului, aşa cum aceasta a fost proclamată de mai multe ori de pe Tronul Vostru sublim şi cum a definit-o solemn Conciliul Vatican. Nu am putea uita cuvintele Sfinţiei Sale Leon al XIII-lea, anume că un singur lucru este necesar Ştiinţei şi erorii în privinţa adevărurilor eterne: timpul de a reveni la înţelepciune şi de a-şi recunoaşte eroarea. Rareori a fost definită cu mai multă claritate calea răbdării şi a seninei încrederi în slujba păcii şi a adevărului. Fără îndoială, mediile ecleziastice intransigente urmează o altă cale. Dar şi zelul lor devine prea adesea dezastruos pentru marea cauză a intereselor celor mai sacre ale Bisericii şi are prea adesea şi îndrăzneala de a exagera fără milă şi împotriva spiritului lui Hristos şi al Bisericii Sale motivele şi consecinţele punerii la Index şi de a le exploata fariseic şi fără scrupule împotriva celui care a fost lovit.

Există mai ales primejdie în a pune în mod sumar la Index opere întregi, atunci când numai câteva dintre paginile lor au motivat cenzura. Adesea chiar nu sunt decât puține pasaje, propoziții, pagini sau capitole și paragrafe care sunt prilejul punerii la Index și al retragerii unor mari opere de înaltă valoare pozitivă. Și aceste opere considerabile, care sunt rodul întregii vieți a unor cercetători profunzi, ale unor adevărați campioni ai creștinismului, sunt prea adesea cu atât mai mult în pericol cu cât au o valoare de actualitate mai mare în lupta ideilor și cu cât excită astfel mai mult ardoarea denunțătoare a sufletelor timide și cu vedere scurtă; denunțarea apare atunci ca o adevărată orbire pentru aceia a căror privire este capabilă să îmbrățișeze un orizont mai întins. Rezultă de aici că, pentru aceia care, știind să se ridice mai presus de laudele și de blamul atât al dușmanilor, cât și al prietenilor, trăiesc o viață de iubire mai intensă pentru sfânta Biserică, tot binefăcătorul efect al înțeleptei restrângeri a definițiilor *ex cathedra* și al preciziei limitelor definiției înseși este nimicit. Mai mult, după judecata calmă și luminată a unor persoane nicidecum prevenite, aceste binefaceri pot profita cu atât mai puțin libertății de examinare cuprinse între limitele dogmei, cu cât Sfânta Congregație a Indexului și Sfântul Oficiu vor interveni mai des în cazuri particulare, exercitându-și astfel acțiunea asupra forței active independente a adevărului prin numărul crescând al deciziilor lor. Consecința involuntară, dar inevitabilă, a acestor procedee ar putea fi foarte ușor o diminuare notabilă a ardoarei la muncă și a cercetărilor celor mai buni, numai în folosul celor mediocri.

Numai o solicitudine neliniștită pentru viitorul Bisericii ne inspiră, Prea Sfinte Părinte, să ne explicăm cu încredere și respect înaintea Voastră singur; numai această preocupare ne împinge să Vă încredințăm cu ce greutate deprimantă Indexul cărților interzise, așa cum este în vigoare, apasă asupra multora dintre campionii gândirii în catolicismul contemporan. Pentru aceasta, binevoiți a ne acorda încă atenție.

PREA SFINTE PĂRINTE,

Nu a scăpat respectuoșilor subsemnați că până și episcopi au rămas perplecși în fața denunțurilor făcute la Sfânta Congregație a Indexului, văzând că *imprimatur*-ul lor era anulat prin condamnare. Catolici pătrunși de viața credinței, zeloși și fideli, au început să se îndoiască, încă din vremea lui Bellarmin, de utilitatea intrinsecă a condamnărilor Indexului, care, având în vedere numărul crescând al cărților, devin mereu mai incomplete, și au socotit suficiente regulile generale ale credinței și moralei.

Mulți, de asemenea, și nu fără oarecare rațiune, s-au temut întotdeauna ca nu cumva contradicțiile obiective, devenite nu mai rare, ci mai aparente din vremea lui Bellarmin, între condamnarea și licența ulterioară acordată unor opere denunțate, să tulbure sufletele în încrederea lor față de autoritatea ecleziastică, să întrețină lipsurile împotriva caritații și să aducă în cele din urmă prejudiciu autorității înseși a sfintei Biserici.

Există rațiuni mai grave de a se îndoi dacă este în adevăratul interes al Bisericii să păstreze o instituție care poate fi principiul, pentru un om de studiu avid de adevăr, de a se vedea acuzat foarte pe nedrept că dărâmă toate dogmele și care îngăduie oricărui adversar să se retranșeze în spatele autorității ecleziastice pentru a ataca oameni foarte merituoși. Mai presus de toate, cineva se simte dureros impresionat gândindu-se că, dată fiind publicitatea modernă și difuzarea internațională a tot ceea ce se tipărește, un sistem care îl expune în mod obișnuit pe cel cenzurat, fără avertisment prealabil, să rămână dezarmat pe câmpul de luptă în primul rând al tovarășilor săi de arme, expus sarcasmelor adversarilor săi anticatolici și chiar anticreștini, nu poate produce roade bune; — un sistem, în sfârșit, care expune la ispită și oferă ușurința de a se elibera, în luptele de idei, de toate convenienţele, impunând celui cenzurat tăcerea, fără a-i obliga deopotrivă, cel puțin, pe adversarii credincioși.

Plini de grave și dureroase preocupări, încredințăm aceste lucruri, Prea Sfinte Părinte, inimii Voastre părintești. Dar, în conștiință, suntem obligați să spunem încă mai mult.

PREA SFINTE PĂRINTE,

Este notoriu că publicațiile necatolice care, fie direct, fie incidental, se ocupă de religie, de creștinism sau de Biserică, nu sunt atinse în mod eficace de condamnările nominale ale Indexului. Fără îndoială, ele cad sub incidența Decretelor Generale ale Indexului. Acestea totuși, mai ales în ceea ce

privește filosofia, nu suplinesc această lacună, nici din punctul de vedere practic al condamnării nominale, nici măcar din punctul de vedere teoretic. Se vede destul de limpede prin faptul că Decretele Generale nu au împiedicat nicidecum condamnarea nominală a cărților necatolice, atunci când, în principiu, trebuiau să-i țină locul. Relația Decretelor Generale cu condamnarea nominală a autorilor catolici și necatolici este deci, în fond, identică. Condamnarea nominală poate deci numai să suplinească, pentru un catolic care voiește să fie călăuzit până în detaliul cărților, examinarea independentă a autorilor și filosofilor catolici și necatolici. Așa stau lucrurile, într-adevăr, în viața practică, din ziua în care, din pricina extinderii producției literare, principiul: *acatholica damnantur* a încetat să mai fie aplicabil și nu a mai putut fi respectat decât sub pedeapsa completei izolări intelectuale a catolicilor. Prin urmare, din momentul în care nu a mai existat un echilibru practic față de preponderența condamnărilor Indexului împotriva autorilor catolici, s-a văzut apărând din ce în ce mai mult o lipsă de echilibru cu totul în dauna catolicilor în lupta intelectuală, și aceasta spre marea primejdie a deznodământului luptei. Cei mai buni suferă cu atât mai mult cu cât au putut să-și dea seama mai mult că punerile la Index pronunțate împotriva unor personaje conducătoare au avut consecințe dezastruoase nicidecum voite de Biserică. La aceasta se mai adaugă, ca efect invers, această opinie formulată în chipul cel mai aspru pentru lumea catolică: *catholica sunt, non leguntur*.

În fața acestei stări de lucruri, Vă rugăm, Prea Sfinte Părinte, să ne îngăduiți să insistăm asupra superiorității regulilor generale de credință și de morală în raport cu aceste reguli particulare care, dat fiind caracterul lor restrâns și unilateral, sunt întotdeauna subordonate împrejurărilor timpurilor. Numai ținând seama de aceasta ar fi cu putință să se conjure primejdia izolării și inferiorității care amenință catolicismul; numai această convingere arată adevărata ieșire, anume că condamnările Indexului trebuie să fie deopotrivă complete pentru autorii catolici și pentru cei care nu sunt astfel; sau, și acesta este cazul de față, din pricina imposibilității de a împlini în mod complet acest program, aceste condamnări nu mai au rațiune de a fi.

Dacă axioma învechită: *acatholica damnantur* răspunde într-adevăr încă în zilele noastre spiritului decretelor generale ale Indexului; dacă într-adevăr această axiomă reacționează, prin mijlocul cenzurii de excomunicare practic coercitive, împotriva condițiilor timpului nostru și a dezvoltării istorice, atunci, Prea Sfinte Părinte, s-ar explica și de ce autorii catolici sunt puși la Index cu preferință și de ce vastul câmp al literaturii acatolice este lovit relativ rar de condamnările nominale ale Indexului. În plus, aceasta ar da loc unui teribil conflict de conștiință la toți aceia care s-au ridicat deasupra a ceea ce este învechit, întărindu-și mereu mai mult credința și iubirea pentru Biserică; la aceia care au cunoscut oprirea, reculul și decăderea științei și culturii moderne abandonate de catolicism; la aceia care ar voi să meargă prin lumea întreagă și

prin literatura universului pentru a semăna și a secera acolo pentru Hristos. Un conflict de conștiință cu adevărat formidabil ar fi atunci provocat în toți aceia care, călăuziți de firul indestructibil al conștiinței lor catolice, deopotrivă liberă de orice pusilaniminate și de orice exagerare, ar voi să coboare în labirintul erorilor; în aceia care observă cu iubire și inteligență ceea ce se află acolo adevărat și bun; în aceia care, pe baze foarte largi și cu colaborarea tuturor celor bine-cugetători, ar voi să contribuie la crearea unicei baze posibile a oricărei restaurări în Hristos.

Prea Sfinte Părinte, nu s-ar putea gândi că această mare și sublimă dorință a tuturor catolicilor cultivați și credincioși poate fi atinsă numai prin dispensa de Index. Desigur, apostolatul înțeles în sensul cel mai înalt și cel mai nobil al concepției creștine despre lume nu trebuie să aibă nevoie de o dispensă pentru a se exercita. Nu se poate ca un apostolat ecleziastic și laic, inspirat de sentimente atât de arzător fidele Bisericii, să aibă nevoie să solicite o dispensă într-un timp în care nenumărate broșuri, ziare și periodice distilează pe furiș veninul denunțat de regulile generale ale Indexului și îl răspândesc atât de mult prin canalele presei încât orice punere nominală la Index devine o imposibilitate tehnică, — încât niciun decret al Indexului nu ar putea proteja individul de această inundație crescândă, — încât acțiunea, individual responsabilă, devine pentru toți o datorie sacră.

Și totuși, pentru a împlini această datorie sacră, nu va fi cu putință să se obțină formarea intelectuală, încurajarea și

întărirea catolicilor cultivați și credincioși, dacă Indexul le face în cel mai înalt grad dificil studiul literaturii și al științelor; — dacă chiar opere indispensabile, precum *Critica rațiunii pure* a lui Kant, sunt prohibite nominal; — dacă, într-un cuvânt, chiar în învălmășeala inteligențelor, trebuie păzit preceptul postului intelectual impus de Index.

Fără îndoială, se prevăd și pentru Index numeroase dispense. Totuși, puterea de a dispensa nu aparține confesorului, deși numai el cunoaște dispozițiile sufletului și gradul de maturitate al celui care cere dispensa. În loc de aceasta, puterea de a dispensa este rezervată exclusiv curiilor episcopale.

Dar acest mod de a acorda dispensele, se înțelege fără greutate, este lipsit de orice mijloc de control din partea autorităților ecleziastice și, prin urmare, în cele din urmă, lasă întreaga responsabilitate, fără nicio direcție spirituală, conștiinței solicitantului. Și astfel, metoda concesionării dispenselor și, prin urmare, întregul sistem al Indexului în forma sa actuală este, în sumă, de nulă valoare pentru conducerea sufletelor. Lucrurile fiind astfel, cum nu s-ar putea teme cineva ca Instituția Indexului întreagă, în pofida precauțiilor celor mai minuțioase și în pofida indiscutabilei integrități a înalților ei demnitari, să nu fie expusă a deveni, prin rezultatele sale, mai degrabă o armă de război, o armă care, în cele din urmă, ar putea favoriza anumite partide și anumite curente și le-ar putea da o putere excesivă, în dauna adevăratei științe și a celor mai nobile metode de luptă!

Este, de asemenea, o acțiune descurajatoare aceea pe care o exercită întregul sistem al Indexului întemeiat pe dispensa acordată de fiecare episcop. Care nu este situația dureroasă în care se află astfel așezat controversistul catolic, luptătorul obligat la apărare, din pricina prejudiciilor profesionale pe care le suferă, operele sale și acelea ale prietenilor săi fiind excluse din marile biblioteci și din librăria neeliberată de Index, adică din librăria catolică! Cu adevărat, sistemul dispenselor de Index este o invitație adresată lucrătorului intelectual, omului de litere de profesie, de a trata numai pentru un cerc restrâns de cititori anumite chestiuni care, din rațiuni științifice, cer absolut să fie elucidate înaintea marelui public și care interesează nu numai pe toți specialiștii aceleiași științe, ci întreaga lume catolică cultivată, dacă voiește să evite izolarea și nemurirea leneșă. În plus, sistemul dispenselor de Index are drept consecință faptul că un autor lucrează pentru un cerc de cititori care, după puțini ani, se găsesc puși în fața unui grav conflict de conștiință prin faptul că reține cărțile prohibite pe care le-au cumpărat în timpul validității dispensei lor și de care nu se pot lipsi din pricina valorii lor științifice. La fel se întâmplă și pentru cel care deține cărți care ajung apoi să fie condamnate de Index. Nu pot fi obligați în mod echitabil să distrugă sau să se desfacă în alt fel de cărți împotriva conținutului cărora se simt în conștiință suficient de înarmați. Concesionarea dispensei și prorogarea ei apar atunci prea mult ca simple formalități, ca acte pur exterioare, necontrolabile de curia episcopală.

Or, catolicii serioși sunt departe de a fi dispuși, mai ales când este vorba de lucrările lor științifice, să împlinească o formalitate inoportună și foarte stânjenitoare. Toate acestea trebuie să aducă, într-un chip intrinsec necesar, chiar din partea fiilor fideli ai Bisericii, primejdia inevitabilă a unei nerespectări practice a decretelor Indexului; ceea ce, pe de altă parte, este cu atât mai primejdios cu cât mai înaltă este autoritatea care trebuie respectată și cu cât mai grave sunt pedepsele cu care ea amenință.

Mulți fii devotați, dar neliniștiți ai Bisericii, se tem din această pricină, și cu dreptate, că a așeza o autoritate atât de înaltă în situații practic atât de imposibile și riscante precum acelea pe care le suscită din când în când Indexul, într-o epocă atât de agitată ca a noastră, nu este fără grav prejudiciu pentru demnitatea Bisericii, și aceasta numai din iubire pentru o instituție învechită.

Această neliniște și riscul care rezultă de aici pentru autoritatea Bisericii cresc atunci când activitatea Sfintei Congregații a Indexului și zelul denunțător se întorc, în lupta opiniilor și a partidelor, împotriva liberei dezvoltări a științei și împotriva unor lucrări moralmente și în ele însele ireproșabile. Este greu de imaginat ceva care să dea mai mult de temut în interesul Bisericii și al credincioșilor ei și care să contribuie mai mult la înstrăinarea de ea a acestor spirite profunde, libere, conștiincioase, idealiste, de care sfânta cauză a credinței poate mai puțin ca oricând să se lipsească în zilele noastre, decât loviturile de forță ale autorității ecleziastice asupra pozițiilor

practic indefendabile ale Indexului; aceasta este deosebit de primejdios în epoca noastră atât de bănuitoare față de autoritate. Adesea, într-adevăr, este vorba de discipline în care se exercită mii de spirite avide pe hotarele tot mai îndepărtate ale adevăratului progres și ale adevăratei științe; iar aceștia ar voi să rămână catolici cu atât mai fideli cu cât înaintează mai departe în cercetările lor, sau, dacă nu sunt catolici, simt cu atât mai profund nostalgia primei lor mame, Biserica Catolică, la hotarele științei, cu cât aceasta, rămânând neclintită în dogma și în esența ei, face aceste regiuni mai puțin inaccesibile.

PREA SFINTE PĂRINTE,

V-am încredințat grave preocupări. Cei mai buni dintre clerici și laici, oameni cu sentimente indiscutabil curate și iubitoare față de Biserică, ne-au sfătuit în toate acestea. De asemenea, propunerile și cererile de mai jos au fost examinate în toată conștiința și inspirate de un spirit cu adevărat catolic.

Rugăciunea noastră procedează *a majore ad minus*; reverentă și încrezătoare, ea enunță mai întâi, ca propunere principală, ideea care îi pare fundamentală.

Binevoiți, Prea Sfinte Părinte, a adapta *Index librorum prohibitorum* la principiile unei descentralizări voite a scopului și mijloacelor sale, făcându-l să slujească țelului înalt al unei tactici pozitiv folositoare, ziditoare, încurajatoare, înainte-mergătoare succesului în bătălia pentru Hristos.

Înainte de toate, Vă rugăm, Prea Sfinte Părinte, dacă aceasta este cu putință, ca, încrezându-Vă în preceptele generale ale credinței și moralei, încrezându-Vă în *decreta generalia Indicis*, modificate oportun, încrezându-Vă, pe de altă parte, în forța Adevărului care își croiește drum prin propria sa putere și captivează direct spiritele, să aboliți pentru totdeauna și în întregime punerea nominală la Index a unor opere determinate, și aceasta cu forță retroactivă. În orice caz, să placă înaltei Voastre înțelepciuni, Prea Sfinte Părinte, împreună cu o amplă revizuire a deciziilor luate până astăzi, să dați pentru viitor o fermă asigurare că punerile nominale la Index vor fi de acum înainte limitate cât mai mult cu putință și, dacă se poate, vor cădea în desuetudine.

Dacă, în sfârșit, Prea Sfinte Părinte, abolirea completă a condamnărilor nominale nu ar fi realizabilă, binevoiți, Prea Sfinte Părinte, a șterge din principiu, din decretele Indexului și pentru totdeauna, tot ceea ce repugnă lăuntric conștiinței naționale germane, anume, înainte de toate, condamnarea fără ca acuzatul să fi fost ascultat, secretul motivelor condamnării păstrat uneori chiar față de condamnatul însuși și, în sfârșit, obligația impusă condamnatului de a tăcea, atunci când aceeași obligație a tăcerii nu este impusă simultan tuturor adversarilor catolici ai condamnatului.

Binevoiți, Prea Sfinte Părinte, a extirpa radical însăși posibilitatea unor asemenea lucruri, căci căile care duc la Adevăr, ca și adevărul însuși, cer și suportă lumina deplină. Și din această pricină, Prea Sfinte Părinte, binevoiți a porunci să

se acorde oricărui catolic acuzat facultatea de a se apăra în scris și oral înainte de a putea fi în vreun fel pus la Index, și ca, dimpotrivă, obligația tăcerii să se impună atât acuzatului, cât și adversarilor săi, sau să nu lege niciuna dintre cele două părți.

În plus, Prea Sfinte Părinte, să Vă placă a porunci ca oricărui autor catolic, înainte de punerea la Index, să i se fixeze întotdeauna un timp cuvenit în cursul căruia, în vederea evitării condamnării, să-i fie îngăduit să-și retragă cartea de la librari, să modifice sau să suprime pasajele incriminate ori întregul ansamblu, timp în care, în sfârșit, va putea remedia eroarea pentru exemplarele deja vândute, prin declarații publice și prin trimiterea de corecturi.

În sfârșit, Prea Sfinte Părinte, Vă rugăm cu respect și încredere să binevoiți a suprima pentru totdeauna cenzura specială de excomunicare și să faceți din ascultarea față de decretele Indexului revizuite și atenuate o simplă datorie de conștiință, cu această dispoziție: ca, în locul autorității episcopale care ignoră persoanele, confesorul personal cunoscut penitentului să aibă puterea de a-i dispensa pe cei care o cer, precum o poate face deja pentru preceptul postului.

PREA SFINTE PĂRINTE,

Să lăsăm acum ideea fundamentală a reorganizării Indexului însuși și să trecem la aplicarea practică în vigoare până aici în ceea ce privește Indexul. Din acest punct de vedere, țările de limbă engleză, și numai acelea, se bucură de cele mai întinse

puteri episcopale. Să ne fie îngăduit să dăm o scurtă privire istorică. De la reforma Indexului făcută de Sfinția Sa Papa Leon al XIII-lea, sunt supuși decretelor Indexului *catholici homines toto orbe*. În plus, articolul 45 al Decretelor Generale ale Indexului stabilește că *libri ab apostolica sede damnati ubique gentium prohibiti censeantur et in quodcumque vertantur idioma*.

Atenuările de drept cutumiar, contrare noii reglementări a Indexului, erau deci revocate, *toto orbe*, *ubique gentium*, *in quocumque idioma*. Tocmai în acest sens a fost dat răspunsul Sfintei Congregații a Indexului, în luna mai 1898, asupra dubiului englez: *utrum dicta constitutio vim obligatoriam habeat etiam pro regionibus britannici idiomatis, quas tacita dispensatione frui quidam arbitrantur.*

Această presupusă *tacita dispensatio* a fost negată la Roma. Atunci venerabilul episcopat al Angliei s-a decis la *recursus ad Sanctam Sedem*. Și îndată episcopii englezi au obținut de la Sfânta Propagandă: *amplissimas facultates ad dispensandum: ita ut propter peculiaria regionis adjuncta*

Sfânta Congregație a Indexului se pronunță în mod cu totul obiectiv asupra primejdiei, pentru credință sau pentru disciplină, a unei scrieri așa cum este ea în conținutul său. Nici persoana autorului, nici celelalte opinii ale sale, nici meritele sau nemeritele sale nu sunt în cauză. Interpretările pe care el le-ar putea propune asupra gândirii sale nu ar schimba nimic din expresia pe care i-a dat-o în mod real și public. Procedura cerută aici ar avea drept rezultat să facă persoanele să suporte

mai grav contralovitura sentinței. Intercesiunile exterioare cărora această procedură le-ar deschide poarta nu ar întârzia să împiedice funcționarea tribunalului sacru și libertatea sa necesară.

plene possent pro sua prudentia et consilio temperare rigorem legis sicut casus id requirere posset.

PREA SFINTE PĂRINTE,

După cum *regiones britannici idiomatis*, tot astfel și celelalte țări civilizate ale lumii, fiecare în felul lor, au un titlu la o dispensă specială; căci, în toate țările lumii, se poate observa nu numai sciziunea dintre diferitele confesiuni, ci încă mult mai mult sciziunea dintre creștini și anticreștini, care a invadat întreaga civilizație și știința, și aceasta este trăsătura caracteristică a timpului nostru. Această luptă este angajată pe toată linia, în toate țările, în toate părțile lumii, la toate popoarele, oricât de diferite ar fi ele prin temperament și cultură.

De aceea, respectuoși și încrezători, Vă rugăm, Prea Sfinte Părinte, să binevoiți a trasa ca regulă episcopatului tuturor țărilor civilizate ale pământului, după exemplul puterilor episcopatului englez, puteri ample, dacă este cu putință, relativ la *Index librorum prohibitorum*.

Facem această cerere, Prea Sfinte Părinte, cu convingerea respectuoasă că regimul uniform și centralizarea aplicată prin Index unor țări foarte diferite, fără puterile episcopale cerute,

sunt mai mari decât se cuvine pentru succesul oportun și tactica victorioasă a luptelor foarte diverse și foarte întinse care trebuie purtate în zilele noastre.

Dacă însă, Prea Sfinte Părinte, din postul de observație foarte înalt în care sunteți așezat, momentul nu Vi s-ar părea încă venit pentru a extinde puterile episcopale ale tuturor țărilor civilizate ale universului, atunci cerem, Prea Sfinte Părinte, pentru episcopatul popoarelor de limbă și rasă germanică, fără excepție, aceleași *amplissimas facultates* pe care le are deja episcopatul Angliei.

Și dacă nici împlinirea acestei dorințe nu V-ar fi cu putință, Vă cerem cu respect această ultimă favoare: să Vă placă, Prea Sfinte Părinte, a acorda cât mai curând episcopatului Germaniei toate puterile deja acordate episcopatului englez relativ la cărțile prohibite.

Vă prezentăm, Prea Sfinte Părinte, Suplica noastră în favoarea episcopilor, autorizându-ne prin interesul vital pe care îl au toți diecezanii ca episcopatul să fie înzestrat cu toate mijloacele necesare în slujba marii cauze catolice; facem să se observe cu respect că, înainte de reforma Indexului, chiar și în afara Angliei, mai ales în părțile Germaniei unde cele două confesiuni sunt amestecate, se stabilea o cutumă mai atenuată, ale cărei derogări cutumiare își avuseseră întotdeauna sau aproape întotdeauna originea, ca în Anglia, în necesitățile locale. Germania, și ea, asemenea țărilor de limbă engleză, este

așezată în primul rând al luptelor intelectuale și confesionale ale timpului nostru și ale tuturor timpurilor.

De aceea, Prea Sfinte Părinte, avem convingerea respectuoasă că nimic nu ar putea justifica refuzul completei asimilări, în ceea ce privește Indexul, a catolicilor de limbă germană, mai ales a catolicilor din Germania, cu catolicii din Anglia.

PREA SFINTE PĂRINTE,

Mișcarea laică, despre care luați cunoștință prin prezenta relativ la chestiunea Indexului, pornește din provinciile catolice ale Germaniei. După cum, în 1869, ceea ce s-a numit adresa laicilor din Trier, aceasta provine din inima catolică a Germaniei, în principal din Westfalia și din ținutul renan. Și, după cum adresa de la Trier trimisă Conciliului Vatican, tot astfel prezenta Suplică este semnată de fiii Germaniei supuși Bisericii și încă dincolo de Germania, de catolicii cei mai bine intenționați de rasă și limbă germanică. Așadar, reprezentanții acestor națiuni, care au față de Voi, „Prea Sfinte Părinte", și față de „Sfânta Biserică" un atașament și o iubire înnăscute și foarte profunde, rod al unor convingeri intime, se întorc cu respect către Voi. În această convingere și în această credință strămoșească în Hristos și în vicarul Său, suntem uniți cu toți oamenii cu adevărat catolici ai deceniilor trecute, care au semnat sau au aprobat apoi suplica de la Trier, cerând suprimarea *Index librorum prohibitorum* și, implicit, prin urmare, au aprobat modesta noastră cerere de suprimare a punerii nominale la Index.

Încurajați de cuvintele pe care Voi înșivă, Prea Sfinte Părinte, și Predecesorul Vostru de fericită memorie, de pe Scaunul Sfântului Petru, le-ați adresat atât de adesea catolicilor de rasă germanică, rezumăm cu respect cererile noastre în aceste cuvinte finale: ca totul să fie făcut, Prea Sfinte Părinte, după cum înalta Voastră înțelepciune va socoti de bine pentru a liniști sufletele și a-i încuraja la muncă pe cei mai buni, potrivit spiritului tradițional al Bisericii în fața schimbărilor și a nevoilor noi ale vremurilor, potrivit, în sfârșit, devizei Voastre, Prea Sfinte Părinte: *Omnia renovare in Christo.*

Binevoiți a face ca totul să slujească, Prea Sfinte Părinte, restaurării în Hristos, totul și în toate pentru binele și mântuirea Bisericii, pentru apărarea creștinătății, pentru biruința lui Hristos și pentru slava lui Dumnezeu.

În aceste sentimente, suntem și rămânem, Prea Sfinte Părinte, oricare ar putea fi hotărârea Voastră, fiii foarte devotați ai Voștri și ai Sfintei Biserici.

EXTRASE DIN „CORRISPONDENZA ROMANA"

Dăm, ca întregire, câteva informații ale *C.R.*, din zilele care au urmat divulgărilor sale.

11 iulie 1907. — Încă despre Liga împotriva Indexului.

Principalul organ catolic al Germaniei, *Kölnische Volkszeitung*, anunță că unul dintre redactorii săi a fost invitat să semneze suplica împotriva Indexului, dar că a refuzat.

Ni se scrie din München, în Bavaria, că propaganda începuse deja în mod activ în acest oraș și la Würzburg, că foarte puțini preoți aveau cunoștință de ea și că aproape toți, dintre acest mic număr, ignorau că în spatele suplicii exista un proiect de ligă secretă permanentă.

Printre primele demersuri făcute în străinătate de comitetul din München ni se semnalau acelea care au fost făcute în Anglia.

12 iulie 1907. — Ceea ce este mai ales tipic este atitudinea unui anumit ziar anticlerical care ne-a atacat cu atâta furie ca și cum am fi dezvăluit un secret al Masoneriei.

Atitudinea anumitor prieteni sau aliați ai Ligii și ai lighetorilor în fața revelației noastre documentate a fost foarte sugestivă.

Câteva ziare — după ce au făcut mențiune despre lucru, fiindcă fuseseră luate pe nepregătite — s-au închis într-o tăcere relativă, care le-a făcut să suprime știrile noastre

documentate și să publice tentativele de dezmințire pe care alții le-au făcut.

Aceste tentative combinate între prieteni catolici și anticatolici ai modernișilor au fost caracteristice.

De pildă, un anumit ziar a voit să înlăture orice importanță a documentelor noastre spunând că ele erau anonime și nu a voit să admită că nu sunt nicidecum astfel, de vreme ce prima circulară poartă numele tuturor membrilor președinției, iar a doua — definitivă, de vreme ce este Statutul — îi presupune și poartă oficial data: „Münster, Cincizecimea 1907", cu semnăturile Direcției Centrale...

În prezența acestei liste de nume, chestiunea este foarte simplă. Au semnatarii ceva de obiectat asupra autenticității semnăturii lor și asupra reproducerii complete și exacte a documentelor lor publicate de noi?

Or, niciunul dintre ei nu a suflat un cuvânt, și pe bună dreptate. Depeșele anunță că documentele noastre au fost dezmințite de deputatul Erzberger, al cărui nume este cu totul străin de aceste documente. Trebuie să constatăm că dezmințirea unui străin, în prezența tăcerii celor interesați, seamănă cu o glumă.

Un alt ziar a încercat să nege ceea ce s-a numit „complotul", făcând acest raționament: nu există complot în faptul de a căuta, chiar în secret, semnături pentru Suplică, din moment

ce semnăturile și Suplica trebuiau, la o epocă dată, să fie arătate Papei. — Făcând rezervele noastre asupra acestui raționament și presupunându-l exact, ne este de ajuns să observăm că în spatele suplicii exista liga permanentă, asupra căreia conducătorii își rezervau dreptul de a nu spune nimic niciunui ecleziastic, nici măcar Papei.

Toate acestea le constatăm fără nicio prevenție, numai spre a restabili adevărul așa cum se cuvine și cum se potrivește chiar și unui simplu „Buletin de Informații".

15 iulie 1907. — Membrii Ligii de la Münster.

Printre documentele publicate de *Corrispondenza Romana* asupra Ligii de la Münster, Statutele acestei Ligi, semnate de membrii Direcției Centrale, dădeau numele altor domni care acceptaseră să facă parte din Centrala Principală. Or, cum s-a spus în Germania că unele dintre aceste nume — începând cu acela al baronului von Hertling — fuseseră puse abuziv în acest document de către semnatari, aceștia declară acum în *Kölnische Volkszeitung*, nr. 699 din 12 curent, că au mărturii indiscutabile pentru a atesta că erau autorizați să tipărească aceste nume în zisul document.

20 iulie 1907. — Ziarele germane publică o declarație a semnatarilor Statutelor Ligii de la Münster, care caută să-și justifice conduita și anunță că au intenția de a-și continua întreprinderea. Aceasta ne îngăduie să constatăm că parola comunicată îndată tuturor acestor ziare, anume că proiectul

unei ligi era mort din naștere și, prin urmare, nu merita atâta atenție, primește acum o dezmințire formală din partea conducătorilor înșiși ai Ligii. O scrisoare a baronului von Hertling, publicată în foile sus-zise, declară că, la 27 iunie, își retrăsese semnătura, nemulțumit de direcția pe care o luau afacerile Ligii.

22 iulie 1907. — În protestanta *Köln-Zeitung*, un aderent la Suplica împotriva Indexului a declarat că mișcarea este mult mai vastă decât se voiește a se face crezut și că mulți englezi, francezi și italieni aderă la ea. În catolica *Köln-Volkszeitung*, promotorii Ligii, care voiesc să-și continue întreprinderea, se declară străini de această afirmație.

Aceste mersuri și contramersuri ale lighetorilor au obosit bunăvoința prietenilor lor, care sunt de acum încredințați că nimeni la Roma nu a voit să compromită Germania catolică și Centrul și că se știe acolo a se face deosebirea față de anumite grupuri rătăcite de la glorioasele tradiții ale acesteia și ale aceluia. Singurul mod de a compromite Germania catolică și Centrul atât de merituos ar fi de a nu tăia în mod radical orice solidaritate a unora cu ceilalți.

PARTEA A DOUA

O RENAȘTERE SPIRITUALISTĂ

Asistăm în Franța la o pretinsă renaștere a spiritualismului, sub care se ascund un efort de a reorganiza oculta conjurație împotriva Bisericii lui Iisus Hristos și o nouă cursă întinsă catolicilor.

Nu se mai ascunde că rolul politic al Francmasoneriei este pe punctul de a se sfârși și se începe a se înțelege că el a făcut-o să sufere o deviație. Necesitatea unei recrutări numeroase pentru a susține acțiunea sa politică și înverșunarea de a triumfa în acest rol au adus-o, puțin câte puțin, să lase pe planul al doilea doctrinele sale secrete, să-și deschidă sânul unor membri cărora nu le pasă de ele, să uite chiar semnificațiile profunde ale simbolismului său și, scandal încă mai mare, se vede cum adepții ei înșiși nu mai iau în serios riturile care sunt învelișul acestor redutabile mistere.

Este vorba de a-i reînsufleți spiritul, de a o readuce la scopul ei adevărat, care este de a opune doctrinelor catolicismului pe acelea ascunse sub aceste simboluri și aceste rituri, de a le distruge pe cele dintâi prin cele din urmă și de a ridica sinagoga Satanei pe ruinele Bisericii lui Hristos. Iar îndemânarea supremă va fi de a proceda la această restaurare adaptând una celeilalte cu o asemenea artă încât copiii lui Dumnezeu, dacă ascultă sugestiile orgoliului, să aibă un pretext de a se înșela asupra ei.

Nu a scăpat vrăjmașilor noștri că agnosticismul, imanența vitală, negarea mai mult sau mai puțin disimulată a ordinii supranaturale și a însăși dumnezeirii lui Iisus Hristos, aceea a principiilor constitutive ale Bisericii, care sunt fondul modernismului de care s-au îmbibat în acești din urmă ani mulți catolici seculari și chiar tineri preoți, le deschideau facilități neașteptate pentru a face acceptată pe nesimțite această substituire sacrilegă.

Intenția noastră este de a expune acest plan și de a-i scoate în relief primele consecințe.

Nu s-a neglijat nimic pentru a atrage atenția lumii intelectuale necreștine, și de asemenea a catolicilor, asupra acestei redeșteptări spiritualiste. Un prim congres spiritualist a fost ținut în 1908, a cărui dare de seamă, publicată de librăria ermetică, formează un volum solid care ne va furniza informații folositoare și curioase. El încununa formarea unei Alianțe spiritualiste, al cărei apel se adresa fără deosebire

gânditorilor și credincioșilor de orice școală. Mișcarea are astăzi organul său, revista *Alianței spiritualiste*. Unele dintre cele mai mari ziare i-au dat concursul și au simulat că îi atribuie o mare importanță. Recent, *Le Matin* deschidea o anchetă zgomotoasă asupra „angoasei religioase" care lucrează societatea noastră și asupra nevoii de ideal care chinuie toate spiritele. Mai multe voci din presă s-au unit cu el pentru a semnala evenimentul.

Stranie evoluție a spiritualismului sau, mai degrabă, a doctrinelor împodobite cu acest nume. Un maestru al filosofiei catolice scrie pe acest subiect:

„Către mijlocul secolului trecut și multă vreme după aceea, numele de «spiritualist» era purtat cu noblețe. Filosofii cărora li se acorda această calificare nu erau toți catolici; dar ei se distingeau în general prin înălțimea gândirii, prin ostilitatea lor sinceră împotriva materialismului și a celorlalte doctrine care înjosesc natura omenească. Victor Cousin revenise atunci din incursiunile sale în filosofia germană; reluase contactul cu bunul-simț al scoțienilor și mai ales cu bunul-simț creștin. Fără a îmbrățișa încă doctrina catolică, ce adaugă certitudinilor spiritualismului ordinea supranaturală a credinței, el se ataşa să nu o mai contrazică și dezvolta, cu o elocvență și o sinceritate incontestabile, deși puțin emfatică, tezele preliminare ale creștinismului.

Fără îndoială, era încă raționalismul, cu pretenția mai mult sau mai puțin disimulată de a reduce dogmele supranaturale la

proporțiile unor simple adevăruri filosofice. Acestui defect i se adăugau altele: această filosofie era lipsită de baze solide și de consistență; era incapabilă să reziste multă vreme împingerilor pozitivismului și criticismului, care își combinau eforturile împotriva ei. Dar, în sfârșit, era încă o filosofie; ea oferea un ansamblu de mari adevăruri, care le chemau, ca să spunem astfel, pe toate celelalte; dacă ele nu erau nicidecum suficiente, permiteau cel puțin adevărurilor indispensabile să vină să se altoiască pe ele și să ridice astfel rațiunea omenească până la credință. Existența lui Dumnezeu era proclamată; perfecțiunile Sale infinite erau salutate cu un respect religios; datoria, conștiința, sacrificiul erau socotite sacre; se credea în minunatele destine ale sufletului după această viață și se iubea a se inspira, în lipsa cărților sfinte, din cele mai bune pagini ale lui Platon și Cicero.

Unul dintre heralzii, eram să spun unul dintre evangheliștii, acestei «religii naturale» a fost Jules Simon, care totuși nu a fost niciodată înșelat de maestrul său, Victor Cousin, căruia i-a desenat un portret frumos, nici rău, nici lingușit. În realitate, și în pofida criticilor sale fine, el a fost poate cel mai bun discipol și cel mai fidel continuator al său. Nimeni nu a reprezentat mai bine acest nobil spiritualism francez, ieșit din Descartes și Malebranche, alcătuit din convingeri generoase, dintr-un liberalism sincer, dintr-o admirație francă pentru doctrina creștină. Jules Simon mergea astfel până la porțile Bisericii Catolice; dar nu a intrat în ea decât foarte târziu, după ce a asistat la ruina celei mai mari părți a speranțelor sale.

Sinceritatea liberalismului său îi înstrăinase pe sectarii partidului său, care l-au lăsat aproape singur; și apoi văzuse crescând alți filosofi, care se bucurau la rândul lor de favorurile oficiale, dacă nu de favoarea publicului. Acești nou-veniți mărturiseau puțină stimă pentru școala eclectică, al cărei unul dintre ultimii supraviețuitori era el.

Cu el sau aproape cu el sfârși deci această școală, care își făcuse din spiritualism un steag. Cât despre spiritualismul însuși, el avea alte destine. Pentru un timp, promotorii neutralității învățământului, pe urmele lui Jules Ferry, părură a voi să dea ca bază moralei școlare vechiul spiritualism al școlii eclectice. Ne amintim că domnul Combes însuși, puțin mai târziu, făcea încă înaintea Camerei profesiune de spiritualism. Înaintea lui, ceilalți erau oare sinceri? Unii poate, dar nu toți. Oricare ar fi fost, de altfel, intenția lor, nu era cu putință să se rămână multă vreme la acest spiritualism nehotărât, bătut în breșă din toate părțile de noile sisteme. El trebuia fie să evolueze sincer către filosofia creștină reîntremată în izvoarele sale tradiționale, fie să se deschidă tuturor felurilor de teorii noi și cotropitoare.

Căci nu este de ajuns să te declari ostil materialismului. Ce este, în fond, materialismul pentru filosoful care reduce materia la gândire sau la monade? Pozitiviștii, moniștii contemporani înțeleg bine, cei mai mulți, să nu fie nici spiritualiști, în vechiul sens al cuvântului, nici materialiști. De altfel, dacă este de ajuns să respingi un materialism grosolan și să nu negi o anumită supraviețuire a sufletului după această

viață, pentru a adera la noul spiritualism, te vei întâlni acolo cu idealiștii tuturor școlilor, fără a-i excepta pe panteiști, cu iluminații tuturor sectelor, cu credincioșii tuturor religiilor, cu spiritiștii și alte spirite superstițioase, care nu au lipsit niciodată în nicio epocă."

„Or, se pare că aici am ajuns."

Scopul aparent și foarte afișat al acestei renașteri spiritualiste este, într-adevăr, reacția împotriva materialismului. Ea face obiectul tuturor discursurilor rostite în ianuarie 1910 la inaugurarea publică a lucrărilor Alianței, a căror dare de seamă umple primele numere ale buletinului său. Conducătorii diferitelor școli sau secte s-au ridicat împotriva lui cu o minunată unitate. Se va înțelege puțin mai târziu că au excelente rațiuni pentru aceasta, căci materialismul ruinează din temelie teoriile lor extravagante asupra lumii spiritelor. Acestei doctrine grosolane, promotorii Alianței își fac glorie de a-i opune spiritualismul, idealismul și, aceasta încă nu este destul spus, idealismul creștin. Aceste nume revin fără încetare pe buzele lor. Secretarul general al Congresului din 1908 saluta în acești termeni reprezentanții diverselor grupuri: „Pot să vă certific că suntem cu adevărat mișcați de larga voastră participare la această mare manifestare a celui mai curat idealism creștin." Să observăm, fără a ne opri asupra ei, întâlnirea unor catolici precum aceia ai *Sillon*-ului cu șefii și membrii Alianței spiritualiste, al cărei adevărat spirit îl vom dezvălui îndată, în adoptarea unei formule identice, aceea a

idealismului, a unui idealism creștin exprimând aspirațiile lor comune.

Se pretinde, de altfel, că acest idealism, acest spiritualism sunt de bună calitate. Printre oratorii despre care tocmai am vorbit, domnul Paul Duvis, reprezentant al *Revue spirite*, spunea:

Să vedem acum care sunt principiile fundamentale comune tuturor școlilor spiritualiste.

Aceste principii sunt: credința într-un Dumnezeu, Creator etern și infinit al tuturor universurilor și al tuturor ființelor, principiu suprem al oricărei dreptăți, al oricărui adevăr, al oricărei iubiri și al oricărei perfecțiuni; și credința în existența, independentă de aceea a trupului fizic, a sufletului omenesc, a spiritului, și în nemurirea lui. Evanghelia lui Hristos este întreaga noastră evanghelie și codul nostru. Nu venim să distrugem nimic; venim, dimpotrivă, să încercăm a consolida totul, străduindu-ne să explicăm și să împlinim adevărurile predicate de mesii și profeți, și chiar să le dezvoltăm și să le afirmăm cu ajutorul științei, al acelei științe din care anumiți savanți pretind să-și facă un monopol, un templu accesibil numai câtorva privilegiați.

Și domnul Jounet, unul dintre profeții ocultismului, care s-a dat în același timp drept conducător al catolicilor moderniști:

Astfel, pentru a forma Sinteza spiritualistă tolerantă, se adaugă gradual, la Fraternitate și la Virtute, Dumnezeu, originea lor,

apoi nemurirea — consecință forțată, am văzut, a imposibilității neantului — apoi răsplata și mântuirea finală, consecințe raționale ale nemuririi și ale lui Dumnezeu.

Aceste cinci mari Principii: Fraternitate, Virtute, Dumnezeu, Nemurire, Mântuire finală, iată ceea ce proclamă în unanimitate Școlile spiritualiste.

Dar scopul real al întreprinderii este cu totul altul. El se prezintă sub un dublu aspect. Este, pe de o parte, învierea ereziilor primelor secole ale creștinismului, unite cu superstițiile Indiei și cu vechile mistere păgâne, încercată de diverse secte sub numele de teosofi, gnostici sau ocultiști; și, pe de altă parte, o reconstituire a Masoneriei rătăcite de politică, la care ar coopera foarte eficace federația acestor secte, ai căror conducători sunt, într-o proporție notabilă, Francmasoni ai gradelor înalte. Dublul efort tinde deci către același scop. Va trebui să-l privim sub una și cealaltă dintre fețele sale.

Ce spune programul Alianței?

Astăzi, mai mult ca niciodată, în lumea spiritualistă se ridică apeluri la unire, se reînsuflețesc sau se creează curente de simpatie.

Amenințarea generală a materialismului ambiant și convingerile lor generale comune poartă Școlile diferite să se alieze fără a se confunda...

Pentru apostolatul spiritualismului în popor și printre intelectuali, pentru pregătirea și reușita cercetărilor psihice experimentale, pentru edificarea colectivă a unei doctrine minime, acceptabile de toți, căci propusă de toți, Alianța Spiritualistă va putea mult, dacă aderenții ei înțeleg că ea nu este o construcție artificială suprapusă lor, ci însuși dreptul lor și însăși datoria lor.

Teosofi, spiritiști, creștini ezoterici, swedenborgieni, creștini generoși din toate confesiunile și din toate școlile, Islam, Iudaism, Hinduism, Religii ale Extremului Orient, spiritualism de orice nume și de orice credință, Alianța nu este ceva străin și autoritar ce vi se aduce. Ea nu este decât sufletul vostru comun exteriorizat prin libertate.

Deja, la congresul din 1908, secretarul general, în discursul său de deschidere, se felicita în acești termeni pentru mișcarea accentuată a renașterii spiritualiste:

Iată mai bine de douăzeci de ani de când Șefii Hermetismului contemporan nu încetează să răspândească buna vestire, spre a lumina inimile și a lămuri creierele încețoșate de întunericul ignoranței sau al sectarismului.

O mulțime de asociații mai mult sau mai puțin închise profanilor și de grupuri de studii psihice au fost create nu numai în Europa, ci și în Africa, în America, în Asia și chiar în Oceania.

Savanții materialiști sau pozitiviști se neliniștesc și se întreabă cu anxietate ce vor deveni ingenioasele lor ipoteze.

Presa însăși se interesează de studiul anumitor fenomene hipnotice, magnetice sau mediumice.

Astfel, *Débats*, *L'Éclair*, *L'Écho de Paris*, *Le Figaro*, *Le Gaulois*, *Le Journal*, *La Liberté*, *Le Matin*, *Le Petit Parisien*, *La Petite République*, *Le Temps* și atâtea alte cotidiane pe care regret că nu le pot cita au publicat deja numeroase articole în care se tratează despre mese rotitoare, mediumi scriitori sau cu întrupări, deplasări de obiecte fără contact, levitații ale ființelor omenești, aporturi de flori, materializări și apariții de spirite, telepatie, diferitele faze ale hipnozei, clarviziune, case bântuite, vrăjire, liturghii negre, fachirism, grafologie, chiromanție, fiziognomonie, astrologie sau magie.

Și lucru pe care nu l-am fi făcut acum câțiva ani, îndrăznim să scriem sau să pronunțăm în public cuvintele — altădată atât de rău interpretate — de teosofie, gnosticism, misticism, ocultism, cabală.

Unele ziare, mai ales *Le Matin*, au avut chiar ideea unor romane-foileton în care orice cititor atent poate regăsi multiple date ale Tradiției Hermetice.

Anumite reviste catolice se ocupă, de asemenea, de aceste diferite chestiuni oculte și nu pot decât să le laud că abordează studiul lor cu mai puțină părtinire decât altădată.

Datele acestei renașteri sunt de asemenea ușor de marcat și interesante de cunoscut. Ele constată bine că este vorba de un puternic efort nou.

Spiritismul, care are prioritatea, a fost importat din America în Franța de Allan Kardec, în 1855, ca o doctrină reînnoind credința în nemurirea sufletului și în raporturile omenirii cu o lume supranaturală. După Doctorul Papus, principalul conducător al ocultiștilor francezi, congresul reunit la Paris în septembrie 1889 număra mai mult de 40.000 de aderenți. El scria în aceeași epocă: „În America, 10.000.000 de spiritiști fac, în ziua de 27 a fiecărei luni, comuniunea sufletelor. Această comuniune este făcută în Europa de mai mult de 2.000.000 de aderenți." Bineînțeles, dăm aceste cifre sub rezervă.

Către 1875, ne sosea de asemenea din America o nouă societate ocultistă, aceea a teosofilor, întemeiată de doamna Blavatsky. Stabilită mai întâi la New York, ea și-a avut apoi sediul în Hindustan, la Adyar. Societatea teosofică a pus la modă, în câțiva ani, studiile asupra budismului și brahmanismului. Prima lojă teosofică a fost întemeiată la Paris în 1884, sub conducerea ducesei de Pomar. Spiritiști, swedenborgieni, martiniști se frecventau în saloanele ei. Pentru un moment, teosofii au sperat să acapareze conducerea tuturor sectelor mistice, când au văzut întemeindu-se, de către tineri ocultiști, societatea rivală a Rozei-Cruci. Stanislas de Guaïta era marele ei maestru, având în jurul său un consiliu suprem din care făceau parte Albert Jounet, J. Péladan, Papus,

Barlet și un Doctor Alta, preot catolic, despre care va trebui să mai vorbim.

Secta gnosticilor a fost restaurată în Franța pe la 1888. Într-un sinod ținut în 1893, organizarea ei s-a constituit sub forma unei Biserici gnostice. În 1906, patriarhul Fabre des Essarts, formând o asociație culturală sub numele de Biserica Gnostică a Franței, această Biserică s-a împărțit în două ramuri. Fiecare are revista sa: *Le Réveil gnostique* a fost întemeiată în 1907, *La Gnose* în 1909.

Reconstituirea Martinismului, care este poate forța cea mai primejdioasă și cea mai redutabilă a ordinului masonic, a fost opera domnului Encausse, Doctorul Papus. El i-a început gruparea pe la 1885. Primele loji martiniste au funcționat la Montmartre în 1889. În aceeași epocă, a fost stabilit de Papus Grupul de studii ezoterice, care a devenit curând centrul de recrutare al martinismului. În același timp, Papus a întemeiat *L'Initiation* și *Le Voile d'Isis*, apoi *Hiram*, reviste care sunt în plină activitate. Este deci, cu adevărat, o renaștere.

Acestea sunt grupările pe care le găsim reunite în congresul și în alianța spiritualistă. Vom fi spus totul adăugând că programul uneia și al celeilalte este împrumutat din acela al *L'Initiation* și al *Voile d'Isis*; că inițiativa Congresului din 1908, așezat sub președinția Doctorului Papus, este opera acestor două reviste, și că *Le Voile d'Isis* a fost ales pentru a-i fi organ oficial. Toate acestea sunt limpede confirmate de programul pe care *L'Initiation* îl poartă în fruntea tuturor numerelor sale:

Doctrinele materialiste și-au trăit traiul.

Ele au voit să distrugă principiile eterne care sunt esența Societății, a Politicii și a Religiei; dar nu au ajuns decât la negări zadarnice și sterile. Știința experimentală i-a condus pe savanți, în ciuda lor, în domeniul forțelor pur spirituale prin hipnotism și sugestie la distanță. Înspăimântați de rezultatele propriilor lor experiențe, Materialiștii ajung să le nege.

L'Initiation este organul principal al acestei renașteri spiritualiste, ale cărei eforturi tind:

În Știință, să constituie Sinteza, aplicând metoda analogică a celor vechi descoperirilor analitice ale experimentatorilor contemporani.

În Religie, să dea o bază solidă Moralei prin descoperirea unui aceluiași ezoterism ascuns în adâncul tuturor cultelor.

În Filosofie, să iasă din metodele pur metafizice ale universitarilor, să iasă din metodele pur fizice ale pozitiviștilor, pentru a uni într-o Sinteză unică Știința și Credința, Vizibilul și Ocultul, Fizica și Metafizica.

Din punct de vedere social, *L'Initiation* aderă la programul tuturor revistelor și societăților care apără arbitrajul împotriva arbitrarului, astăzi în vigoare, și care luptă împotriva celor două mari flageluri contemporane: clericalismul și sectarismul sub toate formele lor, precum și mizeria.

În sfârșit, *L'Initiation* studiază în mod imparțial toate fenomenele Spiritismului, ale Hipnotismului și ale Magiei, fenomene cunoscute deja și practicate de multă vreme în Orient și mai ales în India.

L'Initiation expune opiniile tuturor școlilor, dar nu aparține în mod exclusiv niciuneia. Ea numără, printre cei 60 de redactori ai săi, pe autorii cei mai instruiți în fiecare ramură a acestor curioase studii.

L'Initiation este, în Franța, singurul organ oficial al centrelor următoare:

Ordinul Martinist, Delegați și Loji în toate părțile lumii.

Ordinul Cabalistic al Rozei-Cruci, rezervat vechilor Martiniști.

Școala Superioară Liberă de Științe Ermetice.

Uniunea Idealistă Universală.

Ritul Vechi și Primitiv al Francmasoneriei — Capitol și Templu INR.

Ritul Național Spaniol — Loja simbolică *Humanidad*.

Ca pentru a nu lăsa să subziste nicio îndoială asupra dublului scop urmărit, circulara lui Papus, anunțând marele eveniment al congresului spiritualist din 1908, spunea de asemenea: „Un convent masonic al Riturilor spiritualiste va fi organizat în

aceeași epocă de Ordinul Martinist sub conducerea Fratelui nostru Teder, 33. Acest convent va fi pregătit de revista *Hiram*." În realitate, congresul și conventul au fost una și aceeași operă, iar aceeași dare de seamă a rezumat lucrările unuia și ale celuilalt.

Un triplu obiect se oferă deci studiilor noastre. Sunt mai întâi doctrinele noului spiritualism. Dar nu se va aștepta cineva să găsească aici o expunere cât de puțin completă a acestor sisteme obscure, născute din eforturi ale spiritului pe cât de prodigioase, pe atât de sterile. Literatura lor ar umple o bibliotecă. Câteva noțiuni sumare, luminând antagonismul radical al acestor sisteme cu doctrina catolică și întreprinderea infernală pe care o disimulează, vor fi de ajuns scopului nostru. În al doilea rând, va trebui să arătăm raporturile acestor secte spiritualiste cu Francmasoneria și adevăratul scop către care tinde această pretinsă renaștere a unui idealism creștin. În sfârșit, va fi cazul să constatăm cum se operează infiltrațiile sale în Biserică și printre catolici.

Nu fără un regret sfâșietor și nici chiar fără oarecare ezitare vom așterne sub ochii cititorilor noștri atâtea impietăți și înspăimântătoare blasfemii rostite cu o ipocrită iubire a adevărului religios. Este totuși necesar să le dezvăluim aceste orori. Această vedere îi va purta să reînnoiască față de dumnezeiescul nostru Mântuitor arzătoarea profesiune a credinței lor și îi va face să înțeleagă mai bine întinderea infinitei milostiviri care suspendă încă efectul dreptății Sale răzbunătoare. Dar, fără această privire de ansamblu, ar fi cu

neputință să ne dăm seama de infiltrațiile pe care înțelegem să le denunțăm și să măsurăm imensitatea primejdiei pe care ele ne-o fac să o alergăm. În plus, prea mulți catolici acordă astăzi monstruoaselor fantezii ale spiritului omenesc, rătăcit de orgoliu, o atenție pe care nu o mai dau studiului religiei lor, pentru ca să nu existe o utilitate directă în a descoperi iluzia lor smintită.

Există totuși o precauție pe care prudența ne-o impune. Aceea de a nu favoriza o curiozitate primejdioasă, indicând prin referințe precise pasajele cărților și ale revistelor speciale din care vor fi împrumutate diferitele trăsături ale acestui tablou întristător. Vom evita chiar cel mai adesea să le dăm titlurile. Cititorul nu se va îndoi de probitatea noastră. Expunerea noastră nu va fi, în toate părțile sale, decât o reproducere adesea textuală a acestor scrieri.

I — DOCTRINELE NOULUI SPIRITUALISM

Înainte de a schița o rapidă privire de ansamblu asupra principalelor sisteme, pe care o face destul de anevoioasă contradicția de care ele nu se stingheresc unele față de altele și chiar fiecare cu sine însuși, va fi bine să desprindem trăsăturile lor comune.

Primul lor caracter general este încercarea unei grosolane adaptări la creștinism. Importă să pară în regulă cu el. În fiecare clipă se trădează efortul de a deghiza, sub numele dogmelor sale, erorile care le sunt cele mai contrare. Se va merge chiar până la o sacrilegă și abominabilă parodie a misterelor sale și a liturghiei sale sacre.

Există un principiu fundamental, comun tuturor acestor secte, și pe care se sprijină toate teoriile lor. Este ezoterismul, adică existența unei tradiții secrete, păstrarea unei învățături rezervate numai inițiaților, care s-ar fi perpetuat din

Antichitate de-a lungul veacurilor, pe care Iisus Hristos Însuși ar fi primit-o și ar fi comunicat-o câtorva dintre discipolii Săi, pentru a fi păstrată cu aceeași grijă în sânul creștinismului, și care, desfigurată sau trădată de Biserică, ar fi fost adunată cu fidelitate de sectele oculte, al căror lanț neîntrerupt s-ar lega de înseși originile creștinismului. Acestea s-ar afla deci că au moștenit misiunea Bisericii. Iar misiunea lor este în mod identic aceea a Francmasoneriei.

Tema lor comună este o explicație a lumii care îngăduie înlăturarea dogmei creației și conduce la divinizarea omului. De aici, panteismul emanaționist care se regăsește în fondul aproape tuturor acestor sisteme.

Printre erorile necesare acestei explicații spiritualiste și pe care ocultiștii se străduiesc să le prezinte ca fiind conforme doctrinei catolice, trebuie semnalate preexistența sufletelor, reîncarnarea lor și pluralitatea existențelor pentru același individ.

După o scurtă expunere a panteismului emanaționist, secretarul general al Congresului din 1908 exclama:

Necredincioșii și credincioșii pot oare adera la această sinteză dogmatică? Îndrăznim să o sperăm. Fără îndoială, câțiva catolici romani intransigenți vor striga, mai întâi, erezie. Să se liniștească! Teoria expusă de noi lasă, într-adevăr, să subziste intacte botezul și răscumpărarea prin Hristos. Dar ea implică drept corolar pluralitatea existențelor sufletului, respinsă, este

adevărat, de mai mulți teologi, dar admisă de toate marile religii orientale și pe care Evanghelia însăși nu o condamnă. Această din urmă dogmă, unită cu precedenta, rezolvă multe obiecții inerente diverselor soluții exoterice ale problemei răului.

La rândul său, domnul Jounet spunea în aceleași reuniuni:

Oricare ar fi, de altfel, afirmațiile anumitor teologi, Reîncarnarea nu a fost niciodată condamnată de Biserică, precum a demonstrat foarte bine prietenul și fostul nostru maestru, doctorul Rozier, într-un studiu pe care l-a publicat de curând în *L'Initiation*. Voi adăuga chiar că Biserica Catolică poate foarte bine să recunoască oficial adevărul metafizic al acestei doctrine consolatoare, fără ca prin aceasta să abandoneze vreodată dogma Cerului, a Purgatoriului și a Iadului.

Vă voi aminti, de asemenea, că Reîncarnarea a fost admisă de Druidism, Brahmanism, Cabală, Caldeeni, Tradiția orfică, Pitagoricieni, Esenieni, Neoplatonism, Biserica primitivă creștină, Gnostici, Noul Coran, Trubaduri și Truveri, Cavaleria Evului Mediu, Templieri, Roza-Cruce, Înalta Masonerie a secolului al XVIII-lea, Martinism, Ocultiști, Biserica gnostică modernă, Societatea teosofică și Spiritiști. Și, de la începutul erei creștine, un mare număr de poeți, filosofi și savanți nu s-au temut să facă aluzie la ea în operele lor sau chiar să se arate partizani convinși ai ei etc...

În sfârșit, ceea ce este cu adevărat culmea, Fratele Teder, președinte al conventului masonic anexat Congresului spiritualist, ne învață că Francmasoneria, păstrătoare a acestei doctrine ezoterice, a fost introdusă în Europa de... Papi!

Într-o lectură precedentă, publicată de *Hiram*, am dovedit că Francmasoneria ne-a venit de la Esenieni și că a fost introdusă în Europa de Monahi trimiși pretutindeni ca Misionari și ca Zidari de către Episcopii Romei.

După cum a fost anunțat, ceea ce vom spune despre fiecare sistem va fi aproape textual împrumutat de la doctorii săi. Cititorul va binevoi deci să-și amintească faptul că nu eu vorbesc.

Printre aceste diferite sisteme există unul care, în forma și starea sa actuală, reunește și combină, cel puțin în trăsăturile lor generale, doctrinele tuturor celorlalte. Acesta este ocultismul. A începe cu el va însemna a simplifica și a scurta restul.

II — OCULTISMUL

Sub termenul de ocultism se înțelege studiul fenomenelor care nu pot fi percepute prin simțurile noastre fizice, dar care sunt cuprinse și interpretate prin simțurile noastre hiperfizice; această expresie se va explica mai departe.

Aceasta vrea să spună, într-un alt limbaj, că ocultismul învață nu ceea ce par a fi omul și natura, ci ceea ce sunt în realitate. Scopul său este deci de a da o soluție totodată pozitivă și mistică marilor probleme care ne chinuiesc pe toți: Dumnezeu, Binele, Răul, Lumea vizibilă și invizibilă, Omul, sufletul omenesc și destinele sale.

Ocultismul urcă până în cea mai înaltă Antichitate, dar cuvântul nu datează decât cam din Evul Mediu. Înainte, exista un ezoterism.

Prin „secțiune ezoterică", filosofii alexandrini și greci înțelegeau un fel de clasă selectată dintre cei mai buni elevi ai lor, în care dădeau învățăturile lor cele mai abstracte, pe care

discipolii obișnuiți nu le-ar fi putut înțelege. Acest ezoterism s-a perpetuat în Creștinism în primele secole prin mijlocirea inițiaților care, sub numele de gnostici, au dat un sprijin considerabil Creștinismului născând.

Puțin câte puțin, o sciziune s-a operat în Creștinism; numărul creștinilor exoterici sporind considerabil, inițiații sfârșiră prin a dispărea sau aproape; au fost persecutați și obligați să se ascundă. Ei se reuniră în secret, întemeiară societăți secrete în care a fost păstrată intactă tradiția ocultistă. Aceasta a fost originea acestor misterioase asociații de ermetiști, de cavaleri inițiați, de adepți ai Sfântului Ioan și, în sfârșit, a Templierilor.

Templierii erau pe punctul de a reconstitui vechea fraternitate a vechilor temple; se pregăteau să infuzeze din nou în creștinătate adevărata doctrină, care ar fi făcut omenirea să înainteze cu mai multe secole, când, în 1312, au fost trădați și curând risipiți. Supraviețuitorii masacrului s-au reunit din nou și au dat naștere Societății Rozei-Cruci, apoi Francmasoneriei.

Aparent, în această epocă a luat naștere denumirea de ocultism.

Ideile care alcătuiau fondul doctrinei, ieșite deopotrivă din neoplatonism, cabală și Gnoză, miroseau a rug într-o epocă în care era prea ușor să te faci vinovat de crima de erezie și să fii condamnat la ardere. Astfel, ocultiștii de atunci, Reuchlin, Agrippa, Paracelsus, Cardan, Postel, Robert Fludd, își învăluiră stilul în misterioase perifraze și simboluri obscure; și

încă, în pofida acestei viclenii, nu scăpară decât cu greu de persecuții.

Mai târziu au venit Van Helmont tatăl, supranumit Paracelsus al secolului al XVII-lea, Angelus Silesius, Poiret și, în sfârșit, Swedenborg.

De Swedenborg se leagă toate societățile ocultiste și iluminate ale secolului al XIX-lea, căci el a fost inspiratorul lui Martinès-Pascalis, al lui Claude de Saint-Martin, al lui Lavater, care ne conduc la Wronski, la Eliphas Lévi, Louis Lucas, Henri Delaage și la ocultiștii moderni.

Ocultismul este deci o filosofie tradițională în același timp cu un pozitivism transcendent.

Metoda ocultismului, legea sa fundamentală, este analogia, al cărei principiu este formulat astfel: ceea ce este sus este ca ceea ce este jos, pentru a readuce totul la unitate. În aplicare, ar trebui mai degrabă spus: ceea ce este jos este ca ceea ce este sus, așa cum se va vedea mai departe. Legea Ternarului, recunoscută în Dumnezeu de toate religiile — Treimea — domină totul, reflectându-se în cele trei lumi care compun universul: lumea divină, lumea psihică și lumea fizică. Ea se revelează în chip deosebit în om, unde o vom studia mai ales. Pe această lege a Ternarului se sprijină întreaga teorie ocultistă.

CONSTITUȚIA OMULUI. — Ocultismul învață că omul este format din trei principii primordiale: trupul fizic, trupul astral sau spiritual și spiritul. Astfel, între eu și non-eu, între spirit și trup, ocultismul învață existența unui principiu intermediar. Sfântul Pavel și Sfântul Toma au distins întotdeauna foarte limpede trupul, trupul astral sau sufletul și spiritul (*corpus, anima et spiritus*).

Acest raport al principiului spiritual cu principiul material constituie una dintre cele mai importante probleme ale psihologiei ocultiste.

Asupra acestui punct, ocultiștii nu și-au schimbat niciodată învățăturile, de la Egiptenii din dinastia a XVIII-a, cu 1500 de ani înainte de Iisus Hristos, care învățau existența trupului, a dublului și a substanței inteligente; cabaliștii distingând trupul, trupul astral și spiritul; până la Paracelsus, care în secolul al XVI-lea învăța existența trupului elementar, a trupului astral și a Sufletului spiritual; și, în sfârșit, Eliphas Lévi, care în secolul al XIX-lea studia proprietățile „Dublului fluidic" sau mediator plastic intermediar între trup și spirit.

Ființa omenească este deci compusă din trei principii: trupul fizic, ceea ce susține totul; trupul astral sau sufletul, ceea ce însuflețește și mișcă totul; și, în sfârșit, spiritul, ceea ce guvernează întreaga ființă.

Trupul fizic susține toate elementele care constituie omul încarnat. Trupul astral însuflețește toate elementele care

constituie omul încarnat. Spiritul guvernează întregul organism. El își are punctul de sprijin în creierul material, deși, în general, nu este complet încarnat în ființa omenească.

Dirijat în mersul său organic de Instinct, trupul fizic se manifestă Spiritului conștient prin trebuințe.

Trupul astral constituie și el o realitate organică; are organe fizice, centre de acțiune și localizări, care sunt organele respirației și ale circulației și toate dependențele lor. Dirijat de sentiment, trupul astral se manifestă spiritului conștient prin pasiune.

Spiritul este ceea ce guvernează întreaga ființă omenească, ceea ce simte și ceea ce voiește. El are un domeniu de acțiune bine delimitat, cu un centru de acțiune, organe și conductori particulari.

Un exemplu ne va pune în stare să ne dăm seama exact de cele trei principii omenești.

Omul poate fi comparat cu un echipaj în care trăsura reprezintă trupul fizic; calul, trupul astral; iar vizitiul, sufletul sau spiritul. Este emblema pe care Papus a ales-o pentru a demonstra acest principiu în *Tratatul metodic de Știință ocultă*. Această imagine îngăduie să se înțeleagă bine rolul fiecărui principiu. Trăsura este inertă prin ea însăși și corespunde bine trupului fizic; vizitiul comandă direcția prin hățuri, fără a participa la tracțiunea directă: acesta este rolul Spiritului. În

sfârșit, calul, unit prin oiști cu trăsura și prin hățuri cu vizitiul, mișcă întregul sistem fără a se ocupa de direcție, indicând bine caracterul trupului astral, adevărat cal al organismului, care mișcă și nu conduce.

TRUPUL ASTRAL. — Ceea ce îi distinge pe ocultiști de fiziologii obișnuiți relativ la chestiunea constituției ființei omenești este deci existența acestui trup astral, intermediar între trup și spirit. El este dublul perfect al trupului fizic.

Această idee a trupului astral, sub diverse denumiri, este una dintre cele mai vechi și mai persistente care au străbătut toate filosofiile antice. Ea se regăsește în toate religiile orientale. Budismul învață existența lui *linga sharira*, perșii pe aceea a lui *kaleb*, zoroastrienii pe aceea a lui *keherpas*. Panteismul grec desemnează trupul astral sub numele de *Ochéma*, substratul material al spiritului. Mai ales în cabală găsim limpede exprimată ideea trupului astral. După ea, cele trei elemente ale omului sunt: *Nephesch*: trupul; *Ruach*: trupul astral; *Neschamah*: spiritul.

Ruach este un trup intern, ideal, expresie virtuală, pasivă a acțiunii exterioare a materiei. El este oglinda vieții trupești. Compus din forțele care stau la baza ființei materiale, el este un individ special, dispunând de sine însuși printr-o acțiune liberă și voluntară ori de câte ori acțiunea lui *Nephesch*, a trupului, nu mai este suficientă pentru a-l reține. El se poate evada, poate ieși din trup în somn, în prostrație, rămânând

totuși reținut de el printr-o legătură a cărei rupere ar atrage moartea trupului material.

Trupul astral este în om și, în același timp, în afara omului; adică, deși îl umple în întregime, el are, pe deasupra, un fel de emanație fluidică, numită *aură*, care înconjoară trupul ca un fel de amprentare.

Printr-o puternică concentrare a voinței, omul poate proiecta în afara sa o parte din trupul său astral, care va fi atunci ca un fel de prelungire a propriului său trup.

El poate, de asemenea, să iasă complet din trupul său și să apară în trup astral. În acest caz, trupul astral nu este legat de trupul fizic decât printr-un „fir" vaporos și strălucitor, care îi formează ca un fel de cordon ombilical.

Dar această operație este extrem de primejdioasă și nu este dat decât unor persoane foarte rare, consacrate de ani îndelungați practicii științelor oculte, să o încerce. Nu se poate ajunge la ea decât printr-un foarte lung antrenament și se riscă în fiecare clipă moartea.

Se întâmplă, de asemenea, ca un muribund să poată apărea în trup astral. Cazul nu este nici măcar rar. În timpul bolilor grave, el scapă uneori din trupul celor suferinzi și se așază lângă ei; sau, exteriorizându-se mai mult, merge să se așeze lângă pat sau într-un alt punct al camerei. Uneori, bolnavul poate vedea „dublul" său, pe care îl ia de obicei drept un străin

care se încăpățânează să rămână lângă el și de care cere stăruitor să fie scăpat.

În noi, trupul astral veghează fără încetare; el nu doarme niciodată.

Trupul astral nu are prin sine însuși nici inteligență, nici conștiință. El este cel care trăiește în vise, care rătăcește în planul astral sau interlume și întâlnește acolo viziunile care bântuie somnul nostru.

PLANUL ASTRAL. — Am spus că legea ternarului domină totul în ocultism. Într-adevăr, ocultismul învață că trei lumi compun universul: lumea fizică, lumea astrală, lumea mentală sau spirituală.

Să presupunem un pictor care a conceput un tablou; acest tablou există în lobii săi cerebrali sau în imaginația sa, cum se va voi. Ei bine, planul astral este față de planul divin ceea ce imaginația este față de pictor, și s-ar putea numi planul astral *imaginatio* a lui Dumnezeu.

Cele trei lumi pot fi figurate ca trei învelișuri care se pătrund unul pe altul, unite și distincte în același timp.

Lumea spirituală produce și umple lumea astrală, care produce și umple lumea materială. Lumea astrală este manifestarea lumii spirituale, iar lumea fizică este manifestarea lumii astrale.

Astfel, acest plan intermediar este însărcinat să primească impresiile planului superior și să le realizeze acționând asupra materiei, după cum mâna artistului este însărcinată să primească impresiile creierului și să le fixeze asupra materiei. Totul este strâns îmbucat în natură, ca și în om. Acest plan ne cuprinde, după cum cuprinde infuzoriul, după cum cuprinde universul.

Cum lumea spirituală produce și umple lumea astrală, care la rândul ei produce și umple lumea materială: să rezervăm Gnozei, a cărei expunere o vom face mai departe, această explicație care este de domeniul ei propriu.

Ocultismul învață, în plus, că, după cum orice lucru sau orice ființă proiectează o umbră pe planul fizic, tot astfel orice lucru proiectează o reflectare pe planul astral.

Când un lucru sau o ființă dispare, reflectarea sa în astral persistă și reproduce imaginea acelui lucru sau acelei ființe, așa cum era această imagine în momentul dispariției. Fiecare om lasă deci „în astral" o reflectare, o imagine caracteristică.

Planul astral are, asemenea planului fizic, locuitorii săi: „Lumea astrală", spune ocultistul Guymiot, „nu este mai puțin variată decât lumea fizică: asemenea acesteia, ea este populată de ființe care au în ea condițiile lor de existență, după cum noi le avem pe ale noastre în lumea materială."

Sunt mai întâi entități directoare care prezidează mersul a tot ceea ce evoluează în astral. Aceste entități sunt constituite din oamenii superiori ai umanităților anterioare, evoluați prin propria lor inițiativă — spiritele directoare ale cabalei — sau din ființe speciale ale planului divin — îngeri și primitori de lumină. Vin apoi egregorii sau imaginile astrale cu forme speciale, întreținute de aspirațiile colectivităților — zeii particulari ai religiilor; trupurile astrale ale ființelor supraîncărcate de materialitate — sinucigașii; ale ființelor în curs de evoluție, ale entităților umane care traversează astralul, fie pentru a se încarna, fie după ce s-au dezîncarnat. În sfârșit, se întâlnesc acolo ființe diverse susceptibile de a suferi influența voinței omenești: *elementalii*.

Aceste ființe constituie una dintre clasele cele mai importante ale locuitorilor lumii astrale.

Îmi reiau pentru o clipă cuvântul, pentru a admira puterea creatoare a ocultismului. Ce capodoperă de imaginație, dacă nu este o mistificare de neprețuit, aceea a acestui „dublu" al trupului material, a trupului astral! Și totuși, aceasta nu este încă nimic în comparație cu minunatele spirite cu care va popula lumea elementelor. Este adevărat că aceasta se va face împingând contradicția până la ultimele ei limite. Dar dacă trebuie luată în serios această doctrină, dacă se găsesc catolici care se lasă fascinați de mirajul ei, abia mai este nevoie să se observe că ea este de neîmpăcat cu doctrina Bisericii asupra naturii compusului omenesc. Nici spiritul, nici trupul astral, astfel distinse unul de altul, nu se pot acorda cu definițiile ei

asupra sufletului. Sufletul este spiritual: trupul astral are „organe fizice" și este „în parte material". Sufletul este prin sine însuși și în mod imediat forma trupului, adică, după cum amintește Pius al IX-lea într-un act din 30 aprilie 1860, singurul principiu de la care trupul primește viața, mișcarea și simțirea; iar acest Papă a declarat că nu se poate nega acest adevăr fără eroare împotriva credinței. Or, ocultismul pune un principiu dublu, dintre care unul, care este „un individ special", dă trupului mișcarea, dar fără a conduce omul; iar celălalt guvernează, dar „fără a fi complet încarnat în ființa omenească" și fără a împărți direct rolul trupului astral. Inutil să insistăm.

Să venim la noua creație a ocultismului, destinată să organizeze lumea în care pretinde să opereze.

ELEMENTALII. — Aceștia sunt, de asemenea, spirite. Există două feluri: elementalii lumii materiale și cei ai lumii astrale.

Iată pentru cei dintâi. Înainte de toate, trebuie bine pătrunși de ideea că elementele lucrurilor nu sunt simple entități metafizice, ci ființe reale, înzestrate cu viață, formă și voință. Elementalii nu sunt deci, în realitate, inferiori omului, deoarece joacă în constituția sa un rol a cărui importanță nu se poate tăgădui: se poate chiar spune că omul este, ca trup material, sub influența forței elementale. Ei sunt puteri ale naturii, dar puteri mărginite.

Prin vegetal, ei pătrund în om în timpul vieții sale, tot atât de altfel ca prin elementele minerale și gazoase, esențiale materiei. Există deci între elementali și om o conexiune, o relativitate.

Dintre aceşti elementali, unii sunt buni, alții răi, alții neutri. În fapt, elementalii sunt supuși omului; ca forțe, ei rătăcesc prin univers, mereu în căutare de acțiune; tot ceea ce se află în calea lor le slujește drept instrument și, dacă omul caută să le bareze trecerea, vai lui! Trupul astral nu le scapă nici el, în partea sa materială.

Omul, în viața sa pământească, este înconjurat de elementali pe care îi provoacă și care îl hărțuiesc. Precum am spus mai sus, ei joacă un rol în constituția omului.

Se disting printre elementali spiritele elementelor: aer, apă, pământ, foc. Spiritele aerului guvernează funcțiile respirației și organele care o împlinesc. Spiritele apei dirijează umorile și secrețiile trupului, în particular sângele. Spiritele pământului au ca domeniu diferitele țesuturi ale trupului, iar spiritele focului dirijează asimilarea și nutriția. Un inițiat, acționând printr-un impuls al voinței sale asupra elementalilor, poate vindeca tulburările trupului și îi poate regenera funcțiile.

Există de asemenea alți elementali, pe care îi putem numi astrali: ei nu sunt în niciun caz entități sau personalități inteligente, ci reflecții, ecouri; născuți din fluidele trupului, ei nu au nicio spiritualitate și trăiesc din trup.

Nu numai că aspirațiile lor nu merg mai sus de trup, dar ei ignoră și neagă chiar existența unei sfere deasupra celei a lor. Ei se amestecă totuși să profețească și sunt darnici în amenințări sau făgăduințe. Par a fi inconștienți de contradicțiile pe care le prezintă afirmațiile lor și, oricât de grosolane ar fi, nu se tulbură nicidecum de ele. Când sunt lăsați să bată câmpii după voie, coboară până la blasfemie și obscenitate; împing la senzualitate, la viciu, la cruzime; încurajează viața grosolană, luxura; hrănindu-se cu spiritele vitale ale sângelui, epuizează energia și sunt vampirii celor de care se atașează. Sunt impersonali și, prin urmare, nu au niciun organ de cunoaștere. Cum nu posedă suflet, nu pot avea individualitate și nu au nicio idee despre bine și rău, despre adevăr și fals; nu posedă mai mult o voință sau o acțiune independentă; nu sunt decât vehicule. Dar, deși nu sunt personalități inteligente, sunt adesea agenți ai ideilor inteligente și slujesc drept mijloace de comunicare între personalități inteligente. Pe aceștia îi evocau Roza-Cruce și magicienii Evului Mediu și îi evocă încă anumite persoane astăzi. Ei răspund pentagramelor și celorlalte simboluri și este primejdios chiar să-i numești în anumite locuri și în anumite anotimpuri.

Mai ales prin mijlocirea elementalilor adeptul își împlinește minunile.

Alte persoane decât adepții pot avea raporturi cu elementalii; dar această asociere este primejdioasă pentru toți cei care nu sunt purificați și desăvârșiți în spiritul lor. Ei pot fi dominați;

dar să nu se înceteze nici măcar o singură clipă o activă supraveghere, să nu se comită nici cea mai mică eroare, căci îndată își iau revanșa. Acolo unde elementalii nu sunt dominați, ei devin stăpâni și se arată fără milă în răzbunarea lor față de cel care nu ascultă de ordinele lor.

Ei pun stăpânire pe trupurile astrale: atunci apar sub forme diverse. Vrăjitorul le livrează el însuși o parte din influxul său astral și contribuie să le dea o existență efemeră și aproape întotdeauna terifiantă, proiectându-i într-un scop determinat, fie sub formă de pietre invizibile pe care le aruncă asupra dușmanului său, fie sub formă de farmece pe care pasiunea și viciul arzător le proiectează asupra ființei dorite. Ei pot, de asemenea, să galvanizeze cadavrul unui animal sau să pună stăpânire pe tiparul ori cochilia astrală care și-a părăsit trupul material. Ei reînsufletesc rămășițe risipite și constituie forme monstruoase care rămân vreme de ani îndelungați în imaginația popoarelor. Elementalii constituie, într-un cuvânt, lumea răului și a viciului.

Iată deci ființe-spirite care nu au nicio spiritualitate, niciun organ de cunoaștere, nicio voință sau acțiune independentă, așa cum se cuvine unor elemente; și care totuși profetesc, bat câmpii, împing la rău, la viciu și determină moralitatea acțiunilor omenești. Ce insanități și ce nelegiuită răsturnare a operei dumnezeiești!

AURE SAU IMAGINI ASTRALE. — Nu suntem încă la capătul acestei creații fantasmagorice. Rămâne de văzut cum acești spiritualiști materializează până și gândurile noastre.

Ocultismul învață că fiecare ființă poartă în jurul ei o radiație invizibilă ochiului trupesc, dar perceptibilă pentru sufletul antrenat.

Această radiație se numește *Aură*, după tradiție, și există o aură pentru fiecare principiu. Există deci o radiație sau aură a trupului fizic, foarte puțin întinsă, o radiație sau aură a trupului astral și, în sfârșit, o radiație sau aură a sufletului ori spiritului. Această aură este cunoscută în tradițiile religioase care au înconjurat cu aureole luminoase capetele sfinților pentru a o simboliza. (*Sic.*)

În radiațiile aurei sunt înscrise, sub formă de imagini, rezultatele cele mai importante ale gândurilor și acțiunilor noastre.

Datorită acestei radiații a principiilor ființei omenești se explică multe fenomene în aparență stranii, precum simpatiile și antipatiile subite la prima întâlnire cu o ființă, precum intuițiile și prevederile numite inconștiente.

Ocultistul antrenat, adică acela care și-a dezvoltat facultățile de percepție a invizibilului, își dă seama, la prima vedere, de valoarea reală a unei ființe omenești, nu după manierele ei exterioare, după hainele ei, ci după radiația ei invizibilă.

Omul care se crede bun sau superior celorlalți, acela care îi judecă și îi critică pe ceilalți, egoistul, toți aceștia își populează atmosfera invizibilă cu imagini urâte, pe care văzătorul și chiar somnambulul le vor vedea perfect.

Obiectele, națiunile, astrele au fiecare clișeele lor bune sau rele. Această existență a emanațiilor invizibile ne aduce la teoria imaginilor astrale.

Ocultismul învață că, după cum orice lucru sau orice ființă proiectează o umbră pe planul fizic, tot astfel orice lucru proiectează o reflectare pe planul astral.

Când o ființă sau un lucru dispare, reflectarea sa persistă în astral și imaginea acestui lucru sau a acestei ființe persistă așa cum era în momentul precis al dispariției. Fiecare om lasă deci, în astral, o reflectare, o imagine caracteristică. Punându-se în relație cu aceste „imagini astrale", văzătorul regăsește întreaga istorie a civilizațiilor dispărute și a ființelor dispărute.

MOARTEA ȘI MISTERELE EI. — Nimeni nu va fi surprins că ocultistul posedă și secretele morții. Se va vedea cum acești oameni abili înlocuiesc printr-o soluție cu adevărat științifică și morală învățăturile prea simpliste ale credinței catolice. Și aici spiritualismul lor își va da din nou frâu liber.

Moartea este produsă prin separarea spiritului, care antrenează trupul astral — sufletul — în afara trupului fizic. Trăsura este

sfărâmată. Nu mai rămân decât vizitiul și calul. Dar să nu uităm că acesta este deopotrivă animal și spirit. Acest dublu va trebui el însuși să se dedubleze.

Trebuie, de asemenea, să se înțeleagă că această teorie a morții este imaginată pentru a pregăti întoarcerea spiritului la Divinitate, la Pleromă, așa cum Gnoza ne-o va explica.

În clipa morții, legătura dintre trupul fizic și spirit tocmai a fost ruptă și trupul astral tinde să se împartă în două părți: una inferioară, care va rămâne în planul fizic, și alta superioară, care va evolua până la planul astral superior. Această luptă se manifestă de obicei prin agonie.

Puțin câte puțin, legăturile care rețin spiritul se rup și acesta iese din închisoarea sa trupească. Această separare se produce mai mult sau mai puțin repede, după mai marea sau mai mica materialitate a individului.

Fiecare celulă fizică își reia atunci autonomia, descompunerea cadavrului începe, și fiecare dintre micile ființe celulare care îl constituiau se îndreaptă către afinitățile sale speciale. La rândul său, spiritul traversează o perioadă de tulburare. El plutește deasupra trupului său pe care tocmai l-a părăsit și nu poate să-și dea seama de noua sa stare; mai întâi cufundat în obscuritate, nu are decât senzația unui semisomn, dar, pe nesimțite, amorțeala îi dispare, începe să perceapă ceea ce îl înconjoară: trupul său rigid întins pe pat, lumânări aprinse, persoane îngenuncheate murmurând rugăciuni; acest

spectacol îl miră și îl înspăimântă; vrea să strige, dar nu poate; deodată, lumina în care se scaldă sporește în intensitate; vede ca un torent luminos care pare să-l antreneze spre un necunoscut de care se teme; forme hidoase apar — elementali — și se năpustesc asupra lui; figuri omenești, entități animale se schimonosesc groaznic; vrea să fugă, vrea să urce, dar, fenomen nou, toate acțiunile vieții sale trecute îi apar ca într-un miraj și, nebun de rușine și de spaimă, se îndreaptă spre acest trup pe care l-a părăsit, caută febril să recapete viața; în zadar îl îndeamnă spiritele superioare, nu le vede, nu le aude, amețeala îl cuprinde, se învârte o clipă în jurul său asemenea unei bărci în furtună și dispare în sfârșit în torentul fluidic care îl strânge în miile sale de cute.

Această stare de tulburare se poate prelungi multă vreme. În sfârșit, spiritul iese din coșmarul său, conștiința eului său îi revine; el înțelege atunci ceea ce s-a produs în el și își dă seama de mediul în care se află, iar oaspeții cu care trăiește nu îl mai înspăimântă. Observă că este mai real viu decât pe pământ, dar că noi organe, semne ale unor facultăți de asemenea noi, s-au născut și că comunicarea fizică cu planul material devine repede din ce în ce mai dificilă; numai sentimentele slujesc drept legături între cele două planuri. Dar spiritul își dă seama că nu este încă în adevăratul său centru și va tinde cât mai bine spre a doua moarte, moartea față de planul astral, care îi va accelera evoluția. Am luat ca exemplu evoluția unui spirit mijlociu; într-adevăr, dacă omul a fost

bun, onest, dacă și-a dezvoltat conștiința, elementele sale psihice, partea sa spirituală va evolua liber în lumea astrală.

Să examinăm acum cazul contrar.

1. Brutalitate fizică; dereglarea organismului prin excese, prin privațiuni, prin viciu sau prin culpabilitatea individului.

2. Brutalitate morală, existență criminală, vicioasă, subordonare perpetuă a elementului psihic față de elementul material.

Aici, nașterea astrală se împlinește în cele mai rele condiții. Evoluția regulată nu s-a împlinit. Părțile materiale ale Ființei, departe de a se fi rafinat, s-au îngreuiat; părțile spirituale s-au materializat într-un fel; balanța înclină de partea materiei, a animalității. În aceste condiții, spiritul este, ca să spunem astfel, încă legat de pământ. El este încă supus forțelor omenești de care nu s-a desprins complet. Rătăcește, plutește aproape de pământ, așteptând de la timp eliberarea sa de animalitate. Greutatea este apăsătoare, lanțul de care este nituït este solid, căci el însuși l-a făurit.

Astfel, de pildă, un avar va rămâne atașat de bunurile materiale, singura sa iubire aici jos. Dar va fi în starea bietului om care se trezește flămând după ce a visat că devenise deodată bogat și arunca aur cu pumnii numeroșilor săi curteni. Bunurile materiale au devenit la fel de insesizabile pentru avar și pentru egoism precum aurul visului pentru

bietul om. Cu această diferență, că avarul are conștiința risipirii comorii sale de către moștenitorii săi, cu totul bucuroși de acest noroc, și asistă neputincios, suferind mii de torturi, la risipirea scumpilor săi bani.

Și mai teribilă este situația celor care au murit prin sinucidere sau în stare de crimă brutală.

Pentru sinucigași, atașați de trupul de care au crezut că scapă pentru totdeauna, ei simt aceleași nevoi pe care le simțeau fiind vii, căci aparțin nevoilor sau pasiunilor care i-au împins la sinucidere, dar mijlocul de a satisface aceste nevoi și aceste pasiuni a dispărut. Dacă erau violenți, subzistă violenți. Atunci angajează o luptă perpetuă cu trupurile astrale ale oamenilor prost echilibrați, pentru a se substitui lor. Îi pândesc pe oameni în stare de somn, și dacă trupul lor astral se îndepărtează o clipă, trebuie să angajeze o adevărată luptă pentru a reintra în posesia domeniului său, de unde coșmarurile și spaimele viziunilor monstruoase.

Când epoca morții normale sosește, spiritul sinucigașului sau al criminalului își regăsește strămoșii și, foarte repede, este reîncarnat într-un nou trup, cel mai adesea diform sau schilod, pentru a reîncepe lupta pe care o dezertase prima dată.

APLICAȚIILE OCULTISMULUI. — Se vede ce vast câmp, real sau presupus, și-a deschis ocultismul. El îmbrățișează mai multe științe:

1. Știința ființelor în mod normal invizibile care ne înconjoară și a raporturilor lor cu noi. Aceasta este pneumatologia — spiritismul.

2. Știința forțelor sau puterilor puțin cunoscute ale organismului omenesc, ale căror manifestări constituie ceea ce se numește sugestie, hipnotism, magnetism, electricitate animală etc., etc.; aceasta este o nouă fiziologie.

3. Știința acțiunii moralului asupra fizicului, luată în sensul cel mai întins; acțiunea moralului asupra organismului și a organismului asupra oamenilor, animalelor, vegetalelor, fenomenelor meteorologice. Aceasta este magia.

4. Știința acțiunii fizicului asupra moralului, luată de asemenea în sensul cel mai întins: acțiunea fenomenelor meteorologice asupra organismului și a organismului asupra moralului. Și, cum în ultimă analiză fenomenele meteorologice se datorează acțiunii astrelor, și în particular a soarelui și a lunii, aceasta este astrologia.

5. Știința transformărilor moleculare ale corpurilor anorganice și organice. Aceasta este alchimia, datorită căreia anumiți ocultiști se laudă încă și astăzi că realizează fabricarea aurului și aceea a elixirului de viață lungă.

OCULTISM CREȘTIN. — După toate acestea, nu este oare o sfidare și o blasfemie să se vorbească despre ocultism creștin? Acesta a fost totuși obiectul unei comunicări a domnului

Phaneg la Congresul spiritualist din 1908. Dar nu s-ar putea crede până unde este împinsă această îndrăzneală blasfemiatoare, dacă nu am cita.

După ce a expus că ocultistul este reprezentantul științei formidabile a trecutului, sprijinită pe o tradiție de o sută de ori seculară, care nu a variat niciodată asupra Naturii, Omului și lui Dumnezeu, el explică faptul că această știință morală și dumnezeiască nu face decât una cu Evanghelia și creștinismul.

Dar Ocultismul nu este numai intelectual. Dând Inițiatului o cunoaștere mai completă a naturii, punându-l în stare să cunoască adevărata constituție a Omului și să presimtă izvorul oricărei vieți și al oricărei lumini, arătându-i cum Morala este vie, cum totul este viu, Știința Ocultă dezvoltă în el partea morală și partea spirituală, iar omul, atunci triplu iluminat, în creierul său, în inima sa, în sufletul său, înțelege că numai Abisul de Putere, de Bunătate, de Știință absolută, de lumină, centrul creator al tuturor celor ce trăiesc și respiră, îi poate da cheia universală a vieții. Iată de ce Ocultismul nu merită în mod real acest nume decât atunci când este nu numai spiritualist, ci mistic, adică trăind în Dumnezeu.

Acum, de ce adevăratul ocultist a fost și este creștin, sau mai degrabă hristic? Au existat mai multe curente diferite pornind din trunchiul unic al Tradiției primitive, deoarece, dacă Adevărul este unul, instrumentele omenești însărcinate să-i primească razele sunt multiple. Dar putem spune că Inițiații Rasei noastre albe, Gnostici, Ermetiști, Roza-Cruce, s-au legat

întotdeauna de Hristos, în Invizibil. Iată raţiunea: „Omul, în evoluţia sa dureroasă spre lumină, nu a fost niciodată părăsit. Din toate timpurile, Fiinţe divine, Oameni regeneraţi au venit pe pământ pentru a-l ajuta. Fiecare rasă a avut Mântuitorul său, ajutorul său: Lao-tzé, Krishna, Buddha, Zoroastrii, Odin şi atâţia alţii s-au coborât din Cer pentru ei.

Rasa Albă a venit cea din urmă pe pământ şi, ca celelalte rase, ea a avut Mântuitorul său, Revelatorul său; dar, venit cel din urmă, El a fost, ca să spunem astfel, Mântuitorul prin excelenţă, Mântuitorul central. El a venit să înveţe tot ceea ce ceilalţi Mântuitori spuseseră şi, de asemenea, ceea ce ei nu putuseră sau nu voiseră să spună. Numai El a trecut prin Moarte şi a biruit-o. Fiecare dintre cuvintele Sale a devenit un înger viu care este încă prezent printre noi, iar El Însuşi este întotdeauna cu noi şi va fi întotdeauna, precum a făgăduit. Acest Mântuitor a purtat printre noi numele de Iisus Hristos şi învăţătura Sa este cuprinsă în Evanghelie. Or, întregul Ocult, Ştiinţa integrală a raselor omeneşti, morala vie a tuturor naţiunilor, culmea ştiinţei, tot Adevărul care poate fi dat oamenilor, toate acestea sunt cuprinse în Evanghelie. Cum le putem găsi acolo? Trăind-o în fiecare zi mai mult. Aceasta au ştiut toţi adevăraţii Iniţiaţi albi să citească nu numai în Cartea pământească, ci şi în Evanghelia vie scrisă în Ceruri din toată Eternitatea. Iată de ce marii noştri strămoşi au fost creştini. Iată de ce ocultiştii albi de astăzi încearcă să fie. Într-un cuvânt, Doamnelor şi Domnilor, Ocultismul este creştin fiindcă învăţăturile lui Hristos şi învăţăturile sale reale se

confundă: Ocultism și Creștinism sunt același cuvânt și nu au decât un singur nume, amândouă: Adevărul."

UN PONTIF AL OCULTISMULUI CREȘTIN. — În același Congres din 1908, s-a auzit un discurs asupra „Creștinismului ezoteric", rostit de domnul Albert Jounet, care poate fi considerat ca un pontif al ocultismului creștin. Nu și-a făcut el însuși decernat în presă, după Enciclica *Pascendi*, titlul de conducător incontestat al catolicilor moderniști? Aceștia ar găsi poate un asemenea conducător compromițător; se va vedea totuși îndată că el nu este fără titlu la această pretenție și că există între ei, cel puțin asupra punctelor de plecare, un acord incontestabil. Nu este partea cea mai puțin interesantă a situației.

Domnul Jounet, căruia nu-i refuzăm nici sinceritatea entuziasmului și a aspirațiilor generoase, nici puterea spiritului și fecunditatea talentului, a luat partea cea mai activă, de douăzeci de ani, la un vast efort care, sub numele de renaștere spiritualistă, tinde spre o vastă sinteză a vechilor erezii, adaptată stării actuale a societății și științelor moderne.

Să-l ascultăm pe biograful său.

Ca majoritatea francezilor, Albert Jounet s-a născut catolic, dar aparține unei familii ale cărei două ramuri, paternă — Jounet — și maternă — Serrel — erau, în cea mai mare parte a membrilor lor, republicane, și aceasta încă de la prima Revoluție. A fost deci crescut cu o mare libertate de spirit.

Aspirațiile sale personale l-au purtat destul de devreme spre misticism, fără a paraliza o curiozitate eclectică ce îl interesa simultan de filosofie, literatură, diferitele arte, sociologie. Pasiunea sintezei l-a posedat întotdeauna, deși tendința religioasă a rămas dominantă în el.

Întâmplarea unei lecturi făcute la cincisprezece ani l-a făcut să descopere Ezoterismul, Cabala, neospiritualismul, care l-au izbit fără îndoială prin aceste două idei: una, că simbolurile religioase conțineau un sens mai profund, mai rațional decât litera lor exterioară; cealaltă, că lumea invizibilă se putea manifesta sufletului nu numai prin concepții abstracte sau imaginative, ci printr-o acțiune sensibilă, experimentală. A studiat deci cu aviditate și vreme de ani Ezoterismul, acela bineînțeles care rămâne atașat metafizicii teiste și unui minimum de credințe creștine.

În cursul acestui studiu, combinat de altfel cu alte studii filosofice, estetice etc. și străbătut de intuiții personale, i se formau diferite concepții religioase succesive, identice prin sensul general, distincte prin nuanțe; iar aceste concepții s-au exprimat în prima serie a cărților sale: *L'Étoile sainte*, *Le Royaume de Dieu*, *Les Lis noirs*, *Le Livre du Jugement*, volumul I — creația, căderea —, *Le Livre du Jugement*, 2 volume — răscumpărarea —, *Ésotérisme et socialisme*, și în revista *L'Étoile*.

În toate aceste publicații, afară de *L'Étoile sainte*, care nu cuprinde nimic decât ortodox, el încearcă o renovare

religioasă fără să se preocupe dacă este sau nu de acord cu Catolicismul, pe care îl combate la nevoie.

Dar, paralel cu studiul abstract și cu opera literară, el urmărise un efort de relație experimentală și sensibilă cu lumea de dincolo. A fost astfel adus să facă să intervină în experiențele sale mistice influența sfinților și a misticii catolice. În sfârșit, în timpul unei perioade de primejdie pentru o ființă dragă, el a perceput că influența invizibilă venită din lumea de dincolo catolică era superioară celorlalte influențe invizibile; ceea ce a determinat convertirea sa.

Totuși, convertit la Misterul catolic dumnezeiesc și printr-o influență directă a lumii de dincolo, el nu se făcea nicidecum aprobator și nici complice al erorilor sau al greșelilor pe care catolicismul omenesc le poate fi comis în istoria sa. Dovada este că nu renunța la renovarea religioasă, numai că o căuta de acum înainte într-un catolicism renovat, pe care nu a încetat să-l preconizeze de atunci.

Acest catolicism trebuia să reunească învățătura Bisericii, în ceea ce are ea dumnezeiesc, cu toate generozitățile și adevărurile moderne.

Albert Jounet a întreprins deci să ridice, sub numele de Armonie Mesianică, „o sinteză care, așezată între Biserică și lumea nouă, ar încorpora adevărurile moderne adevărurilor creștine, dar ar respinge erorile Bisericii și erorile moderne."

Armonia Mesianică este, prin urmare, „concentrarea tuturor adevărurilor în creștinismul integral și adeziunea la acest creștinism a tuturor oamenilor care acceptă liber să adere la el."

Iată, din aceeași pană, portretul acestui reformator filosofic și religios, care este în același timp poet.

Încarnare brună a lui Lohengrin, efigia sa, de o patină neobișnuită, încadrată de păr fin ca o umbră, se alungește anxioasă, cu linii emoționate de tânăr Hristos. În această estompă, ochi înlăcrimați, muribunzi, palpită blânzi și tandri, precum ar fi pe firmamentul întunecat două stele îndepărtate. Și din această făptură emană efluvii atractive, binefăcătoare, care pătrund, farmecă, purifică; vocea sa cântătoare, ca o lăută, leagănă lin și suav, transportată în frumoase vise, realități anticipate ale unui viitor pe care îl crede mai bun. În imprecizia sa insesizabilă, îl vedem acolo înaintea noastră, prezent prin evocare, temperându-ne cu înțelepciunea sa, stimulându-ne cu credința sa. Fie ca el să ne vrăjească prin lumini și vedere, pentru a pătrunde minunatul obscur al operei sale!

De fiecare dată când o carte nouă a emanat de la tânărul apostol, critici foarte serioși au admirat-o fără a-i pătrunde întotdeauna esența metafizică. Ei înșiși, inițiații, nu știu întotdeauna să spună ceea ce înțeleg. Ei se înțeleg, se pare, printr-o intuiție atractivă, prin simpatia sufletelor lor, prin

limba spirituală, singura și adevărata limbă a celor desăvârșiți, pentru ei.

Totuși, Albert Jounet știe să se facă tuturor toate: profanilor știe să le vorbească virtutea vulgară, dar fără cea mai mică vulgaritate. În sinteza sa mesianică, jetul său are forța, amploarea, poezia marilor maeștri, iar limpezimea paginilor sublime de exegeză a fost admirabil pusă de el la îndemâna fiecăruia. Toată lumea a înțeles această limbă, care nu este totuși limba tuturor.

Limba sa este o pană vorbitoare, pana sa este o limbă scriitoare, fie că alocuționează un public, fie că articulează într-un periodic. Fie că rostește conferințe la Hôtel des Sociétés savantes, fie că scrie capitole în jurnalul său, este întotdeauna această melodie pătrunzătoare care se revarsă și care captivează cititorii sau auditorii. Succesul său în dublul apostolat este considerabil și cineva este cu totul surprins, oricât de profan ar fi, să audă adevărul, precum animalul care nu cunoaște muzica este fermecat de acordurile unui instrument.

Totuși, există ore în care magul dialoghează cu o lume superioară în termeni familiari lumii de dincolo, cuvinte străine sferei noastre. Nu este filosoful, ci poetul. Din aceste confabulații eterate nu ajunge la noi decât un zgomot de voci, a căror articulare limpede ne scapă.

Cartea Judecății, poem în două volume groase, este un ecou de dincolo de lume, înaintea căruia cei mai mari se află cei mai mici. Acolo înăuntru, spune cabalistul Franck, „nu se înaintează decât încet, chemând la sine amintirea, speranța și meditația. Astfel îmi reprezint munca generațiilor îndepărtate, citind, de la apariția lor, primele revelații scrise pe care le-au primit oamenii. Tot astfel trebuie să fi fost citite operele filosofice ale lui Pitagora și Parmenide. Toate acestea sunt foarte frumoase, foarte originale, foarte profunde. Este cabală, apocalipsă și încă altceva."

Se va înțelege că, înaintea unor asemenea imensități intelectuale, nu ne vom încumeta să riscăm un zbor temerar, de teamă să nu cădem fulgerați. Pentru noi, profanii, la asemenea înălțimi, amețeala îl cuprinde pe cel mai viteaz; aripile cele mai bine împănate trebuie să se dezagrege în flăcările empiree și, asemenea unor nefericiți Icari, trebuie să ne rostogolim în valurile tumultuoase ale necredinței. Cu fața la pământ ne apropiem de aceste simboluri, precum altădată patriarhii înaintea Sfântului Sfintelor.

Să ne păzim deci de această temeritate. De altfel, o simplă privire care îmbrățișează porticul templului ne va îngădui să-i întrezărim adâncimile.

Volumul gros pe care domnul Jounet l-a scris pentru a combate blasfemiile nelegiuite ale lui Strada împotriva lui Iisus Hristos nu este una dintre operele sale cele mai puțin curioase. *Iisus Hristos după Evanghelie*, 1900. Prefața cuprinde un studiu

al credinței și al raporturilor sale cu știința, care îi dă distinsului reprezentant al ocultismului, dacă nu dreptul de a se considera precursorul și conducătorul moderniștilor catolici, cel puțin pe acela de a nu fi renegat drept fratele lor. Acest raport nu va scăpa nimănui.

Ce este credința? Este acceptarea, sub vălul misterului, a adevărului infinit, așa cum Dumnezeu îl cunoaște, și efortul de a se sfinți pentru a merita să cunoască într-o zi adevărul infinit. Este extrem de important să se înțeleagă că, simțind misterele catolice în raport special cu adevărul dumnezeiesc, credința nu le acceptă totuși decât cu titlu de elemente ale misterului general care reprezintă adevărul dumnezeiesc și infinit și că ea aruncă asupra lui Dumnezeu responsabilitatea detaliului acestor mistere catolice.

Ea spune: „Dumnezeul meu, ceea ce accept sub vălul misterelor catolice este adevărul pe care îl posedați. Accept dogmele în sensul în care le înțelegeți și le acceptați Voi Înșivă!"

Într-adevăr, dacă esența morală a credinței este de a provoca un efort de sfințenie, esența sa intelectuală, prea rar înțeleasă, constă în a fi acceptarea anticipată și întreagă a adevărului infinit și în a nu admite nimic decât în vederea acestui adevăr și, ca să spunem astfel, în interiorul misterului general care îl reprezintă.

Această noțiune a credinței, exact conformă cu aceea a modernișților, îi îngăduie domnului Jounet să stabilească asemenea lor independența și autonomia științei. Exemplul din care trage o comparație nu este fericit ales, fiindcă nu opune un adevăr dogmatic unei afirmații științifice, dar gândirea sa nu este mai puțin limpede.

Remarcați acum că credința și cercetarea independentă, folosindu-se de termeni asemănători, nu spun în mod identic același lucru.

Când pronunț în numele credinței: „Cred că Iisus Hristos S-a născut la Betleem", aceasta vrea să spună: „Accept dinainte, sub vălul mistic al acestei fraze a Evangheliei, adevărul absolut și definitiv pe care Dumnezeu îl cunoaște asupra nașterii și locului nașterii lui Iisus Hristos, și îmi făgăduiesc să verific acest adevăr parțial absolut, căci nădăjduiesc să-l contemplu într-o zi, în Cer."

Dar când pronunț: „Știu sau presupun că Iisus Hristos S-a născut la Betleem", atunci vorbesc în numele cercetării independente și sunt obligat să controlez și să dovedesc ceea ce pronunț.

Credința propriu-zisă nu este obligată să controleze și să dovedească, fiindcă în realitate toate afirmațiile ei rămân misterioase și nu sunt decât SIMBOLURI ale unei certitudini viitoare și cerești.

Se vede deci, prin acest exemplu foarte simplu, că credința și cercetarea independentă, folosindu-se de termeni asemănători: „Iisus Hristos S-a născut la Betleem", nu spun nicidecum același lucru.

Și aceasta este firesc, de vreme ce credința și cercetarea independentă au făcut să preceadă fiecare acești termeni asemănători prin termeni foarte diferiți, credința spunând: „Cred", iar cercetarea independentă: „Știu" sau „Presupun".

Credința, prin termenii: „Iisus Hristos S-a născut la Betleem", afirmă o credință, adică declară numai că se încredințează lui Dumnezeu asupra acestei chestiuni. Cercetarea independentă, dimpotrivă, prin: „Iisus Hristos S-a născut la Betleem", afirmă o exactitate sau o verosimilitate pe care a trebuit să o controleze și pe care trebuie să o dovedească.

Credința nu poate spune: Știu sau presupun, fără a înceta să fie credință; cuvântul ei unic este: Cred — exprimat sau subînțeles.

Ceea ce am arătat pentru „Iisus Hristos S-a născut la Betleem" aș putea arăta pentru toate afirmațiile Evangheliei. Din moment ce aceste afirmații sunt prezentate din punctul de vedere al credinței, rezultă că nu trebuie, strict vorbind, să fie controlate sau dovedite și că este de ajuns să ne încredințăm lui Dumnezeu asupra adevărurilor pe care le simbolizează.

Nouă, încrederea credinței; lui Dumnezeu, responsabilitatea misterelor!

Credința, în fiecare dintre afirmațiile sale particulare și dintre credințele sale de detaliu, reînnoiește, în fond, acceptarea lui Dumnezeu și a adevărului infinit și nu face, în ultimă analiză, altceva decât această reînnoire.

Aceasta nu împiedică credința să simtă Evanghelia și misterele catolice în raport special cu Dumnezeu. Dar totuși ea nu acceptă Evanghelia și misterele decât în interiorul misterului general care reprezintă adevărul dumnezeiesc și fiindcă admite concordanța lor cu Dumnezeu. Este deci, în ultimă analiză, Dumnezeu pe care îl acceptă; și, în doctrina catolică, ceea ce credința, fără a-l cunoaște încă, iubește, îmbrățișează dinainte, este Catolicismul lui Dumnezeu!

În sfârșit, neavând niciodată nimic de temut — căci ea Îl acceptă pe Dumnezeu, și cine Îl va distruge pe Dumnezeu? — adevărata credință îi autorizează pe cercetătorii independenți să exploreze totul și să spună liber ceea ce găsesc.

Câteva spirite vor judeca poate definiția mea a credinței și prea absolută, și prea liberală.

Aprofundați, în sufletul ei, doctrina catolică și vedeți dacă această definiție nu iese din sufletul profund. Era de a atinge doar suprafețele a trecut. A venit timpul în care se va săpa până la intim și în care, din adâncurile deschise, vor ieși

absoluturile pe care le conțin. Trebuie degajată credința în esența și în forța ei. Ne trebuie adevărata credință, superioară oricărei discuții, indestructibilă față de orice critică și liberală față de orice cercetare.

Din această noțiune a credinței, domnul Jounet trage aplicații minunate. Ea i-a îngăduit să descopere o explicație rațională a infailibilității, care trebuie să-i ralieze deopotrivă la această dogmă pe liber-cugetători și pe credincioși. Progres imens și de o fecunditate fără margini.

Este limpede, mai întâi, că misterele catolice sunt infailibile *a priori*, ca mistere sau dogme, căci se reduc la misterul general al adevărului cunoscut de Dumnezeu și împărtășesc infailibilitatea acestuia. Cât privește sensul pe care îl oferă și noțiunile comprehensibile pe care le prezintă, ele sunt de asemenea infailibile atât timp cât sunt prezentate numai din punctul de vedere al credinței, și nu al cercetării independente sau al științei, care păstrează dreptul de a le verifica.

Infailibilitatea religioasă a Bisericii și a Papei se reduce, în definitiv, la aceea a credinței, care se reduce la aceea existentă în Dumnezeu. Orice teist, chiar necatolic, nu poate deci refuza să o admită. Mai mult, el poate chiar participa la ea. „Este de ajuns pentru aceasta să accepte dinainte, sub vălul decretelor Pontifului, adevărul așa cum Dumnezeu îl cunoaște și să renunțe dinainte la orice concepție personală pe care acest adevăr nu o va confirma." Se vede că, într-adevăr, aceasta nu este compromițător.

Considerată sub un alt aspect, această infailibilitate a Papei este sacerdotală. „Ea constă atunci în aceasta: catolicii recunosc Papei, în virtutea funcției sale, dreptul de a formula singur, în decizii definitive în ordinea credinței și în acord cu Revelația creștină, cu Scriptura și Tradiția, punctele de Dogmă și de Morală; iar ei înșiși, catolici, se angajează, oricare ar fi energia convingerilor lor și forța dovezilor lor, să nu prezinte asupra acestor puncte, în ordinea credinței, decât aspirații."

Iată ceea ce cere să fie bine înțeles. Aceasta revine la a spune că cineva rămâne perfect liber să susțină teoriile cele mai contrare definițiilor Bisericii infailibile, cu condiția să le prezinte nu ca adevăruri pentru credință, ci numai ca o aspirație de a le vedea ratificate de adevărul dumnezeiesc și infailibil. Cine ar putea, într-adevăr, să-l scoată pe gânditor din această poziție?

Domnul Jounet se sprijină aici pe o teorie particulară Gnozei panteiste, pe care o vom regăsi mai târziu sub pana unui scriitor sincer atașat cu inima de Biserică, domnul J. Serre, care a făcut din ea pivotul sintezei sale conciliatoare. Anume că nu există erori absolute, ci numai adevăruri incomplete.

Dacă sunt completate, reunindu-le cu adevărul infinit, ele încetează de a fi erori. Orice idee propusă din punctul de vedere al credinței este în mod necesar unită cu acceptarea dinainte a adevărului infinit. Această idee este deci întotdeauna implicit completă, adevărată, infailibilă. O idee limpede, prezentată din punctul de vedere al credinței, ne poate părea falsă și chiar poate deveni falsă dacă o considerăm

izolată din punctul de vedere al cercetării independente. Dar, în ordinea credinței, această idee, unită în taină cu adevărul infinit, rămâne adevărată. Să ne străduim a descoperi cum și să nu batjocorim la întâmplare. Suntem obligați să recunoaștem tuturor ideilor prezentate din punctul de vedere al credinței o infailibilitate cel puțin latentă. Avem dreptul să o desprindem mai bine. Nu ar fi inteligent să o negăm.

De unde rezultă că orice teorie sau orice sistem religios prezentat chiar din punctul de vedere al credinței, ca simplă aspirație, se leagă de adevărul infinit, că se bucură în definitiv de aceeași infailibilitate latentă ca dogma... și poate sfida pe aceea a Bisericii și a Papei, care nu este de o natură superioară. Nu este aceasta conceput cu ingeniozitate?

Domnul Jounet era deci foarte în largul său, după Enciclica *Pascendi*, să scrie, sub titlul broșurii sale *Modernismul și infailibilitatea*, această maximă: „Adevărul primează asupra Papei." Să-l ascultăm o clipă pe ocultistul devenit avocat al modernișt ilor.

O condamnare a Papei tranșează oare, în ordinea științei, o chestiune științifică? Evident că nu. Adevărul sau eroarea științifică se dovedesc, nu se decretează. Se poate condamna fără a respinge. Nu se poate respinge fără a respinge. Există aici o imposibilitate absolută, care ține de natura lucrurilor. Sfântul Toma de Aquino, doctorul preamărit de Papă în Enciclica *Pascendi*, demonstrează că există acte imposibile, absolut imposibile, chiar și atotputerniciei lui Dumnezeu.

Astfel, Dumnezeu nu poate face ca trecutul să nu fie așa cum a fost, ca un adevăr incontestabil să fie fals etc. Imposibilitatea de a înlocui respingerea prin condamnare este de aceeași forță. Condamnarea nu acționează decât în sfera disciplinei ecleziastice și a formulelor de credință. Dar, în sfera științei, ea rămâne fără nicio eficacitate. Ipotezele și demonstrațiile, nu numai de astronomie, chimie și fizică, ci și de istorie și filosofie, se revelează, din punct de vedere științific, cu totul intacte, atâta vreme cât nu li s-au opus verosimilități contrare, în caz de ipoteză, dovezi contrare, în caz de demonstrație.

Pentru catolicul liberal care rezervă Papei facultatea de a promulga formule de credință, simboluri reprezentând adevărul infinit în ceea ce are el extra-științific și misterios, condamnarea nu are alt efect decât de a interzice ca ipotezele sau demonstrațiile condamnate să fie traduse în formule de credință, în simboluri ale misterului. Dar, înaintea științei, în pofida condamnării, ipotezele și demonstrațiile persistă atât timp cât nicio critică serioasă nu ajunge să le răstoarne.

Există deci o neînțelegere la baza decretului și a Enciclicei. Fără a prejudeca eroarea sau adevărul cutărui sau cutărui argument al tezelor moderniste, se va observa cu ușurință că principalii gânditori moderniști, un Loisy, un Édouard Le Roy, un Blondel, un Laberthonnière, au avut întotdeauna grijă să-și prezinte lucrările ca eforturi de critică sau de istorie ori de filosofie, și nicidecum ca formule de credință. De aici urmează că nu au putut, chiar dacă ar fi voit, să înainteze

erezii. Erezia sau ortodoxia sunt caractere ale credinței, nu ale științei.

Contrar a ceea ce se imaginează, ea nu îi supune pe credincioși arbitrarului Papei, ci îl supune pe Papă Adevărului și, indirect, celui mai umil credincios, celui mai mic laic, de îndată ce este capabil să verifice Adevărul! Această chestiune guvernează prezentul și viitorul modernismului și al ortodoxiei, al autonomiei intelectuale și al Papalității. Prin ea vom salva libertatea în Biserică și, deci, Biserica!

Câmpul rămâne deci deschis, chiar și pentru catolic, tuturor descoperirilor, și de asemenea tuturor îndrăznelilor și fanteziilor unui spirit care se rătăcește în dedalul concepțiilor sale orgolioase. Se presimte ce carieră își vor da acolo oameni precum domnul Jounet. Vom avea prilejul să constatăm aceasta. O singură trăsătură, împrumutată din aceeași prefață a cărții sale împotriva lui Strada. Ea se leagă de Gnoză. Este reintegrarea finală a omenirii în Dumnezeu.

Scriam mai sus: Paradisul este omul transsubstanțiat în Dumnezeu. Dar prin om trebuie înțeleși toți oamenii; și toți oamenii transsubstanțiați în Dumnezeu vor fi toți oamenii Hristos, toate sufletele-Hristos. Acest Ideal pe care nimic nu-l va depăși, acest Teopanteism creștin, pământul, carnea, răul și sistemele filosofice revoltate îi întârzie realizarea cât pot...

De aceea am înaintat o interpretare a Iadului care este, după mine, justificabilă prin ansamblul dogmelor creștine și care,

asigurând mântuirea finală a tuturor sufletelor fără excepție — singurul mijloc de a realiza Idealul Creștinismului: toate sufletele-Hristos — se află totuși străină de orice erezie condamnată.

Credincios totuși principiilor expuse mai înainte, nu prezint, în ordinea credinței, această interpretare a Iadului decât ca aspirație.

Nu ajungem, în sfârșit, la discursul asupra creștinismului ezoteric decât după un lung ocol. Dar nu era de prisos să arătăm că principiile fundamentale ale modernismului, de care atâția catolici, chiar printre clerici, rămân în taină impregnați, deschid larg calea erorilor monstruoase ale sectelor oculte, că ele justifică literal cuvântul Papei care numește modernismul adunătorul tuturor ereziilor și creează printre acești catolici o stare de spirit în chip eminent favorabilă înfloririi lor.

Se va fi chiar izbit de a vedea că aceleași principii moderniste sunt strâns amestecate în această expunere a unui creștinism gnostic, unde se regăsesc asimilările nelegiuite deja auzite în discursul domnului Phaneg și odioasa profanare a misterului Preasfintei Treimi.

Litera ucide. Dar, din fericire, litera moare.

Spiritul nu moare nicidecum. Nu trebuie deci să ne înspăimântăm de crizele morale și religioase ale timpului

nostru. Este agonia literei. Trebuie să ne atașăm de spiritul nepieritor.

Nimeni nu se va putea atașa de el mai bine decât voi, spiritualiști liberi și sinceri, căci ceea ce vă interesează în religie este spiritul ei. Este sufletul, nemurirea și Dumnezeu. Chestiunile de cult, de ierarhie și de politică absorb prea mult anumite Biserici. Aceasta devine principalul. Cât despre Creatorul infinit, generos, imens mântuitor, despre sufletul nemuritor, despre relațiile sale psihice cu Părintele său ceresc și cu celelalte suflete, învelite sau degajate de carne, acestea devin accesoriul.

Aceasta a rămas principalul pentru voi și pentru Hristos.

Imaginați-vă că niște creștini primitivi înviați ar pătrunde într-unul dintre grupurile voastre de studiu. Ei nu s-ar simți acolo străini. Grija pentru lumea de Dincolo, unirea psihică cu Dumnezeu și cu scumpele suflete dispărute, fenomenele de premoniție și de inspirație, de vedere, pasionau adunările primilor creștini tot atât cât pasionează grupurile voastre. Iar harismele de atunci implicau ceea ce numim astăzi psihismul.

Dar imaginați-vă acești creștini primitivi înviați pătrunzând în cutare reuniune sacră, unde un stăpân hotărăște viitorul Bisericii. Ei s-ar simți acolo foarte străini. Grija pentru lumea de Aici li s-ar părea că prevalează asupra grijii pentru lumea de Dincolo, iar gustul de a conserva puterea în această lume

asupra gustului de a explora cealaltă lume. Creștinii antici s-ar uimi de Iisus cel nou, de Iisus cel caporalist...

Dar adevăratul Hristos a spus: „Cel care va voi să-și salveze viața o va pierde."

Și ar fi legitim să se conchidă de aici: „Cel care va voi să-și salveze autoritatea o va pierde." Căci, în ordinea dumnezeiască, ceea ce voim să păstrăm pentru noi înșine, cu orice preț, pierdem, și salvăm ceea ce abandonăm lui Dumnezeu.

Să ne păzim de a-i imita pe acești sclavi ai lucrurilor din afară, pe acești halucinați ai vizibilului. Să nu căutăm, asemenea lor, Creștinismul în exteriorul cel mai gros, în politică și în opresiune. Să nu-l căutăm nici măcar mai întâi în istoria sa și în faptele externe ale Evangheliei. Ci să căutăm mai întâi Creștinismul în interior. Și să-l descoperim în adâncul sufletului nostru. Prin credință, experiență intimă, mistică și rațiune, prin concursul lucid și arzător al tuturor facultăților noastre, să acceptăm și să ajungem a trăi și a dovedi, în noi, adevărurile religioase primordiale: Dumnezeu infinit, virtutea, nemurirea, speranța mântuirii tuturor și a eternei glorii în Dumnezeu. Credința ne face să acceptăm aceste adevăruri. Experiența intimă și mistica ni le fac să le simțim și să le trăim. În sfârșit, rațiunea ni le dovedește. Căci rațiunea noastră demonstrează că Infinitul este fără limite, în durată ca și în spațiu, că nu-i lipsesc facultățile — inteligență, iubire și voință — pe care ni le dă, și că neantul se atestă imposibil. Or,

Infinitul posedând voință, inteligență, iubire este Dumnezeu Însuși; virtutea nu este decât subordonarea eului față de Infinit; nemurirea rezultă din imposibilitatea neantului. Iar speranța mântuirii tuturor și a eternei glorii în Dumnezeu nu este decât deducția logică din această nemurire și dintr-un Dumnezeu fără limite în milostivirea Sa ca și în existența Sa.

Sprijiniți pe aceste adevăruri, după ce am simțit și dovedit Divinul și omenescul, putem medita prin rațiune, accepta prin credință unirea supremă a acestor doi termeni, cel mai înalt ideal concevabil: Omul-Dumnezeu.

Și toate celelalte mistere ale Creștinismului le readucem la starea de expresii, de dependențe ale acestui adevăr general: divinizarea omenească.

Discernând în adâncul nostru Creștinismul ezoteric esențial, dobândim intuiția care ne îngăduie să-l sesizăm în textele Tradiției. A urma metoda opusă, a aduce un text celor care nu au reînsuflețit în ei înșiși intuiția deopotrivă mistică și rațională, este incoerent. Înseamnă a cere funcția fără concursul organului. Deschideți Evanghelia înaintea unui om care doarme. El nu va citi. Trebuie trezit. Or, așa cum natura ne-a făcut, aptitudinile noastre religioase sunt adormite. Trebuie să le trezim la contactul luminii interioare. Și, când ele au citit, în noi, Creștinismul viu, atunci îl pot reciti, prin ochii noștri de carne, în Creștinismul textual, tradițional.

Iar pe Hristosul ideal, evocat mai întâi în spiritul nostru, Îl regăsim în Hristosul istoric.

Această metodă, care începe cu Dumnezeu și sufletul, iar nu cu exteriorul, nici măcar cu viața pământească a lui Iisus, este autorizată de Tradiție. Nu este nicidecum o fantezie modernă. Este metoda Evangheliei după Sfântul Ioan. Căci Sfântul Ioan începe prin „Lumina care luminează pe tot omul venind în această lume", revelația lui Dumnezeu către suflet, și nu tratează decât după aceea despre Cuvântul făcut trup, despre Hristosul istoriei. Este metoda logică și definitivă. Sfântul Ioan, scris după Sinoptici, trebuie privit ca superior lor. Și aici trebuie spus: „Cei din urmă vor fi cei dintâi."

Acordul catolicilor cu spiritualiștii și teiștii va fi mai întâi înlesnit prin abandonarea dumnezeirii lui Iisus Hristos. Căci domnul Jounet, care crede că o apără, ajunge să o nege formal.

Formulele sale, mai capțioase încă decât neexperimentate, sunt în mod limpede negarea misterului lui Dumnezeu făcut om. Pe deasupra, acest apostol al divinizării omenești nu lasă să se vadă o grijă mai evidentă decât aceea de a respinge unicul mijloc ales de Dumnezeul nostru infinit de bun pentru a-l readuce pe omul căzut la destinul său etern.

Omul-Dumnezeu nu înseamnă omul substituit lui Dumnezeu.

Creștinismul din afară, exoteric, dacă în doctrina sa oficială nu a voit niciodată sau nu a îndrăznit niciodată o asemenea substituire, a făcut-o posibilă în tendințele inconștiente ale multor credincioși, prin maniera obscură în care s-a exprimat și prin orientarea pe care a lăsat-o cultului.

Doctrina teoretică interzice, Sfântul Toma de Aquino o precizează, să se spună că Iisus, ca om, este Dumnezeu.

Totuși, cei mai mulți dintre aceia care nu adoptă Creștinismul sau care l-au părăsit păstrează impresia că omul Iisus este Dumnezeu în Creștinism.

Și nu este în întregime vina lor. Ar fi trebuit să se limpezească, prin divulgări populare și clare, că în ființa complexă Om-Dumnezeu, numai Dumnezeu era Dumnezeu, așa cum în noi sufletul este suflet.

Și ar fi trebuit să se rezerve foarte limpede, foarte evident, lui Dumnezeu același loc suveran și fără egal în predicare și în cult ca și în doctrină.

Nu trebuie niciodată pierdute din vedere adevărurile prime care le domină pe celelalte și pe care nicio speculație teologică ulterioară nu are dreptul să le schimbe. Ceea ce este mai întâi cert în misterul Treimii este că Dumnezeu este unic; în misterul Întrupării, că numai Dumnezeu este Dumnezeu; în misterul Răscumpărării, că Dumnezeu ne mântuiește. Și nicio dezvoltare, nicio subtilitate nu au îngăduința de a slăbi aceste

certitudini. Bisericile creștine uită prea adesea spiritul, dacă nu litera oficială, a acestor mari axiome. Totul merge, la protestanți, către Hristos, autorul justificării; la catolici, către Hristosul mistic, către Euharistie, către Fecioară și Sfinți. Eternul este despuiat de prerogativele sale. În mod inconștient, Bisericile tind să facă din Dumnezeu regele Lear al religiei.

Noi, creștinii ezoterici, menținem riguros, dimpotrivă, axiomele care obligă misterele Creștinismului la respectul absolut al Eternului și al rațiunii. Iar acest respect, această autentică și lucidă ortodoxie înlesnesc acordul nostru cu spiritualiștii și teiștii liberi, pe care îi scandalizează, pe bună dreptate, ereziile, idolatriile de alură și accent ale pretinselor ortodoxii.

Pentru a înțelege bine pagina asupra Treimii ezoterice, ar trebui avută prezentă în minte teoria monstruoasă și satanică a Gnozei, care introduce elementul feminin în sânul adorabilului mister și făgăduiește mântuirea omenirii prin apariția unei femei-Dumnezeu, sub a cărei imagine Lucifer, o vom spune mai târziu, îi seduce și îi fascinează pe adepții săi. Dar citățm aici acest pasaj pentru dezvoltarea creștinismului ezoteric. El se va lămuri mai departe.

Oratorul își sprijină demonstrația pe legea ternarului deja cunoscută și pe aceea a analogiei. Ceea ce este jos este ca ceea ce este sus. Dar, precum am spus, este raționamentul invers. După ce a dedus unitatea în Dumnezeu, adaugă:

Și dacă se contemplă Omenirea și natura, distincția cea mai puternică, cea mai generală care se observă acolo este polaritatea, sexualitatea, cu cei trei termeni ai lor: echilibru, expansiune virilă, atracție feminină. Ea se regăsește în spirit sub forma a trei puteri intelectuale și morale: echilibrul, expansivul și atractivul. Este un ternar spiritual analog care, în Dumnezeu, constituie Treimea. Nu trebuie nesocotit, fără a confunda totuși carnea și spiritul, caracterul moralmente viril al expansiunii divine și caracterul moralmente feminin al atracției divine. Treimea astfel înțeleasă se armonizează, într-adevăr, cu lanțul imens al tuturor polarităților create. Ea se sprijină pe adevăruri naturale, evidente și fără număr, care o confirmă. Electricitatea, magnetul, culorile complementare, acizii și bazele chimiei, emisferele pământului, sorii și planetele, stelele conjugate, polaritățile plantelor, animalelor, trupului omenesc și sufletului, toate dau mărturie în favoarea Treimii ezoterice și profunde. Treimea exoterică, în care elementul feminin se denunță abia indicat în simbolul Porumbiței, este departe de a oferi tot atâta certitudine și seriozitate.

Omul se întreabă de ce expansiunea virilă s-a manifestat cu preferință în lume, de ce Cuvântul S-a coborât în Iisus mai degrabă decât eterna Porumbiță într-o femeie. Poate că, dacă Divinitatea ar fi apărut cu un suflet și o formă de femeie în această lume, ea ar fi mântuit-o prea mult. Divinitatea-Femeie s-ar fi atașat operei sale cu mai mult detaliu și tenacitate. Și, mai ales, nu i-ar fi lăsat pe servitori, pe preoți, să devină

stăpâni și să refacă, pentru a o îndoi după comoditatea lor, opera Stăpânei. Lumea nu merita, fără îndoială, o mântuire atât de desăvârșită.

Poate încă, având în vedere tonalitatea atractivă a Femininului divin, în mod atractiv, în mod de supra-asumare, în inima Paradisului, se va împlini într-o zi Încorporarea Femeii-tip în Divinitate, în vreme ce în mod expansiv și din Cer spre Pământ s-a împlinit Întruparea Divinității în Omul-tip.

De altfel, minunea care s-a împlinit cu o intensitate supremă în Hristos și care se va împlini poate, într-o zi, cu o intensitate complementară în Fecioara, este operabilă cu o intensitate mai mică în fiecare bărbat, în fiecare femeie.

În sfârșit, sub termeni abia voalați, creștinismul ezoteric refuză să datoreze mântuirea bunătății lui Dumnezeu, harului Său, a cărui împărțire rămâne pentru catolic un mister adorabil. Nicio excepție. Și ca aplicare a Karmei, a inexorabilei legi a teosofilor, făgăduiește tuturor oamenilor „transsubstanțierea" lor în Dumnezeu.

Unul dintre motivele care îi fac pe mulți gânditori moderni să respingă Creștinismul este că Creștinismul exoteric își învață misterele ca pe niște capricii, ca pe niște excepții, în vreme ce pentru știința și filosofia moderne totul este lege.

Dar Creștinismul ezoteric înțelege altfel misterele. Dacă admite intensități particulare ale acțiunii unei legi — iar știința

nu le respinge *a priori* — nu le separă totuși de legea generală. Astăzi, marele public este matur pentru această manieră de a gândi, secretă, a elitei vechi. El voiește, după Creștinismul de excepție, Creștinismul-lege. Or, doctrina creștină ezoterică revelează o prezență a lui Dumnezeu în fiecare bărbat, în fiecare femeie, și posibilitatea, pentru câțiva încă de aici de jos, pentru toți cel puțin în viața viitoare, a unui fel de Întrupare personală. Această prezență, această posibilitate sunt legea generală a cărei intensitate suprem dumnezeiască o constituie viața lui Hristos.

Sfântul Pavel mărturisește un fel de Întrupare încă de aici de jos în el atunci când declară: „Împlinesc, prin suferințele mele, pătimirea lui Iisus", și: „Nu mai sunt eu cel care trăiesc, ci Hristos trăiește în mine." Această stare sublimă, pe care eroi precum Sfântul Pavel o ating în această lume, toți o pot atinge gradual în lumea de Dincolo. Deci, la viitorul de nemurire al teiștilor, al spiritiștilor și al ocultiștilor necreștini, Creștinismul ezoteric adaugă un viitor de divinizare universală.

Și, iată multe veacuri, ortodoxul Sfânt Grigore de Nyssa proclama, fără a fi auzit, această universalitate: „Nu ne îndoim", spunea el, „că toți vor fi un singur trup al lui Hristos și că imaginea lui Dumnezeu va străluci în toți deopotrivă."

Este formula progresului absolut, egalitatea, fraternitatea și libertatea în Dumnezeu și într-un grad pe care Revoluția nu a îndrăznit să-l presimtă.

Este speranța nemaiauzită a fervorii și măreției omenești. Și, cum Dumnezeu ne iubește, este și speranța lui Dumnezeu!

Încheind acest prim articol, simt nevoia să-mi cer încă iertare cititorului că îi întristez credința desfășurând sub ochii săi atâtea impietăți și blasfemii. Trebuie totuși să se înarmeze cu curaj. Ne mai rămâne un trist drum de străbătut. Dar conjurația împotriva lui Dumnezeu, împotriva Hristosului Său și a Bisericii Sale a devenit atât de îndrăzneață, ea găsește atâția catolici rău pregătiți să se apere împotriva ei, încât prima apărare necesară este de a-i dezvălui întreaga oroare.

III. — GNOZA

Lupta împotriva Gnozei a fost marele efort doctrinal al Bisericii în secolul al doilea. Gnosticismul reprezenta un dublu efort al gândirii filosofice și al gândirii religioase. Cel dintâi căuta să absoarbă creștinismul, transformându-l într-o filosofie religioasă; celălalt tindea să-i găsească un sens mai profund decât comporta simplitatea Evangheliei și să-l transforme într-o mistagogie de inițieri și de vise. În ambele cazuri, era o știință mai înaltă (*gnosis*) care pretindea să se substituie credinței comune și obișnuite (*pistis*). Gnosticul era socotit a-și înțelege credința și a-i fi pătruns misterul.

Scrierile gnostice dispărând în cea mai mare parte, este greu de știut ce au fost exact sistemele gnostice ale primilor cincizeci de ani — de la 120 la 170 aproximativ — și doctrina precisă pe care au profesat-o cei care le-au emis mai întâi. În starea cunoștințelor noastre despre sistemele gnostice ale secolului al II-lea, nu pare cu putință să li se dea o clasificare satisfăcătoare; totuși, ele pot fi împărțite în două mari categorii: acelea care au împrumutat de la religiile siriană,

caldeeană și persană, pentru a compune gnoza siriană — Simon, Menandru, Saturnin, Ofiții etc. — și acelea care au împrumutat de la religia vechiului Egipt, pentru a compune gnoza alexandrină — Valentin și discipolii săi, Basilide, Carpocrate, docețiii etc.

Doctorul Papus, în *Tratatul său de știință ocultă*, dă o diviziune mai detaliată: **1.** Grupul primitiv sau palestinian, cu Simon Magul, Menandru și Cerint ca protagoniști; **2.** Grupul siriac, cu Saturnin sau mai degrabă Satornilus și Bardesanes; **3.** Grupul egiptean, cel mai numeros și cel mai interesant, cu Basilide, Valentin și Ofiții; **4.** Grupul sporadic, cu Carpocrate și fiul său Epifan; **5.** Grupul asiatic, cu Cerdon și Marcion, cărora, după Fratele Fabre des Essarts, alias Synésius, Patriarh al Bisericii Neo-Gnostice Valentiniene, trebuie să li se adauge Mani.

Gnoza a constituit cu siguranță pentru Biserică o primejdie considerabilă. Mai mulți dintre oamenii care o conduceau erau de o pătrundere puțin obișnuită, capabili de vederi sintetice, elocvenți, oferind uneori în viața lor o regularitate morală care le sporea autoritatea. Acești oameni veneau să ofere Bisericii tocmai ceea ce încă îi lipsea: o concepție de ansamblu asupra istoriei și a operei mântuirii, o filosofie a creștinismului și a raporturilor sale cu păgânismul și iudaismul, o inteligență mai profundă a credinței sale. Este adevărat că aici, pretinzând a lumina această credință, gnoza o distrugea: asupra aproape tuturor punctelor fundamentale, ea se afla în contradicție cu Evanghelia; îi ruina simplitatea și îi sofistica

învățătura. Ea nu era decât secularizarea acută a creștinismului, o filosofie substituită revelației, o tentativă a păgânismului de a continua să trăiască sub acoperirea Bisericii. Dar, cu toate acestea, acest straniu aliaj, abil prezentat unor spirite curioase și insuficient întărite, nu putea decât să le ofere nesfârșite atracții. S-a văzut bine aceasta prin voga pe care a obținut-o gnosticismul, prin eforturile pe care înfrângerea lui le-a cerut din partea controversiștilor și prin grija pe care a pus-o Biserica să nimicească, pe cât a putut, amintirea și literatura sa.

În cursul veacurilor, sectele oculte care s-au format în sânul creștinismului și însăși Francmasoneria nu au oferit aproape toate decât o adaptare mai mult sau mai puțin grosolană a erorilor gnostice la starea contemporană a științei religioase și profane și adesea au revendicat tradiția lor ca propria moștenire.

RESTAURAREA GNOZEI. — Un mare efort a fost încercat în Franța în acești din urmă douăzeci de ani pentru a restaura această tradiție și a reorganiza Gnoza. Diversele secte pe care le-am văzut apărând din aceeași epocă se inspiră, am constatat-o deja, din acest izvor comun. Dar acest efort cere o constatare particulară.

Gnoza a fost renovată în 1888 de Jules Doinel, arhivist departamental al Loiretului și membru al Consiliului Ordinului Marelui Orient al Franței. O cartă din 1022, scrisă de mâna cancelarului episcopal, Étienne, îi readusese atenția

asupra acestui personaj, unul dintre cei paisprezece ereziarhi arși la 28 decembrie 1022, la Orléans, pentru că au practicat și profesat doctrina gnostică.

Doinel se simți deodată stăpânit de o iubire arzătoare pentru Gnoză și își dădu misiunea de a-i aduna rămășițele risipite sau, mai degrabă, de a-i relega și întineri vechea tradiție. A înviat Biserica gnostică, al cărei prim Patriarh s-a făcut sub numele de Valentin al II-lea. Puternic prin principiul drag tuturor confesiunilor gnostice, spune succesorul său, Patriarhul Synésius, Dr. Fabre des Essarts: „preoția poate fi conferită în toată plinătatea sa prin simplu influx divin, fără acțiunea unui semn inițiatic"; el nu a mers să-și ceară puterile de la niciun centru de inițiere. „Era preot prin acțiunea acestui misterios influx și a crezut că poate striga în mod legitim: «Însuși Eonul Iisus mi-a impus mâinile și m-a consacrat episcop de Monségur.»" Fratele Doinel a grupat în jurul său înalte intelectualități. Un sinod nu a întârziat să fie constituit și, în 1893, a consacrat titlul său de episcop de Monségur, cu care fusese deja investit pe cale intuitivă. S-a stabilit o ierarhie. Mai mulți episcopi au fost creați. Să-l ascultăm pe Synésius povestind propria sa alegere:

„Mai multe hirotoniri au avut loc în formele determinate de Ritual, într-un modest sanctuar situat pe strada Trévise, pe care librăria Chamuel binevoise să-l pună la dispoziția neo-gnosticilor.

Acolo cel care scrie aceste rânduri a fost consacrat episcop de Bordeaux de către S. G. Valentin, cu episcopii de Toulouse și de Concorezzo ca asesori.

Ceremonialul și veșmintele sacre erau atunci reduse la strictul lor minimum. Consacratorul avea drept unic ornament o largă eșarfă de mătase violetă, mărginită cu galoane de aur, cu o porumbiță de argint înconjurată de raze, brodată pe partea care acoperea umerii.

Cei trei episcopi i-au impus mâinile primitorului, apoi au practicat apolytrozele simbolice și l-au făcut să depună jurământ de fidelitate față de Biserica gnostică, jurământ pe care l-a observat riguros până în prezent și pe care speră să-l observe întotdeauna, cu ajutorul Preasfinților Eoni."

Harul dumnezeiesc are planuri și resurse insondabile. Inițiatorul acestei mișcări satanice, J. Doinel, Patriarhul Valentin al II-lea, și-a detestat erorile și s-a întors la catolicism. În decembrie 1895, următoarea veste a fost comunicată episcopilor gnostici: „Doinel a abjurat credința gnostică în mâinile episcopului catolic de Orléans. I-a remis însemnele sale patriarhale, s-a spovedit și s-a împărtășit solemn în catedrală." Într-o carte scrisă după convertirea sa, despre care vom vorbi, Doinel spune că pallium-ul său a fost oferit *ex-voto* la Ars, pentru a fi așezat pe altarul sfintei Filomena. Domnul canonicul Convers, paroh de Ars, a certificat printr-o scrisoare din 29 aprilie 1910 că a primit într-adevăr un pallium care i-a fost trimis de arhiepiscopia de Lyon și pe care

l-a crezut a fi al unui schismatic oriental. L-a desfăcut și s-a folosit de el pentru a acoperi altarul Sfintei Fecioare în vechea biserică din Ars, unde se află încă. Rămășițele acestui pallium corespund bine descrierii pe care Doinel o face despre el în cartea sa.

Ereziarhul convertit se simți presat de nevoia de a repara, atât cât era cu putință, răul al cărui autor fusese. Sub pseudonimul J. Kostka — atribuia în parte Sfântului Stanislas harul întoarcerii sale —, a scris în *La Vérité française* o serie de articole atunci foarte remarcate, în care se găsesc detaliile cele mai singulare asupra sectelor oculte și în particular asupra celei a gnosticilor, precum și o privire de ansamblu asupra ritualului liturgic, ca și asupra misterelor satanice pe care ele le celebrează și asupra celor ale Francmasoneriei. Aceste articole au fost mai târziu reunite în volum sub titlul *Lucifer démasqué*. Domnește acolo un ton de credință și de pocăință de o notă atât de justă, deopotrivă atât de profundă și atât de măsurată, o rezervă atât de sincer creștină în mijlocul descrierilor abominabile și al revelațiilor în care nimic nu este scris pentru a satisface curiozitatea, încât este imposibil să nu se acorde o mare valoare acestei mărturii. Cartea domnului Doinel nu poate fi comparată cu anumite opere ale altor penitenți, de un stil cu totul diferit.

Gnosticii au pretins că Doinel s-ar fi întors la ei. Chiar dacă, sub lovitura persecuțiilor cărora convertitul le-a fost țintă, ar fi adevărat că s-a întors la gnosticism, revelațiile sale sunt prea conforme cu faptele și documentele care au putut fi adunate

din altă parte, pentru ca această schimbare să autorizeze a nu se ține seama de ele. Dar afirmațiile interesate ale Gnosticilor trebuie înlăturate. Nu numai că sunt suspecte, dar li s-a opus mărturia cea mai vrednică de crezare. Doinel, întorcându-se la gnosticism, ar fi acceptat cu umilință un post secundar în ierarhie și și-ar fi schimbat numele de Valentin în acela de Simon. Synésius i-a adresat domnului de La Rive, director al *France chrétienne*, copia a două scrisori ale primatului Simon, în care acesta ar fi dezmințit faptul abjurării sale a credinței gnostice și ar fi explicat că simulase o convertire în speranța sinceră de a reconcilia Biserica cu Gnoza.

Această explicație este, din nefericire, imposibil de împăcat cu starea de spirit pe care o arată articolele lui J. Kostka, care nu poate lăsa nicio îndoială interpretului atent al unui document omenesc, și cu revelațiile redutabile pe care aceste articole le conțin asupra misterelor gnostice și masonice. Acestea nu sunt create în întregime din nimic, ci constau în mare parte în comentariul unor texte și fapte a căror realitate este perfect stabilită. Dar, pe lângă aceasta, acestor afirmații un scriitor catolic bine cunoscut, domnul Georges Bois, avocat la Curtea de Apel din Paris, foarte instruit în științele oculte, le opune următoarea relatare, care a fost publicată de ziarul *Le Lorrain* din Metz și reprodusă de *L'Univers* la 18 aprilie 1908.

Domnul Doinel, om de o inteligență întinsă și de o cultură literară distinsă, dar și de un temperament ardent, comisese eroarea, după o educație creștină, de a face câțiva pași imprudenți pe o cale rea: spiritismul, ocultismul, inițierile

masonice și gnostice. Acolo găsise complici, prieteni și conducători care erau încântați de folosul care se putea trage din el. Purtat, la rândul său, de avântul care îi era firesc, mersese cu pași de uriaș pe cărările interzise și își uzase acolo tinerețea și vârsta matură.

A ieșit din această situație rea la declinul maturității. În pocăința sa a fost tot atât de hotărât pe cât fusese în eroare.

El este acela care semna cu pseudonimul Jean Kostka, în *La Vérité*, o serie de articole foarte remarcate, acum aproape zece ani. Se numea cu adevăratul său nume Jules Doinel du Val Michel. Era arhivist departamental, fondator al unei loji din Orléans, înalt demnitar al francmasoneriei și al gnozei... Nu îndrăznesc să mă măgulesc că am fost instrumentul convertirii lui Doinel, dar mi-a fost recunoscător că am întins către el o mână cordială. Sinceritatea sa nu era îndoielnică.

S-a pus la îndoială perseverența sa.

Foștii săi prieteni, de altfel, nu ar fi cerut mai mult decât să-l recucerească. Aveau nevoie de el, nu știuseră să-l înlocuiască. Urmăreau cu o anumită neliniște opera sa de întoarcere la catolici și observau cu bucurie cât de puțin profit trăsese din ea. Era sărac și convertirea îl făcuse să piardă slujbe de care avea nevoie pentru a-și hrăni familia. Curând a circulat zvonul că Doinel redevenise gnostic.

Fără îndoială, aceasta l-a impresionat dureros, dar nu l-a descurajat. O nenorocire postumă îl aștepta.

Într-o revistă, regăsesc foarte recent această minciună afirmată: Doinel a redevenit gnostic spre sfârșitul vieții sale descurajate.

Domnul Doinel le ceruse zadarnic gnosticilor să-i restituie anumite vechi scrieri ale sale care rămăseseră în mâinile lor. Au refuzat să i le restituie și chiar le-au publicat ca fiind compuse de el după epoca convertirii sale, pentru a face să se creadă că se întorsese cu adevărat la gnosticism.

Țin să spun, pentru onoarea unui om care mi-a fost prieten, că el nu a fost nici măcar o clipă descurajat. Și era merit, căci încercarea sa a fost grea. Ea a fost primită până la capăt într-un spirit de resemnare și de ispășire. Nu a avut nici măcar un cuvânt de amărăciune pentru cei care credeau în apostazia sa.

Doinel a murit de o criză de emfizem cardiac pulmonar în noaptea de 16 spre 17 martie 1902. Era singur într-o cameră de hotel la Carcassonne. Agonia sa în abandon trebuie să fi fost îngrozitoare; dar dimineața gazda sa l-a găsit mort în genunchi pe pat, cu rozariul trecut în jurul gâtului.

Avea obiceiul să-mi scrie. Nu pot cita decât extrase:

„22 ianuarie 1902: «Dragă domnule și prieten, mulțumesc pentru scrisoarea dumneavoastră. Ea îmi aduce un adevărat

parfum de prietenie creștină... Sunt, ca toată lumea, în mâinile lui Dumnezeu. O bună spovedanie generală m-a pus acolo mai mult ca niciodată. Mi-am amintit cuvântul dumneavoastră: este bine să fii întotdeauna gata. Vă amintiți? Astfel este bine să fii iubit de prieteni creștini.»"

La 26 februarie, cu privire la moartea unei femei de litere care avea mare teamă de iad, trăind totuși într-un mediu necredincios unde a murit fără sacramente: „Exemplul pe care mi-l citați m-a făcut să apreciez încă mai bine bunătățile lui Dumnezeu față de noi. Dumneavoastră, de altfel, nu aveți de ispășit lungi ani de păcat, de ocultism și de revoltă. Cât despre fericirea pe care mi-o doriți, ea nu se sprijină decât pe Acela care ne-a iubit și care Și-a vărsat sângele pentru noi. Restul este sacrificat de multă vreme."

Încă o citație. Aceasta din 3 martie 1902. În pofida stării sale de sănătate, se deplasează de la Carcassonne la Toulouse pentru a asista la o sărbătoare. Este cu cincisprezece zile înaintea morții sale: „Voi asista pe 7 la sărbătoarea Sfântului Toma de Aquino la dominicani. Cobor... Dacă aveți ceva să-mi spuneți, scrieți-mi acolo."

Ceea ce aveam să-i spun a fost citit de o persoană prietenă în timpul privegherii mortuare. Perseverența sa în convertire mi se pare dovedită.

Retragerea lui Doinel a avut drept consecință o diviziune în sânul Bisericii gnostice. S-a întâmplat chiar ca, în timp ce

Synésius nega convertirea lui Doinel la catolicism, domnul Bricaud, care luase numele de S. B. Patriarhul Ioan al II-lea, i-a susținut sinceritatea, declarându-l incapabil de înșelătorie.

La sfârșitul anului 1907 a fost întemeiat, sub direcția patriarhului Ioan al II-lea, *Le Réveil gnostique*, revistă care apare o dată la două luni. Ca urmare a acestor diviziuni, Synésius, care pretinde de asemenea titlul de Patriarh al Franței, a întemeiat *La Gnose*, revistă lunară, la sfârșitul anului 1909.

La începutul său, *Le Réveil Gnostique* se intitula: „organ al Bisericii gnostice. Catolicism ezoteric". În ianuarie 1909, a devenit, pe hârtie cel puțin, „organ al Bisericii gnostice universale: catolic gnostic". La rândul său, *La Gnose* se intitulează: „organ al Bisericii gnostice universale". Aceasta poartă pe coperta ei o combinație de embleme masonice și gnostice, despre care *France chrétienne* a dat o analiză detaliată.

Domnul Bricaud — Ioan al II-lea — explică astfel originea Bisericii sale:

Trebuie să spunem de asemenea că nu suntem în niciun fel succesorul S. G. Doinel, care, sub numele mistic de Valentin al II-lea, a încercat să renoveze o Biserică gnostică neo-valentiniană. Nu l-am cunoscut niciodată pe patriarhul Valentin al II-lea. Tentativa sa de renovare valentiniană nu a dat rezultat practic și a fost în mare parte dezorganizată ca urmare a convertirii sale la Biserica romană. Nu l-am

cunoscut pe S. G. Doinel decât ca episcop de Carcassonne, după întoarcerea sa la Gnosticismul creștin modern și non-valentinian. El se raliase în chip complet Gnozei moderne preconizate de S. G. Sophronius. Iată în ceea ce privește pe S. B. Valentin al II-lea.

Cât despre Biserica gnostică universală — catolică gnostică —, care datează abia de trei ani, ea nu a avut, prin urmare, niciodată niciun raport cu vechea Biserică Neo-Valentiniană.

Ea a adoptat principiile și simbolul Bisericii gnostice moderne, așa cum au fost fixate la Conciliul de la Toulouse în 1903 de S. G. Sophronius și la care, precum am spus mai sus, S. G. Doinel își dăduse adeziunea. Noi suntem primul Patriarh al acestei Biserici. Așadar, cu totul pe nedrept anumite ziare cred că trebuie să facă remarcat că nu suntem succesorul S. B. Valentin al II-lea. Nu pretindem nicidecum să fim.

După cum S. G. Sophronius, în mai multe rânduri, a protestat odinioară în *La Gnose Moderne* împotriva acestei tendințe pe care o au unii de a ne confunda cu gnosticii Valentinieni, protestăm la rândul nostru, netinând nicidecum la această confuzie.

Iată programul acestui gnosticism creștin modern:

Biserica catolică gnostică are drept scop esențial să restituie omenirii unitatea ei religioasă primitivă, adică, făcând-o să respingă erorile din care au ieșit diferitele religii, să stabilească

și să răspândească o Religie conformă cu tradiția universală și, prin aceasta, cu adevărat catolică.

Ea nu pretinde să se impună conștiințelor nici prin forța puterii civile sau militare, nici prin zadarnice amenințări cu pedepse de dincolo de mormânt, nici prin înșelătoare făgăduințe de recompense viitoare.

Întemeiată, pe de o parte, pe tradiția universală — a tuturor popoarelor civilizate — și nu numai pe tradiția ebraică a Bibliei, iar, pe de altă parte, pe filosofia și știința modernă, adevărurile ei se prezintă nu numai ca obiecte de credință, ci ca obiecte de demonstrație filosofică și științifică; ea nu se adresează decât rațiunii, care este aceeași la toți oamenii.

Biserica catolică gnostică este largă și tolerantă. Ea respectă obiceiurile și legile tuturor popoarelor, ceea ce îi îngăduie să admită pe toți oamenii, de toate naționalitățile, de toate limbile, de toate rasele, născuți și crescuți în orice religie.

Ea recomandă membrilor săi ca, în toate împrejurările vieții, să-și dea sprijin reciproc și să se trateze ca frați.

Iată, pe de altă parte, extrase din *La Gnose*, statutele Bisericii lui Synésius.

I. — Gnosticismul este o doctrină filosofică și tradițională. El are drept scop să restituie unitatea religioasă primitivă.

II. — Gnosticismul nu se impune conștiințelor nici prin violență, nici prin amenințarea pedepselor după moarte.

Știință Integrală; prin acest fapt, învățătura sa comportă o doctrină evolutivă.

III. — El profesează, conform titlului său, că religia adevărată este aceea care se deschide întotdeauna progreselor succesive și indefinite ale inteligenței omenești.

IV. — El este accesibil tuturor oamenilor, fără deosebire de naționalitate, limbă sau rasă.

V. — Cineva este admis la plinătatea cunoașterii adevărurilor gnostice prin grade succesive, care nu sunt conferite decât meritului și valorii intelectuale ale aspiranților.

VI. — Ceremoniile gnostice, dogmele, riturile sunt în mod expres respectuoase față de legile Republicii.

VII. — Biserica gnostică a Franței este sub înalta conducere a unui patriarh, care are Parisul drept reședință episcopală și care se intitulează episcop de Montségur, în amintirea masacrului ultimilor Albigenzi. Dar aceste titluri nu conferă șefului Bisericii nicio supremație dogmatică. El este pur și simplu *primus inter pares* și nu poate lua nicio decizie importantă fără aprobarea Sfântului Sinod.

VIII. — Sfântul Sinod este compus din toți episcopii gnostici.

IX. — Caracteristica Bisericii gnostice este de a reprezenta și de a restitui vechea Biserică creștină, democratică și egalitară.

Dacă este să-l credem pe patriarhul acestei a doua Biserici, numai a sa ar fi constituită în mod vital. El scrie către *France chrétienne*, care părea să nu acorde importanță decât celeilalte:

Biserica Gnostică Universală despre care vorbiți nu există decât în stare de pur concept. Nicio realizare cultuală nu a fost făcută, după câte știu, nici de Sophronius de Toulouse, nici de Johannès de Lyon — Dr. Bricaud.

I-am cerut de trei ori acestuia din urmă dacă celebrează hierurgia, dacă numeroși credincioși asistă la ea; nu am obținut niciodată un cuvânt de răspuns. Este semnificativ.

Credincioșii mei, dimpotrivă, se reunesc în fiecare duminică la Paris, în sanctuarul nostru obișnuit, primesc acolo diferitele grade inițiatice, urmează acolo ceremoniile hierurgice și ascultă acolo o predică instructivă. Îi provoc pe Sophronius, Johannès și pe prietenii lor să poată spune tot atât.

Adaug că Biserica din Boemia, cu Ieronim ca patriarh, și aceea din Belgia, cu Henri ca păstor, care au rămas strâns unite cu aceea din Paris, celebrează de asemenea sfintele noastre ceremonii de un număr de ani.

O altă dovadă materială a existenței reale a Bisericii noastre este portretul meu *in pontificalibus*, care figurează actualmente la Salonul Artiștilor francezi. Pictorul eminent care este

autorul lui, doamna Pelletier-Roman, s-ar fi dispensat să treacă în catalog numele șefului unei Biserici inexistente.

Vă trimit, pe deasupra, ultima mea omilie, care va sfârși prin a vă informa asupra destinelor actuale ale Bisericii Franței.

El însuși, în primul număr din *La Gnose*, face cunoscută această stare prosperă credincioșilor săi.

TUTUROR PERFECȚILOR ȘI PERFECTELOR, ASOCIAȚILOR ȘI ASOCIATELOR, CARE CITESC ACESTE RÂNDURI, SALUT, IUBIRE ȘI BINECUVÂNTARE ÎN DOAMNA NOASTRĂ SFÂNTUL-DUH!

Un templu modest prin dimensiunile sale, dar convenabil împodobit prin grija fiilor și fiicelor noastre, a putut fi amenajat într-unul dintre cartierele deopotrivă cele mai intelectuale și cele mai populate ale capitalei. Nu am crezut totuși că trebuie de acum să-l deschidem publicului și, deși am făcut, la timp potrivit, declarația noastră, am preferat să ne rugăm și să vorbim, până la o nouă rânduială, în reuniuni private.

Sfânta hierurgie a fost celebrată regulat în fiecare duminică, conform sfintelor Rituri. Am avut favoarea de a conferi sacramentele credincioșilor noștri și de a iniția pe câțiva dintre ei în gradele importante ale Septenarului sacru.

Învățământul doctrinal, care trebuie să meargă deopotrivă cu ceremoniile religioase, a făcut obiectul unei serii de predici duminicale ascultate cu evlavie și care vor apărea sub formă de fascicule în cursul noului an liturgic. Prima triadă, care cuprinde pe Simon Magul, Menandru și Saturnin, este deja gata să fie dată la tipar.

Am putut celebra cu o solemnitate particulară sărbătoarea Fecioarei de Lumină și am adăugat la canonul hierurgiei numele marii noastre Ioana d'Arc, devenită paredrul ceresc al nemuritorului Jan Hus, și i-am consacrat ei însăși o hierurgie specială.

Cântarea *Rorate* și litaniile Fecioarei de Lumină au fost inserate de asemenea în textele hierurgice.

În sfârșit, un prețios harism ne-a fost acordat prin voința de Sus. Am conferit fratelui nostru Palingénius epopteia integrală și, astfel, am putut fi ajutați cu folos în sarcina noastră patriarhală, care începe să devină puțin grea pentru bătrânii noștri umeri.

Este cu siguranță printr-o intervenție cu totul specială a Eonilor protectori faptul că acest an 1909, al douăzecilea de la Restituirea Gnozei, care a văzut atâtea dezastre, atâtea sângeroase nebunii demiurgice, a asistat de asemenea la organizarea definitivă a scumpei noastre Biserici, la Paris.

Pe deasupra, ceea ce este important de cunoscut sunt mai puțin aceste certuri intestinale decât datele comune ale sistemului religios cuprins sub numele de Gnoză. Despre el trebuie să luăm acum o privire de ansamblu.

Cei mai subtili s-ar rătăci în dedalurile sale, în diversitatea și contradicțiile sistemelor. Nu trebuie deci așteptat aici nimic mai mult decât o schiță, în mod necesar foarte imperfectă și incompletă, a fizionomiei sale generale.

Cedăm cuvântul gnosticilor, ca mai înainte ocultiștilor. Sunt textele lor cele pe care le vom citi. Și, mai întâi, să vedem prin ce iscusită întorsătură Gnoza modernă, care își dă și numele de neocreștinism, face tabula rasa din catolicism, pentru a i se substitui.

ROLUL GNOZEI. — Biserica Catolică a comis o mare greșeală livrând toate misterele sale mulțimii, în loc să se conformeze instrucțiunilor dumnezeiescului său Învățător.

Iisus nu voise ca cei pistici să fie lăsați dogmelor lor deformate, legendelor și superstițiilor lor, cum se făcuse până la El. Voia Sa era să se facă tot ceea ce ar fi cu putință pentru a-i face să-și abandoneze credințele eronate și, fiindcă erau incapabili să înțeleagă dogmele, să li se învețe religia curată și simplă, fără dogme, fără cult. El Însuși nu a predicat alta poporului, fie în Galileea, pe malul lacului Ghenizaret, fie la Ierusalim, sub porticul lui Solomon, fie la Sichem, lângă fântâna lui Iacob.

Iar în ochii poporului, nu a părut a fi altceva decât un om aprobat de Dumnezeu, după expresia apostolului Petru.

Religia curată și simplă este singura pe care o conțin evangheliile sinoptice. Ea este la îndemâna inteligențelor omenești celor mai rudimentare. A crede în bine, în legile lumii morale, în iubirea și sfințenia lui Dumnezeu, în viața viitoare, ce poate fi mai simplu! Aceste afirmații, cele mai bogate și mai vaste dintre toate, sunt prea elementare pentru a putea fi numite dogme, căci nu aceasta se înțelege prin dogme în teologie. Această religie nu are nici ceea ce se numește cult, căci nu se poate califica prin acest nume adunarea credincioșilor, într-o sală comună, pentru a asculta acolo o instrucțiune însoțită de câteva rugăciuni sau cântări. Cu această religie nu trebuie să ne temem că imaginația populară va deforma dogme care nu există, nici că actele cultului său vor degenera în practici superstițioase, de vreme ce acest cult nu există. În sfârșit, această religie a lui Iisus este aceea pe care o cer în zilele noastre un mare număr de borboriți încă nu cu totul lipsiți de orice sentiment religios.

Alături de această învățătură populară sau exoterică, cum spun savanții, Iisus avea o învățătură ezoterică, secretă, gnostică, pe care o expunea discipolilor Săi în reuniunile intime. Le explica adevăratul sens al parabolelor pe care le rostise în public și le dădea toate explicațiile pe care le doreau. Lui Petru, lui Iacob și lui Ioan le-a încredințat mai ales această învățătură ezoterică și numai acestor trei discipoli, pe muntele schimbării la față, li S-a arătat așa cum era în realitate, iar nu așa cum părea ochilor

poporului. Dar le-a recomandat secretul asupra celor ce tocmai văzuseră.

Apostolul Ioan a devenit foarte bătrân, precum se știe, și a murit după toți colegii săi. El învățase gnoza unui mic cerc de discipoli, care au lăsat să se scrie diverse fragmente ale ei sub numele de Evanghelie după Sfântul Ioan. Creștinismul nu este deci ceea ce mulți borboriți de toate gradele îl cred. El este deschis ignoranților, dar nu le este în întregime rezervat; pentru spiritele cultivate și capabile, există învățături profunde. Nu există, de altfel, două religii: una pentru ignoranți și alta pentru savanți; nu există decât una și aceeași religie pentru toți, însoțită de știință pentru unii, de non-știință pentru ceilalți, după cum se cuvine, și urmată de practici de ordin înalt pentru unii, fără niciuna dintre aceste practici pentru ceilalți.

Astfel înțeles în forma sa, creștinismul reînnoit prin știința modernă va putea lua numele de creștinism științific și, în chip foarte legitim, și pe acela de catolicism. Căci știința nu are patrie; ea este universală. După creștinismul perioadei ariene și creștinismul perioadei elenice, care i-a succedat, va înflori acum creștinismul perioadei moderne; dar nu va trebui pierdut niciodată din vedere că acestea nu sunt trei religii diferite, trei creștinisme diferite, ci o singură religie, un singur creștinism în trei perioade diferite ale dezvoltării sale științifice.

Dacă creștinismul, ca sistem, trebuie să supraviețuiască și să fie vrednic de nemurire, continuarea sa depinde de o renaștere a gnosticismului, care trebuie neapărat să renască după atâtea secole ale unei credințe orbite. Biserica s-a întins, s-a mărit enorm, dar, dacă este comparată cu ceea ce ar fi putut fi, îi lipsește încă aproape cu totul spiritualitatea inteligentă. Creștinismul de astăzi nu dă nicio explicație problemelor care se nasc într-un creier cercetător. Creștinismul, așa cum îl înțelegeau gnosticii, putea explica multe lucruri. Dacă creștinismul voiește să devină adevăratul instructor al națiunilor, trebuie să aibă o gnoză; iar prin gnoză nu se înțelege numai ceea ce se numește astăzi știința, ci o știință a sufletului și a spiritului, o știință care se ocupă tot atât de invizibil cât și de vizibil, o știință care atinge adâncurile ființei în același timp în care se ocupă de suprafața lucrurilor.

Gnoza se adresează tuturor: romano-catolicilor care se simt virtual în afara dogmelor imuabile și a intransigenței Bisericii lor, care nu mai pot avea credința oarbă pe care ea o cere, care sunt excomunicați de fapt și au destulă loialitate în conștiința lor, destul respect pentru ea, pentru a se separa de ea de îndată ce nu mai cred în ea. Gnoza se adresează protestanților de orice confesiune, tuturor sectelor lumii vechi și noi — și Dumnezeu știe dacă sunt numeroase! — Reformei, într-un cuvânt, care, potrivit autorului citat mai sus, „nu a fost decât o depresie a spiritului religios, un recul spre spiritul iudaic, o fărâmițare creștină, o dizolvare și nu un progres". Ea se adresează, Gnoza, israeliților a căror credință, principiu

aparent al creștinismului, mereu în picioare fără a înainta, nu este în realitate decât legătura națională a unui popor dizolvat; ea se adresează mahomedanilor întorși spre Mecca, precum și fraților noștri din Extremul Orient, precum tuturor filosofilor, tuturor gânditorilor, tuturor credincioșilor, și le spune: iată ce sunt, iată ce cred, iată ce sper. Iată pe ce mă sprijin. Dacă spiritul vostru nu este în acord cu credința pe care o profesați, dacă sunteți asaltați de îndoieli, dacă vă simțiți în afara comuniunii fraților voștri, oh! din milă, nu perseverați în indiferență și nu vă coborâți la ipocrizie. Hristos a spus: „Cel ce nu este cu Mine este împotriva Mea." Dacă nu sunteți, dacă nu mai puteți fi în mod loial catolic, protestant, evreu sau musulman convins, veniți la mine, nu rămâneți cu acel gol îngrozitor pe care îl lasă în suflet o religie moartă — este un gol de care se moare! Dar dacă, dimpotrivă, oricare ar fi credința voastră, aderați la ea din toată inima, din tot spiritul, din toate puterile voastre spirituale; dacă rațiunea voastră se înclină fără controversă sub învățăturile ei; dacă, într-un cuvânt, sunteți un credincios — nu numai cu numele, ci în fapt — oh! atunci, rămâneți acolo unde Dumnezeu v-a pus și binecuvântați-L că nu a îngăduit ca această credință prețioasă să fie zdruncinată în voi.

PROFESIUNEA DE CREDINȚĂ GNOSTICĂ. — Pentru a fi primit în Adunarea gnosticilor, trebuie mărturisite cele două dogme fundamentale, anume: credința în emanație și mântuirea prin știință — Gnoza.

Dogma emanației este opusă aceleia a unui Dumnezeu creator. Mântuirea prin Gnoză este opusă mântuirii prin credință.

Gnoza este deci știința religioasă prin excelență, adică adevărata cunoaștere a celor trei lumi — dumnezeiască, spirituală și materială — precum și a raporturilor lor.

Ea are drept bază: **1.** tradiția veche, din care o parte a fost păstrată în Vede, în *Zend-Avesta* și în anumite cărți ebraice, precum Psalmii, Cartea Înțelepciunii, Ecleziastul și Cabala; **2.** tradiția ezoterică a creștinismului; **3.** știința, la care gnosticismul creștin adaptează tradiția.

Gnoza cuprinde două părți: **1.** expunerea misterelor iluminatoare, adică a adevărurilor secrete pentru vulg și care dau explicația lucrurilor celor trei lumi. Acestea sunt adevărurile care luminează, care iluminează inteligențele; **2.** expunerea misterelor purificatoare, adică a riturilor secrete care șterg păcatele, purifică și sfințesc sufletul și îi îngăduie să se înalțe în sânul pleromei.

Există un catehism gnostic „pentru uzul credincioșilor", prin întrebări și răspunsuri, compus de domnul Bricaud — Patriarhul Ioan al II-lea. Îi vom urma ordinea, completând, la nevoie, răspunsurile sale prin alte extrase din scrieri autorizate.

Cititorul, încă o dată, să mă ierte că îi dezvălui atâtea monstruoase blasfemii. Să-şi înalţe inima către Dumnezeu şi să implore milostivirea Sa pentru profanatori.

I. — Mistere iluminatoare

LUMEA DUMNEZEIASCĂ. — Credinţa catolică, confirmând datele raţiunii sănătoase, ne învaţă că Dumnezeu este spirit pur. Din noţiunea simplităţii divine decurge că în Dumnezeu, spirit pur, nu poate exista compunere de putinţă şi act. Dacă această compunere ar exista în esenţa divină, aceasta ar avea ceva dintâi şi ceva al doilea; iar cel dintâi, putinţa, ar fi mai mic decât cel de-al doilea, actul, în ordinea perfecţiunii. Aceasta este cu neputinţă. Dumnezeu este primul, cu totul primul; în consecinţă, El este mai întâi ceea ce este mai desăvârşit: El este tot actul, iar Sfântul Toma a spus bine despre El: *Deus est actus purus*, Dumnezeu este act pur.

Noii noştri spiritualişti, asemenea gnosticilor înaintaşii lor, nu au putut să se ridice până la această noţiune a spiritului şi a actului pur şi au luat spiritul omului drept măsură a spiritului lui Dumnezeu. În om distingem putinţa de a gândi şi actul de

a gândi. Putința precede actul. Aptitudinea de a cunoaște nu este cunoașterea. Timpul desparte în om aceste două lucruri; și aceasta ține de asemenea de faptul că spiritul nostru așteaptă de la simțuri imaginile și formele asupra cărora se exercită activitatea sa. Raționând asupra unui spirit creat, nu ne putem împiedica să concepem că putința este cel puțin logic anterioară actului, că a gândi este mai desăvârșit decât a avea simpla putință de a gândi, că, prin urmare, actul perfecționează putința și formează cu ea un fel de compunere intelectuală. Dar concepem de asemenea că spiritul ar fi mai desăvârșit dacă ar fi însăși gândirea.

Ceea ce se spune aici despre inteligență trebuie înțeles deopotrivă despre voință și despre toate perfecțiunile dumnezeiești.

Gnosticii transportă în realitatea Ființei dumnezeiești această distincție între putință și act, concepută ca aducând celei dintâi o perfecționare prin cel din urmă. Se pot presimți contradicțiile pe care ea le introduce în noțiunea de Dumnezeu și imposibilitățile unei explicații plauzibile a activității și operelor Sale. Dar ceea ce nu s-ar putea bănui este extravaganța aceleia pe care Gnoza ne-o prezintă și acumularea de impietăți blasfemiatoare pe care le îngrămădește cu sânge rece. Este cu neputință să nu recunoaștem în această maimuțăreală a religiei noastre dumnezeiești furia Satanei dezlănțuită împotriva lui Dumnezeu. Când, mai târziu, unul dintre supușii săi dezamăgiți ne va revela că aceste sugestii ale orgoliului

infernal nu tind la nimic mai puțin decât să-l facă iubit și adorat pe Principele întunericului sub numele acestui Dumnezeu dezonorat, nu vom mai avea greutate să-l credem.

Să ascultăm mai întâi ceea ce învață Gnoza despre Unitatea și Treimea dumnezeiască.

Dumnezeu este Ființa, una, simplă, infinită și absolută. Ființa nu a avut început; ea este eternă și prezentă pretutindeni. Ea este imensă: tot ceea ce este, este în ea. Primordial, Ființa este toată putința, adică este Ființa în putință. Secundar, ea este ființa în activitate: Ființa în act. Ființa în putință trece la act luând conștiință de sine însăși. Cuvântul care exprimă această trecere este cuvântul **A EMANA**. Ființa în putință emană Ființa în act, iar Ființa în act este o emanație a Ființei în putință. Nu sunt două ființe, ci două aspecte ale Ființei, formând un singur Dumnezeu.

Nu poate exista mai mult de un Dumnezeu, deoarece Dumnezeu este unul și infinit; dar există în El trei persoane, de aceea Dumnezeu este numit Treime.

Concepția trinitară este comună tuturor marilor religii, vii sau moarte. Doctrina creștină, care o învață de asemenea, se acordă perfect cu celelalte religii; dar nu ar fi drept să-i facem pe inițiații gnostici care au dezvoltat fundamentele religiei creștine responsabili de falsa interpretare pe care s-a crezut, în cursul veacurilor, că trebuie dată doctrinei primitive. Trebuie deci, așezându-ne numai pe teren etimologic, să dăm o

explicație a „misterului" Sfintei Treimi. Care este etimologia cuvântului persoană? Evident, latinescul *persona*. Bine. Dar ce înseamnă cuvântul *persona*? *Persona* înseamnă mască, ceea ce acoperă un obiect, o mască de teatru, un rol și, prin urmare, un aspect, o manifestare, un mod de a fi. Mai târziu, s-a dat cuvântului persoană un sens mai particular: sensul de ceva distinct, separat; și cum în franceză cuvântul persoană înseamnă și un individ înzestrat cu libertate și rațiune, s-a stabilit o confuzie a celor două sensuri, astfel încât persoanele dumnezeiești au îndepărtat multe spirite foarte bune de doctrina creștină și au născut discuții care au făcut să curgă valuri de cerneală și de cuvinte. Dar, în mod primitiv și conform etimologiei, persoană era sinonim cu mască — aspect sau manifestare.

Se vede deci ce lumină proiectează cuvântul latin *persona* asupra misterului Sfintei Treimi. Ar trebui, logic, să spunem: un singur Dumnezeu sub trei aspecte, trei roluri, trei determinări. Este evident că există aici un simplu fenomen de corupere a sensului unui cuvânt; totuși, nu trebuie mai mult pentru a face absurdă și, prin urmare, inacceptabilă o întreagă doctrină. Dar, după cele precedente, se concepe ușor că cele trei persoane ale Treimii creștine nu sunt decât cele trei măști — roluri sau aspecte — ale Divinității inefabile și indivizibile, numită *Propator* de gnostici.

Tatăl nu este deci altceva decât Ființa în act, întâiul-născut al Ființei în putință, prima ființă; El nu este Ființa, ci o ființă; El este Tatăl, în vreme ce Ființa este Primul Tată — *Propator* —

„din care ies toate ființele prin emanație, inclusiv Dumnezeu Însuși". *Propator*, numit și Marele Abis, luând conștiință de sine însuși, devine Dumnezeu spirit pur (*nous*). Toate ființele cuprinse în El aspiră să treacă și ele de la putință la act. Dar primul care trece la act (*nous*), nefiind oprit de nimic, își ia toată dezvoltarea, în vreme ce celelalte sunt oprite de el chiar de la începutul trecerii lor la act; acestea nu sunt decât germeni care tind să se dezvolte. Viața universală nu va fi deci decât dezvoltarea unei panspermii; devenirea universului nu este decât o evoluție. Totul va purcede de la Tatăl prin emanație.

Fiul, în pleroma dumnezeiască, este *Logos* — Cuvântul. Ca creator, El este mișcarea vibratorie care agită focul sau eterul sub care Dumnezeu este simbolizat. Ca răscumpărător, El este Iisus Hristos.

Sfântul Duh, ca Dumnezeu, este *Zoë* — Viața. Ca creator, El este suflul, forța care excită această mișcare vibratorie, eterul mișcându-se în masă, formând curenți, vârtejuri, efluvii, plecând de la focarul dumnezeiesc al Universului pentru a ajunge la hotarele lumii fizice și a se întoarce la focarul dumnezeiesc, la pleromă. Atunci se numește *Pneuma-agion* — Suflul sfânt.

Emanațiile se fac întotdeauna prin sizigii, cuplu masculin și feminin. Ele sunt numite Eoni. Prima sizigie emanată din *Bythos*, Abisul, este formată din *nous* și *Aléthéia* sau *Sophia* — Adevărul sau Înțelepciunea —, care este posibilitatea sau

germenul oricărei ființe. În sânul pleromei dumnezeiești, *nous* emană *Logos* și *Zoë*, care, în activitatea exterioară a divinității, formează această altă sizigie, *Christos* și *Pneuma-agion*.

Totul purcede deci prin emanație din Ființa în putință, pe care Simon o desemnează sub simbolul Focului și pe care Valentin o numește Abisul — *Bythos*. În Loji, ea este venerată sub numele de Stea Înflăcărată. În manifestarea sa exterioară sunt închise semințele materiei. În manifestarea sa interioară evoluează lumea spirituală. Ea conține deci absolutul și relativul, Materia și Spiritul, Unul și Multiplul și emanațiile lui Dumnezeu.

Este o devenire universală a lui Dumnezeu în Om și în Lume, o evoluție, un proces al Absolutului. Primul principiu, Ființa pură, Abisul, Tatăl, este o esență nedeterminată care se determină, care se desfășoară în multiplicitatea ființelor și lucrurilor, care devin din ce în ce mai puțin desăvârșite pe măsură ce se îndepărtează de izvorul lor. Aceasta este Evoluția. Un al doilea proces se produce. Finitul gravitează către Absolut. Ființa se reia pe sine însăși. Aceasta este Involuția.

În vârful lumii superioare se află deci Abisul pur, inaccesibil, insondabil. El are o însoțitoare eternă, Tăcerea — *Sigè*. Ei formează prima sizigie, primul cuplu dumnezeiesc. Dumnezeu este iubire; iubirea nu există fără obiectul iubit. De aceea, din Abis-Tăcere, masculin-feminin etern, emană prin cupluri sau sizigii succesive Eonii (*aiônes*, eterni), care compun pleroma. Dintre cei doi care formează sizigia, unul

este activ, celălalt pasiv; unul este masculin, celălalt feminin; unul este El, cealaltă este Ea. Prima sizigie, emanată din Abis-Tăcere, este formată din *nous* — Înțelegerea — și *Aléthéia* sau *Sophia* — Adevărul sau Înțelepciunea. Numărul sizigiilor emanate din acestea variază după diferitele sisteme. Ele compun pleroma dumnezeiască.

Numele de *Sophia* este dat prin derivare tuturor creaturilor care fac parte din Ființă, în virtutea originii lor. În principiu, există două *Sophia*: *Sophia* cerească este Gândirea eternă, Natura eternă; ea este prima exteriorizare a lui Dumnezeu; ea reprezintă Dualitatea, Femininul, Pasivul, Mireasa. Din sărutul permanent al Eternului și al Miresei Sale, Dumnezeu și Natura, se naște Multiplicitatea, ansamblul tuturor germenilor, al tuturor creațiilor.

Această *Sophia* cerească este masculin și feminin. Ca masculin, ea este Marea Înțelepciune a lui Dumnezeu; ca feminin, ea este Marea Putere, Omul ceresc, din care derivă toate creaturile ce compun Biserica sau Adunarea ființelor; el este acela care le atrage, le dezvoltă, le face să urce.

Creația noastră a ieșit dintr-o a doua *Sophia*, ea însăși rod al *Sophiei* eterne, germene depus în aceasta de Tatăl, dar născut în afara ei, a cărei origine este următoarea.

Sophia, văzând că Tatăl a procreat fără mireasă, voiește să-L imite. Acest efort nu produce decât o ființă imperfectă, un *Ektroma*, *Sophia-Achamoth*. Această *Achamoth* este exclusă din

pleromă; ea este Oul Lumii. Ea imploră pleroma să-i vină în ajutor. *Christos* și *Pneuma* sunt trimiși pentru a-i da o formă, după care reintră în pleromă; dar Eonul Iisus, emanat de toți ceilalți reuniți, este trimis către ea pentru a o mângâia, a o elibera și a o readuce în pleromă. Din diversele pasiuni și sentimente ale acestei *Sophia* căzute, el face două esențe: una rea, materia și determinările ei; cealaltă bună, un element de mântuire, provenind din mișcarea *Sophiei* către lumină. Gemetele ființelor sunt gemetele *Sophiei-Achamoth*, relele lor sunt relele suferite de *Sophia-Achamoth*.

Fără îndoială, toate acestea nu sunt pretutindeni decât mituri care ascund sub simbolismul lor o explicație a Naturii și a lui Dumnezeu, care constituie unica Ființă universală. Dar vom vedea mai departe, arătând caracterul luciferian al cultului gnostic, cum Spiritul răului, care le-a sugerat unor smintiți aceste aberații extravagante, le exploatează în folosul urii și orgoliului său.

LUMEA SPIRITUALĂ. — Tatăl a suscitat un mare număr de ființe, dar nu toate ființele posibile; de aceea suscită în fiecare zi altele noi. Ele sunt mai mult sau mai puțin înaintate, după gradul dezvoltării lor, și constituie trei ierarhii de spirite: ierarhia elementală — elementalii —, ierarhia hominală și ierarhia angelică.

Nu există spirite pure. Toate spiritele sunt îmbrăcate cu un trup eterat, foarte subtil, numit trup spiritual sau pneumatic. Ele ne pot apărea materializându-și trupul subtil și pot chiar

deveni palpabile. Acesta este principiul tuturor aparițiilor de spirite în ocultism. Ele sunt numite materializări. Dar această formă nu este decât o formă de împrumut; adevărata lor formă ne este necunoscută.

Teologii spun că îngerii sunt de o natură diferită de aceea a oamenilor. Or, nu este nicidecum astfel. Îngerii sunt ființe esențial pasionale și cosmice. Sentimentul prevalează la ei asupra inteligenței; de aceea voința lor este puternic solicitată de pasiune; ei sunt puțin liberi și acționează cu pasiune, fie pentru bine, fie pentru rău.

Spiritele, fiind libere, aveau posibilitatea de a comite răul.

Tradiția ne învață că anumiți conducători ai ierarhiei angelice au refuzat să asculte de legile care guvernează pleroma; că au voit să treacă peste treptele superioare clasei lor fără a împlini condițiile cerute, ceea ce a pricinuit o mare dezordine în a doua parte a pleromei — pleroma spirituală. Toate minunile pleromei excitaseră dorințele unei părți dintre ei și le dăduseră pofta de a-L imita pe Dumnezeu și, pentru aceasta, de a cunoaște misterele care le erau ascunse. Ei s-au ridicat deci deasupra cercurilor lor către *Propator*, au văzut cum totul fusese născut din Tatăl și, la rândul lor, au voit să producă precum El, au voit să dirijeze evoluția ființelor. Dar nu au reușit decât să producă confuzia și haosul. Această sedițiune a adus o luptă înfricoșătoare între spirite, iar legiunile spiritelor rebele au fost dezorganizate și respinse în afara pleromei, în întunericurile exterioare — cenoma. Tatăl i-a trimis pe

Christos și *Pneuma-Agion* pentru a restabili ordinea în pleroma spirituală.

LUMEA MATERIALĂ SAU HILICĂ. — Ea s-a format în jurul și la extremitatea pleromei luminoase, sub formă de nori imenși numiți nebuloase primitive. Acestea se compuneau — nedefinit amestec de materie și spirit — din gaze incandescente de diverse naturi, din toți elementalii superiori, din toate spiritele alungate din pleromă. Se numește haos acest amestec al tuturor spiritelor căzute. El l-a avut drept organizator pe Athamas, numit și Demiurg, din pricina acestui rol, dar nu fără intervenția lui Hristos, căci nimic nu a fost făcut fără Logos. Dacă lumea este imperfectă și rea, aceasta este pentru că a fost organizată împotriva intențiilor Ființei infinite.

Fiecare conducător de spirite a rânduit sub poruncile sale pe toți arhonții și elementalii săi, iar această armată astfel formată s-a separat de cea vecină, concentrându-se și concentrând împreună cu ea o parte din gazele nebuloasei. Mai târziu, ca urmare a răcirii, s-au format sferele, în parte lichide, în parte gazoase, care se numesc planete, și astfel este pământul. Arhontele Satan, sau principele puterilor văzduhului, a prezidat organizarea pământului.

Pământul, așa cum îl vedem, s-a format în șase epoci. El s-a acoperit succesiv cu apă, cu licheni, cu mușchi, cu păduri, cu animale, cu mamifere de orice fel, dintre care unele, bipede și bimane, semănau întru totul cu omul, dar nu erau înzestrate

nici cu raţiune, nici cu vorbire. Ele se numesc precursorii omului.

Spiritele oamenilor au o origine cerească. Ele aparţin ierarhiei hominale a copiilor lui Dumnezeu şi au venit pe pământ pentru a se uni cu sufletul şi trupul antropoidului precursor, spre a-i desăvârşi sufletul şi a-l duce împreună cu ele în pleromă. Dar aproape toate aceste spirite coborâte astfel în ajutorul său au eşuat. Seduse de mirajele înşelătoare de aici jos, ele s-au lăsat duse de impulsurile sufletului, în loc să rămână stăpâne asupra lui. De atunci, omul după spirit a devenit omul după carne. Omul primitiv a fost lovit de decădere. Această decădere constă în pierderea aproape tuturor facultăţilor de care se bucura în starea sa primitivă. În această stare, el suferea o lungă serie de metamorfoze care îi degajau succesiv spiritul şi sufletul de trupul său, care se spiritualiza dematerializându-se. Spiritul omului părăsea atunci pământul pentru a reintra în pleromă, antrenând cu sine sufletul şi trupul spiritualizat sau glorios.

Decăderea se perpetuează prin ereditate. Acesta este păcatul originar, în urma căruia oamenii se nasc supuşi ai arhontelui pământesc şi ai legiunilor sale, care exercită asupra noastră o acţiune fascinatoare, al cărei efect este de a ne împotmoli în materie, care îi excită pe elementali împotriva noastră şi ne fac să suferim de greutate, de căldură, de frig, de boli, de moarte, de reîncarnări şi de vieţi succesive.

HRISTOS-MÂNTUITORUL. — Iisus este cel mai mare dintre oamenii care au apărut pe pământ pentru a face omenirea să înainteze pe calea adevărului și a binelui. Ceea ce Îl distinge de ceilalți oameni mari este faptul că a manifestat logosul în cel mai înalt grad cu putință.

Dar, în ceea ce privește trupul Său, aproape toți gnosticii sunt unanimi în a spune că nu era decât o aparență — docetism. Iisus nu a făcut decât să treacă prin Miriam, precum apa printr-un tub, și a îmbrăcat cu umbra cărnii trupul Său luminos și eterat. Căci nu se poate admite ca Acela care a coborât pe pământ pentru a-i elibera pe oameni de materie să Se fi supus materiei încorporându-Se în ea. Trupul sub care a fost văzut nu era deci decât o aparență. Funcțiile organelor Sale, suferințele Sale, moartea Sa nu erau decât aparențe. Pătimirea Sa nu a fost decât imaginea durerii imense pe care o simt în tot universul mădularele Sale rămase atașate materiei.

La vârsta de treizeci de ani a devenit focarul lui Hristos pe pământ. Hristos nu a rămas în El până la supliciul Său. După ce Și-a sfârșit rolul de Logos, focarul de lumină care era în El nu mai avea rațiune de a fi și a dispărut în momentul arestării lui Iisus.

Iisus a venit pentru a ne elibera. Cineva este eliberat prin credință, prin încrederea fermă în Iisus și prin această încredere că, dacă omul știe cine este Iisus, de ce a venit, care este originea noastră, destinul nostru, într-un cuvânt, dacă este iluminat de Gnoză, a cărei cunoaștere este mântuirea.

Iisus nu ne-a eliberat deci venind să ispășească pe cruce păcatele oamenilor — numai Demiurgul cere ispășiri —; El ne-a eliberat învățându-ne adevărul, cuprins în tradiția ezoterică pe care a lăsat-o câtorva dintre discipolii Săi.

Cititorule, oprește-te aici pentru a rosti din nou crezul Sfintei Biserici Catolice, închis în simbolul apostolilor, și a repeta împreună cu ea: *Christe, Fili Dei vivi, miserere nobis! Adoramus te, Christe, et benedicimus tibi, quia per sanctam crucem tuam redemisti mundum!*

ÎNĂLȚAREA LA PLEROMĂ. — La sfârșitul timpurilor, împărățiile pământești vor fi distruse, oamenii pătrunși din ce în ce mai mult de spiritul lui Hristos vor restabili pe pământ împărăția cerească. Ei vor fi reintegrați în starea lor primitivă. După cum știința va fi găsit mijlocul de a-și supune toate forțele naturale, ea va găsi mijlocul de a reda trupului omului proprietățile sale primitive. Relațiile noastre cu lumea invizibilă vor fi restabilite. Materializările sau aparițiile de spirite vor fi din ce în ce mai frecvente și vor persista, astfel încât în mijlocul celor vii se va vedea un mare număr de morți. Oamenii care vor trăi atunci nu vor muri. Ei vor fi găsit mijlocul de a schimba moartea într-o simplă metamorfoză, cum se întâmpla în vremea omului primitiv. Această împărăție cerească pe pământ nu trebuie să dureze pentru totdeauna. Vom atinge atunci epoca înălțării la pleromă. Ea va fi caracterizată prin venirea Mântuitorului, care va veni El Însuși pe pământ cu trupul Său pneumatic, însoțit de sfinții care se vor fi întors deja în pleromă și de o

mulțime de îngeri. Cei care vor voi atunci să se convertească nu o vor mai putea face. Porțile luminii vor fi închise pentru totdeauna. Toți perfecții, grupați în jurul Mântuitorului, se vor înălța împreună cu El și vor reintra în pleroma din care ieșiseră. Sufletele care, după seria succesivă a vieților, nu vor fi fost purificate vor reintra în masa confuză a germenilor și vor fi nimicite ca indivizi. Învierea cărnii este o absurditate. Trupurile nu vor învia, cenușa morților nu va intra în cer. Pământul, mormânt imens, ars de un foc interior, se va risipi ca un vis.

II. — Misterele purificatoare

Această parte a catehismului gnostic cuprinde mai întâi trei lecții asupra vieții religioase, rugăciunii și păcatului. Prima și a doua sunt grosolane contrafaceri ale principiilor vieții creștine, cu o interpretare cu totul naturalistă a rugăciunii, în care este inserat textul *Pater*.

Păcatul este „o neascultare de legile morale, adică de lumea spiritelor raționale", o dezordine în lumea spirituală. Pedeapsa este excluderea din pleromă, având drept consecință

reîncorporarea cu pierderea personalității și perpetuitatea durerii. Obiceiul păcatului, persistând după un număr mai mult sau mai puțin mare de reîncorporări, poate dezagrega întreaga ființă spirituală. Aceasta este moartea eternă, adică nimicirea.

Abominabilă profanare a doctrinei catolice și infamă parodie care îi neagă toate dogmele maimuțărindu-le. Nu mai rămânea decât să se vorbească despre condițiile cerute pentru remiterea păcatelor, despre posturi, abstinență, meditație, recurs la rugăciunile lui Iisus Hristos și ale sfinților și, culme a sacrilegiului, la slujirea sacerdotală și la riturile sacramentale. Nu a lipsit nici aceasta.

Travestirea nerușinată a instituțiilor sacramentale prin care Domnul nostru Iisus Hristos a purtat grijă de întreținerea vieții supranaturale în sufletele noastre și în Biserică este ultima treaptă a acestor profanări.

Doctrina Bisericii asupra naturii Sacramentelor, asupra eficacității lor, asupra condițiilor pe care le cer, se regăsește în gnosticism amestecată cu erori grosolane și extravagante fantezii. Dar el le reduce numărul la cinci și neagă caracterul de sacrament al căsătoriei și al penitenței. Căsătoria a existat întotdeauna în Biserică, dar nu este decât o simplă ceremonie religioasă. Cât despre penitență, un sacrament particular nu ar avea rațiune de a fi, pentru că ea este una dintre condițiile subiective cerute pentru toate sacramentele. Confirmarea este înlocuită printr-un al doilea botez.

Interpretând după plac cuvintele Evangheliei, Gnoza distinge botezul apei și pe acela al focului și al vântului, din care face două sacramente distincte. Celui dintâi, pe care îl poate primi cineva la vârsta de zece ani, după o instrucție religioasă elementară, îi atribuie efecte analoage celor ale adevăratului sacrament, dar harul nu se mai numește decât „o anumită modificare" produsă în suflet, care dă mijlocul de a deveni copil al lui Dumnezeu și pregătește primirea plinătății Sfântului Duh. Botezul de vânt și de foc este necesar pentru ca omul să fie absolut eliberat de legăturile arhontelui pământesc, căci Hristos a declarat că fără botezul apei și al vântului nimeni nu poate reintra în pleromă. Pentru a-l primi, trebuie să fie în vârstă de douăzeci de ani, afară de cazurile de extremă necesitate. El desăvârșește efectul primului botez.

Revistele gnostice povestesc cu lux de detalii, după un papirus regăsit, ceremoniile simbolice prin care Iisus ar fi instituit aceste două botezuri și învățăturile cu care le-a însoțit.

Misterul Marelui Nume este acela prin care un Perfect primește puterea sacerdotală. Această putere nu se transmite nicidecum de la un „sacerdot" la altul. Aceasta este încă o eroare a Bisericii Greco-Romane. Iisus nu a dat nicidecum apostolilor Săi puterea sacerdotală pentru a fi transmisă de ei episcopilor și astfel la nesfârșit. El este Cel care alege, cheamă „sacerdotul", căruia puterea sacerdotală îi este dată întotdeauna de Sfântul Duh.

Misterul ungerilor pneumatice este o imitație a sacramentului Extremei Ungeri. El are drept efect să dea puterea de a rezista tentațiilor larvelor produse în suflet de păcat și elementalilor care profită de slăbiciunea bolnavului pentru a-l asalta; în sfârșit, el ne eliberează de rău.

Voi vorbi oare despre adorabilul sacrament al Euharistiei, desfigurat și profanat sub numele de Mister inefabil, unde prezența reală a Mântuitorului nostru nu este decât aceea a trupului Său pneumatic, determinată nu printr-o minune a atotputerniciei dumnezeiești, ci prin influența aproape fizică a intenției și voinței asistenților? Da, parodia sacrilegă și infernală este împinsă până acolo. Cum, întreabă catehismul gnostic, pot trupul și sângele pneumatice ale lui Hristos să ia aparențele pâinii și vinului? Prin fenomenul transelementării sau transsubstanțierii operate de Sfântul Duh.

Patriarhul Ioan al II-lea, autorul acestui catehism, a publicat în altă parte o lungă omilie asupra Misterului inefabil, unde prezintă în acești termeni explicația acestui „fenomen".

Admirabilele descoperiri științifice contemporane — vorbesc despre cele mai recente — și citez între toate pe acelea ale lui Becquerel asupra puterii radioactive a Uraniului și a Toriului, demonstrațiile domnului și doamnei Curie asupra Radiului, Iridiului și Poloniului, aruncă asupra acestei chestiuni minunate a dumnezeiestii transsubstanțieri o lumină cu totul nouă.

J. Thompson, astăzi lord Kelvin, acest maestru incomparabil al fizicii moderne, a conchis din aceste descoperiri, orgoliul tinerei noastre școli, că în corpuri, moleculele și chiar atomii se află într-o stare perpetuă de disociere; că, dacă alcătuirea corpurilor rămâne aceeași, aceasta ține de faptul că atomii ultimi, corpusculii, cum îi numește el, se recombină aproape în proporție cu lucrarea de disociere. Lord Kelvin a ajuns, prin calculele sale, la acest rezultat: că fiecare moleculă de bismut, de pildă, suferă această disociere de 40 de milioane de ori pe secundă, în medie. În metalele care sunt încă mai bune conducătoare, disocierea moleculelor ar fi mai rapidă.

Ei bine! frați și surori prea iubiți, să presupunem că acești corpusculi, în loc să se recombine, sunt toți respinși afară sub formă de radiație și că, în același timp, corpusculii emiși de un al doilea corp vin să ia locul celor dintâi; se va obține o adevărată transsubstanțiere, o schimbare de substanță a acestui prim corp. Structura atomilor săi chimici și a moleculelor sale nu se va fi schimbat, dar substanța sa nu va mai fi aceeași, ci va fi aceea a celui de-al doilea corp. Or, tocmai aceasta se petrece în misterul inefabil.

Dar ce forță, ce putere produce această minunată transelementare?

Frați și surori, este Sfântul Duh, este *Pneuma-Agion*.

Curentul de *Pneuma-Agion* este cel care antrenează și fixează în Euharistie substanța trupului Mântuitorului. Aceste curente

dumnezeiești care urcă și coboară din Pleromă către Pământ antrenează cu ele monadele, constituind trupul pneumatic al Mântuitorului. Adunarea, prin imensa ei dorință, și Episcopul, prin cuvintele și gestul său — expresie a voinței și intenției sale ferme —, atrag și deviază curenții și îi fac să conveargă către specii. Curenții converg către centrul fragmentului de pâine și precipită acolo monadele trupului pneumatic al Mântuitorului, în timp ce monadele — corpusculii ultimi — ale speciilor sunt risipite în toate sensurile și produc efluvii luminoase.

Totuși, să nu credeți că, pentru a veni asupra Ofrandei, Hristos-Mântuitorul părăsește Pleroma. El este în același timp în Pleromă și în specii „din pricina imensității trupului Său". El este întreg — întregime calitativă, iar nu cantitativă — sub fiecare specie, pentru că este indivizibil, în calitatea Sa de individ viu, și numai speciile sunt divizibile. El este cu sufletul Său, cu spiritul Său, cu dumnezeirea Sa. El este întreg în pâine, întreg în vin, iar dumnezeirea pe care o adorăm și pe care o primim este al treilea Eon al celui de-al doilea Tridinamic, pe care Valentin îl numea *Anthropos*, Omul dumnezeiesc.

Porțiunea substanței trupului pneumatic al lui Hristos care se află în fiecare fragment de pâine nu este nicidecum desprinsă din acest trup ceresc — indivizibil, precum am spus —, ci formează pentru acest trup tot atâtea apendice care coboară pe Pământ și impregnează fiecare fragment de pâine; apendice invizibile, astfel încât fragmentele sunt văzute separate, deși în

realitate sunt unite cu trupul lui Hristos și legate între ele prin acest trup sacru.

În 1894, episcopii gnostici au publicat ritualul Bisericii lor, imitație a ritualului cathar și a ceremonialului Albigenzilor din secolele al XI-lea și al XII-lea. Anticipez aici asupra raporturilor sectelor oculte cu spiritul infernal pentru a reproduce partea din acest ritual privitoare la frângerea pâinii. Când a fost vorba să se determine liturgia, povestește J. Doinel, conducătorii gnostici s-au aflat sub influența sensibilă și intensă a lui Lucifer și a unei viziuni a ereziarhului Étienne, ars în 1022, la Orléans, de regele Robert; viziune urmată de aceea a lui Guilhabert de Castres, episcop gnostic de Toulouse în secolul al XII-lea. Într-o celebră reuniune spiritistă ținută în 1890, într-un oratoriu ocultist din Paris, episcopii cathari s-au manifestat într-un mod semnificativ și și-au dat numele, care au fost verificate în colecția Doat de la Biblioteca Națională și recunoscute ca adevărate. Ei au dictat formele liturgice și ritul sacramental. După această uimitoare manifestare au fost compuse ritualurile.

Perfecții fiind reuniți, femeile cu capul acoperit de un văl alb și bărbații încinși cu un cordon alb, îngenunchează și primesc binecuvântarea Senioriei Sale episcopul. Apoi se ridică, iar corul cântă cânticul:

Beati vos AEones
Verâ vitâ vividi!
Vos Emanationes

Pleromatis lucidi!
Adeste, visiones,
Stolis albis candidi.

Pe altarul acoperit cu un in foarte curat, Evanghelia greacă a lui Ioan stă deschisă, între două făclii. Episcopul, în mijlocul diaconului și al diaconiței asistente, stă în picioare. Odată cânticul încheiat, Senioria Sa recită *Pater* în greacă. Asistența răspunde: Amin!

Diaconul prezintă cupa și pâinea prelatului. Episcopul, îmbrăcat cu stola violetă, cu tau-ul pe piept, cu mitra pe cap, ridică mâinile asupra speciilor spunând: *Eon Jesus prius quam pateretur mystice, accepit panem et vinum in sanctas manus suas et elevatis oculis ad cœlum, fregit* — episcopul frânge pâinea —, *benedixit* — episcopul formează tau-ul asupra pâinii și cupei —, *et dedit discipulis suis, dicens* — toată lumea se prosternează —: *Accipite et manducate et bibite omnes!*

Diaconul purtând platoul și diaconița purtând cupa preced Senioria Sa, care înaintează către Perfecți. Orga cântă un marș religios și lent.

Episcopul, luând pâinea, o ridică deasupra adunării spunând: *Touto estin to sôma pneumatikon tou Christou.*

Apoi pune din nou pâinea pe platou, îngenunchează și adoră.

Se ridică, ia cupa și o înalță spunând: *Calix meus inebrians quam præclarus est! Calicem Salutaris accipiam et nomen Domini invocabo. — Touto estin to haima pneumatikon tou Christou.*

Îngenunchează și adoră.

Se ridică, frânge un fragment din trupul spiritual al Eonului Iisus și îl mănâncă. Bea din cupa sângelui.

Pauză. Orgi.

Apoi înaintează către fiecare Perfect și întinde pâinea și cupa fiecăruia.

Tăcere. Orgi. — Adorație.

Întors la altar, episcopul, întinzând mâinile, spune: Harul preasfintei Plerome să fie întotdeauna cu voi!

Rămășițele speciilor consacrate sunt arse pe un reșou, căci trupul pneumatic al Domnului nu trebuie profanat.

După aceea, Senioria Sa dă binecuvântarea gnostică și se retrage între cei doi asistenți, care poartă făcliile.

Și pe altarul catolic, dumnezeiasca Victimă reînnoiește în mod real jertfa Calvarului pentru a striga milostivire către Tatăl Său în favoarea supușilor diavolului care parodiază până și sacramentul iubirii Sale!

GNOZA ȘI CATOLICISMUL. — Ultimul capitol al catehismului gnostic este consacrat Bisericii. Este mereu același procedeu de transpunere, același efort de a păstra forma învățăturii catolice și însăși terminologia ei, substituind dumnezeieștii Mirese a lui Hristos o hidoasă caricatură. Capul Bisericii este Hristos și, firește, „nu există altul". Bisericii pleromatice cerești sau invizibile i se aplică notele de unitate, sfințenie, catolicitate și indestructibilitate. Biserica vizibilă ar trebui să aibă aceleași caractere, dar, din nefericire, ele sunt mai puțin sensibile. Membrii Bisericii vizibile, de acord asupra anumitor puncte de doctrină și morală, nu sunt de acord asupra altora; ei s-au împărțit în mai multe fragmente sau ortodoxii — greci, armeni, copți, vechi-catolici, romani, anglicani etc. — care pretind fiecare că au dreptate și le dau celorlalți nedreptate. Cea mai orgolioasă dintre aceste porțiuni ale Bisericii vizibile este, fără îndoială, Biserica romană; ea este și cea care s-a aliat întotdeauna cel mai mult cu principii acestei lumi.

Rolul Bisericii gnostice este de a predica o doctrină care este aceea a rasei omenești superioare, care nu a fost coruptă de ideile raselor semito-cușite și care se conformează cel mai fidel tradiției universale și învățăturii lui Hristos-Mântuitorul. Este, în sfârșit, de a lucra, după mijloacele sale, la unificarea ortodoxiilor; de a-și asocia toți oamenii de bunăvoință care sunt în afara Bisericii vizibile și de a merita prin aceasta să fie cu adevărat catolică.

Acest rol este astfel dezvoltat de același Patriarh Ioan al II-lea — Dr. Bricaud:

Asistăm de aproape un secol la o evoluție a ideii religioase, cu care numai aceea care a avut loc în epoca în care creștinismul a făcut invazie în societatea greco-romană poate fi comparată.

Toată lumea simte astăzi că Biserica romană aleargă spre pierzarea ei, și îi vedem pe cei convinși apărând pas cu pas vechea ortodoxie catolică romană împotriva invaziei doctrinelor științifice, precum au luptat odinioară vechile familii romane pentru zeii lor împotriva lui Hristos și a apostolilor Săi.

Preoții înșiși nu o mai ascund; ei arată templele pustii și fac să se vadă societatea dezorganizându-se pe măsură ce se stabilește ceea ce ei numesc „domnia nelegiuirii și a crimei".

Cum deci această Biserică, această ortodoxie romană, care numără mai mult de nouăsprezece sute de ani de durată, care a evitat atâtea stânci primejdioase, a ajuns la această extremitate? Care sunt deci cauzele secrete sau vizibile care sunt în luptă cu ea și împotriva cărora ea nu se poate apăra?

Nu spuseseră oare preoții că Biserica romană era de instituție dumnezeiască și că Hristos îi făgăduise perpetuitatea și universalitatea?

Și totuși nu o vedem oare abandonată de toți savanții și pierzând terenul pe care îl cucerise la început?

Adevărul este că ortodoxia romană, ca toate ortodoxiile, este dublă. Există în ea două elemente de luat în considerare: elementul care poate fi numit dumnezeiesc și care este comun tuturor religiilor care au existat de la originea omenirii, și elementul propriu fiecărei ortodoxii pe care o considerăm.

În timp ce elementul comun tuturor religiilor — catolicismul — este rațional și tradițional și, prin urmare, etern, elementul propriu nu convine decât unei epoci, unui moment dat al evoluției omenirii și este, prin aceasta, trecător.

Astfel, în lupta actuală a partidelor împotriva ortodoxiei catolice romane, catolicismul propriu-zis nu este în cauză, ci numai ortodoxia romană, întotdeauna destinată să cadă într-o zi.

Știm că romano-catolicismul poate fi chemat să dispară la un moment dat, după cum a dispărut din anumite țări pe la mijlocul secolului al șaisprezecelea, sub presiunea protestantismului. Or, discreditarea în care a căzut romano-catolicismul la ora în care ne aflăm, părăsirea sa de către cei mai mulți gânditori și oameni de știință sunt semne premergătoare ale ruinei sale definitive, pentru a face loc unei noi forme religioase, mai în armonie cu ideile și moravurile moderne.

Mai mult, istoria ne arată că, ori de câte ori o ortodoxie nu a fost susținută de o putere politică, s-au produs în sânul ei rupturi și diviziuni.

Un episcop catolic, Monseniorul Turinaz, de Nancy, a înțeles bine aceasta când a scris, acum câțiva ani: „Am convingerea profundă că cele mai mari primejdii ale Bisericii în această oră nu vin din afară... Cele mai mari primejdii ale noastre vin din doctrinele false și primejdioase care ating indirect sau direct credința însăși; din tentativele care au drept rezultat ruperea legăturilor disciplinei, semănarea în cler a diviziunii și revoltei... Dacă trebuie să ne temem de o schismă, ea își va avea principiul, sprijinul și resursele în erorile, tentativele și inovațiile pe care le combat."

Aceste inovații pe care Monseniorul Turinaz le denunța le cunoaștem astăzi sub numele de teologie „pozitivă", modernism etc., care nu tind să păstreze decât ceea ce constituie fondul tuturor religiilor: credința în existența lui Dumnezeu și supraviețuirea sufletului.

Astfel, toți cei care tind să iasă din ortodoxii se află posedând aceeași religie, adică Religia pur și simplu.

Dar printre aceștia sunt unii care știu că religia nu este redusă numai la credința în existența lui Dumnezeu și la supraviețuirea sufletului.

Aici intervine cu folos gnosticismul, al cărui scop este de a-i face pe toți acești gânditori religioși să întrevadă importanța multor alte credințe pe care poate nu le înțeleseseră până atunci.

Scopul său este să le arate religia universală integrală în acord perfect cu știința și filosofia. Dar, nefiind toți oamenii egali în inteligență și cunoaștere, această religie integrală nu ar putea conveni tuturor; ea trebuie să rămână partea unui mic număr de inițiați.

Mai mult, nu gnosticismul își însușește printr-o imitație sacrilegă misterele catolice, ci catolicismul este derivat din Gnoză, a cărei sfântă doctrină a corupt-o. Sophronius, făcând în *Réveil gnostique* o expunere a gnosticismului în secolul al doilea, conchide în acești termeni: „Prin această rapidă expunere, cititorul poate să-și dea seama cu ușurință că doctrina romano-catolică nu este decât Gnoza mutilată, un împrumut făcut gnosticismului și supraadăugat iudaismului." Or, adaugă el, ceea ce catolicismul a făcut pentru dogmă, a făcut și pentru cult. Ungerile cu balsam după imersiunea botezului sunt un împrumut de la gnosticism; la fel sunt extrema ungere, cântarea imnelor, imaginile lui Hristos, fie pictate, fie sculptate. Și se sprijină pe acest pasaj din Renan: „Sub acest raport, influența gnosticilor în istoria creștinismului a fost de prim ordin. Ei au constituit puntea prin care o mulțime de practici păgâne au intrat în Biserică. Ei au jucat în propaganda creștină un rol capital. Prin gnosticism, creștinismul s-a proclamat mai întâi ca o religie nouă, destinată să dureze, având un cult, sacramente, putând produce o artă. Prin gnosticism, Biserica și-a făcut joncțiunea cu misterele antice și și-a însușit ceea ce ele aveau satisfăcător pentru popor. Datorită lui, pe la secolul al IV-lea, lumea a

putut trece de la păgânism la creștinism fără să-și dea seama și, mai ales, fără să bănuiască faptul că se făcea evreiască. Eclectismul și ingratitudinea Bisericii catolice se arată aici într-un mod admirabil. Respingând himerele gnosticilor și anatemizându-i, ortodoxia a primit de la ei o mulțime de fericite idei de devoțiune populară. Din teurgic, Biserica a făcut sacramentalul. Sărbătorile sale, sacramentele sale, arta sa au venit în mare parte din sectele pe care le condamna. Creștinismul pur nu a lăsat niciun obiect material; prima arheologie creștină este gnostică..."

Gnosticii au găsit în Renan autoritatea pe care aveau nevoie să se sprijine, iar știința lor istorică are tot atâta valoare cât faimoasa lor știință religioasă însăși. Un modernist italian, abatele Buonaiuti, a reînnoit recent aceleași afirmații într-o carte despre gnosticism. După ce a declarat că tradiția ecleziastică este stricată de o orbire dogmatică în ceea ce privește gnosticismul, el arată Creștinismul adaptând metafizica pe care primii Părinți ai Bisericii o combătuseră atât de aspru în gnostici, în numele tradiției. Gnoza, murind ca schismă, ucisă de Părinții Bisericii, s-a răzbunat în modul cel mai eficace pe care l-a înregistrat istoria: triumfând în această Biserică ce voise să o nimicească. „Biserica", spune el, „în teodiceea și în riturile sale nu este altceva decât Gnosticismul."

Pentru a sfârși asupra acestui punct, mai relev încă în aceeași revistă aceste rânduri sugestive:

„— Un preot roman, care își dă bine seama de defectele dogmaticii sale, ne întreabă ce ar avea de făcut pentru a deveni gnostic.

Răspuns. — Părăsiți teoria Răscumpărării prin supliciul crucii și nu vă mai sprijiniți numai pe Biblie; ci țineți seama de tradiția sacră a celorlalte popoare. Studiați Magia, căci fără acest studiu prealabil este imposibil să înțelegeți riturile numite sacramente sau mistere purificatoare. Asupra tuturor celorlalte puncte va fi ușor să ne înțelegem."

GNOZA ȘI OCULTISMUL. — Această ultimă trăsătură pare să indice un raport strâns între gnosticism și ocultism. De fapt, Patriarhul Gnozei, Ioan al II-lea — Dr. Bricaud —, este și autorul unui manual de ocultism, și scrie în *Réveil gnostique*, după ce a dat clasificarea științelor oculte a doctorului Fugairon: „Gnosticii sunt ocultiști. Ei se străduiesc să adapteze Gnoza la ocultism, la filosofia modernă și la știința modernă." Alianța pare, într-adevăr, firească și avantajoasă. Dar această promiscuitate a metafizicii religioase, care este esența Gnozei, cu științe experimentale rău stabilite nu compromite oare adevărata și pura știință a religiei? Aceasta susține revista *La Gnose*, poate din spirit de contradicție între cele două biserici gnostice, dar nu fără aparență de rațiune. Este chiar destul de picant să se găsească acolo o bună critică a ocultismului, cu privire la Alianța spiritualistă:

Gnoza, în sensul ei cel mai larg și cel mai înalt, este cunoașterea; adevăratul gnosticism nu poate deci să fie o

școală sau un sistem particular, ci trebuie să fie înainte de toate căutarea adevărului integral. Totuși, nu ar trebui să se creadă pentru aceasta că trebuie să accepte toate doctrinele, oricare ar fi ele, sub pretextul că toate conțin o parcelă de adevăr, căci sinteza nu se obține nicidecum printr-un amalgam de elemente disparate, așa cum cred prea ușor spiritele obișnuite cu metodele analitice ale științei occidentale moderne.

Se vorbește mult astăzi despre unirea între diferitele școli zise spiritualiste; însă toate eforturile încercate până acum pentru realizarea acestei uniri au rămas zadarnice. Noi credem că tot astfel va fi întotdeauna, căci este cu neputință a asocia doctrine atât de neasemănătoare precum sunt toate acelea care sunt cuprinse sub numele de spiritualism; asemenea elemente nu vor putea alcătui niciodată un edificiu statornic. Greșeala celor mai multe dintre aceste doctrine așa-zis spiritualiste este aceea de a nu fi în realitate decât un materialism transpus pe un alt plan și de a voi să aplice în domeniul Spiritului metodele pe care știința obișnuită le întrebuințează pentru a studia lumea hilică.

Aceste metode experimentale nu vor face niciodată cunoscut altceva decât simple fenomene, pe care este cu neputință a întemeia orice teorie metafizică, fiindcă un principiu universal nu poate fi dedus din fapte particulare. De altfel, pretenția de a dobândi cunoașterea lumii spirituale prin mijloace materiale este în chip vădit absurdă; această cunoaștere nu este decât în noi înșine aceea unde vom putea afla principiile ei, iar nu în obiectele exterioare.

Este deci cu neputință ca aceia care caută să dobândească cunoașterea spirituală să se unească cu experimentatorii, psihiciști sau alții asemenea lor, nu fiindcă ar avea dispreț pentru aceștia, ci pur și simplu fiindcă ei nu lucrează pe același plan cu dânșii. Le este tot atât de imposibil să admită doctrinele cu pretenții metafizice întemeiate pe o bază experimentală, doctrine cărora nu li se poate acorda cu seriozitate nici o valoare și care conduc întotdeauna la consecințe absurde.

Gnoza trebuie deci să îndepărteze toate aceste doctrine și să nu se întemeieze decât pe Tradiția ortodoxă cuprinsă în Cărțile sacre ale tuturor popoarelor, Tradiție care în realitate este pretutindeni aceeași, în ciuda formelor diferite pe care le îmbracă spre a se adapta fiecărei rase și fiecărei epoci. Dar și aici trebuie avut mare grijă a distinge această adevărată Tradiție de toate interpretările eronate și de toate comentariile fanteziste ce i-au fost date în zilele noastre de o mulțime de școli mai mult sau mai puțin ocultiste, care, din nefericire, au voit prea adesea să vorbească despre ceea ce ignorau. Este lesne a atribui o doctrină unor personaje imaginare spre a-i da mai multă autoritate și a pretinde că se află în legătură cu centre inițiatice pierdute în cele mai îndepărtate regiuni ale Tibetului sau pe cele mai inaccesibile culmi ale Himalaiei; însă aceia care cunosc adevăratele centre inițiatice știu bine ce trebuie gândit despre asemenea pretenții.

GNOSTICISMUL ȘI FRANCMASONERIA

O chestiune foarte interesantă este aceea de a ști dacă există raporturi între gnosticism și Francmasonerie. Constatarea acestei legături ar explica renașterea Gnozei și ar proiecta astfel oarecare lumină asupra secretelor Masoneriei. Nu s-a uitat că J. Doinel, restauratorul Gnozei, era membru al Consiliului Ordinului Marelui Orient al Franței. Acesta este un prim indiciu care își are valoarea sa. El istorisește, și nimeni nu putea fi mai bine informat decât el în această privință, că Martinismul, care este, după cum se va vedea, una dintre cele mai redutabile secte ale Masoneriei, a furnizat numeroși adepți Gnozei. Dar trebuie urcat mai sus în istorie.

Cu privire la convertirea aceluiași J. Doinel și la mărturia pe care i-o aducea Bricaud, o revistă masonică, *Acacia*, spunea de curând: „Nu văd urmă de gnosticism în mișcarea masonică actuală." Trebuie oare văzut în această negație o nouă dovadă a decadenței Masoneriei și a necunoașterii propriilor sale doctrine, de care o vom auzi mai târziu acuzată? Aceasta este ceea ce ar părea să rezulte din explicațiile date drept răspuns de revistele gnostice.

Francmasoneria ar fi nici mai mult nici mai puțin de origine gnostică. Ea ar fi ieșit din alianța reprezentanților societăților gnostice cu lojile lucrătorilor constructori cărora le datorăm

edificiile noastre catolice din secolele al XIII-lea până la al XVII-lea. Iată explicația istorică ce se dă acestei origini.

Din secolul al IX-lea până în secolul al XIII-lea inclusiv, călugării, mai ales Benedictinii, monopolizaseră știința și construcția marilor edificii. Însă, având nevoie de un personal numeros, au fost siliți să formeze elevi dintre laici. Călugării însărcinați cu această învățătură erau numiți Venerabili, fiindcă erau religioși, și Maeștri, fiindcă predau. În secolul al XIII-lea, elevii constructori germani au scuturat jugul conducătorilor lor monastici și s-au constituit în grupuri, în corporații de meserii, pentru a construi pe cont propriu, fără a mai fi subordonați călugărilor. Monopolul a trecut astfel de la călugări la laici.

La începutul secolului al XIV-lea a avut loc sosirea în Anglia a unui anumit număr de ateliere de constructori germani. Admiterea ucenicilor englezi a fost consecința firească, și curând s-au format în Anglia ateliere de constructori englezi.

Învățământul comunicat ucenicilor și companionilor englezi se deosebea de acela pe care îl primeau germanii prin aceea că nu se mărginea numai să dea membrilor săi lecțiile tehnice indispensabile meseriei de constructor, ci manifesta o tendință foarte accentuată de a adăuga învățături destinate moralizării și se ocupa de dezvoltarea inteligenței lucrătorilor.

Corporația constructorilor luă atunci numele de „Fraternitatea Liberilor-Masoni", întrebuințând cuvântul „Fraternitate" în

sensul de confrerie, reuniune a fraților, iar cuvântul „masoni" în sensul de constructori în zidărie.

În cursul secolelor al XV-lea și al XVI-lea, influența tendințelor intelectuale ale „Fraternității" engleze se dezvoltă în chip însemnat și luă un avânt considerabil: „Aflându-se în contact cu clerul epocii, ei ajunseră curând posesori ai tuturor secretelor de funcționare și de dogmă ale Bisericii și, apreciind la justa lor valoare imperfecțiunile și contradicțiile sale flagrante, acordară o largă parte discuției credințelor religioase ale vremii. Egalitatea drepturilor care exista între toți membrii fraternității, libertatea de acțiune care le asigura monopolul secretelor lor de construcție, făcură în același timp din Fraternitatea Liberilor-Masoni un focar de idei și aspirații liberale. Dar, până la sfârșitul secolului al XVI-lea, „Fraternitatea" se ocupă exclusiv de ridicarea bazilicilor, mănăstirilor și edificiilor în stil gotic, prin mijlocirea secretelor de construcție pe care le dețineau de la constructorii germani."

La mijlocul secolului al XVII-lea avu loc o modificare importantă în funcționarea „Fraternității". Companionul Inigo Jones introduse în Anglia stilul italian din vremea lui Augustus, stil care, prin condițiile sale estetice, entuziasmă nobilimea engleză, fericită de a amesteca o notă arhitecturală plină de viață și lumină cu luminile triste și mohorâte ale cerului său mereu cețos.

O adevărată modă urmă acestei schimbări, iar stilul gotic fu părăsit. Monopolul păstrat atât de multă vreme de Fraternitatea Liberilor-Masoni primi lovitura de moarte.

Pentru a nu dispărea ca și corporație, Liberii-Masoni accentuară aspirațiile intelectuale și hotărâră să primească între dânșii neconstructori, nelucrători, care s-ar afla în comunitate de idei liberale cu „Fraternitatea" și ar spori valoarea și importanța ei prin influența poziției și averii lor. Ei desemnară pe acești neconstructori sub denumirea de Masoni Acceptați, iar „Fraternitatea" luă numele de „Fraternitatea Masonilor Liberi și Acceptați".

Ea cunoscu astfel o renaștere a puterii sale. Această putere ajunse la apogeu cu prilejul construcției bisericii Sfântul Pavel din Londra, zidită de Masonii Liberi, lucrătorii, cu banii Masonilor Acceptați, frații bogați și influenți. Odată terminată biserica Sfântul Pavel, dualismul lucrător și nelucrător fu fatal „Fraternității", iar la începutul secolului al XVIII-lea nu mai funcționau regulat la Londra decât patru loji de Masoni Liberi și Acceptați, care se reuneau cu ușile închise în patru hanuri de lucrători.

Exista în acea vreme o societate alchimică numită a Rozacrucienilor, moștenitoare a Ordinului Templierilor și care păstra gnosticismul primitiv. Fondatorul ei este cunoscut sub numele de Christian Rosencreuz, templier care străbătuse succesiv Turcia, Palestina, Arabia și întreg Orientul, urcând astfel până la izvoarele tradiției ezoterice, pentru a opune

Gnoza, prin mijlocirea unei societăți misterioase, ignoranței și fanatismului Bisericii romane.

Numele de Rozacrucieni venea de la emblema adoptată de societate: un trandafir pe o cruce, simbolizând, filosofic, unirea științei și a credinței și, gnostic, mântuirea nu prin credință, ci prin știință.

Membrii acestei societăți se consacrau alchimiei și propagării Gnozei. La început puțin numeroși, numărul lor crescuse succesiv într-atât încât, la începutul secolului al XVIII-lea, erau foarte prețuiți mai ales în Anglia, unde se bucurau de una dintre cele mai considerabile influențe.

Or, la 24 iunie 1717, Rozacrucienii Jean-Théophile Desaguliers, naturalist, și Jacques Anderson, ministru protestant, „asistați, spune scrisoarea de convocare, de frații Georges Payne, King, Calvert, Lumiden, Elliot și mulți alții", convocară, în hanul Mărului, situat pe Charles Street, lângă piața Covent-Garden din Londra, pe toți membrii celor patru Loji masonice care singure se mai aflau în activitate la Londra în acea epocă.

Această reuniune avea drept scop a opera fuziunea dintre „Fraternitatea Masonilor Liberi și Acceptați" și „Societatea Alchimică a Rozacrucienilor", pentru a permite Rozacrucienilor să-și adăpostească cercetările alchimice și ideile gnostice sub mantia respectată a Fraternității și pentru a procura Masonilor Liberi și Acceptați avantajele pe care

numai adepții bogați și influenți ai Rozacrucienilor le puteau aduce.

Adunarea acceptă în unanimitate această fuziune și Francmasoneria se născu din această acceptare. „Societatea Alchimică a Rozacrucienilor", „Fraternitatea Liberilor-Masoni" și „Fraternitatea Masonilor Liberi și Acceptați" dispărură pentru totdeauna, iar Francmasoneria, focar al Gnosticismului pur, se ridică în fața Bisericii Romane, focar al Gnosticismului falsificat și corupt.

Gnosticismul, astăzi emancipat de sub tutela masonică, s-a epurat cu sprijinul științei moderne și poate urma acum în libertate cursul destinelor sale. Dar, înainte de a înlocui cu totul diferitele forme pe care religia le-a luat în lume, el este silit să se constituie pe un plan asemănător celui pe care îl adoptaseră primii întemeietori ai francmasoneriei.

Din această origine ar rezulta, așadar, un fel de identitate, cel puțin o reală înrudire, între adevărata inițiere masonică și inițierea în misterele Gnozei; și astfel s-ar explica faptul că secretele uneia, ca și ale celeilalte, sunt de nepătruns pentru aceia care nu ajung la rangul celor Desăvârșiți. Aceasta este ceea ce doctorii noștri expun după cum urmează.

Gnoza, a spus Prea Ilustrul Frate Albert Pike, este esența și măduva Francmasoneriei. Ceea ce trebuie înțeles aici prin gnoză este cunoașterea tradițională care constituie fondul comun al tuturor inițierilor și ale cărei doctrine și simboluri

s-au transmis, din cea mai îndepărtată antichitate până în zilele noastre, prin Fraternitățile secrete al căror lung lanț nu a fost niciodată întrerupt.

Orice doctrină ezoterică nu se poate transmite decât printr-o inițiere, iar orice inițiere cuprinde în chip necesar mai multe faze succesive, cărora le corespund tot atâtea grade diferite. Aceste grade și aceste faze pot fi întotdeauna reduse la trei; ele pot fi privite ca marcând cele trei vârste ale inițiatului sau cele trei epoci ale educației sale și caracterizate respectiv prin aceste trei cuvinte: a se naște, a crește, a produce. Iată ce spune în această privință Fratele Oswald Wirth: „Inițierea masonică are drept scop să-i lumineze pe oameni, spre a-i învăța să lucreze în chip folositor, în deplină conformitate cu finalitățile însăși ale existenței lor. Or, pentru a-i lumina pe oameni, trebuie mai întâi să fie izbăviți de tot ceea ce îi poate împiedica să vadă Lumina. La aceasta se ajunge supunându-i anumitor purificări, destinate să elimine zgura eterogenă, cauză a opacității învelișurilor care slujesc drept scoarțe protectoare nucleului spiritual omenesc. De îndată ce acestea devin limpezi, transparența lor desăvârșită lasă razele Luminii exterioare să pătrundă până în centrul conștient al inițiatului. Atunci întreaga lui ființă se satură treptat de ea, până ce devine un Iluminat, în sensul cel mai înalt al cuvântului, altfel spus un Adept, transformat de acum el însuși într-un focar iradiant de Lumină.

Inițierea masonică comportă astfel trei faze distincte, consacrate succesiv descoperirii, asimilării și propagării

Luminii. Aceste faze sunt reprezentate prin cele trei grade de Ucenic, Companion și Maestru, care corespund triplei misiuni a Masonilor, constând în a căuta mai întâi, spre a poseda apoi și, în cele din urmă, a putea răspândi Lumina.

Numărul acestor grade este absolut: nu pot fi decât trei, nici mai multe, nici mai puține. Inventarea diferitelor sisteme numite de grade înalte nu se întemeiază decât pe un echivoc, care a făcut să fie confundate gradele inițiatice, strict limitate la numărul de trei, cu treptele inițierii, a căror multiplicitate este în chip necesar nedefinită.

Gradele inițiatice corespund triplului program urmărit de inițierea masonică. Ele aduc, în ezoterismul lor, o soluție la cele trei întrebări ale enigmei Sfinxului: de unde venim? ce suntem? încotro mergem? și răspund prin aceasta la tot ceea ce îl poate interesa pe om. Ele sunt imuabile în caracterele lor fundamentale și formează, în trinitatea lor, un întreg complet, căruia nu i se poate adăuga și din care nu se poate retrage nimic: Ucenicia și Companionajul sunt cei doi stâlpi care susțin Măiestria.

Cât despre treptele inițierii, ele îngăduie inițiatului să pătrundă mai mult sau mai puțin adânc în ezoterismul fiecărui grad; de aici rezultă un număr nedefinit de moduri diferite de a intra în posesia celor trei grade de Ucenic, Companion și Maestru. Se poate poseda numai forma lor exterioară, litera neînțeleasă; în Masonerie, ca pretutindeni, sunt, sub acest raport, mulți chemați și puțini aleși, căci numai inițiaților

adevărați le este dat să prindă spiritul lăuntric al gradelor inițiatice. De altfel, fiecare ajunge la aceasta cu un succes diferit; cel mai adesea abia se iese din ignoranța ezoterică, fără a se înainta în chip hotărât către Cunoașterea integrală, către Gnoza desăvârșită.

Aceasta, pe care în Masonerie o figurează litera G a Stelei Flamboaiante, se aplică simultan programului de cercetări intelectuale și de formare morală al celor trei grade de Ucenic, Companion și Maestru. Ea caută, împreună cu Ucenicia, să pătrundă misterul originii lucrurilor; împreună cu Companionajul, dezvăluie secretul naturii omului și revelează, împreună cu Măiestria, arcanele destinului viitor al ființelor. Ea îl învață, pe deasupra, pe Ucenic să ridice până la cea mai înaltă putere forțele pe care le poartă în sine; îi arată Companionului cum poate atrage la sine forțele ambiante și îl învață pe Maestru să cârmuiască suveran natura supusă sceptrului inteligenței sale. Nu trebuie uitat, în aceasta, că inițierea masonică se raportează la Marea Artă, la Arta Sacerdotală și Regală a vechilor inițiați."

Organizația inițiatică, așa cum este indicată aici în trăsăturile ei esențiale, exista de la început în Gnosticism ca și în toate celelalte forme ale Tradiției. Aceasta explică legăturile care au unit întotdeauna Gnosticismul și Masoneria, legături pe care le arată încă și mai bine anumite pasaje din câteva discursuri masonice ale Fratelui Jules Doinel.

Lăsând deoparte pentru moment punctul de vedere restrâns al Gnosticismului, vom insista mai ales asupra faptului că inițierea masonică, precum de altfel orice inițiere, are drept scop dobândirea Cunoașterii integrale, care este Gnoza în adevăratul sens al cuvântului. Putem spune că această Cunoaștere însăși este aceea care, propriu-zis, constituie în mod real secretul masonic, și de aceea acest secret este în mod esențial incomunicabil.

Această strânsă relație între Gnosticism și Francmasonerie, confirmată încă și astăzi prin faptul că adesea Pontifii Gnozei ocupă în același timp grade înalte în societățile secrete, ajută să se înțeleagă efortul făcut astăzi de promotorii Alianței spiritualiste pentru a restaura în Masonerie cultul tradiției sale. Ea va apărea din nou în filiația comună care îi leagă direct, pe unul ca și pe cealaltă, de tatăl minciunii, de seducătorul infernal, ca de adevăratul și supremul lor cap. Ea îngăduie deja să se presimtă pe ce cale se angajează catolicii care, lăsând mâna maternă a Bisericii și emancipându-se de dumnezeiasca ei tutelă asupra inteligențelor, se măgulesc că mai pot concilia credința pe care o datorează doctrinei ei cu rușinoasele și absurdele minciuni ale ezoterismului.

III. — CABALA

În afară de spiritism, grupul ocult cel mai considerabil este acela al inițiaților care urmează doctrina cabalistă. Acest fapt atestă progresul influenței Evreilor în lumea intelectuală, după cum puterea Francmasoneriei, care este un instrument în mâinile lor, denunță triumful lor politic.

Cabala sau Kabbala este tradiția lor ezoterică.

De altfel, s-ar greși văzând în Cabală, în Gnoză, în Teosofie, în Ocultism, tot atâtea școli cu totul distincte unele de altele, având fiecare propriul ei corp de doctrine. Ele se întâlnesc toate, cu excepția unor deosebiri secundare, într-o aceeași explicație a lui Dumnezeu, a omului și a lumii și trăiesc în comun pe același fond de erori monstruoase pe care cititorul îl cunoaște deja. De altfel, noii doctori ai umanității se feresc bine să se închidă într-una sau alta dintre ele. Principalii lor reprezentanți sunt versați aproape în toate deodată. Ocultiști, Gnostici, Teosofi, Cabaliști, Martiniști și Rozacrucieni își dau mâna. Studiind mai adânc aceste sisteme, s-ar descoperi probabil că ele derivă dintr-un același izvor primar, Cabala, și că Evreul este inspiratorul lor comun. Dar aceasta nu intră în subiectul nostru.

Adevărata diferență dintre aceste școli constă în izvoarele diverse în care ele caută ezoterismul care este principiul lor fundamental comun.

Pentru Gnoză, acesta este tradiția universală a tuturor popoarelor, a cărei moștenitoare pretinde că este. Ea consimte să-i recunoască un organ în Evanghelie și în câteva scrieri ale Noului Testament, unde, de altfel, numai ea știe să citească această tradiție. Dar respinge Vechiul Testament, al cărui Dumnezeu despotic și crud este, în ochii ei, un monstru și dușmanul Dumnezeului iubirii din Evanghelie. Pentru ea, Dumnezeul Evreilor nu este altul decât Demiurgul, iar Vechiul Testament este opera lui. Cabala se dă drept întemeiată strict pe tradiția ebraică, al cărei principal tezaur este Vechiul Testament. Teosofia nu se revendică în mod direct nici de la tradiția universală, nici de la interpretarea Scripturii; ea este mai ales o revelație lăuntrică a științei și a vieții divine, dobândită prin secretele contemplației pe care le împrumută din brahmanism și din budism. Ocultismul constă în principal în cunoașterea acelora ale naturii, însă, după cum s-a văzut deja, el se aliază cu Gnoza, cu Cabala, cu Teosofia. Fiecare în felul ei, aceste școli cer de la aceia care aspiră să pătrundă secretele lor o savantă inițiere a spiritului în teoriile filosofice și științifice care le sunt proprii.

Pentru Cabaliști, Biblia nu este nicidecum o carte istorică, încă și mai puțin profetică, având un scop de utilitate universală și învățând pe toți planurile și purtarea lui Dumnezeu față de neamul omenesc. Este o carte a inițiaților, cuprinzând o doctrină secretă sub simboluri pure și a cărei cheie o posedă o rară elită. Vom afla încă îndată că zisa cheie nu a fost descoperită decât în acești ultimi douăzeci de ani.

Sărmană omenire, care aștepta de atâtea lungi veacuri apariția marchizului de Saint-Yves d'Alveydre, a inginerului Hiebling sau a domnului Jounet!

Iată cum prezintă Papus opera lui Moise, într-o broșură în care are grijă să afirme de mai multe ori că cabalismul și ocultismul sunt sisteme esențialmente creștine.

Moise a creat pentru Occident ceea ce Fo-Hi crease pentru Orient: un Popor însărcinat să poarte, de-a lungul veacurilor, un rezumat simbolic și inițiatic al întregului ocultism antic.

Opera încredințată de Moise inițiaților săi cuprindea sinteza științei roșilor, dobândită de Moise în Egipt, ca preot al lui Osiris, și a științei negrilor, dobândită lângă socrul său Ietro, în templul deșertului. Aceste două tradiții fuseseră, pe deasupra, strict verificate în lumina secretă a naturii prin extaz și viziune directă, care unificaseră revelația și readuseseră la punctul vieții reale vechile cronici ale războaielor lui Ioah, din care Moise se inspirase. Creatorul intelectual al Evreilor și-a constituit cartea în Spirit, Suflet și Trup, ca pe un organism ce era, și în felul următor: trupul fu Massora, sau regulile pentru a scrie ori copia caracterele sacre, cu interdicția de a schimba vreunul sub pedeapsa morții spirituale. Sufletul, dublu și nedefinit extensibil ca toate sufletele, fu Talmudul, sau codul juridic, cu cei doi poli ai săi: Mișna și Ghemara. În sfârșit, Spiritul operei, pe care numai Moise îl transmise în timpul vieții sale și pe cale orală, fu Kabbalah. La această Cabală, transmisă mai mult sau mai puțin fidel până în momentul în

care sfântul Ioan o dezvăluie în Evanghelia și Apocalipsa sa, se referă cele mai multe societăți inițiatice ale Occidentului, devotate apărării lui Hristos.

Se distinge Cabala literală și Cabala teoretică. Cabala literală este atribuită lui Moise; Cabala teoretică s-ar lega de amintirea captivității din Babilon. Totuși tocmai am văzut că Papus o atribuie de asemenea pe aceasta autorului Genezei. În felul acesta se menține o aparență de contact cu adevărata tradiție religioasă.

Cu privire la Cabala literală, tradiția mărturisită de Evrei și acceptată cu încredere de ocultiști este aceea că Moise însuși, prevăzând soarta pe care avea să o sufere cartea sa și falsele interpretări care aveau să i se dea în cursul vremurilor, a recurs la o lege orală, pe care a dat-o prin viu grai unor oameni siguri și a căror fidelitate o încercase, însărcinându-i să o transmită, în secretul sanctuarului, altor oameni care, transmițând-o la rândul lor, din vârstă în vârstă, să o facă astfel să ajungă până la cea mai îndepărtată posteritate. Această lege orală, pe care Evreii moderni se laudă încă a o poseda, se numește Cabală, dintr-un cuvânt ebraic care înseamnă ceea ce a fost primit, ceea ce vine de altundeva, ceea ce trece din mână în mână.

Pentru rabini și poporul pe care îl călăuzesc, Cabala literală este o interpretare mecanică a cărților sacre prin mijloace care par la început aproape puerile, precum echivalența și substituirea unuia prin altul a cuvintelor ale căror litere

adunate dau același total numeric, sau transpunerea literelor unui cuvânt pentru a forma un cuvânt nou, alcătuit din inițialele ori finalele cuvintelor frazei.

Aceste procedee și altele analoage fac din Cabala literală o metodă de interpretare întemeiată pe predominanța voită a literei asupra spiritului.

În ce scop? Poate într-un gând de ordine, nu religioasă, ci politică, și de mare valoare pentru conducerea omenească a poporului iudaic. Căci textele sacre citite în acest fel nu admit controversa, fiindcă nu este posibilă nici o eroare în calculul cuvintelor. De aceea nu se vede ca Evreii să se dezbine între ei asupra chestiunilor care ating dogmele sau misterele lor. Amintirea certurilor violente dintre Cabaliști și necabaliști este deja foarte îndepărtată. Ei păstrează în lume coeziunea unității. Astfel, Cabala s-ar revela sub un alt aspect: politica unitară sub forma dogmei religioase.

Iată, după Papus, principiile Cabalei literale:

Punctul de plecare al întregii Cabale este alfabetul ebraic. Alfabetul Evreilor este compus din douăzeci și două de litere; literele nu sunt însă așezate la întâmplare unele după altele. Fiecare dintre ele corespunde unui număr după rangul său, unui hieroglif după forma sa, unui simbol după raporturile sale cu celelalte litere. Toate literele derivă din una dintre ele, iod, așa cum am spus deja.

Fiecare literă ebraică reprezintă deci trei lucruri:

1. O literă, adică un hieroglif;
2. Un număr, acela al ordinii pe care o ocupă litera;
3. O idee.

A combina litere ebraice înseamnă deci a combina numere și idei; de aici crearea tarotului.

Și Papus adaugă:

Fiecare literă, fiind o putere, este legată mai mult sau mai puțin strâns de forțele creatoare ale Universului. Aceste forțe evoluează în trei lumi, una fizică, una astrală și una psihică; fiecare literă este punctul de plecare și punctul de sosire al unei mulțimi de corespondențe. A combina cuvinte ebraice înseamnă, prin urmare, a acționa asupra universului însuși; de aici cuvintele ebraice în ceremoniile magice.

Fără supărare pentru ilustrul Cabalist, iată ceva ce depășește cu totul limitele verosimilului și ale bunului-simț. Această relație imaginată între caractere materiale și forțele creatoare ale Universului, precum și influența acelora asupra acestora, are avantajul de a da un caracter științific prestigiilor magiei și ocultismului; însă înseși condițiile pe care le cer, pentru reușita lor, cei care le operează dovedesc că efectul lor, atunci când au unul real, este datorat voinței celor interesați și presupune un pact cu nevăzutul.

Cabala literală se prezintă deci ca un fel de algebră ale cărei formule permit să se afle, cu prețul unor lungi cercetări, soluția misterului. Domnul Edmond Dace, președinte al lojii martiniste Valléda — se vede încă o dată că știința cabalistă nu este străină celorlalte secte oculte — spunea la congresul spiritualist din 1908:

Pentru a încerca să citești și să înțelegi aceste texte vechi, trebuie mai întâi să fi pătruns gândirea acestor rase dispărute și să știi că fiecare cuvânt, pentru inițiat, avea, pe lângă sensul său exterior și profan, multiple sensuri secrete. Avem o știință, algebra, care se apropie puțin de aceasta. O formulă unică ascunde toate adaptările posibile. Tot astfel, cuvântul hieratic nu este decât o formulă a unei algebre speciale care se adaptează gândirii. Această algebră este Cabala.

La lumina ei, ariditatea textelor vechi se luminează și se dezvoltă, iar cercetătorul rămâne orbit înaintea acestui prodigiu al cărților scrise cu șapte sensuri, care devin deodată luminoase și simple pentru acela care posedă cele șapte chei ale traducerii lor.

Cantitatea acestor adaptări variază, de altfel, la infinit, după fantezia sistemelor; iar această suplețe este cu atât mai necesară cu cât sistemele însele nu se întemeiază numai pe știința pozitivă a numerelor, ale cărei combinații s-ar verifica exact prin cele ale caracterelor scrierii; ci această știință însăși este rodul unei intuiții inspirate de misterele lui Dumnezeu și ale lumii. Este cel mai elegant dintre cercurile vicioase.

Despre Cabala literală spuneam mai sus că înțelegerea ei fusese refuzată neamului omenesc până în acești din urmă ani. Marchizul de Saint-Yves d'Alveydre, gloria Cabalei contemporane, a venit în sfârșit pentru a-l scoate din această nenorocire. *Inițierea* ne aducea fericita veste, în anul 1909, anunțând publicarea postumă a marii sale opere.

Biblia este indispensabilă oricărui spirit cultivat. În însăși Biblia, *Sepher Bereschit* — Geneza — a lui Moise ascunde cele mai importante secrete ale științei egiptene asupra forțelor oculte ale Naturii și ale Omului. Or, adevăratele chei ale limbii sacre nu au fost niciodată date, iar toate dicționarele limbii ebraice, alcătuite după falsele revelații ale Septuagintei, sunt incapabile să îngăduie o traducere reală a Genezei.

De aici urmează că savanții contemporani discută asupra unor texte trădate, iar nu traduse, că Biserica reformată comentează versiuni false și că i se atribuie lui Moise copilării și nerozii nevrednice de un inițiat de valoarea lui.

După mai bine de douăzeci de ani de eforturi, Saint-Yves d'Alveydre a izbutit, în sfârșit, să stabilească o adevărată traducere a Genezei, conformă cu ideile lui Moise și revelând măreția gândirii genialului inițiator.

Această traducere, fidelă după cheile limbii primitive regăsite de Saint-Yves, este făcută în proză ritmată, asemenea originalului mozaic. Sensul ezoteric al tuturor termenilor speciali este revelat și comentat.

Pentru a dovedi bine că nu este vorba de o operă de imaginație, aceleași chei sunt adaptate primelor versete ale Evangheliei sfântului Ioan. În sfârșit, fiecare dintre cheile limbii secrete a Templelor este analizată și comentată într-o secțiune specială.

Și încă:

Vechii înțelepți se slujeau, pentru a consemna descoperirile și învățăturile lor, de caractere interpretabile în trei feluri succesive sub aparența vulgară a idiomului demotic:

1. Prin simbolism, asemenea semnelor noastre algebrice sau chimice, pentru a exprima legile faptelor;
2. Prin alegorie sau hieroglifism, pentru a face înțeleasă biologia acelorași legi;
3. Prin anagogie, ca desemnând esența imuabilă și omogenă a acestor legi, realitatea lor eternă.

Acesta este ezoterismul limbilor hieratice primitive.

Or, fiecare dintre aceste trei interpretări se poate aplica fiecărui gen specific creatural: științelor pozitive, etnografiei, psihologiei, cosmologiei etc.; astfel încât, după dezmembrarea Bisericii patriarhale primitive, fiecare dintre școlile sau regiunile care s-au desprins de ea, neocupându-se decât de un singur punct de vedere al sintezei originare, limbile pe care protagoniștii lor le-au inventat — caldeana, sanscrita, araba, chineza — au fost înzestrate cu o cheie hierogramatică

adaptată acelui punct de vedere. De aceea, în loc de trei sensuri primordiale, Veda, de pildă, este susceptibilă de a primi cincizeci și două de interpretări; chineza, șaizeci și patru; caldeana, patru; araba, douăzeci și opt, și așa mai departe.

Logosofia lui Saint-Yves este restituirea învățământului patriarhal. Astfel încât, la școala lui, numai trei sisteme de comentarii sunt posibile.

Primul și cel mai cunoscut este acel studiu filologic al cărui tip cel mai limpede ni-l oferă exegeza modernă; el ajunge la înțelegerea logică și rațională obișnuită.

Al doilea este studiul textului prin artificii de calcule, transpuneri, inversiuni, scheme; el cuprinde întreg domeniul științelor oculte: cabaliștii îl predau; el procură nu o sinteză, ci o sincreză, intermediară între observația experimentală și intuiția inspirată.

Al treilea este studiul aceluiași text citit succesiv de la dreapta la stânga și de la stânga la dreapta, de sus în jos și de jos în sus, în așa fel încât să combine cele trei hierogramatisme: ebraicul, sanscritul și chinezul; este astfel cu putință să se extragă din el arcanul primitiv. Aceasta este metoda întrebuințată de Saint-Yves.

Această prețioasă descoperire a fost botezată cu numele de arheometrie. Este adevărat că valoarea ei este contestată de unii Cabaliști. Dar iată ceva încă și mai minunat. La congresul

spiritualist din 1908, domnul Hiebling, inginer chimist, a făcut o comunicare despre „inițierea ebraică și științele oculte", care nu tinde la nimic mai puțin decât la a reînnoi din temelii știința Cabalei, spre cel mai mare triumf al ocultismului. El începe chiar printr-o execuție foarte puțin respectuoasă.

În toate timpurile și până la sfârșitul Evului Mediu, s-a căutat în aceste texte altceva decât sensul vulgar care le-a fost dat de primii traducători. Ansamblul încercărilor făcute pe această cale, presărat cu câteva palide exactități și amestecat mai ales cu nenumărate elucubrații ieșite din imaginații exaltate, este cunoscut astăzi sub numele de Cabală. Aceste încercări au rămas zadarnice; ele tind pur și simplu să dovedească acest fapt: credința odinioară universală într-un alt sens al acestor texte.

Acest alt sens am avut fericirea să-l descoperim și vi-l vom semnala.

Originalitatea descoperirii domnului Hiebling constă în a demonstra că toate fenomenele oculte, atribuite astăzi unui minunat progres al științelor naturii — exteriorizarea corpului astral, materializările sale, minunile hipnotismului, comunicările cu lumea spiritelor, levitația, atracția obiectelor de la distanță și aporturile de obiecte transportate nevăzut de departe și apărând pe neașteptate etc. — erau perfect cunoscute de cei vechi. Biblia nu ar fi fost scrisă cu alt scop

decât acela de a transmite inițiaților secretele acestei științe sub simbolul adânc ascuns al caracterelor.

Ce ați spune dacă ați afla că ansamblul acestor fenomene a făcut, acum mii de ani, obiectul unei științe pozitive perfect cunoscute și practicate de anumite caste ale antichității? Dacă ați afla că există o întreagă serie de tratate speciale și secrete, care descriu în amănunt toate operațiunile și manipulările necesare în vederea obținerii unui rezultat sau altuia?

Aceste tratate au trecut, mai mult sau mai puțin, prin mâinile fiecăruia; însă împrejurările, ca și vicisitudinile veacurilor, le-au dat o formă care le face astăzi de nerecunoscut: acestea sunt cea mai mare parte a cărților care alcătuiesc Biblia ebraică.

Am făcut prima mea descoperire interesantă în ziua în care, după optsprezece luni de eforturi, am găsit în Pentateuhul însuși descrierea detaliată a întregului Sistem Criptografic care a îngăduit să fie scris. O sută de personificări, folosite cu roluri foarte diferite, au fost create în acest scop. Este inutil să adaug că, de la Adam până la ultimul personaj citat, niciunul nu a avut vreodată existență reală.

Astăzi orice dificultate a dispărut; ultimul bastion a fost cucerit, și ele erau numeroase și solide.

Cred că îi voi fi plăcut cititorului scutindu-l de un mecanism în care eu însumi aș fi cel dintâi care și-ar pierde latina. Mai ales rezultatele îl vor interesa.

În capitolul al II-lea al Genezei, numele simbolice ale celor patru fluvii care ieșeau din Eden ne învață că cei vechi extrăgeau aurul din nisipul aluviunilor; că recunoscuseră originea neptuniană a acestor nisipuri, precum și a rocilor calcaroase ale Triasicului, Jurasicului și Cretacicului. Versetul 2 al capitolului arată că recunoscuseră de asemenea originea primitiv ignee a globului pământesc. Până la capitolul X inclusiv, nu este vorba decât despre știința ocultă și despre punerea în joc a energiei vitale latente în orice ființă animală. Capitolul XI, istoria Turnului Babel, începe expunerea mecanismului limbii „care tocmai a fost creată pentru a asigura inițiaților secretul științei lor minunate". Prin aceasta se vede incomparabila dibăcie a lui Moise, care își disimulează destul de abil invenția pentru a-i înșela cu totul pe bieții oameni și a-i face să creadă că unitatea de limbaj care domnea până atunci între oameni a luat sfârșit tocmai în acea împrejurare, când Dumnezeu le-a pedepsit nebunească mândrie prin confuzia limbilor care i-a silit să se risipească etc. etc. Pentru a rezuma:

Ce învață toate aceste texte?

Avem de puțin timp telegrafia fără fir și ni se anunță deja telefonia fără fir, deci fără intermediar vizibil. Inventatorii lucrează, în sfârșit, la un aparat care i-ar îngădui telefonistului

să vadă persoana care îi vorbește. În acest scop se încearcă folosirea proprietăților seleniului.

Cei vechi, care ignorau seleniul în aceeași măsură ca electricitatea, undele luminoase și undele sonore, descriu metode care le îngăduiau savanților să vorbească și să vadă direct la orice distanță. Forța pe care o foloseau era mereu aceeași: în loc să mânuiască electricitatea, ei mânuiau direct viața. Aceeași energie le îngăduia să vindece; știau să umple de viață și, prin urmare, de sănătate, tot atât de ușor pe cât electricienii noștri știu să reîncarce un acumulator de electricitate. Orbii puteau să-și recapete vederea, iar paraliticii folosirea mădularelor lor.

Toate mijloacele puse în joc sunt descrise cu minuție.

Niciodată cei vechi nu folosesc mediul uman.

În inițierea ebraică se întrebuințau exclusiv animale: speciile ovină și bovină pentru marile operațiuni; porumbița și turtureaua pentru lucrările curente. Să adăugăm că inițiații Indiei se slujeau de asemenea de cal.

În marile operațiuni, animalul este omorât; de aici originea sacrificiilor de animale în antichitate, sacrificii ale căror aparențe numai poporul le-a cunoscut vreodată.

Cu învățăturile foarte precise ale acestor texte, devine de astăzi cu putință să se reproducă, în deplină cunoștință de cauză, toate fenomenele care, timp de veacuri, au orbit imaginația

părinților noștri, toate fenomenele fachirismului din India, cele mai multe vindecări subite afirmate de-a lungul veacurilor, toate acțiunile la distanță între ființe vii și — cine știe — să se pună, fără îndoială, la dispoziția umanității actuale o adevărată comoară de cunoștințe noi, folositoare atât din punct de vedere medical, cât și din punct de vedere filosofic și social.

Și iată pentru ce ne-a fost dată Biblia.

Cabala teoretică se întemeiază oare tot atât de exact pe tradiția ebraică? Aceasta este, desigur, pretenția rabinilor-cabaliști, și i se va înțelege lesne importanța. Dar această pretenție este mincinoasă, cel puțin din partea Cabaliștilor de stânga, cu care avem de-a face. Este exact că multe tradiții cabalistice sunt conforme cu adevărata tradiție religioasă, iar acestea, consultate la izvoarele lor adevărate, îi aduc acesteia lămuriri și confirmări folositoare. Însă glosele sunt panteiste, prin afluxurile păgâne cu care Cabala timpurilor moderne s-a format.

În fond, Cabala teoretică este tradiția orală a lui Moise falsificată, păgânizată și, se poate spune, diabolizată prin aporturile caldeene și persane.

Ceea ce explică faptul că Evreii Cabaliști actuali au atâta ușurință în a concentra toate teoriile dușmane catolicismului într-o sinteză nouă, operând concilierea tuturor sistemelor, este tocmai faptul că Cabala, unealta lor de pătrundere și

cucerire, a fost făcută din idei împrumutate, furate teologiilor și filosofiilor panteiste ale caldeenilor și perșilor, idei care au fost apoi digerate și asimilate de creierele intelectuale ale unor Evrei răi, dușmani ai Domnului nostru, și combinate de ei cu adevărata tradiție.

Când vom ajunge la infiltrațiile acestor doctrine printre catolici, vom întâlni un exemplu remarcabil al acestui efort.

Acestea fiind spuse, se explică faptul că Cabala teoretică ne readuce la ocultism, la teosofie și la Gnoză, care sunt probabil derivate ale ei.

Ea are drept scop să înlocuiască Geneza și să explice creația negând pe Dumnezeul creator. În locul lui Dumnezeu, Cabala ne prezintă o Ființă Infinită, Ensoph — Aïn-Soph — adică Fără Sfârșit, care nu mai are caracterele și nu mai exercită acțiunea care Îl zugrăvesc pe Dumnezeu în Geneză. În locul creației, Cabala presupune emanația. Și iată deosebirea. Prin creație, Dumnezeu scoate lumea din neant; El face ceva din nimic, pentru a vorbi cu cel mai literal simț comun. În emanație, Ensoph scoate lumea din sine însuși. El nu este Dumnezeul creator al cerului și al pământului. Dogma care deschide Crezul catolic dispare. Și avem de înțeles o ființă fără sfârșit, un Ensoph, care scoate ceea ce există din ceea ce exista deja, adică din el singur. Spiritele, materia, într-un cuvânt lumea văzută și nevăzută și toate ființele pe care le conține ies din Ensoph în zece dezvoltări succesive, născute unele din altele, care sunt cele zece sefirot — la singular sefirah, care,

după unii, înseamnă număr, iar după alții, suflare. Cele zece sefirot și Ensoph fac împreună numărul unsprezece, care exprimă în același timp unitatea divină și totalitatea emanațiilor, adică Dumnezeu și, totodată, tot ceea ce există văzut și nevăzut, inclusiv omul.

Ocultiștii șterg misterul Treimii, îi substituie teoria lor a Ternarului, iar omul se topește în Dumnezeu, adică în dumnezeul ocultismului, sufletul lumii, planul divin, în care sufletele se prăbușesc după ultimele lor purificări, în vreme ce celelalte două elemente, trupul fizic și trupul astral, se dizolvă în părțile corespunzătoare ale ființei unice care este Universul, adică în materie și în fluidul astral. Microcosmosul reintră în macrocosmos și devine una cu el. Este tot panteismul.

„A rezuma învățământul Cabalei", scrie Papus, „ar însemna a reproduce întreaga parte teoretică a ocultismului." Ne putem deci dispensa de a insista.

Vitalitatea ei tocmai s-a afirmat printr-o operă foarte considerabilă: traducerea franceză a *Sepher-Ha-Zohar — Cartea Strălucirii* — conținând „doctrina ezoterică a Israeliților". Această traducere, întreprinsă pentru prima dată în franceză, este opera domnului J. de Pauly, continuată de domnul Lafuma-Giraud. Ea va forma nu mai puțin de șase sau șapte mari volume in-8°. Dar, întrucât această doctrină este foarte abstrusă, domnul Jounet tocmai a publicat cheia ei, oferind publicului „lămurirea și unificarea misterelor Cabalei".

Iată în ce termeni *Inițierea* anunță apariția acestei *Chei a Zoharului*.

Zoharul este unul dintre cele mai vaste și mai serioase monumente ale tradiției oculte. Este culegerea Ezoterismului occidental care egalează, prin întindere, culegerile de Upanișade ale Ezoterismului hindus. Iar cunoscătorii afirmă că le depășește în profunzime. El tratează toate marile subiecte ale științei oculte: Teogonie, Cosmogonie, comentariu al Genezei, originea și căderea omenirii, originea și evoluția sufletului. Reîncarnarea și viața în astral sunt descrise în amănunt. Se găsesc în el cele mai abundente documente despre corespondențele care unesc ființele și sunt cheia magnetismului transcendent și a magiei. Ierarhiile spiritelor și ale elementalilor buni și răi, realitățile lumii exterioare, mădularele omului văzut și nevăzut, atributele lui Dumnezeu, toate se înlănțuie acolo într-un sistem deopotrivă inițiatic și logic. Dar această comoară este un haos. Subiectele tratate fragmentar, părăsite, reluate, fără a mai socoti obscuritatea simbolismului, îl obosesc pe student și îl dezamăgesc. Risipind, printr-un studiu de peste douăzeci de ani, pentru sine însuși, aceste obscurități și triumfând asupra acestei dezordini, autorul *Cheii Zoharului* a voit să facă ușor pentru toți accesul la marea operă ocultă. Nu numai că lămurește Zoharul, ci lămurește, comparându-le cu el, enigmele Cabalei recente, ale Cabalei creștine, ale Alchimiei și ale Psihismului. Este o sinteză limpede și completă a ocultului esențial.

Să lăsăm deoparte invențiile Cabalei, nu fără un dureros suspin smuls de neînțeleasa orbire a atâtor făpturi ale lui Dumnezeu care, de-a lungul veacurilor, au cheltuit eforturi prodigioase ale spiritului pentru a schimba în întuneric atât de gros lumina blândă și senină în care inteligența lor era scăldată și pentru a converti doctrina vieții într-o știință a morții. Dar să ne oprim atenția asupra puterii care inspiră în principal toate aceste eforturi și al cărei progres înspăimântător îl denunță pătrunderea crescândă a Cabalei în sectele oculte.

Este puterea iudaică.

J. Doinel convertit scria:

„Acțiunea iudaică, infiltrația iudaică, ura iudaică! De câte ori am auzit francmasoni gemând sub dominația pe care Evreii o impun lojilor, atelierelor filosofice, consiliilor, Marilor Orienturi, în toate țările, în toate punctele triunghiului, cum spun ei, pe toată întinderea vastei lumi! Nu îmi aparține mie să demasc această tiranie, nici din punct de vedere politic, nici din punct de vedere financiar. Dar, în gândirea Satanei, sinagoga are o parte imensă, preponderentă. El contează pe Evrei pentru a guverna masoneria, precum contează pe masonerie pentru a distruge Biserica lui Isus Hristos."

Înainte de Revoluție, francmasoneria franceză își închidea lojile Evreilor. Se văd puțini, ori nu se văd deloc, pe vechile liste. De aceea, francmasoneria franceză nu avea atunci acel caracter de ostilitate furioasă pe care îl afișează astăzi împotriva

Bisericii și împotriva Papei. În schimb, Evreii umpleau lojile germane. Din lojile germane a ieșit acea mișcare a Iluminismului care avea, timp de o sută de ani, să livreze Europa tulburărilor. Dar, de la Revoluție încoace, Evreii au invadat lojile. Invazia a fost progresivă. Ea este completă. Cabala a fost regină în lojile secrete. Spiritul iudaic a fost rege în atelierele simbolice. Savanților, Cabala; ignoranților, spiritul iudaic. Cabala dogmatizează și face metafizică, metafizica lui Lucifer. Spiritul iudaic conduce acțiunea. Și dogmă iudaică, precum și spirit iudaic, teorie precum și realizare, toate acestea sunt îndreptate împotriva Bisericii catolice, apostolice și romane, împotriva ei și numai împotriva ei, și împotriva capului ei văzut, Papa, și împotriva Capului ei nevăzut, Hristos. Răstignește-L! Răstignește-L!

Pentru a fi mai siguri că îi vor face pe compatrioții lor să uite Biblia, legea lui Moise și profețiile, rabinii au întrebuințat primele două secole ale erei creștine pentru a-și aduna comentariile. Această enormă compilație a luat numele de Cabală sau tradiție. Cabala este de douăzeci de secole filosofia și teologia dogmatică a Evreilor. Talmudul este codul lor moral. „Este cu neputință", spune evreul Franck, „a explica fără ea, fără Cabală, numeroasele texte ale Mișnei și ale Talmudului." Bizareria și futilitatea dispută în Talmud întâietatea cu ura împotriva tuturor popoarelor. Este însuși codul imoralității. Căci rabinii au corupt în chip conștient religia și morala lui Moise, al cărei complement este

catolicismul, pentru a-și dezvolta mai bine ideea națională, nestrămutata speranță a dominației universale.

Nu avem aici a ne ocupa de Talmud. Trebuie numai să nu se uite că el îi învață pe Evrei, ca pe o faptă sfântă, furtul, jaful și uciderea goimilor. Numai Evreul are dreptul să existe; dominația universală îi este făgăduită. Evreul a devenit cu mult mai mult decât poporul lui Dumnezeu. El este Dumnezeu însuși. Legea lui Moise spunea: „Toți oamenii au fost creați de Dumnezeu. Adam este părintele lor comun. Ei sunt deci toți frați. Numai pe tine, Israele, te-a ales Dumnezeu spre a fi poporul Său și spre a da pe Mesia neamurilor." Rabinii, în Cabala lor, îndrăznesc să spună: „Dumnezeu Se arată aici jos sub trăsăturile Evreului. Evreu, Iuda, Ievah sau Iehova, este aceeași ființă." Iar Carlyle, înalt mason, în studiile sale asupra francmasoneriei, a notat această idee a cabaliștilor: Evreul este omul-Dumnezeu. Este chiar cuvântul Cabalei. „Evreul este deci Dumnezeu viu, Dumnezeu întrupat; este omul ceresc, Adam Kadmon. Ceilalți oameni sunt pământești, de rasă inferioară. Ei nu există decât pentru a-l sluji. Sunt pui de animale."

Archives israélites spuneau în 1864: „Cât despre Talmud, îi recunoaștem superioritatea absolută asupra Bibliei lui Moise." Iată mărturisirea Evreilor modernizați. Totuși, dacă iudaismul va citi aceste pagini, îl veți auzi strigând în întregul univers: „Cabala și Talmudul ne sunt necunoscute. Noi urmăm toți legea lui Moise cea mai curată, fără niciun comentariu."

Trăsăturile pe care tocmai le-am citat sunt luate dintr-o carte apărută de curând, pe care o recomandăm cu căldură cititorilor noștri. Ei vor găsi acolo expusă solid convergența tuturor eforturilor iudaismului către dominația universală. Aceasta este în afara subiectului nostru. Dar autorul, dezvoltând mijloacele puse în lucrare, propune două considerații care se leagă de el și din care vom împrumuta câteva pasaje interesante.

În primul rând, Israel, pentru a-și face planul să izbutească, a fost până aici pretutindeni sufletul tuturor ereziilor și al tuturor revoluțiilor.

Ideile, mijloacele și scopul acestui popor, totul este imoral, antisocial,antiuman. Blestemat de Dumnezeu și de oameni pentru crimele sale, el are în lume un rol cu totul negativ. Este asemenea Satanei, veșnicul blestemat, pe care l-a consultat întotdeauna prin magie. Satan este opus la tot ceea ce este adevărat, bun și frumos în creație; este distrugător din principiu. Și Evreul la fel.

El este prin Cabală, cu rabinii în frunte, sufletul tuturor sectelor, al tuturor ereziilor, al tuturor societăților secrete, al tuturor revoluțiilor. Să-l ascultăm pe evreul Darmesteter, profesor la Școala noastră de Înalte Studii, descriindu-ne cu mândrie acțiunea distructivă și permanentă a compatrioților săi împotriva creștinismului:

„Evreul este doctorul necredinciosului. Toți răzvrătiții spiritului vin la el în umbră sau la lumina zilei. El este la lucru în imensul atelier de blasfemii al marelui împărat Frederic și al principilor de Suabia sau de Aragon. El este cel care făurește tot acest arsenal ucigaș de raționamente și de ironie, pe care îl va lăsa moștenire scepticilor Renașterii, libertinilor marelui secol. Sarcasmul lui Voltaire nu este decât ultimul și răsunătorul ecou al unui cuvânt murmurat cu șase veacuri mai înainte, în umbra ghetoului, și încă mai devreme, în vremea lui Celsus și Origen, chiar la leagănul religiei lui Hristos. Acțiunea surdă și nevăzută a Evreilor — societatea lor secretă națională — este izvorul polemicii religioase care, timp de veacuri, roade în chip obscur creștinismul."

Același rol în toate timpurile, printre sectele iluminaților, spiritiștilor, magicienilor, luciferienilor de toate felurile. „Evreii", spune unul dintre sclavii lor, francmasonul Figuier, „sunt toți priviți ca doctorii legii la Iluminați." Iluminații sunt francmasonii din lojile din spate, evocatorii demonilor. Evreii au fost deci întemeietorii tuturor societăților secrete.

Toate sectele formate de Israel împotriva Bisericii au fost întotdeauna îndreptate de el împotriva societății și a omenirii. Rabinul Simon Magul scoate gnoza din Cabală, iar evreul Mani extrage din ea maniheismul pe care Evreii l-au infuzat Patarinilor, Albigenzilor, Templierilor și tuturor sectelor francmasonice până în zilele noastre. „Rabinii", spune Renan, „l-au făcut pe Nicolas de Lyre, iar Nicolas de Lyre l-a făcut pe Luther." Mahomed, se știe, a fost elevul unui rabin și era

înconjurat de evreice. Una dintre ele chiar l-a otrăvit. Israel are întotdeauna numeroase Dalile pentru a corupe seniorii, principii și regii. Amintiți-vă de nefericitul prinț Rudolf, arhiduce al Austriei.

Poporul evreu este o pasăre de pradă, a cărei privire străbate neîncetat lumea goimilor, pândind toate momentele pentru a-i face rău. Toate sectele revoluționare, acest popor o mărturisește el însuși, au avut pe câțiva dintre ai săi drept autori sau instigatori; și toate forțele iudaice drept propagatoare și sprijinitoare. Toți șefii ereziei, chiar Luther, au fost inițiați în Cabală. „Biblia lui Luther", spune Darmesteter, „iese din comentariile lui Raschi." Iar Raschi era rabin. Ucenicii și prietenii intimi ai lui Luther, precum Melanchton, erau francmasoni. Luther însuși era înalt mason, căci purta în sigiliul său roza-cruce. Iar Evreii au dat rozacrucienilor numele de suverani principi de Heredom.

Thomas Vaughan, care a jucat un rol atât de mare în francmasonerie în secolul al XVI-lea, a fost inițiat în cultul demonilor și în ura societății de rabinul Salomon Franck. Nu veți găsi niciun persecutor, niciun tiran în istorie, de la Tiberiu, Nero, Caligula, până la Bismarck, care să nu aibă lângă el magicieni, medici, familiari sau consilieri evrei.

Ei fac să eșueze toate marile mișcări civilizatoare create de Biserică. Strălucita școală din Alexandria sfârșește prin Evreii Simon și Filon, în Gnoză. Celebrul Pico della Mirandola și

mișcarea Renașterii sunt oprite de rabini, precum Elie del Medigo, care umplu catedrele universităților din Italia.

Pătrunderea actuală a tuturor sectelor oculte de către Cabală dă un interes deosebit acestei observații. A doua nu are o importanță mai mică. Este aceea că poporul evreu este părintele, sprijinul și regele Francmasoneriei. Știm bine că teza este contestată. Iată însă ceva ce merită atenție.

Când un căpitan iscusit asediază o cetate, se străduiește, dacă nu o poate lua nici prin asalt, nici prin foamete, să-și procure înțelegeri în sânul ei. Și, dacă ajunge prin corupție, nemulțumire sau revoltă să-și asigure concursul câtorva trădători, nu va întârzia să pună stăpânire pe cetate.

Senatul evreu a conceput acest plan și a lucrat fără odihnă până în zilele noastre, căutând auxiliari printre goimi înșiși, împotriva propriilor lor națiuni. Formând o imensă societate secretă, el a întemeiat după propriul său model francmasoneria. Istoria a păstrat numele maniheilor și al evreului Mani, ale nicolaiților și ale evreului Nicolae, ale antitacților, paulicienilor, catarilor, patarinilor, albigenzilor, valdezilor, templierilor și, în sfârșit, ale francmasonilor începând din secolul al XIV-lea. Patarinii mergeau până la a se circumcide. Francmasonii vor ajunge și ei acolo. Lemmi, șeful lor religios, papa lor, a arătat deja exemplul.

Israel a dat tuturor acestor societăți secrete propriul său scop. Să ascultăm ceea ce francmasonul Redarès spune despre

strămoșii săi, Albigenzii și Maniheii: „Maniheismul conjura ruina tuturor religiilor, predica egalitatea și libertatea universale, indiferența tuturor acțiunilor omenești și comunitatea bunurilor și a femeilor." Acești socialiști au purtat devastarea, omorul, incendiul și jaful în nordul Franței, în Bosnia, în Iliria, în Italia, pretutindeni unde se aflau colonii evreiești. Astfel face marele Sanhedrin să fie distruși goimii de către goimi, iar opera sa, „arta regală" de a pune coroana lumii pe capul lui Israel, înaintează mereu.

De mai bine de cinci sute de ani, marele instrument al Evreilor este francmasoneria. Ce este ea? Este o armată de mercenari, sau mai curând de trădători și de sclavi, pe care poporul evreu o ridică în toate națiunile, pentru a-l ajuta să le revoluționeze în folosul său și, în cele din urmă, să le înrobească.

Totul este evreiesc în francmasonerie.

Nefericitul european, american, asiatic sau african pe care Evreul îl face să intre în lojă nu aude vorbindu-se decât despre Evrei. Evreul Hiram, a cărui moarte trebuie să o răzbune; Evreul Solomon, al cărui templu trebuie să-l reconstruiască; captivitatea din Babilon, cu care nu are nimic de-a face; Ahașveroș, făcându-l pe Mardoheu primul său ministru; Avraam, Iudita, Estera, fântâna Siloamului, Zorobabel, Adonai, trecutul, prezentul, viitorul lui Israel nu încetează a răsuna la urechea sa. Evreii, stăpânii noștri, ne interzic să predăm istoria sfântă copiilor noștri; dar ei nu fac decât să o

povestească — în felul lor, este adevărat — francmasonului stupid.

Titlurile însele, când au o semnificație precisă, nu amintesc decât patria acestor Evrei, care au îndrăzneala să se numească compatrioții noștri și să strige prin gura rabinilor lor că sunt mai francezi decât noi. Goimul este salutat de fiii lui Iacob cu titlurile pompoase de cavaler al Orientului, principe al Ierusalimului, mare pontif al Ierusalimului, principe al Libanului, șef al Tabernacolului Ierusalimului, cavaler al șarpelui de aramă, suveran comandor al templului etc. Însuși termenul de cavaler Kadosch este evreiesc.

Dacă francmasonul examinează simbolurile, ceremoniile, veșmintele, chiar și dispozițiile lojii, toate îi vor vorbi despre Evrei, stăpânii săi, ca unui biet sclav în casa tiranului său. Cele două coloane de la intrarea lojii, Jakim și Boaz, reprezintă, spun venerabilii, Israel și Iuda, unirea celor două regate.

Și scopul masoneriei nu este oare absolut evreiesc?

Scopul religios al sectei: distrugerea creștinismului și a oricărei religii în afară de magie, nu este oare poruncit poporului de rabini în Cabală? A-L renega pe Hristos, a călca pe cruce, a profana Sfintele Ostii, aceste idei care formează fondul religios al sectelor evreiești, gnostice, maniheene, albigenze, masonice, nu sunt oare opera Evreului deicid care, în fiecare an, în Vinerea Mare, în furia sa de blestemat, Îl biciuiește pe

Hristos pe crucea Sa? Ce ar putea face, la urma urmei, Hristos unui liber-cugetător obișnuit?

Scopul politic al sectei este de a distruge împărații, regii, granițele, pentru a întemeia pe ruinele imperiilor un guvern absolut, unic, universal. Dar acesta este însuși scopul lui Israel de trei mii de ani!

Organizarea ei, ca și spiritul ei, este cu totul evreiască.

Fratele Ragon ne spune: „Masoneria nu este a niciunei țări, ea este cosmopolită — ca poporul evreu, părintele ei; ea nu este nici franceză, nici scoțiană, nici americană — ca Evreul; ea este una și universală — nu este oare poporul israelit unul și universal? Ea are mai multe centre de acțiune, dar nu are decât un singur centru de unitate." La fel poporul evreu. Și toți scriitorii sectei țin același limbaj.

Deci cu armata sa națională și cu regimentele sale de mercenari, francmasonii, Israel urcă de șase sute de ani, de când a cucerit Ordinul Templului, la asaltul patriilor noastre. Acolo unde reformele erau necesare, el a făcut să se sufere revoluții. Coloniile sale nu vin să repare, ci să distrugă. Pretutindeni a suscitat persecuții religioase, războaie civile și un mare număr de războaie străine. Marele Sanhedrin nu ignoră că, pentru a fi stăpânul lumii, trebuie să semene discordia. Și prin francmasonerie a însângerat Europa și ține încă universul dezbinat.

IV. — TEOSOFIA

Doctrinele teosofiei sunt, în ansamblul lor, aceleași ca ale Cabalei, care, după cum s-a văzut deja, sunt aceleași ca ale ocultismului. Dar teosofia caută cheia învățământului său în Vedele sanscrite, în locul cărților ebraice.

La congresul spiritualist din 1908, domnul Blech, președintele Societății Teosofice din Franța, a ținut o conferință despre gândirea directoare a sectei. Aici se manifestă încă o dată efortul de a provoca această fuziune generală a religiilor sau, mai curând, o absorbire a catolicismului într-o religie pur umanitară, unde Dumnezeu însuși, mai întâi, Hristos și Biserica nu ar putea avea loc. Acesta este scopul vădit al acestei pretinse renașteri. Pentru a favoriza acest rezultat, nu se dă înapoi dinaintea celor mai complete palinodii. La începuturile sale, noua școală teosofică nu își ascundea ostilitatea plină de ură împotriva Bisericii. Ea se apăra că ar fi o religie. Astăzi, iată ce declară domnul Blech.

Care este deci religia viitoare a omenirii? Ea se deosebește de toate cele care au precedat-o; nu mai este o credință exclusivă și separatistă, ci o recunoaștere a faptului că aceleași adevăruri se găsesc în toate religiile, că nu există decât o singură religie adevărată, Înțelepciunea Divină, și că fiecare religie luată în parte nu este adevărată decât în măsura în care încorporează principalele învățături ale acestei Înțelepciuni Divine.

În trecut, multe religii și-au împlinit lucrarea și au dispărut; în epoca actuală, cele mai puternice dintre religiile existente sunt subminate la temelie de critica modernă și rămân șovăitoare și nedumerite.

Marele impuls spiritual care a luat naștere la sfârșitul secolului trecut și care a dat succesiv viață tuturor acestor mișcări spiritualiste pe care le vedem aici grupate într-un singur fascicul nu a avut misiunea de a întemeia o nouă religie, ci de a vivifica, de a lumina religiile existente, de a le aduce încetul cu încetul să se unească într-o mare fraternitate a Religiilor, în care toate vor recunoaște, ca origine comună, aceeași Înțelepciune Divină.

Vedeți deja cât a contribuit această influență la lărgirea Bisericii creștine; amintiți-vă cât era ea de strâmtă încă acum atât de puțini ani; vedeți pretutindeni ideea mistică întinzându-se; în Biserica catolică romană progresele acestui nou spirit sunt chiar atât de rapide, încât Papa a trebuit să amenințe cu excomunicarea pe propagatorii acestui spirit mai

liberal, iar Modernismul pe care îl condamnă nu este oare deja una dintre formele acestei teosofii?

Când religiile vor schimba între ele ceea ce au mai bun, în loc să-și caute reciproc punctele slabe, nu vom avea oare acolo religia viitorului?

Lucrarea noastră, în acest viitor, va fi aceea de a continua ceea ce am început: de a răspândi acest ideal religios de liberalitate și de gândire profundă prin toate religiile.

Dar cum să păstrăm religia, eliberând-o totodată de dogmatism? Cum să găsim o bază și principii comune tuturor creștinilor?

Rolul Alianței spiritualiste poate fi foarte important, întărind pretutindeni influențele favorabile menținerii religiei ca parte integrală a educației, contribuind la îndulcirea amarului sectarism și convingându-i pe membrii diferitelor confesiuni religioase să-și amintească faptul că sunt creștini înainte de a aparține unei confesiuni sau alteia.

Și domnul Blech, predicând teosofia, își consacră conferința expunerii „avantajelor ocultismului". Ea nu ne-ar învăța deci nimic important. Va fi mai interesant să luăm, în mod obiectiv, o privire generală asupra mișcării teosofice. Domnul abate L. de Grandmaison i-a consacrat două articole excelente în *Études*, la 5 februarie și 5 martie 1905. La această sursă ne raportăm în bună parte.

În urmă cu vreo doisprezece ani, Pierre Loti istorisea în *Revue des Deux-Mondes* impresiile sale de călătorie în Palestina, apoi în India. Pe Dumnezeul pe care se tânguia că nu L-a întâlnit la Ierusalim, în ciuda rugăciunilor prin care Îl conjurase să i Se descopere, a avut fericirea să-L întrevadă în țara lui Brahma, la Benares, la școala teosofilor francezi care își aveau acolo centrul. Relatările și descrierile entuziaste ale unui scriitor la modă nu puteau să nu contribuie la succesul acestora.

Se înțelege cum imaginațiile europene, atrase de farmecul misterului, au încercat să pătrundă religia propusă de acești oameni superiori. Și, de fapt, numărul teosofilor a crescut în chip deosebit în țările noastre, în cursul acestor din urmă ani; ei au, în Anglia și în Franța, societățile lor, revistele lor, operele lor de ajutor reciproc, cercurile lor de studii și chiar congresele lor internaționale. Aderarea unui număr crescând de catolici la doctrinele lor este un lucru care nu mai poate fi relegat printre faptele neverosimile.

Odinioară erau desemnați sub numele de „teosofi" anumiți disidenți mistici ai filosofiei primite și ai teologiei tradiționale. Trăsătura comună care îi distinge este pretenția de a-și întemeia concepția asupra lucrurilor vieții pe o comunicare directă și, cel mai adesea, inexprimabilă, cu divinitatea. Încetul cu încetul, numele de „teosofi" căzu în discredit, până când, în a doua jumătate a secolului al XIX-lea, un mic grup de ocultiști încercă să-l ridice din nou.

Doamna Elena Blavatsky, aliată, prin mama sa, cu cele mai bune familii ale aristocrației ruse, încercase mai întâi să întemeieze în Egipt o Societate de spiritism. Această încercare eșuând, trecu în America și, la 17 noiembrie 1875, întemeie la New York, împreună cu câțiva discipoli, prima Societate teosofică. Doamna Blavatsky rămase până la moartea sa, survenită la 8 mai 1891, „sufletul și inima Societății". Ea este aceea care a dat teosofilor cele mai bune recrutări, cărțile lor principale. Ea a stabilit și menținut contactul inițiaților cu „maeștrii" orientali și cu înțelepciunea Indiei. Înzestrată cu cunoștințe întinse, deși confuze, a avut arta de a lega fundația sa de iluminații tuturor veacurilor, revendicându-se de la Alexandrini ca și de la budiști, de la Swedenborg ca și de la fabulosul Apollonius din Tyana. Vom avea prilejul să vorbim din nou despre ea.

Societatea teosofică s-ar fi prăbușit, probabil, în urma unor mistificări dezvăluite de un membru al acestei Societăți, fără intervenția doamnei Besant.

Această englezoaică, crescută până la vârsta de cincisprezece ani în practicile evanghelismului, a fost căsătorită cu un ministru anglican, reverendul Frank Besant, și sfârși prin a se lăsa respinsă de rigorismul lui Pusey. Își părăsi Biserica și căminul și acceptă, pentru a trăi, un loc de bucătăreasă la un pastor. Între timp, un conferențiar ateu, domnul Bradlaugh, îi ceru concursul; timp de câțiva ani, ea se făcu împreună cu el campioana ateismului, a malthusianismului și a materialismului, până când, părăsită de el, cucerită și

magnetizată de Elena Blavatsky, se dedă ocultismului, „se îmbătă de miraculos, își obișnui spiritul cu obscuritățile străbătute de fulgere ale înțelepciunii Indiei". Doi ani îi fură de ajuns pentru a trece de la rolul de discipol la acela de inițiatoare: cu ardoarea sa obișnuită și cu logica sa pasionată, nepăsătoare față de contradicții ca și față de palinodii, începu să predice vestea cea bună a Lotusului albastru, făcu adepți, înmulți conferințele, broșurile și volumele. Deveni astfel foarte repede conducătoarea incontestată a acestei Societăți teosofice; și este încă și astăzi.

Aceasta este, împreună cu doamna Blavatsky, femeia care a reînnoit vechea teosofie, dându-i, este adevărat, o fizionomie foarte diferită de aceea pe care i-o cunoscuseră veacurile precedente.

Societatea teosofică se compune din asociați de rang inferior, din teosofi conducători și din maeștri sau Mahâtma. Pentru a fi asociat, este de ajuns să-ți dai numele, cu intenția de a studia teosofia. Asociatului i se va face cunoscut că cele trei scopuri ale Societății sunt următoarele: a forma nucleul unei fraternități universale a omenirii, fără deosebire de rasă, Credo, sex, castă și culoare; a propaga studiul literaturilor orientale, vechi și altele, studiul religiilor, filosofiilor și științelor, și a le demonstra importanța; a studia legile neexplicate ale naturii și puterile psihice latente în om.

Pentru a aparține celui de-al doilea grup și a fi cu adevărat „teosof", trebuie să te afiliezi la „școala orientală teosofică", să

accepți definitiv filosofia ezoterică, să crezi în maeștri, să fii gata să lucrezi pentru Societate cu perseverență și dezinteresare și, la nevoie, să faci sacrificii pentru ea. Deasupra școlii orientale și a lojilor de inițiere în științele oculte, există o fraternitate de maeștri, Mahâtma. Acești înțelepți, după domnul Arnould, sunt „ființe mai complet evoluate sau dezvoltate decât oamenii anteriori sau actuali. Aceste ființe mai înaintate au dobândit știința legilor naturii și fac cunoscut, sub o formă sintetică și simplificată, tot ceea ce creierul raselor cărora li se adresează poate concepe sau admite". Ei comunică pe cale psihică, la mare distanță, cu principalii inițiați ai școlii orientale teosofice, investiți, prin însuși acest fapt, cu un magisteriu particular față de ceilalți oameni. Iată programul, foarte liberal, al Societății teosofice, cel puțin așa cum este expus de doamna Besant: „Societatea teosofică", spune doamna Besant, „nu formulează dogme; nu silește la nicio credință, la nicio Biserică; ea nu caută să-i îndepărteze pe oameni de propria lor religie, ci îi împinge mai curând să caute hrana spirituală de care au nevoie în adâncurile credinței lor. Ea prezintă învățăturile înțelepciunii antice ca un studiu de urmat, iar nu ca dogme de acceptat. Societatea atacă nu numai pe cei doi mari dușmani ai omului, superstiția și materialismul, ci, pretutindeni unde se întinde, propagă pacea și bunăvoința, stabilind o forță pacificatoare în conflictele civilizației moderne."

Decio Calvari, directorul revistei teosofice *Ultra*, nu vrea nici el să audă vorbindu-se despre dogme în teosofie: „Teosofia nu

are și nu poate avea dogme de niciun fel, fiindcă nu este o religie... statutul fundamental al Societății stabilește limpede că ea este antisectară și că cere, dimpotrivă, de la orice asociat cea mai mare toleranță față de opiniile și credințele altuia."

Doamna Besant nu merge până la a nega că teosofia ar fi o religie: „Înțelepciunea divină", spune ea, „fie că este numită cu vechiul ei nume sanscrit *Brahma Vidyâ*, fie cu numele ei grec mai modern, teosofie, se prezintă lumii ca o filosofie rațională între toate și, în același timp, ca o religie și o morală care îmbrățișează toate lucrurile."

Creștinismul, am spus-o, fusese la început ținut în suspiciune, ba chiar în dispreț, de inițiați. În *Glosarul teosofic* oficial, a cărui traducere franceză a apărut în *Lotus bleu*, Isus nu are loc, și pare chiar să fie pusă la îndoială existența Sa istorică; la cuvântul *Chrestos*, ni se spune că *Christ* este transcrierea inexactă a cuvântului *Chrestes* sau *Chrestos* și că acesta este un nume comun, desemnând un anumit grad de inițiere în misterele păgâne antice. În schimb, același *Glosar* ne dă o biografie prescurtată a lui Apollonius din Tyana, unde realitatea minunilor sale este dovedită printr-un pasaj apocrif atribuit sfântului Iustin. Colonelul Olcott, asociatul doamnei Besant, afirmă, la rândul său, că creștinătatea este „moralmente putredă și spiritualmente paralizată". Tot ceea ce este bun în creștinism, adaugă domnul Arnould, „era spus și învățat sutelor de milioane de credincioși cu mult înainte de creștinism", care nu a făcut decât să „îngusteze și să materializeze" doctrinele budiste.

Dar această animozitate nu era de natură să atragă Societății simpatiile popoarelor creștine. De aceea se vede conturându-se, de câțiva ani, sub impulsul activ al doamnei Besant, o mișcare cu totul contrară. În loc să se arate ceea ce desparte teosofia de creștinism, se va arăta ceea ce le apropie; în loc să se deprecieze religia creștină și Întemeietorul ei, li se vor exalta meritele, având însă grijă să fie readuse în limitele impuse de pretinsa „transcendență" a teosofiei. Nu numai doctrinele principale ale credinței noastre sunt anexate în felul acesta, ci sacramentele însele și până la practicile pietății catolice; și dacă această întoarcere nu are demnitate — nici dreptate — abilitatea tacticii nu este, din nefericire, contestabilă. Multe suflete, pe care violențele inițiaților din prima oră le-ar fi revoltat, ascultă fără repulsie subtilele predici ale doamnei Besant. Isus Hristos, pe care *Glosarul* doamnei Blavatsky Îl trata ca pe o cantitate neglijabilă, devine, sub pana continuatoarei sale, „marele și dumnezeiescul Învățător care a întemeiat Biserica creștină...; singurul către care sufletul creștin trebuie să se adreseze ca spre Învățătorul, Călăuza și Domnul său". Creștinilor li se lasă Domnul lor, catolicilor riturile care le sunt scumpe. Spovediți-vă, spun teosofii adepților lor veniți din Biserică, împărtășiți-vă mai ales: aceasta este fără îndoială o toleranță, o concesie făcută sufletelor încă minore și voințelor încă slabe; dar această concesie vi se face. Și iată o metodă teosofică pentru a asista la liturghie; iată Crezul creștin explicat adepților Lotusului albastru; iată „sensul ezoteric al *Pater Noster*"; iată „prezența reală" a Hristosului „nirvanic".

În materie teologică, teosofia este panteistă: Dumnezeu este totul și totul este Dumnezeu. Acest panteism este, pe deasupra, emanaționist: „Universul este creat prin emanația marii suflări a unității"; „există o mare pulsație ritmică în Infinit, în Totul Unic, care, alternativ, emană formele trecătoare și le reabsoarbe, când prin ele au fost dobândite Experiența și Cunoașterea."

Cum se operează aceste emanații succesive? Ni se răspunde prin fanteziile unui gnosticism extravagant, analog cu acela pe care l-am expus deja. Nu există decât deosebiri secundare între teosofie și ocultism în teoriile despre explicarea compusului omenesc, lumea astrală, preexistența sufletelor, reîncarnările succesive până la anihilare pentru cei răi și absorbirea în divinitate pentru cei buni. Nu vom insista asupra lor.

De altfel, nu prin superioritatea doctrinei sale își face teosofia adepți, ci prin ocultism și prin atracția fenomenelor sale. Motivul care silește atenția indiferenților și atrage către doctrina Înțelepciunii pe adepții bine dispuși sunt minunile teosofiei, asimilabile, în mare, celor ale spiritismului. Explicația este diferită, dar fenomenele sunt identice.

Ele sunt, într-adevăr, capabile să impresioneze foarte puternic spiritele. Se citează fapte cu adevărat extraordinare. Colonelul Olcott relatează că a rupt cu spiritiștii și a devenit teosof „fiindcă a întâlnit adepți ai ocultismului asiatic și i-a văzut exercitându-și puterile". El adaugă — și aceasta este o destul de

bună trecere în revistă a minunilor teosofice: „Faptele cele mai uimitoare ale artei mediumilor le-am văzut reproduse după voie, în plină zi, de o persoană care studiase științele arcane în India și în Egipt — H. P. Blavatsky. În asemenea împrejurări, am văzut trandafiri căzând ca o ploaie într-o cameră, scrisori de la oameni locuind ținuturi îndepărtate căzând din cer în haina mea; am auzit o muzică dulce, venind de departe prin aer, făcându-se din ce în ce mai distinctă, până când a ajuns în camera mea, și apoi îndepărtându-se, în atmosfera liniștită, până la stingere completă. Am văzut scriere apărând pe hârtie sau pe plăci de ardezie așezate pe podea, desene apărând pe un zid dincolo de bătaia mâinii, imagini trasate pe hârtie fără folosirea pensulei sau a culorii, obiecte dedublate sub ochii mei, o persoană vie dispărând instantaneu dinaintea privirilor mele, un fir de păr negru ca tăciunele tăiat din părul unui cap blond. Mi s-au arătat într-un cristal prieteni absenți, scene îndepărtate și, în America, de mai bine de o sută de ori, deschizând scrisorile pe care mi le aducea poșta obișnuită din toate punctele lumii, am găsit înăuntru, scrise de mâna lor, mesaje trimise mie de hinduși posedând cunoașterea teosofică a legilor naturale — Mahâtma. Mai mult, odată am văzut chiar, evocată înaintea mea, o figură tot atât de perfect «materializată» ca acelea care ies din cabinetul minunilor lui William Eddy."

Toate aceste fapte sunt bine cunoscute celor care au citit vreo lucrare tratând despre spiritism. Ele constau mai ales în comunicări — voci auzite, viziuni, scrieri, desene — făcute la

distanță de inițiați și în aportul, dispariția sau descoperirea unor obiecte materiale. Astfel, numeroși teosofi au primit scrisori sau intimații semnate de maestrul tibetan Koot Hoomi Lal Sing; astfel, de asemenea, colonelul Olcott, locuind atunci la Adyar, lângă Madras, unde era stabilit centrul Societății, găsi două frumoase vase de lac, dar al unui Mahâtma, într-o cameră goală cu o clipă mai înainte; astfel, în sfârșit, doamna Blavatsky, la Simla, regăsi după un prânz, spre marea admirație a convivilor, o broșă pe care stăpâna casei, Mrs. Hume, o pierduse odinioară. Acestea sunt faptele cel mai bine atestate, celebrate în cărțile teosofice și considerate de primă importanță de către cei interesați.

Dar Societatea de cercetări psihice din Londra, procedând la o anchetă minuțioasă asupra mai multora dintre aceste fapte care îi erau supuse, a stabilit peremptoriu că unele dintre ele nu erau altceva decât efectul unor înșelătorii grosolane și a convins-o pe doamna Blavatsky de impostură. Se pot vedea detaliile acestei anchete și mărturiile adunate de zisa societate în al doilea articol al domnului de Grandmaison.

Înseamnă oare aceasta că orice fenomen de acest fel trebuie negat *a priori*? Nu credem nicidecum. Pe lângă ignoranța în care ne aflăm cu privire la anumite forțe necunoscute ale naturii, se poate admite în alte cazuri — și noi, în ceea ce ne privește, nu ezităm să credem aceasta — o intervenție a spiritelor rele, a Satanei, întreținând iluziile și desăvârșind astfel pierzania nesăbuiților pe care o exaltare orgolioasă i-a

făcut, mai mult sau mai puțin conștient, să-l cheme în ajutor și să i se supună. Vom reveni asupra acestui subiect.

Se voiește, pentru a sfârși, un specimen al rezultatelor cu adevărat mirobolante pe care ocultismul și teosofia le făgăduiesc popoarelor care vor consimți să studieze adevărata știință și al viitorului rezervat noii civilizații care trebuie să iasă din ea? Iată comunicarea făcută de domnul Ernest Bosc, la congresul spiritualist din 1908, asupra fenomenelor de levitație.

Pentru noi, ca și pentru aceia care au studiat chestiunea, levitația este un lucru real, palpabil, evident; am avut despre aceasta un mare număr de mărturii.

Astfel, în 1873 sau 1874, am văzut la noi pe doamna P. H. Blavatsky atrăgând la ea, de la o distanță de aproximativ trei metri, un volum. Cât despre levitațiile meselor și ale diferitelor obiecte — evantaie, cutii muzicale, mandoline și alte obiecte — nu am putea enumera cazurile, atât de numeroase ni s-au oferit ochilor.

Faptul este sigur, bine stabilit, pentru toți oamenii de bună-credință care l-au experimentat; nu mai este vorba decât să-l explicăm; aceasta vom face.

Fiecare știe că, dacă se freacă un baston de rășină, un baston de ceară de sigiliu, acest baston se electrizează și ridică o bucată de hârtie, o pană și alte obiecte ușoare, bile de măduvă de soc,

de pildă. Ei bine! omul posedă în sine o forță necunoscută, extrem de puternică. Ea este desemnată sub nume diverse, fiindcă se ignoră proveniența zisei forțe: este influxul nervos, influxul vital, fluidul neuric, magnetic etc.

Or, de ce acest fluid nu ar avea o mare, foarte mare putere, de vreme ce știm că în Natură, cu cât o forță este mai subtilă, mai diluată, mai spirituală, dacă îndrăznesc să spun astfel, cu atât are mai multă putere? Apa este, desigur, o forță; însă vaporul de apă, apa redusă la vapori, are o mult mai mare forță de expansiune și produce rezultate cu totul mai puternice.

Eterul pe care nu îl vedem, sau abia îl vedem, este cu siguranță o forță; și de ce putere? Nu știm nimic despre aceasta; abia se începe a-l studia.

Ei bine! nu mă tem să spun, cu riscul de a fi tratat încă o dată drept nebun — suntem obișnuiți cu aceasta de aproape patruzeci de ani — că una dintre marile forțe încă necunoscute este voința. Voința este aceea care se transformă în credință; or, credința mută munții. Aceasta este încă astăzi o metaforă, dar va veni o zi când va fi o realitate tangibilă; căci voința este influx omenesc condensat, adică forță vitală, ceea ce îngăduie să se spună că, de îndată ce oamenii reuniți au, numai prin cheltuirea influxului lor, puterea de a deplasa o greutate ușoară, ne putem întreba, fără a fi nebuni pentru aceasta, dacă o foarte mare cantitate de persoane reunite nu pot dezvolta o putere considerabilă, capabilă atunci să ridice mase și greutăți de asemenea considerabile.

Ceea ce precede îmi îngăduie să vă spun că sunt convins că numai prin mijlocul levitației Egiptenii puteau pune la locul lor enormele lintouri de piatră pe care le găsim încă așezate în monumentele lor. Prin același mijloc au ridicat de asemenea uriașele asize ale piramidelor lor... Spun că, de îndată ce influxul unui om, al unui singur om, înzestrat cu anumite facultăți, poate ridica un volum, fie și numai o pană, care nu va fi oare forța a o sută de mii de lucrători, conduși de preoți în taina sanctuarelor Egiptului, mai ales dacă socotim pământul ca pe o imensă pilă electrică, care, cu ajutorul unui mare număr de persoane înzestrate cu facultăți speciale, constituie împreună un electro-magnet capabil să ridice greutăți considerabile?

Fără comentariu!

V. — MARTINISMUL

Martinismul își datorează numele primului său organizator, Claude de Saint-Martin, zis „Filosoful necunoscut", el însuși discipol al unui Evreu portughez, Martinès de Pasqually sau Pascalis. Secta a fost întemeiată de acesta în 1754, dar de la Saint-Martin a primit forma și viața.

Martinismul derivă direct din Cabala iudaică, iar doctrina lui a fost expusă de Saint-Martin într-o carte ilizibilă, dar a cărei gândire secretă poate fi desprinsă din simboluri în felul următor:

„Oamenii sunt desăvârșiți; divinitatea își are izvorul în omenire. Căderea și decăderea pe care ea o implică, care sunt acestea? Nimic altceva decât omenirea supusă lui Dumnezeu și puterilor politice; toate relele noastre provin de aici. Concluzie: răscumpărarea constă deci, pentru omenire, în a sfărâma toate jugurile."

În ciuda anarhiei principiilor sale, martinismul ajunge totuşi la supunerea materială şi, ca să spunem astfel, oarbă a membrilor săi, printr-un argument care nu este lipsit de savoare. „S-a văzut", spune Saint-Martin, „că pricina căderii omenirii este recunoaşterea unei autorităţi; dar această cădere este un fapt împlinit, de care trebuie să se ţină seama. Or, cei eliberaţi, adică aceia care au sfărâmat jugurile dumnezeieşti şi omeneşti, trebuie, chiar în interesul ei, să domine omenirea; ei vor pune deci stăpânire pe fiinţa încă neeliberată, dar aceasta va fi spre binele ei şi al societăţii: au, prin urmare, dreptul de a face să domnească asupra mulţimii o sclavie dreaptă şi folositoare şi de a cere de la ea o ascultare absolută."

Astfel se luminează istoria şi rolul martinismului în prima sa perioadă.

Saint-Martin a fost acela care a pus oarecare rânduială în Masoneria franceză, care, din 1760 până în 1789, suferea de o stare de anarhie mai mult sau mai puţin generală. Acest Saint-Martin a izbutit să facă să fuzioneze cele nouă obediențe care îşi împărţeau Lojile şi, lucru vrednic de remarcat, dacă dăm crezare adepţilor săi, el a fost acela care, în 1772, a întemeiat Marele Orient, care este astăzi un concurent cu care relaţiile Martinismului sunt mai mult sau mai puţin amicale.

Acestea sunt teoriile care, exprimate mai cinic în Germania de Weishaupt, fondatorul iluminismului, şi răspândite pe ascuns în Lojile masonice şi martiniste, au fost în mare parte cauzele

Revoluției franceze. Este acum dovedit că Teroarea este opera martinismului.

Datorită acestui sofism al eliberării prin aservire, martinismul a contribuit la pregătirea ororilor Revoluției. Astfel, în conventurile și adunările din 1778 și 1785, planul general a fost elaborat într-o uniune a tuturor masoneriilor, inclusiv iluminismul lui Weishaupt; astfel, în 1786, la conventul din Frankfurt, s-a hotărât moartea lui Gustav al III-lea și a lui Ludovic al XVI-lea.

Sub vechiul regim, Lojile martiniste cuprindeau două grupuri suprapuse în același imobil. Jos, la ucenici, se ospătau, se ocupau de lucruri neînsemnate, în timp ce sus un Comitet secret ținea firele conspirației universale. În acest Comitet secret din Paris puteau fi văzuți Mirabeau, Condorcet, contele de Saint-Germain, Mesmer, Duport etc. La propunerea lui Duport au fost organizate asasinatele lui Berthier, ale lui Foulon și primele masacre ale Revoluției.

După Revoluție, ordinul martinist, împlinindu-și misiunea sângeroasă, pare să fi dispărut de pe scena lumii. Numai mici grupuri risipite păstrau tradiția. O lucrare a lui Fabre d'Olivet constată aceasta în 1885.

Acest an 1885 redeschide istoria martinismului. În această a doua perioadă, el l-a avut mai întâi ca mare maestru pe marchizul de Saint-Yves d'Alveydre, pe care l-am întâlnit deja ca mare reprezentant al Cabalei. El era în același timp

conducător al ocultismului francez. Saint-Yves d'Alveydre, elev al unui așa-zis Parsi din India, care îi predase ebraica și Cabala, se căsătorise cu văduva morganatică a lui Alexandru al II-lea. El a publicat succesiv *Misiunea suveranilor de unul dintre ei*, apoi *Misiunea Evreilor*.

În 1887, marele maestru al martinismului l-a întâlnit pe Gérard Encausse, bine cunoscut în lumea ocultismului sub numele de Doctor Papus. Papus, deja afiliat teosofiei, devine elevul lui Saint-Yves d'Alveydre și, chiar din anul următor, reorganiză martinismul, căruia îi dădu un puternic avânt. El a devenit sufletul lui, fiindcă în 1891 a fost numit mare maestru pe viață.

Primele Loji martiniste au funcționat din 1887 până în 1889 la Montmartre și au numărat printre inițiatorii lor pe Guaita, Péladan, Papus și pe toți ocultiștii până atunci izolați. În 1889 este înființat Grupul independent de studii ezoterice, care devine centrul de recrutare al Martinismului și numără curând formațiuni în întreaga Europă. În același timp, Papus întemeiază revista ocultistă *Inițierea*, care nu a încetat niciodată să apară de atunci. Din 1889, epocă în care un congres internațional grupase delegații a 30.000 de spiritualiști de orice școală, până în 1898, ordinul Martinist și-a constituit Consiliul Suprem de 21 de Membri la Paris și s-a întins repede în Europa și în America.

Iată, de altfel, starea acestui Ordin după raportul oficial din martie 1896. Numărul formațiunilor martiniste este: în Franța

27, Belgia 3, Germania 3, Danemarca 1, Spania 3, Italia 8, Boemia 1, Suedia 9, Olanda 12, Elveția 2, România 1, Rusia 2; Anglia 2. În afara Europei: Tonkin 2, Egipt 1, Tunisia 1, Statele Unite ale Americii 19, Havana 1, Columbia 1, Republica Argentina 7, total 118.

În Statele Unite, lojile sunt destul de numeroase pentru a fi format un consiliu general sub conducerea doctorului Blitz, Suveran delegat general. Amănunt inedit și care ar trebui să deschidă ochii atâtor catolici care se topesc de plăcere și lâncezesc de iubire când li se vorbește despre fraternitatea în care ar trebui să se unească toți membrii diferitelor confesiuni religioase: dacă dăm crezare documentelor sectei, tocmai aceluiași doctor Blitz i s-ar fi datorat, în partea cea mai eficace, inițiativa Congresului Religiilor de la Chicago, în 1893. Nu este oare revelator?

Martinismul comportă trei trepte de inițiere: inițiat, maestru desăvârșit, maestru necunoscut. El admite la candidații săi toate doctrinele și, după răspunsurile lor la examene, inițiatorul exagerează în sensul fiecăreia dintre ele simbolurile pe care le interpretează. Concluzia finală a probelor nu este mai puțin ascultarea absolută față de conducerea superioară și misterioasă a Ordinului.

Această sectă a Martinismului, care realizează idealul unei societăți secrete, este astăzi centrul tuturor acelora pe care le-am făcut cunoscute. S-a văzut că marii săi maeștri Saint-Yves d'Alveydre și Papus sunt în același timp Ocultiști,

Cabaliști, Gnostici. Fără Martinism, Gnoza nu ar fi putut niciodată să ajungă de la teorie la realizare. Într-adevăr, alăturându-și Superiorii necunoscuți, sub vocabulul de Pneumatici, Gnoza și-a înconjurat statul-major de episcopi și diaconi cu o armată intelectuală foarte distinsă și foarte discretă. Ea a găsit în Martiniști o armată credincioasă, disciplinată și inteligentă.

Martiniștii formează, într-adevăr, o elită intelectuală dintre cele mai rare. Gruparea studiilor ezoterice, Facultatea de Științe Hermetice, stabilită de Ordin la Paris în 1897, eliberează studenților diplome după examinare asupra unor materii aprofundate și îi inițiază treptat în misterele cele mai ascunse ale ezoterismului.

Cititorul este acum în stare să înțeleagă adevăratul scop al pretinsei renașteri spiritualiste la care asistăm.

Nu are decât să-și amintească istoricul pe care l-am făcut într-un prim articol. Programul Alianței spiritualiste nu este altul decât programul exterior al Martinismului, iar Martiniștii sunt cei care au organizat Congresele spiritualiste. Tot ei au întreprins, sub acoperirea acestor congrese, reorganizarea Francmasoneriei, despre care va trebui să vorbim, pentru a o readuce la adevăratul ei scop, care este acela al Martinismului: distrugerea savantă a catolicismului și a societății.

Ne aflăm deci în fața unui efort și a unei conjurații formidabile.

Nu i s-ar înțelege întregul pericol dacă nu s-ar da o atenție specială acestei trăsături particulare. Pe lângă cele trei trepte despre care am vorbit, Ordinul mai cuprinde încă una, care constituie un fel de Terțiarat martinist. Este inițierea de onoare, obținută fie prin asiduitatea la cursurile Facultății Hermetice și la studiile grupărilor ezoterice, care formează terenul de cultură cel mai favorabil recrutării, fie chiar prin inițiere individuală. Papus scrie cu privire la acest al doilea mod: „Dar ceea ce dă Martinismului o foarte mare putere de difuzare este sistemul său de inițiatori liberi, nelegați de niciun centru și având puterea de a conferi direct inițierea. Acest sistem al inițiatorilor funcționând după legea generării celulelor a fost creat în secolul al XVIII-lea de Martinism și a fost urmat de asemenea de iluminism.

„Difuzarea ordinului este asemănătoare difuzării celulare prin sciziparitate. O celulă nu conține o altă celulă decât pentru un timp foarte scurt. Celula-mamă se divide, sau mai curând dă naștere unor celule care devin ele însele foarte repede celule-mamă."

Astfel se stabilește un formidabil lanț al secretului. Cum, într-adevăr, să distrugi o societate ai cărei membri se ignoră reciproc? Un inițiat nu poate da decât numele inițiatorului său. El poate frânge un grup, dar nu poate nimic împotriva celorlalte, care îi sunt necunoscute.

„Toate gradele onorifice pot fi de asemenea conferite." „Acești inițiați de onoare", scrie J. Doinel convertit, „mișună în lumea

pariziană și străină. Ei formează rezerva mondenă a Martinismului. Concepția acestui terțiarat este tot atât de ingenioasă pe cât este de inteligentă și abilă. Ea poate, la un moment dat, să livreze saloanele Martinismului, să-i creeze intrări în reviste și în ziare și să pregătească dictatura sa asupra învățământului universitar. Orice inițiator are un număr de ordin. În ședințe nu este cunoscut decât prin acest număr. Pe lângă numărul său, primește un al doilea, care este format din numărul ce urmează după al său și pe care îl va transmite oricărui inițiator pe care îl va fi inițiat. Această precauție asigură în chip puternic legea esențială a secretului."

Marele maestru al Martinismului apropie întemeierea sa de studii hermetice de o alta, despre care trebuie de asemenea să spunem un cuvânt, în vederea aplicațiilor pe care va trebui să le facem curând, când vom ajunge să surprindem infiltrațiile sectelor oculte printre catolici.

„De această organizație", scrie el, „se leagă ordinul Cabalistic al Rozacrucii, ai cărui membri se recrutează exclusiv prin examen și care formează Bacalaureați, Licențiați și Doctori în Cabală."

VI. — ORDINUL CABALISTIC AL ROZACRUCII

Întemeiată, se povestește, la sfârșitul secolului al XIV-lea, de inspiratul Christian Rosencreuz, societatea Rozacrucii, care a făcut să se vorbească despre ea mai ales la începutul secolului al XVII-lea în Franța și în Germania, era o confrerie cabalistică și taumaturgică, teosofică, alchimică și medicală și, pe deasupra, era ereziarhă, fiindcă aderase la Gnosticism. Fondatorul ei se desemna pe sine însuși: fratele iluminat al Rozacrucii.

După Papus, Francmasoneria, în ceea ce privește organizarea și simbolurile ei, este o creație a iluminaților afiliați Rozacrucii. În secolul al XVIII-lea, ei s-au contopit în Francmasonerie. Această ultimă afirmație este a domnului Andler, profesorul Universității căruia o recentă călătorie a studenților în Germania i-a dat o oră de tristă celebritate.

Domnul Andler a făcut un studiu special al Francmasoneriei germane. A dat despre ea amănunte foarte interesante în *Libres Entretiens de l'Union pour la vérité*. Această asociație este bine cunoscută cititorilor care au urmărit revista noastră de la originea ei. Aceasta a dat seamă despre edificatoarele discuții care au avut loc în sânul Uniunii asupra separării Bisericii de Stat. *Entretiens* din 1905–1906 aveau ca temă Internaționalismul. Chestiunea umanitarismului intervenea în mod firesc. Cu acest prilej, domnul Andler a expus că, în anii care au precedat Războiul de Treizeci de Ani, Rozacrucienii au luat în Germania inițiativa unor grupări de frați în toate țările, care ar influența guvernele pentru menținerea păcii și ar feri popoarele de ororile războiului necontenit. Ei au întemeiat o prietenie universală, o cetate creștină răspândită în toată Europa și al cărei „mijlocitor", pacificator, ar fi Hristos. Domnul Andler citează în această privință scrieri foarte vechi. Astfel s-ar explica atunci — această concluzie nu mai este a lui — doctrina umanitară care formează fondul Masoneriei. Rozacrucienii, adaugă domnul Andler, proiectează o reformă generală și universală a civilizației și a creștinismului.

Nu avem a ne opri mai mult asupra discuției care a urmat între interlocutorii *Libres Entretiens* cu privire la Francmasoneria germană. Dar se găsesc acolo informații foarte curioase asupra participării celor mai mulți dintre filosofi. Leibniz a fost pentru un timp afiliat Rozacrucii; mai târziu și-a bătut joc de ei din pricina practicilor lor cabalistice și magice.

Rozacrucienii primiseră de la fondatorul lor asigurarea unor privilegii cu totul extraordinare. Un autor din secolul al XVII-lea, la care restauratorii Rozacrucii moderne trimit ca la unul dintre cele mai bune izvoare, G. Naudé, face o enumerare din care împrumutăm câteva trăsături, în *Instrucțiuni către Franța asupra adevărului istoriei Rozacrucii*. Ei afirmă:

Că sunt destinați să împlinească restabilirea tuturor lucrurilor într-o stare mai bună, înainte ca sfârșitul lumii să sosească;

Că au în cel mai înalt grad evlavia și înțelepciunea și că, pentru tot ceea ce se poate dori din harurile naturii, ei sunt posesori pașnici ai acestora și le pot împărți după cum socotesc de cuviință;

Că, în orice loc s-ar afla, cunosc mai bine lucrurile care se petrec în restul lumii decât dacă acestea le-ar fi prezente;

Că îi cunosc prin revelație pe aceia care sunt vrednici să fie admiși în societatea lor;

Că pot trăi în orice timp ca și cum ar fi existat de la începutul lumii sau ca și cum ar trebui să rămână până la sfârșitul veacurilor;

Că au o carte în care pot învăța tot ceea ce se află în celelalte cărți făcute sau care urmează a fi făcute;

Că pot sili spiritele și demonii cei mai puternici să se pună în slujba lor și să atragă la ei, prin virtutea cântării lor, perle și pietre prețioase;

Că Dumnezeu i-a acoperit cu un nor pentru a-i ascunde de vrăjmașii lor și că nimeni nu-i poate vedea, dacă nu are ochi mai pătrunzători decât ai vulturului;

Că primii opt frați ai Rozacrucii aveau darul de a vindeca toate bolile, până într-atât încât erau împovărați de mulțimea celor năpăstuiți care veneau la ei, și că unul dintre ei, foarte versat în cabală, după cum mărturisește cartea sa, îl vindecase de lepră pe contele de Norfolk în Anglia;

Că au găsit un nou idiom pentru a exprima natura tuturor lucrurilor;

Că prin mijlocirea lor tripla diademă a papei va fi redusă în pulbere;

Că mărturisesc liber și publică, fără nicio teamă de a fi mustrați pentru aceasta, că papa este Antihristul;

Că osândesc blasfemiile Orientului și ale Occidentului, adică ale lui Mahomed și ale Papei, și nu recunosc decât două sacramente, cu ceremoniile primei Biserici reînnoite prin congregația lor;

În sfârșit, că sunt siguri că adevărul maximelor lor trebuie să dureze până la sfârșitul lumii.

Se va ști până unde mergea ura sacrilegă și infernală a sectei, citind formula precisă a jurământului depus de Rozacrucienii lyonnezi, în noaptea de 23 iunie 1623, către unul dintre principii coloanelor infernale, Astaroth:

„Noi, care luăm astăzi titlul de deputați pentru întemeierea colegiului Rozacrucii, fiind în număr de treizeci și șase, făgăduim să primim de acum înainte porunca și legea marelui sacrificator Respuch, renunțăm la botezul, mirul și ungerea pe care fiecare dintre noi le-a putut primi la cristelnița botezului luat în numele lui Hristos; detestăm și urâm toate rugăciunile, spovedaniile, sacramentele și orice credință în învierea trupului; mărturisim că vom vesti prin toate ținuturile universului instrucțiunile care ne vor fi date de zisul nostru sacrificator și că vom atrage la noi oameni asemenea nouă în eroare și în moarte.

La aceasta ne angajăm cinstea și viața, fără nădejde de iertare, har sau remisiune de orice fel și, spre dovada acestui lucru, am deschis cu o lancetă vena brațului inimii noastre, pentru a scoate sânge și a semna cu el numele și surnumele noastre."

În schimbul acestora, principele cohortelor infernale răspundea prin făgăduințe tot atât de strălucite ca acelea anunțate mai sus; înscrisul le fu pus în mâini printr-o comunicare supranaturală.

Având a reveni mai departe asupra caracterului luciferic al supremelor inițieri oculte, nu vom insista mai mult aici.

Ordinul Cabalistic al Rozacrucii a fost ridicat din nou în Franța în 1888 — Rozacrucia renovată. Sunt mereu aceleași nume pe care le regăsim; Papus, Guaita, Jounet și doctorul Alta se află în fruntea întreprinderii, împreună cu Sâr Péladan.

„Organizarea Rozacrucienilor moderni ne arată în frunte un consiliu de doisprezece membri, dintre care șase sunt cunoscuți, iar ceilalți șase rămân necunoscuți, gata să ridice din nou ordinul dacă vreo împrejurare oarecare ar veni să-l distrugă.

Pe lângă acest grad, exclusiv practic, există alte două subsidiare și teoretice, în care este dată Inițierea. Fiecare membru face jurământ de ascultare față de ordinele consiliului conducător; dar libertatea sa este absolut salvgardată, prin aceea că poate părăsi societatea de îndată ce îi place, cu singura condiție de a păstra secrete ordinele sau învățăturile primite. Cabala, în toate ramurile ei, și Ocultismul în general sunt predate în primele două grade."

Iată, pe deasupra, cu titlu documentar, câteva extrase din misterioasa constituție a Rozacrucii renovate, societate secretă care număra, în 1900, numai în Franța, peste o mie de adepți:

În aparență și în afară, Rozacrucia este o societate patentă și dogmatică pentru difuzarea ocultismului.

În realitate și înlăuntru, este o societate secretă de acțiune pentru înălțarea individuală și reciprocă; apărarea membrilor

care o compun; multiplicarea forțelor lor vii prin reversibilitate;

LUPTA PENTRU A REVELA TEOLOGIEI CREȘTINE MAGNIFICENȚELE EZOTERICE CU CARE ESTE ÎNSĂRCINATĂ FĂRĂ SĂ ȘTIE.

În fond, este un arbore ale cărui rădăcini trebuie să-și tragă elementele nutritive din solul fertil al primului grad — Biologie;

Ale cărui ramuri trebuie să înflorească în fraternitate științifică în al doilea grad — Teorie;

Și să rodească în opere în al treilea grad — Practică.

În pepiniera primului grad, Consiliul celor Doisprezece — al treilea grad — alege membrii celui de-al doilea grad.

Membrii celui de-al doilea grad — cu atât mai mult, la nevoie, cei ai celui de-al treilea — organizează conferințe pentru instruirea membrilor primului grad, ale căror studii trebuie să le conducă. Dar rolul lor principal este să execute instrucțiunile Consiliului celor Doisprezece.

Adepții celui de-al doilea grad se află astfel călare pe zidul care desparte Patentul de Ocult, Externul de Intern și Societatea deschisă, dogmatică, de Societatea secretă de acțiune.

Membrii celui de-al doilea grad au dreptul de a adresa dorințe celor Doisprezece, dar individual.

Reuniți, ei nu pot nici să delibereze, nici să ia concluzii de orice fel ar fi ele, cu privire la instrucțiunile primite de la cei Doisprezece.

Membrii celui de-al doilea grad jură secretul și datorează ascultare.

Totuși, sunt liberi să se retragă demisionând: numai cu sarcina de a ține, ca oameni de onoare, jurământul lor de discreție asupra a tot ceea ce au putut cunoaște din misterele și deliberările noastre, inclusiv ordinul însuși care a motivat retragerea lor.

Cei Doisprezece iau hotărâri cu unanimitatea vocilor, iar membrii celui de-al doilea grad execută conținutul lor. Un singurul dintre cei Doisprezece, opunându-și VETO-ul formal, este de ajuns pentru a face să fie respins un proiect și pentru a se trece, fără discuție, la ordinea de zi pură și simplă.

În pofida veacurilor, spiritul esențial al confreriei Rozacrucilor nu s-a transformat, așadar, nicidecum, după cum se poate recunoaște cu ușurință numai prin citirea acestui document curios; cel mult, s-a armonizat întrucâtva cu necesitățile timpurilor moderne.

Rozacrucieni din Montmartre sau din Batignolles, din Luxembourg sau din Champs-Élysées, toți sunt deci, întocmai

cum erau Christian Rosencreuz și vechii Rozacrucieni, adevărați discipoli ai ereziei gnostice.

Nu trebuie confundat Ordinul Cabalistic al Rozacrucii, constituind o sectă distinctă, cu gradul de Cavaler Rozacruce, care este unul dintre gradele înalte ale Francmasoneriei, fără îndoială în amintirea vechiului Ordin.

VII. — LUCIFER ȘI SECTELE OCULTE

Dacă a urmărit expunerea acestor orori atât de dureroase pentru inima unui copil al lui Dumnezeu, cititorul trebuie să-și fi spus de mai multe ori: Dar aceste concepții monstruoase și aceste impietăți atât de savant pline de ură nu au ieșit numai din creierul oamenilor! Există în spatele lor o putere mai înaltă care li le sugerează; și cine știe dacă vreun pact sau vreo comunicare directă cu ea nu intervine spre a le împietri într-atât orgoliul?

Chestiunea se pune în două trepte. Este Satan inspiratorul sectelor oculte? Ar fi el conducătorul lor, acționând prin intervenții directe și sensibile?

Răspunsul asupra primului punct nu ar putea lăsa nicio îndoială. El s-ar putea tranșa într-un cuvânt, observând că scopul asupra căruia aceste secte se înverșunează este exact acela pe care îl urmărește de la început marele Răzvrătit: a

distruge opera lui Hristos, a ruina Biserica Sa, a-L detrona pe Dumnezeu Însuși și a consuma pierzania veșnică a omului, convingându-l că se ridică deasupra destinului său.

Mijloacele nu sunt mai puțin revelatoare decât scopul. Arhanghelul căzut nu și-a abandonat visul nebunesc de a se egala cu Dumnezeu. Aripile sale frânte îl împiedică să se mai gândească a se ridica până la El, dar își desfășoară înfricoșătoarea energie a furiei sale pentru a-L coborî, despuiindu-L de slava Sa, și pentru a triumfa asupra Lui, răpind de la Cel Veșnic omagiile oamenilor spre a-i aduce la picioarele sale. Se va vedea mai jos până la ce punct se face literalmente maimuța lui Dumnezeu, spre a dobândi acest triumf. Dar ceea ce trebuie să rețină aici atenția noastră este mai întâi îndemânarea infernală și răutatea satanică pe care le pune în contrafacerea operelor dumnezeiești.

Nu, omul, chiar purtat de exaltarea orgoliului său și târât de patima independenței sale, nu ar fi imaginat de la sine acest mijloc de a substitui în toate privințele eroarea sub numele adevărului, de a afecta respectul pentru instituțiile dumnezeiești subminându-le temelia, de a întina, dacă ar fi în stare, însăși Ființa infinită, mărturisind că o adoră, și, dacă aceasta ar putea adăuga ceva profanării, de a pune în slujba cultului demonului sacramentele întemeiate de Isus Hristos.

Să ne amintim această abominabilă teologie a Gnozei, predată de toți ocultiștii, care, nemulțumindu-se să nege Treimea Persoanelor, nevoind să vadă în ea decât trei aspecte sau trei

roluri ale Divinității, introduce în sânul ei o distincție de sexe și face din Sfântul Duh elementul feminin al lui Dumnezeu. Am citat deja anumite texte. „Femeia", scrie încă Papus, „este materializarea, în omenire, a facultății plastice universale, simbolizată prin Porumbel." Nu s-ar îndrăzni ridicarea vălului de pe aceste abominații. Synésius, patriarhul gnostic, vorbind la congresul spiritualist din 1908, în vestă și mănuși violete, cu ametistul pe deget, spunea:

Este unul dintre dogmele noastre asupra căruia vreau să insist. Este dogma mântuirii feminine. Lucrarea Tatălui a fost împlinită, aceea a Fiului de asemenea. Rămâne aceea a Spiritului, care singură poate determina mântuirea definitivă a Omenirii pământești și pregăti, astfel, Reconstituirea lui Adam-Kadmon. Or, Spiritul, Paracletul, cum îl numeau Catarii, corespunde cu ceea ce este feminin în Divinitate, iar Învățăturile noastre precizează că aceasta este singura față a lui Dumnezeu cu adevărat accesibilă rațiunii noastre. Care va fi, întocmai, natura acestui nou și apropiat mesia? Va fi oare o femeie de elită, în chip special misionată pentru această operă mântuitoare? Va fi oare un grup de femei divine? Nu aș putea spune, dar ceea ce știu, ceea ce afirm cu glas tare, este că prin eternul feminin va fi mântuită lumea.

Se va vedea mai departe ce divinitate se oferă adepților celor mai înaintați ca fiind Doamna-Noastră-Sfântul-Duh.

Să ne amintim profanarea nu mai puțin execrabilă a numelui și a misiunii Fiului lui Dumnezeu, Domnul nostru Isus

Hristos. Ca Creator, El este „mișcarea vibratorie" care se răspândește prin elemente; ca Dumnezeu întrupat, nu a apărut decât în trupul Său astral; ca Mesia, nu a adus lumii decât o religie „fără dogme și fără cult" și nu a învățat decât pentru inițiații ezoterismului; ca Răscumpărător, omul nu avea ce face cu ispășirea și cu jertfa reparatoare. Nu este mai puțin salutat ca Mântuitorul lumii.

Biserica Sa? Din ea s-a făcut pandemoniumul cel mai respingător. Singurii excluși din ea sunt Papa, vicarul Său, episcopii Săi, preoții Săi și adevărații Săi credincioși. După cum au caricaturizat dogmele ei, fac din demnitățile ei auguste jucăria unor marionete solemne, iar în fața ierarhiei ei sacre încearcă să ridice o alta, alcătuită din oameni care, necrezând nici în Dumnezeu, nici în diavol, sunt împopoțonați cu titlul de patriarh, de primat și de episcop.

Se vor ține oare numai de o simplă paradă pe cât de nelegiuită, pe atât de grotescă? Nu; vor merge până la o parodie a consacrării episcopale. Detaliul se află în ritualul lor. Cuvintele Sfintei Scripturi și întregul rit al funcției auguste suferă acolo o profanare oribilă. Și avem relatarea martorilor care i-au văzut realitatea.

Cititorul știe deja că și celelalte sacramente sunt parodiate în chip abominabil; a văzut exemplul cel mai dureros în cina gnostică.

Iată un altul care ridică aproape tot atâta indignare. Este conferirea simbolului desemnat printre gnostici sub numele de *Appareillamentum*. Aceasta este rezervată Patriarhului și se face fără martori. Este astfel descrisă în ritualul publicat în 1894:

„În ziua fixată, Desăvârșitul, care a făcut cererea aprobată de episcopul sau Sophia diecezei sale, se duce în capelă.

El va spune: «Vin aici, înaintea lui Pneuma-Agion, să mă declar vinovat și căzut ca mama mea Sophia-Achamoth, și să renunț la lucrările Demiurgului, și să cer iertarea sfinților Eoni, prin voi, Harul Vostru!»

Patriarhul, îmbrăcat cu preaaugustul pallium, își va întinde mâinile asupra capului celui consolat, spunând:

«Remittuntur tibi peccata tua QUÆ SUNT PECCATA MUNDI. Amen.»

Apoi va întinde partea dreaptă a palliumului asupra capului celui consolat, spunând: «Aduceți-vă aminte, Doamna Noastră Sophia, Doamna Noastră Sfântul-Duh, Doamna Noastră Hedoné, de servitorul vostru — de servitoarea voastră — care renunță la Demiurg, la gândurile și la lucrările lui! Dați-i un Eon protector care să nu-l părăsească niciodată. Amin.»

Harul Său va rosti apoi, ținând în amândouă mâinile sale mâinile legate ale celui consolat, câteva cuvinte *de secreto*, apoi va dezlega mâinile, spunând: «Eonii dezleagă în Plerom ceea

ce eu dezleg în această a treia lume a Kenomului și a vidului! Elena-Ennoia, Hedoné, Sophia să vă ajute și să fie cu voi. Primiți sărutul mistic.»

Harul Său îl va săruta pe cel consolat pe frunte, prin două sărutări, în formă de tau. Cel consolat, îngenuncheat mai adânc, va recita primele versete ale Evangheliei lui Ioan și se va ridica spunând: «Dumnezeu este Iubire!» Apoi se va înclina înaintea Harului Său și va ieși în tăcere. Patriarhul, rămas singur, va adora timp de un sfert de ceas."

Nu sunt cruțate nici măcar rugăciunile cele mai sacre ale Sfintei Biserici, nici imnurile ei de credință, pe care acești supuși ai Satanei nu le fac să slujească cultului lor sacrileg.

Se citește în cateheza gnostică, publicată de curând:

D. — Recitați rugăciunea îngerească.

R. — *Ave candidum Lilium fulgidi semperque tranquilli Pleromatis, Rosaque praefulgida cœlicae amaenitatis, de qua nasci et de cujus lacte pasci Jesus, Flos Æonum, voluit, divinis infusionibus animos nostros pasce.*

Amin.

D. — Recitați rugăciunea lui Pneuma-Agion.

R. — *Rorate, cœli, desuper et nubes pluant Justam. Rorate, cœli, desuper et nubes pluant Pulchram. Rorate, cœli, desuper et nubes pluant Bonam.*

Primul patriarh al noii Biserici Gnostice, revenit la credință printr-un har inefabil al dumnezeiești Milostiviri, dă textul acestui imn auzit într-un cenaclu ocultist în timpul unei ceremonii de evocare:

Adoro te supplex, patens Deitas

Quae in hoc sacello te manifestas!

Tibi se cor meum totum subjicit,

Quia te contemplans totum deficit.

Visus, tactus in te nunquam fallitur

Nam aspectu tuo late creditur,

Credo quod hic adest exul angelus,

Nil hoc veritatis visu verius.

Deus! quem praesentem nunc aspicio,

Oro fiat illud quod tam sitio,

Ut te perpetua cernens facie,

Tactu sim beatus tuae gloriae.

Dumnezeule al măririi și al milostivirii, fie-Ți milă! Îngăduie sfinților îngeri să-și întindă aripile pentru a acoperi, dacă s-ar putea, de la fața Ta acest spectacol de iad desfășurat de făpturi care poartă încă pe frunte ungerea baptismală și care au fost poate hrănite cu trupul și sângele lui Isus Hristos.

Satan este acolo! El este inspiratorul.

Se arată oare? Adică acționează direct și prin manifestări sensibile, ca inspirator al științei oculte, pentru a-și întuneca în chip iremediabil victimele voluntare?

Există deja, asupra acestui punct, mărturii cunoscute. Lucrarea lui J. Kotska, deja citată, conține unele foarte curioase. Necesitatea de a scurta ne constrânge să trimitem cititorul la ea, cu atât mai mult cu cât această chestiune se leagă mai puțin direct de subiectul nostru. Dar nu ezităm să conchidem împreună cu acesta:

„Satan se manifestă. Satan are o biserică ocultă, credincioși, ceremonii, o liturghie specială, o religie demonică, opusă adevăratei Biserici, adevăraților credincioși, sfintei liturghii, religiei Domnului nostru. Acesta este faptul de netăgăduit. Satan exercită o stăpânire înfricoșătoare asupra unei mase de pierzare. Satan își ridică tabăra împotriva taberei Domnului, își înalță steagul împotriva steagului Crucii, își aruncă legiunile împotriva legiunilor Bisericii. Este starea de război, este lupta până la capăt și fără milă. Și în această luptă, în acest război, suflete nemuritoare, răscumpărate prin sângele

Calvarului, suflete de botezați, sunt acelea pe care Satan și soldații săi infernali le dispută lui Isus Hristos și oștirii Sale sfinte."

Trebuia să-l conducem pe cititor până aici, pentru ca să înțeleagă toată oroarea primejdiei infiltrațiilor acestor doctrine printre catolici, când vom ajunge la ele.

Înainte de aceasta, ne rămâne să arătăm că congresele spiritualiste ascund o tentativă de restaurare masonică. Această a doua parte va fi scurtă.

REORGANIZAREA MASONICĂ

Am spus, începând aceste articole, că congresul spiritualist din 1908 avea un dublu scop: să realizeze, sub pretextul reacției împotriva materialismului, o federație a diferitelor secte — Gnostici, Teosofi, Cabaliști — ale căror doctrine ale ocultismului formează fondul comun; apoi, în favoarea acestei grupări, să întreprindă o restaurare a Francmasoneriei decăzute din adevăratul ei spirit ca urmare a antrenărilor sale politice.

Sub unul și celălalt aspect, este urmărită întotdeauna ruina și nimicirea operei lui Dumnezeu.

A trebuit mai întâi să dăm o privire sumară asupra doctrinelor noului spiritualism, atât pentru a desfășura oroarea răului de care este infectată legiunea adepților săi declarați, cât și pentru a pregăti cititorul să-i descopere otrava la alții care vor să fie sau cel puțin afirmă sincer că sunt catolici.

Lumina ni se pare suficient făcută asupra acestui prim punct. Se poate înțelege acum ce cuprindea programul Congresului. În discursul său de deschidere, secretarul general, domnul V. Blanchard, îi dădea adevăratul nume, numindu-l „primul congres autonom al ocultismului". El exprima, în încheiere, speranța de a vedea toate riturile Masoneriei franceze venind să întărească „armata cavalerilor idealismului creștin" și îi dădea gândirea conducătoare în această pagină, în care se va găsi ca un rezumat al tuturor celor spuse de noi.

Doctrina care stârnește atât curiozitatea voastră nu este nouă, orice ar spune anumiți critici ai istoriei filosofice.

În cele mai vestite Sanctuare ale Indiei și Egiptului — moștenitoare ale Înțelepciunii tradiționale a Negrilor, a Atlanților și a Lemurienilor — a luat naștere ȘTIINȚA OCULTĂ, dacă ne ținem de documentele pur istorice.

De acolo, Ezoterismul s-a răspândit în China, în Iran, în Caldeea, în Palestina, în Grecia, la Roma, în Galii, în Germania și pe toată suprafața Pământului.

Să nu uităm că această filosofie, în același timp omenească și divină, i-a inspirat puternic pe toți fondatorii marilor religii antice, între alții Ram sau Lam, Confucius, Krishna, Zoroastru, Moise și Buddha. Din ea și-au tras cei mai celebri legislatori ai veacurilor trecute cele mai înțelepte instituții. Din acest izvor sublim au scos cei mai mulți poeți, filosofi și savanți ai Antichității și ai Timpurilor moderne un mare număr de idei mărețe sau geniale. Ea este aceea care se regăsește îngropată sub textul literal al tuturor Cărților SFINTE ale Orientului sau ale Occidentului, în PARABOLELE LUI ISUS și până în EPISTOLELE SFÂNTULUI PAVEL. Ea este aceea pe care au posedat-o anumiți PĂRINȚI AI BISERICII, Gnosticii, Trubadurii, Truverii, Alchimiștii, Șefii Corporațiilor muncitorești din Evul Mediu și pe care elita intelectuală a Templierilor, scăpați de tortură și de rug, a transmis-o mai târziu, prin intermediul Rozacrucienilor, Francmasonilor și Martiniștilor.

HERMETISMUL este sinteza științifică, filosofică, religioasă și socială a trecutului și a prezentului, după cum va fi, fără îndoială, aceea a viitorului.

Teologul, filosoful, savantul, medicul, moralistul sau sociologul care vor binevoi să-și dea osteneala de a studia ocultismul, fără nicio prejudecată, vor găsi în el, împreună cu

soluția multor enigme teogonice, cosmogonice, androgonice și sociologice, înseși elementele vivificării cunoștințelor lor actuale și ale regenerării trupului omenesc, sufletului omenesc și întregii societăți.

Istoricul, literatul și artistul vor profita de asemenea pe larg din aceste studii, oarecum abstracte. Cel dintâi va descoperi în ele explicația multor fapte obscure și tulburătoare; al doilea va pătrunde cu ușurință sensul multor legende antice sau fabule orientale aparent absurde și va descifra mai bine misterele sufletului omenesc; al treilea va contempla, fără a se osteni vreodată, diferitele forme pe care le îmbracă Frumusețea Supremă, atât în această lume, cât și pe celelalte planuri ale Universului manifestat și, în consecință, va fi în stare să-i dea expresii fizice mai adecvate decât acelea pe care le-a oferit până aici.

Cât despre aceia pe care îi chinuie problema apăsătoare și gravă a Hiperfizicii și a Zilei de după Moarte, ei vor deduce curând din expunerea doctrinelor noastre, după cum nădăjduim, certitudinea rațională și experimentală a nemuririi principiului lor conștient și spiritual; vor învăța că Divinitatea voiește fericirea tuturor făpturilor sale și că Cerul, Purgatoriul și Iadul teologilor naivi nu sunt decât diferitele situații morale sau fizice în care sufletul nostru se poate găsi de-a lungul carierei sale veșnice; vor ști că Reîncarnarea, predată în toate Misterele antice, precum și de Biserica creștină primitivă și de Inițierile moderne, este unul dintre multiplele mijloace întrebuințate de SUVERANA BUNĂTATE spre a grăbi

evoluția animică, intelectuală și spirituală a fiecăruia dintre noi; vor vedea că omul elaborează neîncetat condițiile care trebuie să prezideze viețile sale succesive în spațiu și în timp; vor recunoaște că oamenii sunt toți solidari unii cu alții nu numai în fapte, ci și în cuvinte și mai ales în gânduri. Atunci vor pregăti în chip conștient Venirea pe Pământ a Adevăratei Fraternități și a Împărăției Sfântului Duh, sau a Științei aliate Credinței, a Rațiunii unite cu Intuiția, durabilă și cerească fuziune pe care sărbătoarea Rusaliilor o simbolizează atât de bine.

Să observăm acum cealaltă față a Congresului:

A doua parte a dării de seamă îi este consacrată sub rubrica: „Convent masonic al riturilor spiritualiste".

O observație prealabilă. Trebuie amintit că inițiativa conventului, ca și a congresului și a rezoluțiilor sale, este opera Lojilor Martiniste. Rolul trecut al acestui Ordin, care a fost principalul uneltitor al revoluțiilor precedente, lasă îndeajuns să se presimtă ce plan inspiră restaurarea masonică al cărei promotor apare aici. Și, în particular, fără a pretinde să se tragă de aici deducții certe, s-ar găsi poate, în lista adeziunilor la acest convent, indicii asupra cauzelor ridicărilor inexplicabile de opinie care s-au produs de atunci cu prilejul anumitor evenimente în Spania și, mai de curând, în jurul Enciclicei Borromee. Darea de seamă ne avertizează că „nu este cu putință, spre a evita indiscrețiile, să se intre în prea multe amănunte asupra compoziției sale". Totuși, ea face cunoscute

șaptesprezece puteri masonice și trei Ordine afiliate care au trimis acolo delegații speciale. Se remarcă acolo: Marea Lojă simbolică spaniolă — Rit Național Spaniol — Suveranul Mare Consiliu Național Iberic, Marea Delegație Portugheză a Ritului Național Spaniol, Marele Orient și Suveranul 33° al Imperiului Germaniei, Marea Lojă Provincială a Germaniei a Ritului Swedenborgian, Ordinul Iluminaților Germaniei, Supremul Consiliu al Ordinului Masonic Oriental de Misraim și al Egiptului pentru Italia și, în sfârșit, în ultimul rând, modest, Ordinul Rozacrucienilor Ezoterici, Ordinul Martinist și Ordinul Cabalistic al Rozacrucii.

Alte puteri, în număr de paisprezece, s-au făcut de asemenea reprezentate. Dar s-a luat hotărârea de a nu li se publica numele.

Aceasta nu înseamnă, de altfel, că gândirea reformatoare a Masoneriei nu s-ar fi arătat chiar în sânul congresului spiritualist. Printre subiectele de lucrări propuse pentru a treia zi figurează acesta: „Ignoranțele și greșelile Masoneriei în Franța"; iar încă din prima zi, doctorul Papus spunea în discursul său de deschidere:

Francmasoneria este o creație a hermetiștilor.

Constituția sa, simbolurile sale, lupta sa seculară împotriva obscurantismului clerical o demonstrează oricărui observator serios.

Or, această venerabilă instituție a fost acaparată în Franța de ignoranți ai hermetismului și ai învățăturilor sale, care au nesocotit învățăturile tradiționale, au distrus simbolismul și au ciopârțit Ritualurile pentru a transforma în asociație politică vechea instituție inițiatică.

Străinătatea, unde Francmasoneria și-a păstrat caracterul originar, a protestat împotriva acestui materialism masonic, iar excomunicările pentru cauză de neregularitate au apărut din toate părțile.

Or, nici mai mult nici mai puțin, excomunicarea Marelui Orient! Aceasta va fi pedeapsa ignoranțelor și greșelilor sale. Și nu este oare un mijloc fericit inventat pentru a se spăla de crimele de acum săvârșite, pentru a ridica Masoneria din discreditul general pe care i-l atrag astăzi excesele regimului putred care este opera ei, pentru a face să cadă ostilitatea sau neîncrederea spiritelor religioase care îi atribuie, foarte pe nedrept, un scop de ură împotriva catolicismului, și pentru a-i îngădui astfel să tragă folos din zdruncinarea actuală a credințelor lor, spre a recruta dintre ele prozeliții a căror adeziune îi va întineri vigoarea intelectuală și va fi deja o primă realizare a planurilor ei?

Căci tocmai aceasta este ceea ce se propune, și vom culege mărturisirea limpede formulată, deși Masonii nu cred, fără îndoială, că au fost destul de naivi pentru a lăsa să se ghicească abilul lor calcul.

Revista masonică *Acacia*, în numărul ei din martie 1908, dădea asupra „evoluției Masoneriei", cu două luni înainte de Congres, un mare articol de fond semnat Hiram, care pare să fi fost scris pentru a sluji drept prefață lucrării conventului anexat. Acest articol este foarte interesant și merită să fie analizat.

Evoluția iminentă nu este decât un caz particular al unei legi generale. „Legea psihologică a dualismului, care este baza filosofică transmisă Masoneriei de vechiul Gnosticism prin intermediul Alchimiei simbolice, și al cărei emblemă principală este «pavajul mozaic», își manifestă în fiecare clipă acțiunea, la noi și în afară. Una dintre manifestările legii dualismului rezidă în oscilațiile spiritului public, care este supus unei serii de acțiuni și reacții sau, mai curând, de reacții succesive — de multă vreme prima acțiune este uitată — analoage celor pe care le împlinește izocronic un pendul. Se pare că, în Masoneria franceză, pendulul a ajuns la una dintre extremitățile cursei sale și că și-a început mișcarea în cealaltă." Acesta este începutul. Se vede că nu-i lipsește solemnitatea. Și îndată:

„S-a spus, în mai multe rânduri, în *Acacia*, că reacția clericală care a urmat păcii din 1871 a fost cauza politizării Francmasoneriei franceze. Fără îndoială, aceasta nu a fost niciodată indiferentă față de transformările lucrului public, dar niciodată nu luase o parte atât de activă la ele. A trebuit ca atingerile aduse libertății de conștiință de guvernul Ordinii Morale, săvârșite la instigarea Bisericii, să decidă

Contrabiserica să intre ea însăși în luptă. A fost o necesitate." Au memorie scurtă bunii noștri Masoni. Nu-și mai amintesc că, înainte de reacția clericală din 1871, pendulul oscilase până la oribila Comună. Pe bună dreptate se spune că acțiunea precedentă este uitată de multă vreme. Masoneria invocă înaintea țării aceeași scuză ca Președinții Republicii pe lângă Leon al XIII-lea: războiul împotriva Bisericii este o necesitate de apărare. I se cunoaște ipocrizia și falsitatea. După toate atentatele Masoneriei iudaice împotriva țării noastre, Franța, nu mai este decât unul secundar acela de a-i martiriza și limba, vorbindu-ne despre politizarea Masoneriei și despre necesitatea de a o depolitiza. Sunt barbari în toate.

Această reacție, dezvoltându-se, a adus modificări succesive în starea Ordinului. Una dintre cele dintâi a fost slăbirea gradelor înalte ale Ordinului. S-ar crede oare că urmările anarhice ale principiului democratic s-au făcut simțite în sânul său, ca în societate și în Biserică? El a ridicat opoziție și rezistență împotriva autorității pretențioase a acestei ierarhii: „Nu se lupta oare pentru instaurarea în politică a democrației, a guvernării Numărului în Stat, și nu trebuia oare să se predice prin exemplu? Era greu, pe de altă parte, să se facă acceptată de masa Fraților existența unei doctrine duble, una democratică pentru societatea profană, alta aristocratică pentru Masoneria însăși."

Iat-o deci pe aceasta adusă să respingă, pe cont propriu, egalitatea din care a făcut o dogmă de Stat. Trăsătura este curioasă. Argumentul adus nu este mai puțin. „Necesitatea

acestei doctrine duble se impune spiritului oricărui om care raționează. Societatea profană, Statul politic, este obligatorie; ești constrâns să-i aparții, și pentru acest motiv toți cetățenii sunt aduși să revendice aceleași drepturi. Nu este la fel în Masonerie. Aceasta, într-adevăr, nu are nimic obligatoriu; intri în ea de bunăvoie, ieși din ea dacă ești nemulțumit; ea poate, prin urmare, să aibă nu un guvern aristocratic — fiindcă el a fost întotdeauna democratic la Marele Orient și este la Ritul Scoțian din 1894 — ci o ierarhie de grade conferite după merit și care constituie în mod evident o aristie: un grup al celor mai buni."

O altă consecință a politizării Masoneriei franceze a fost cvasi-abandonarea principiului selecției. Tocmai pentru motivul că nu este o societate obligatorie, ca Statul și ca Biserica odinioară, pe vremea când se confunda cu Statul, Francmasoneria are dreptul logic de a-și alege membrii, de a-i accepta pe aceia care îndeplinesc condițiile cerute, de a-i respinge pe aceia care nu le îndeplinesc. Dar, pe de altă parte, te întrebi de ce, din moment ce tuturor adulților în vârstă de douăzeci și unu de ani li se conferea dreptul electoral în politică, nu ar fi admiși în Masonerie toți aceia care s-ar prezenta, cu condiția să fie buni republicani. Ah! această calitate de „bun republican", de câte ori a fost ea invocată în favoarea candidaților, dacă nu nevrednici, cel puțin incapabili! A fost deci un mare neajuns a deschide astfel rândurile atâtor nonvalori și oameni de orice proveniență, cu atât mai mult cu

cât această admitere a oricui îi îndepărta pe intelectuali, în ochii cărora Masoneria își pierdea înaltul prestigiu.

O a treia consecință a fost decadența ritualismului și uitarea din ce în ce mai mare a simbolismului. Li s-a părut ridicol unor oameni care, în societatea profană, susțineau ideile egalității și simplității democratice să îmbrace un șorț sau o eșarfă, ba chiar un șorț și o eșarfă, pentru a putea lua loc într-o reuniune. S-au văzut Loji suprimând decorurile și având pretenția de a obține de la celelalte să le primească membrii împodobiți numai cu o simplă rozetă la butonieră.

Li s-a părut încă și mai ridicol acelorași oameni să întrebuințeze un ceremonial pentru a deschide și a închide lucrările, pentru a lua cuvântul, pentru a intra într-un Atelier ale cărui Lucrări sunt în curs.

Politizarea Masoneriei a făcut să fie considerat, de către Masonii politicieni, ca un lucru învechit, chiar ridicol, acest simbolism despre care ignorau totul, chiar și semnificația numelui.

Înainte de a continua această analiză, va fi bine, pentru a arăta gravitatea răului, să relatăm ceea ce s-a petrecut în sânul lojilor Marelui Orient, în 1886, când Marele Colegiu al Riturilor a poruncit revizuirea Ritualurilor simbolice ale primelor trei grade. Era vorba de a ști dacă lojile Obedienței aprobau sau dezaprobau revizuirea. Atenția fraților era trezită mai ales asupra faptului probelor. O sută de răspunsuri în total au ajuns

la Consiliul Ordinului. Douăsprezece Loji numai s-au pronunțat împotriva unei inovații atât de grave și care atingea esențialul Ordinului. Celelalte optzeci și șapte, unele cu rezerve, este adevărat, s-au pronunțat pentru ea, și în termeni care fac să te cutremuri. Mai mult de două sute de loji nu răspunseseră. Guvernul ritului francez, care număra o majoritate revoluționară și ateistă, a interpretat tăcerea lor ca o aprobare.

Les Arts Réunis, din Mâcon, scriseră: „Dorim dispariția acestui spirit dogmatic care aparține unei alte epoci. Socotim totuși că trebuie păstrat simbolismul în practica probelor emblematice, abandonând totuși această frazeologie prea biblică: probele fizice, absolut inutile atunci când subiecții sunt inteligenți și instruiți, ni se par de bun efect asupra naturilor mai puțin înzestrate." *La Parfaite-Amitié*, din Albi, spunea: „Harababură care nu este bună decât să ne ridiculizeze și să dea pretext indiferenților pentru a asocia ritualul lucrărilor noastre cu celebrarea anumitor culte."

Potrivit *Triple Accord*, din Royan, „formulele sunt goale, de neînțeles și stârnesc râsul, mai curând decât înălțarea sentimentului". *La Constance éprouvée*, din Rouen, spune: „Considerăm că legenda lui Hiram, care slujește drept bază probelor de maestru, nu are nicio verosimilitate și că, pe deasupra, este opusă sentimentelor noastre, exaltând divinitatea și nemurirea sufletului. Emitem dorința ca această legendă să fie înlocuită printr-o expunere istorică a originii Francmasoneriei. Această expunere va avea meritul

verosimilității și avantajul unei instrucțiuni interesante pentru noii maeștri."

Cu privire la călătoriile care constituie o parte importantă a gradelor de companion, loja din Rouen, foarte ignorantă în materie de simbolism, pare-se, le-a declarat grotești. Cea din Royan le-a calificat drept paradă. Dimpotrivă, *Disciples du Progrès* au afirmat că nimic nu era mai frumos decât aceste probe. În fond, douăzeci și cinci de loji au emis o sentință defavorabilă păstrării lor. Aceleași douăzeci și cinci de loji au condamnat de asemenea probele măiestriei. Una dintre ele a calificat călătoriile drept „monom în jurul unui cenotaf".

Pe scurt, ritualurile au fost epurate de orice expresie religioasă, de orice credință în Dumnezeu, chiar în Dumnezeul Francmasonilor, și de orice simbolism religios. Conducătorii erau logici. Pentru a ajunge să-L izgonească pe Dumnezeu din constituție, din școli, din cazărmi, trebuia să poată spune, spre a preveni orice obiecție și orice contradicție: „Înainte de a-L șterge pe Dumnezeu din lege, L-am șters din lojile noastre." Aceasta era suveran de abil.

Dar ce decadență! J. Doinel scria, cu privire la gradul de Maestru, cel mai desăvârșit: „În starea actuală a Masoneriei franceze, abia doi la sută dintre Maeștri cunosc semnificația diabolică a gradului lor. Restul nu populează lojile decât pentru o operă politică și adesea pentru nimic, din întâmplare, prin relații, din fantezie."

Revista *La Gnose* — aprilie 1910 — într-un articol despre „Ortodoxia masonică", a găsit un cuvânt frumos pentru a califica această mișcare oarecum anarhică.

„Această ortodoxie", spune ea, „constă în a păstra înainte de toate și a urma cu fidelitate simbolurile și formele ritualice care exprimă Tradiția și sunt ca veșmântul ei, în a respinge orice inovație suspectă de modernism. Cu bună știință întrebuințăm aici cuvântul modernism, pentru a desemna o doctrină prea răspândită care, în Masonerie ca pretutindeni altundeva, se caracterizează prin avântul criticii, respingerea simbolismului, negarea a tot ceea ce constituie Știința ezoterică și tradițională.

Ceea ce este regretabil mai ales este faptul că trebuie prea adesea să se constate, la un mare număr de Masoni, ignoranța completă a simbolismului și a interpretării sale ezoterice, abandonarea studiilor inițiatice fără de care ritualismul nu mai este decât un ansamblu de ceremonii goale de sens, ca în religiile exoterice. Există astăzi, din acest punct de vedere, îndeosebi în Franța și în Italia, neglijențe cu adevărat de neiertat; putem cita ca exemplu pe aceea pe care o comit Maeștrii care renunță la purtarea șorțului, în vreme ce totuși, după cum a arătat atât de bine de curând Prea Ilustrul Frate doctor Blatin, într-o comunicare care trebuie să fie încă prezentă în memoria tuturor Fraților, acest șorț este adevăratul veșmânt al Masonului, în timp ce eșarfa nu este decât decorul său. Un lucru încă și mai grav este suprimarea sau

simplificarea exagerată a probelor inițiatice și înlocuirea lor cu enunțarea unor formule vagi și aproape nesemnificative."

Cu acest prilej, *La Gnose* amintește definiția generală a simbolismului, din care reiese caracterul inițiatic al Masoneriei și raportul tradițiilor sale cu acelea ale științelor oculte:

Simbolismul masonic este forma sensibilă a unei sinteze filosofice de ordin transcendent sau abstract. Concepțiile pe care le reprezintă Simbolurile Masoneriei nu pot da loc niciunei învățături dogmatice; ele scapă formulelor concrete ale limbajului vorbit și nu se lasă traduse prin cuvinte. Sunt, după cum se spune foarte just, Mistere care se sustrag curiozității profane, adică Adevăruri pe care spiritul nu le poate cuprinde decât după ce a fost judicios pregătit pentru ele. Pregătirea pentru înțelegerea Misterelor este pusă alegoric în scenă în inițierile masonice prin probele celor trei grade fundamentale ale Ordinului. Contrar a ceea ce s-a imaginat, aceste probe nu au nicidecum ca obiect să scoată în evidență curajul sau calitățile morale ale recipientului; ele figurează o învățătură pe care gânditorul va trebui să o discearnă, apoi să o mediteze în cursul întregii sale cariere de Inițiat.

Și *La Gnose* profită de aceasta pentru a afirma că însuși simbolul Marelui Arhitect al Universului, în care s-a voit a se vedea afirmarea unei credințe în Dumnezeu în Masonerie, nu are nicidecum acest caracter și trebuie interpretat ca un pur simbol, în sensul tradiției ezoterice și gnostice.

Nu vrem să tratăm aici, cel puțin pentru moment, chestiunea Marelui Arhitect al Universului, care, de altfel, a fost studiată din diferite puncte de vedere de autori mai autorizați decât noi. Această chestiune a făcut chiar, în ultimele numere ale *Acacia*, obiectul unei discuții foarte interesante între Frații Oswald Wirth și Ch.-M. Limousin; din nefericire, această discuție a fost întreruptă de moartea acestuia din urmă, moarte care a fost un doliu pentru Masoneria întreagă. Oricum ar fi, vom spune numai că simbolul Marelui Arhitect al Universului nu este expresia unei dogme și că, dacă este înțeles așa cum trebuie, poate fi acceptat de toți Masonii, fără deosebire de opinii filosofice, căci aceasta nu implică nicidecum din partea lor recunoașterea existenței unui Dumnezeu oarecare, cum prea adesea s-a crezut. Este regretabil că Masoneria franceză s-a înșelat asupra acestui subiect, dar este drept să recunoaștem că, în aceasta, ea nu a făcut decât să împărtășească o eroare destul de generală; dacă se va izbuti risipirea acestei confuzii, toți Masonii vor înțelege că, în loc de a suprima Marele Arhitect al Universului, trebuie, după cum spune Fratele Oswald Wirth, la concluziile căruia aderăm pe deplin, să se caute a se forma despre el o idee rațională și să-l trateze în aceasta ca pe toate celelalte simboluri inițiatice.

Putem nădăjdui că va veni o zi, și că nu este departe, când acordul se va stabili definitiv asupra principiilor fundamentale ale Masoneriei și asupra punctelor esențiale ale doctrinei tradiționale. Toate ramurile Masoneriei universale vor reveni atunci la adevărata ortodoxie, de care unele dintre ele s-au

cam îndepărtat, și toate se vor uni, în sfârșit, pentru a lucra la realizarea Marii Opere, care este împlinirea integrală a Progresului în toate domeniile activității omenești.

Să revenim la plângerile lui Hiram în *Acacia*. În sfârșit, consecință nu cea din urmă, fiindcă au fost și altele nu mai puțin regretabile, dar despre care vom vorbi la urmă, politizarea a făcut să pătrundă fideismul în Masonerie. Acesta a fost un rezultat inevitabil. Politica, mai ales în epoca noastră, este un adevărat război; ea a fost astfel în chip cu totul particular în cursul ultimilor treizeci și șapte de ani. Or, războiul se face cu o armată, iar o armată comportă soldați și ofițeri, deasupra ofițerilor de trupă, statul-major. Statul-major comandă; ofițerii de trupă și soldații ascultă orbește. Pentru a lupta bine, trebuie să ai convingerea bunătății cauzei tale, să te încrezi în conducătorii tăi. Într-o luptă de opinii în care cuceririle se fac prin cuvânt, în care bătăliile sunt alegeri, este necesar ca toți membrii unui partid să adere la un program. Biruința este cu acest preț. Aderenții unui partid sunt, sub acest raport, în aceeași situație ca adepții unei religii, care, sub pedeapsa excomunicării, trebuie să profeseze dogma.

Aceasta este încă o consecință necesară a politizării, și ea s-a făcut simțită în Masonerie. S-au găsit, prin efectul invaziei fideismului politic, Loji în care, pentru o chestiune de nuanță, s-a refuzat primirea anumitor profani, de altfel vrednici de admitere prin cinstea, inteligența și instrucția lor; altele în care s-a votat asupra unor chestiuni de doctrină și s-a pretins a se decide, prin majoritate, asupra adevărului și erorii.

Or, aceasta este absolut contrar temeiului însuși al Masoneriei. Acest temei este exprimat în articolul întâi al primei constituții a Marii Loji a Angliei, care declară: „Deși, în timpurile vechi, Masonii au fost, în fiecare țară, supuși obligației de a aparține religiei Statului sau a națiunii, oricare ar fi fost ea, astăzi se socotește că este mai potrivit să se lase fiecăruia dintre ei opiniile sale particulare și să nu li se impună decât religia asupra căreia toți oamenii sunt de acord. Ea constă în a fi buni, loiali, oameni de onoare și de probitate, oricare ar fi, de altfel, denumirile și credințele prin care se deosebesc. În felul acesta, Masoneria va deveni un centru de unire susceptibil să stabilească legături de prietenie sinceră între persoane care, altfel, ar fi rămas întotdeauna străine unele de altele."

Hiram amintește aici cele două principii opuse despre care vorbește Fourier, ca jucând cel mai mare rol în viața socială și în evoluția societăților: pasiunea Combativității, care împinge la lupta împotriva a tot ceea ce nu admite o doctrină proclamată obligatorie și care îi dezbină pe oameni; Concordismul sau Unitismul, care creează concordia făcând să se înțeleagă câtorva spirite de elită și conducătoare solidaritatea intereselor în aparență opuse.

Ei bine, împărțirea națiunilor în biserici, în partide politice, este rezultatul pasiunii Combativității; Francmasoneria, așa cum a fost concepută de oamenii care au redactat declarația de mai sus, a fost născută de Unitism.

„Biserica catolică a văzut, pe bună dreptate, o rivală redutabilă în Francmasonerie, fiindcă aceasta punea ca principiu al unității libertatea în societate și toleranța între persoane.

Astfel se explică lupta angajată astăzi.

Printre cititorii noștri francmasoni, unii se vor mira poate de acest spirit de universalitate, de admitere a oamenilor de orice credință și de orice opinie, prezentat ca bază a Ordinului. Aceasta nu va avea nimic surprinzător: ei au devenit Masoni în perioada de luptă și nu concep Masoneria decât ca pe o armată neîncetat angajată într-o luptă. Totuși, să se raporteze la principiile formulate în mai multe rânduri în cursul vieții Ordinului, și mai ales în articolul redat mai sus, și vor vedea care a fost, în tot acest timp, spiritul predecesorilor noștri."

Și aici se lasă întrevăzut gândul ascuns. De ce ar fi Francmasoneria închisă chiar clerului și chiar regaliștilor? Preoți catolici în Francmasonerie, „nu este cazul să ne temem de aceasta actualmente, sau să o sperăm, după punctul de vedere în care ne situăm." Nu este mai puțin adevărat că în secolul al XVIII-lea ea număra în sânul său nu numai preoți seculari, ci și călugări; nu numai subordonați, ci și conducători, priori, abați și episcopi. Miniștrii protestanți și Rabinii, care nu sunt reținuți de intransigența confesională, continuă să nu se considere obligați a sta departe de Francmasonerie. „Nu este deci adevărat că Masoneria, chiar în Franța, ar fi opusă religiei." Cât despre admiterea regaliștilor, ea nu este mai puțin ușor de justificat istoric.

Aici urmează o lungă întoarcere asupra rangului ținut în Loji, mai ales de vechea aristocrație.

„După aceste exemple, istorice și contemporane, nu este îngăduit să se susțină că Francmasoneria, nici cea franceză mai mult decât alta, trebuie și chiar poate să se închidă în dogme politice sau religioase... ori antireligioase. Pentru aceasta ar trebui să ne renegăm părinții și să rupem orice solidaritate cu aproape toți ceilalți Masoni ai Europei.

Și, pe de altă parte, cine știe ce ne rezervă viitorul? Cine ar fi destul de prezumțios ca să afirme că starea prezentă va continua indefinit, că legea oscilației nu se va manifesta din nou?"

Se vede deci conturându-se evoluția și anunțându-se obiectul conventului. Hiram indică simptomele acestei reacții în interiorul Masoneriei. Acestea sunt tendința de a o reașeza sub conducerea Gradurilor Înalte; este favoarea pe care o recucerește ritualismul și, împreună cu ritualismul, simbolismul riturilor.

„Toată această reacție este consecința înțelegerii confuze a necesității de a depolitiza Masoneria franceză și de a o vedea revenind la tradițiile ei filosofice. Trebuie să se ajungă la crearea unei stări de spirit în care punctele programului partidului radical nu vor mai fi considerate articole de credință, ci privite ca opinii contingente, formulate de oameni ale căror idei pot fi discutate, aprobate sau respinse, asemenea

celor ale tuturor celorlalți oameni; o stare de spirit, de asemenea, în care oameni, conducători politici, nu vor mai fi considerați profeți, mesia pe care trebuie să-i urmezi orbește și să-i aclami fiindcă oscilațiile balanțierului politic i-au purtat la putere.

Această situație este rezultatul politizării pe care împrejurările au impus-o Masoneriei franceze în vremea când înflorea Ordinea Morală, politizare al cărei apogeu a fost greșeala fișelor. Căci a fost o greșeală!"

Mărturisire mișcătoare!

Dar unde *Acacia* duce cu adevărat lipsă de prudență este în a concluziona după cum urmează:

„Se va renunța deci, vor întreba Frații pe care îi domină nobila ardoare a combativității, la lupta împotriva Bisericii?

Nicidecum; ea va fi continuată și mai viguros, schimbându-i modalitățile. În locul luptei pe calea legislației de suprimare a privilegiilor pe care Biserica catolică le păstra sub regimul concordatar, va trebui să întrebuințăm lupta prin propagandă. Efortul pe care îl face în acest moment Biserica pentru a se reconstitui sub regimul libertății este considerabil... Scopul pe care și-l propune este în chip evident să recucerească sufletele pe care le lăsase să alunece în indiferență pe vremea când se deda dulcelui trândăvit al regimului concordatar. Va izbuti oare? Foarte prezumțios ar fi cel care ar îndrăzni să formeze o

previziune. Ceea ce este sigur este că mulți oameni aparținând masei indiferente consideră încă anumite ceremonii ale cultului — căsătoria, botezul, prima împărtășanie, înmormântarea — ca pe un rit social obligatoriu. Priviți în jurul vostru, constatați câte căsătorii pur civile, câte nebotezări, câte înmormântări civile; întrebați-i pe învățători care este proporția neîmpărtășiților și a împărtășiților printre elevii lor, și veți constata forța nu a religiei propriu-zise, ci a ritului social al ceremoniilor și consacrărilor ecleziastice. Și din această împlinire a ritului poate rezulta întoarcerea la credință.

Aceasta trebuie combătut, și nu se poate prin măsuri legislative. Nu se poate decât prin cuvânt și propagandă opunându-se cuvântului și propagandei. Dar această propagandă nu trebuie să aibă ca scop substituirea unei credințe alteia, așa cum ar face o propagandă religioasă; nici măcar ateismul pus în fața deismului, materialismul bătând în breșă spiritualismul. Acestea sunt și ele afirmații care caută să se impună credinței, adică forme ale religiei. Ceea ce trebuie să propagăm este convingerea că fiecare trebuie să-și facă singur opiniile, prin rezultatele reflecțiilor sale sau prin învățăturile pe care le-a primit și care i s-au părut bune.

Și dacă fiecare are libertatea de a-și forma singur opinia, trebuie să respecte aceeași libertate la altul, să nu se irite dacă aproapele său gândește altfel decât el și o manifestă, să-și spună că, întrucât eroarea este o slăbiciune comună speciei omenești, s-ar putea prea bine ca el să fie acela care se înșală.

Aceasta ar fi învățătura doctrinei masonice pure, care nu este făcută pentru a fi închisă în temple împreună cu simbolurile ei, ci, dimpotrivă, propagată în afară.

Către acest rezultat, către această nouă formă a luptei împotriva Bisericii, ne va conduce reacția ritualistă, simbolistă și, de ce să nu o spunem? religioasă în sensul social al cuvântului, care începe în Masoneria franceză. Aceasta va fi manifestarea apropiată a legii oscilației."

Am subliniat ceea ce caracterizează tactica adoptată. Cum să nu observăm că metoda de formare preconizată de douăzeci de ani de diverse școli de catolici democrați seamănă în chip straniu cu „această doctrină masonică pură".

Lucrarea conventului masonic al riturilor spiritualiste era astfel schițată. Nu va mai fi deci nimic obscur în scurtul discurs prin care doctorul Papus i-a deschis lucrările și al cărui text aproape întreg este acesta:

Prea Scumpi Suverani și Prea Scumpi Frați, Doamnelor, Domnilor,

Reuniunea din această seară — oricât de modest ar fi cadrul ei în comparație cu Templele masonice din Străinătate — are totuși o importanță considerabilă.

Adevărata Francmasonerie este o știință adaptabilă la acțiuni sociale.

Fără integralitatea simbolismului său, fără cunoașterea învățăturilor patente sau secrete ieșite din acest simbolism, Francmasoneria își pierde toate mijloacele de acțiune.

Or, Obediențele masonice funcționând în Franța au distrus de bunăvoie tot sau parte din învățământul simbolic și din cheile reale ale Francmasoneriei.

De aici urmează că, în ciuda orgoliului lor și a tendințelor lor de a-i trata drept neregulari și falși frați pe toți aceia care sunt încă atașați simbolismului tradițional, aceste obediențe nu mai au masonic decât numele și formele cele mai rudimentare. Sunt cluburi politice, reuniuni de asistați cuprinzând câțiva rari asistenți. Iar caritatea materială, protecția forțată și căutarea influențelor politice sunt marile mobile secrete ale acestor cluburi cu formă masonică.

Toate acestea se știu atât de bine, se cunoaște atât de bine primejdia adevărului și a luminii, încât se fuge de toate cercetările istorice, de toate documentările sincere, și sunt copleșiți cu injurii, sunt excomunicați toți aceia care vor ca Lumina Masonică să fie altceva decât o flacără de Licopodiu.

De aceea v-am convocat pe voi, Prea Iluștri Frați veniți din toate punctele globului, spre a reaprinde făcliile stinse la lumina făcliei speranței încă în picioare.

Inițiați, cei mai mulți, în Centrele hermetice aflate în corespondență cu fraternitățile Rozacrucii, voi sunteți

descendenții și depozitarii acelui sens hermetic care singur îngăduie înțelegerea și adaptarea Științei masonice.

De aceea sunt convins că, în pofida atacurilor pline de ură, în pofida injuriilor și excomunicărilor care nu ne ating mai mult decât indexul papal, reuniunea noastră va avea în cele ce urmează o importanță considerabilă.

Istoricii viitori ai Francmasoneriei vor fi obligați să recunoască faptul că, la un moment dat — în această Franță care părea pierdută pentru totdeauna pentru învățământul simbolic — o reuniune de oameni veniți de pretutindeni, reprezentând Obediențele masonice în care Știința tradițională este încă păstrată integral, a voit să reveleze adevărul, să arate falsele origini ale celor care vor să oprime și să restabilească, în sfârșit, lumina stelei flamboaiante.

Sperăm să ajungem încet, dar sigur, la constituirea Federației Supremelor Consilii și a Marilor Loji ale universului, la constituirea unui adevărat Secretariat Internațional al Științei Masonice. Pentru această operă, oamenii nu contează. Dacă noi am dispărea mâine, avântul este dat, opera va continua. Și simțământul forței noastre ne face răbdători. Cunoașterea acestei legi i-a îngăduit lui Hiram să restabilească ordinea ierarhică a cuaternarului în haosul anarhic al cercului fără punct. Cunoașterea acestei legi și a adaptărilor ei la tabăra misterioasă a gradului 32 ne îngăduie să ne urmărim opera cu calmul necesar, fără să ne neliniștim de mizerabilele chestiuni materiale, nici de numărul membrilor noștri.

Calitatea ne este de ajuns.

Asupra acestui cuvânt semnificativ, doctorul Papus dă cuvântul Fratelui Téder, 33°, care trebuia să fie marele orator al conventului. Acesta a ținut o lungă conferință asupra acestei teme interesante: „Neregularitatea Marelui Orient al Franței". Cum ea constă numai într-o discuție istorică asupra originilor prime ale Marelui Orient și asupra filiației mai mult sau mai puțin autentice a anumitor ramuri ale Masoneriei, și nu atinge nicio chestiune secretă, darea de seamă o reproduce *in extenso*. Nu vom reține din ea decât pasajul următor:

Cel mai grav este acesta:

Prin Statutele și cele mai vechi tradiții ale sale, Masoneria Universală, de esență spiritualistă, își impune, din spirit de toleranță, datoria de a îndepărta din sânul ei discuțiile politice și religioase și de a se opune supremației vreunui cult asupra celorlalte, fiindcă vede Unitatea ascunsă în spatele Diversității și fiindcă este o asociație filantropică și filosofică de persoane aparținând tuturor partidelor politice, tuturor religiilor, tuturor raselor, al cărei liant este ea.

Or, Marele Orient al Franței nu încetează să strige că Papalitatea, vizând hegemonia pământească, este adversara declarată nu numai a acestei Masonerii Universale, ci și a tuturor suveranilor sau șefilor de State care o protejează sau sunt protejați de ea în interesul general al celor guvernați; și se întâmplă ca același Mare Orient al Franței, ale cărui Loji nu

mai sunt decât cluburi politice și bucătării electorale, și ale cărui fapte rele particulare sunt atribuite în mod fals, în lumea profană, întregului Ordin, să aibă tocmai, sub acoperirea ateismului și față de Masoneria Universală, aceeași atitudine pe care o reproșează Papalității, căreia, în definitiv, pare să-i facă jocul.

Suntem mai puțin informați asupra celor spuse de același Frate Téder, 33°, în seara aceleiași zile, în discursul care a încheiat ziua. Darea de seamă spune că trebuie să se abțină de la publicarea lui, „căci, dacă totul poate fi spus când Templul este acoperit, nu totul poate fi relatat în afară". Ceea ce era mai interesant este deci pierdut pentru profani. Li se livrează totuși câteva citate, din care vom culege unul sau altul. Acesta mai întâi, în care oratorul insistă asupra raporturilor dintre Masonerie și sectele oculte pe care le-am descris.

Un Mason trebuie să se străduiască să studieze ceea ce se numește știința ocultă, știință care — după cum constata foarte bine odinioară Fratele Ragon — revelează omului misterele naturii sale, secretele organizării sale, mijlocul de a ajunge la desăvârșirea și la fericirea sa, în sfârșit, hotărârea destinului său. Acest studiu a fost acela al înaltelor inițieri egiptene; și dacă, pe vremea Fratelui Ragon, el a fost recunoscut ca necesar, credeți bine că nimic nu s-a schimbat astăzi și că nu este mai puțin indispensabil decât odinioară.

Există, în Masonerie ca și în religie, un exoterism și un ezoterism la studiul cărora fiecare dintre noi trebuie să se

aplice, dacă voiește să ajungă la descoperirea adevărului risipit în diversitatea cultelor, a școlilor, a claselor, a gradelor și care devine Unul pentru acela care, după ce a trecut dincolo de exterior, a devenit capabil să îmbrățișeze dintr-o privire tot ceea ce se leagă de guvernarea lumii.

Biblia, cheia tuturor adevărurilor, jocul numerelor, religiile, magnetismul, taumaturgia, psihologia, astrologia, cabala, magia, hermetismul sunt lucruri care cer să fie studiate și meditate profund și cu răbdare. Cunoașterea acestor lucruri conduce la cunoașterea Marii Opere.

Cu privire la caracterul de religie universală care trebuie să fie acela al Masoneriei:

„Fiind legătura nevăzută care unește între ele toate religiile și toate politicile, Francmasoneria Universală este spiritualistă în esența ei.

Aceia care se desprind de acest principiu și de Statutele seculare care îl mărturisesc păcătuiesc prin ignoranță sau sunt sectari și rebeli lucrând împotriva binelui general...

Repet deci că Masoneria, care este trăsătura de unire nevăzută între cultele lumii, trebuie să fie și să rămână trăsătura de unire ezoterică între toate partidele politice și toate sectele religioase ale aceluiași Stat. Acest lucru fiind bine înțeles, trebuie să concepeți rațiunea de a fi și scopul real al Masoneriei; trebuie în mod necesar să înțelegeți că Masonii sunt pietrele vii ale

Templului ideal despre care vorbea Fratele Mazzini și că rolul Masoneriei trebuie să se mărginească la acela de educatoare și de mediatoare."

O, bunii apostoli!

În sfârșit, asupra scopului conventului:

„Îngăduiți-mi să vă spun, înainte de a vă da citire dorințelor noastre, că principala dintre dorințele noastre este să readucem la noi, la Franța, prietenia Universalității Masonilor, prietenie pe care am pierdut-o din vina unei bande de sectari, a căror neregularitate masonică vă este astăzi cunoscută și care au transformat cele mai multe dintre Lojile Franceze în cluburi politice și în trambuline electorale."

Dorințele privitoare la formarea și constituirea unui Secretariat universal au aici destul de puțin interes. De altfel, vom vedea îndată executarea lor. Dar anatema aruncată asupra Marelui Orient al Franței nu trebuie trecută sub tăcere. Considerentele sunt prea numeroase. Ele rezumă conferința Fratelui Téder. Nu vom cita decât o parte.

Congresul de la Paris, din 9 iunie 1908. Considerând:

5. — Că Marele Orient al Franței nu poate furniza niciun document justificativ al propriei sale regularități, în timp ce pretinde că primul Mare Maestru, în Franța, a fost un conte de Derwentwater, care nu a avut niciodată vreo putere din partea Marii

Loji a Angliei, și că al doilea Mare Maestru a fost un conte de Harnouester, care nu a existat niciodată;

6. — Că, prin urmare, dacă Marele Orient este întemeiat pe o minciună istorică, el este în mod necesar neregular în cel mai înalt grad;
7. — Că Marele Orient al Franței s-a născut, în 1773, dintr-o rebeliune împotriva Marii Loji a Franței, supusă atunci vechilor Constituții; că a fost organizat de Masoni facțioși izgoniți oficial din Fraternitatea Masonică și că a devenit și mai neregular atunci când, în 1877, s-a rupt de Masoneria Universală;
8. — Că, dacă fondatorii englezi ai Marii Loji din Londra, în 1717, și-au recunoscut dreptul, încălcându-și totodată datoriile și jurămintele anterioare, de a întemeia o Masonerie nouă, numită modernă, acest drept aparține cu atât mai mult tuturor acelora care nu sunt ținuți de nicio obligație;
9. — Că, dacă Marele Orient s-a altoit pe neregularități și imposturi istorice, toți oamenii liberi de legături au dreptul de a întemeia orice Rit Masonic le place, și că acest Rit va fi cu siguranță mai regular decât acela al Marelui Orient al Franței:

A HOTĂRÂT, cu unanimitatea membrilor săi, să constituie la Paris un Suprem Mare Consiliu și Mare Orient al Ritului Vechi și Primitiv al Masoneriei pentru Franța și dependențele sale, să accepte de la Suveranul Sanctuar și Mare Orient din

Berlin Patenta constitutivă și să stabilească un Birou Central sub titlul de Secretariat al Federației Masonice Universale.

Paris, acest 9 iunie 1908, E.- V.-.

Acesta a fost acel congres memorabil al cărui scop era să smulgă conducerea Francmasoneriei Marelui Orient al Franței, decăzut din adevărata știință masonică și de acum „ars", pentru a o concentra în mâinile Martiniștilor.

Ceea ce pacea socială, toleranța religioasă, Biserica vor câștiga din aceasta, cititorul știe de acum destul pentru a ghici.

Neobositul doctor Papus, Mare Maestru al Ordinului Martinist, nu avea să întârzie a da trup acestor proiecte. În octombrie 1909, revista sa *Inițierea*, anunțând mărirea Școlii de Științe hermetice și instalarea ei în localuri mai vaste, se bucura de asemenea să facă cunoscută instalarea unui birou special rezervat Secretariatului masonic internațional — Uniunea riturilor masonice. Și, două luni mai târziu, în ianuarie 1910, indica obiectul lucrărilor sale. Iată acest document:

Fapte!

La începutul oricărei întreceri curtenitoare, adversarii schimbă saluturi însoțite uneori de mânuirea simbolică a armelor lor. Or, de destulă vreme, loviturile teoretice se schimbă între cele două tabere provenite din centrele de Iluminați Martiniști; sprijinul dat eforturilor noastre de către Masonii cei mai

instruiți din Europa și America ne îngăduie să încercăm această reformă cu serioase șanse de succes.

Dar acest succes nu poate fi asigurat decât prin gruparea eforturilor fiecărei inteligențe în fiecare dintre Riturile Unite.

De aceea, primul lucru de făcut este numirea, în fiecare dintre Supremele Consilii unite, a unui corespondent al Secretariatului internațional.

Acest corespondent va primi cererile noastre și ne va trimite răspunsurile după consultarea Supremului său Consiliu.

Aceasta este prima etapă a lucrării noastre, la care venim să vă cerem să participați.

Paris, 30 noiembrie 1909.

Doctor Papus.

Cititorul nu mai ignoră nimic din ceea ce ascunde efortul foarte intens al unei pretinse renașteri spiritualiste care s-a dezvoltat în acești din urmă ani: federația științelor oculte, prezentând intelectualilor și credincioșilor știința lor ezoterică drept adevăratul creștinism reînnoit sub numele de idealism creștin, și reformarea Francmasoneriei, al cărei rol politic ia sfârșit, pe terenul doctrinelor filosofice și ezoterice ascunse sub simbolismul formulelor și riturilor sale.

Ne rămâne acum să arătăm pătrunderea acestei mișcări și influența acestor doctrine printre catolici. Aceasta nu va fi partea cea mai puțin importantă, nici cea mai puțin delicată, a sarcinii noastre.

CATOLICISM ȘI EZOTERISM

Iată-ne în inima subiectului. S-a putut găsi că ne trebuia mult timp pentru a-i despuia scoarța; însă, pe lângă interesul și utilitatea sa intrinsecă, această primă lucrare trebuia să simplifice și să facă mai concludentă partea pe care o abordăm.

Răul și primejdia sunt de acum cunoscute. Este adevărat că unii catolici se expun acestora sau chiar se complac în ele? Există alții pe care acest rău și această primejdie îi pândesc fără știrea lor? Pe ce cale se produc în mediile creștine aceste infiltrații ale spiritului masonic? Efectul lor este în mod necesar mortal și, lăsând deoparte impietatea sectelor, incompatibilitatea este oare absolută între credința catolică și speculațiile doctrinei oculte? Tot atâtea întrebări care, odată puse, cer un răspuns limpede și probant.

Mijlocul de a-l găsi va fi să reducem totul la un punct fundamental, acela al ezoterismului.

Se știe că toate ramurile ocultismului și Francmasoneria însăși sunt întemeiate pe principiul unei tradiții ezoterice al cărei depozitare ar fi. Inițierea în această tradiție secretă constituie momeala de care se slujesc, momeală prezentată orgoliului intelectual al adepților lor mai mult chiar decât curiozității spiritului lor. Prin seducțiile ezoterismului se lasă câștigați anumiți catolici, neștiutori ai primejdiei. Prin pretenția de a concilia învățăturile ezoterice cu credința Bisericii, alții, mai avizați și probabil perfizi, își trădează defecțiunea crezând că o acoperă. Și, pe de altă parte, după cum ezoterismul este legătura care atașează sectele ocultiste de Francmasonerie ca fructul de arbore, tot astfel se va vedea că acei catolici curioși de ezoterism simt nevoia de a se lega mai mult sau mai puțin strâns de forme de societăți secrete.

Și, pentru a indica în treacăt această consecință, se va putea conchide cu siguranță, prin analogie cu ideea inițierii misterioase, că orice formă de societate secretă, chiar în scopul în aparență cel mai inofensiv sau cel mai bun, este contrară spiritului catolicismului și introduce în el o cauză de dizolvare.

Iată de ce vom reduce aici totul la raportul dintre acești doi termeni: catolicism și ezoterism.

Constatarea existenței unui curent nou de ezoterism la un anumit număr de catolici va rezolva chestiunea de fapt.

Metoda experimentală, pe care ne vom sprijini, va da o soluție suficientă chestiunii de doctrină, stabilind că acest curent îi târăște în chip fatal în afara credinței Bisericii, consecință inevitabilă a unui principiu vădit contrar celui al ei, căci credința se sprijină pe revelația supranaturală, iar ezoterismul ocultist este, în definitiv, negarea ei.

Această dovadă prin fapte ne va dispensa deci de o discuție teoretică. Totuși, din acest punct de vedere, cititorul ne va fi recunoscător că reproducem o frumoasă pagină a Monseniorului d'Hulst, în care strălucitul apologet scoate în relief contrastul dintre religiile vechi și doctrina catolică și opune transcendența acesteia pretinselor analogii care slujesc drept temei ezoterismului. Așezându-se pe această culme, cititorul va discerne mai bine prăpăstiile prin care acest studiu l-a condus până aici și va vedea lumina proiectându-se asupra drumului pe care ne rămâne să-l străbatem. Este chiar un preludiu indispensabil pentru această ultimă etapă.

Monseniorul d'Hulst scria în 1890, cu privire la o lucrare al cărei autor joacă încă un rol în mișcarea actuală:

„Nu voi încerca să analizez această carte. Iată ideea ei-mamă.

Catehismul catolic și teologia oficială a Bisericii romane reprezintă acea parte de adevăr care poate fi prezentată mulțimii; este doctrina exoterică. În toate timpurile s-a recunoscut necesitatea de a adapta învățământul înaltelor principii la slăbiciunea de spirit a celor smeriți; dar în toate

timpurile, de asemenea, înțelepții au căutat forma desăvârșită a adevărului și au transmis-o inițiaților; aceasta este doctrina ezoterică.

Ezoterismul aproape că nu a variat; creștinismul este ultima lui expresie, identică, în fond, cu ezoterismul Magilor Persiei, cu acela al lui Pitagora, cu acela al lui Buddha, cu Cabala iudaică.

Pentru a stabili această teză riscantă, autorul recurge la un mijloc care rareori își pierde efectul asupra vulgului: acumulează cuvintele împrumutate din vocabularul religiilor orientale și se silește să înmulțească apropierile. Ce este odihna — *requies* — dorită de Biserică morților săi? Este *nirvâna* budistă. Ce este starea trupurilor glorioase? Este trupul astral. Ce este Karma hindușilor? Este păcatul originar. Ce este Kama-Loka al lor? Este purgatoriul nostru. Devachanul lor? Este paradisul nostru. Manvatara? Este eternitatea noastră. Sefirotul Cabalei? Este ierarhia noastră îngerească.

Se înțelege de la sine că, pentru a stabili identitatea între toți acești termeni, trebuie adesea falsificat sensul expresiilor teologice. Autorul nu se dă înapoi de la aceasta. Nici măcar nu bănuiește ce este Treimea creștină și, fără să vrea, o reduce la un panteism emanaționist. Are despre ordinea supranaturală, temeiul întregii doctrine revelate, ideea cea mai inexactă și nu voiește să vadă în ea decât un ciclu superior aceluia în care se mișcă realitățile observabile, dar natural ca și acesta.

Fără supărare pentru acest nou Mag, doctrina creștină este altceva, chiar în părțile ei profunde, decât o continuare a ezoterismului antic. Altfel, ea nu ar fi revelată de Dumnezeu, ci de oameni. Mântuitorul Isus nu ar fi adus pe pământ o învățătură din cer, ci ar fi învăluit numai în forme populare o expunere abilă a învățământului comun inițiaților din toate timpurile.

„Aici apare utilitatea criticii căreia ne dedăm în acest moment. Numeroși creștini literați, dar rău instruiți în dogmă, sunt prea înclinați să-l urmeze pe autorul lui *Edraka* în tendința sa de a transpune astfel teologia în limbajul unei filosofii aventuroase. Da, desigur, există un ezoterism ortodox, dacă prin acest cuvânt se înțelege o inteligență mai profundă a formulelor credinței. Dar, pentru a ajunge acolo, nu este necesar, nu este îngăduit să fie retușate aceste formule. Astfel, în ceea ce privește Treimea, voiesc bine să admit că este de ajuns pentru vulg să știe că există un singur Dumnezeu în trei Persoane, că a doua purcede din prima și a treia din celelalte două. Admit de asemenea că teologul trebuie să meargă mai departe și, sprijinindu-se nu pe speculații arbitrare, ci pe Scriptură și Tradiție, să-și aplice rațiunea tremurătoare pentru a descifra ceva din misterul vieții dumnezeiești. Dar, de la primul pas făcut pe această cale, el va vedea lărgindu-se abisul dintre teosofia antică și știința dogmei revelate. Va recunoaște că Dumnezeu Își este suficient Sieși; că viața Sa se desfășoară într-un ciclu închis, din care nimic nu transpiră în afară, în lumea creată; că purcederile dumnezeiești nu au nimic de-a

face cu producerea ființelor contingente; că orice operațiune al cărei termen este exterior lui Dumnezeu trebuie să fie comună întregii Treimi. El va deduce de aici această consecință capitală: că Dumnezeul care Se manifestă în operele Sale este Dumnezeul unul și indivizibil, Creatorul unic, Ființa desăvârșită și necesară, în care făptura inteligentă nu va putea niciodată, prin efectul propriu al gândirii sale, să descopere altceva.

Dar, în același timp, el află că Dumnezeu, Care este iubire, nu S-a oprit la această formă imperfectă a dăruirii de Sine; că a conceput planul de a revela ceea ce este de necunoscut, de a comunica ceea ce este de necomunicat; că a aflat în comorile puterii Sale, călăuzită de înțelepciune, inspirată de bunătate, secretul de a revărsa asupra făpturii raționale ceva din viața Sa intimă și ascunsă. Iată darul regal care îl ridică pe acela care îl primește până la o asemănare mai strânsă cu Creatorul său, până la o filiație adoptivă, și îl admite la împărtășirea însăși de fericirea lui Dumnezeu. În timpul încercării, aceasta nu este încă decât o revelație obscură în întunericurile credinței; nu este decât o posesiune inconștientă, amestecată cu neliniște, în avânturile împiedicate ale nădejdii, pe căile dureroase ale jertfei, unde se exercită generozitatea militantă a iubirii. Când moartea va fi fixat sufletul credincios în starea sa definitivă, introducându-l în țara imuabilului, luminile viziunii intuitive vor risipi umbrele misterului; făptura sfințită va bea fericirea de la izvoarele lui Dumnezeu Însuși. Un asemenea destin depășește, prin înălțime și demnitate, aspirațiile oricărei ființe

create sau creabile. Este un ordin superior aceluia al naturii omenești, al naturii îngerești, al oricărei naturi mărginite; este ordinul supranatural, a cărui esență trebuie căutată în această relație neașteptată pe care Dumnezeu o stabilește între făptură și domeniul rezervat în care se mișcă viața dumnezeiască.

Iată adevărata noțiune a Treimii, a harului și a slavei. Numiți-o ezoterică, dacă voiți, fiindcă trebuie să fii inițiat pentru a o cunoaște bine și a o exprima cu exactitate; dar recunoașteți atunci că ea nu are nimic comun cu aceste vechi doctrine ale Indiei, în care unitatea lui Dumnezeu este fondul comun al tuturor făpturilor, în care viața lui Dumnezeu se revarsă în respirația plantelor, în instinctele brutei, în geniul omului și în iubirile sale; în care substanța unică ba se fracționează în varietatea lucrurilor schimbătoare, ba se retrage în sine însăși în imobilitatea unei existențe fără fenomene, care, pentru acela care o observă din afară, se confundă cu neantul.

Când au fost pătrunse aceste secrete ale ezoterismului creștin, ceea ce izbește nu este analogia dogmei revelate cu doctrina vechilor înțelepți, ci originalitatea puternică, caracterul transcendent al teologiei catolice. Izolând mai întâi viața dumnezeiască de orice comunicare cu ceea ce nu este Dumnezeu, distingând limpede purcederile dumnezeiești, care se mișcă înlăuntrul lui Dumnezeu, de operațiunea creatoare care își are efectul în afară, ea taie scurt toate întoarcerile ofensive ale panteismului. Se înțelege atunci că Dumnezeu nu are nevoie de lume, fiindcă gândirea și iubirea

Sa sunt complete fără lume; și că creația este contingentă, fiindcă ea nu adaugă nimic nici Ființei, nici fericirii Autorului ei. Totuși, întrucât creația este un fapt, neputând-o explica printr-o expansiune necesară a Ființei dumnezeiești, se revine la a o explica prin efectul unei iubiri libere. Dar această iubire caută desăvârșirea darului și, negăsind-o în această palidă efigie a Sa însăși, a cărei amprentă o poartă natura, o cere unei comunicări mai intime, la care natura nu putea nici să se ridice, nici să pretindă, și pe care un miracol al puterii va ști să o întemeieze și să o organizeze. Astfel ia naștere economia supranaturală. O repet, se pot compulsa toate culegerile în care ezoterismul pur omenesc și-a consemnat comorile: nu se va vedea acolo nimic asemănător. Dar este de ajuns să se deschidă Evangheliile și Epistolele sfântului Pavel și ale sfântului Ioan, și scrierile Părinților, Irineu și Herma, Origen și Tertulian, Augustin și Ambroziu, Chiril al Alexandriei și Grigorie de Nazianz, pentru a găsi acolo această doctrină ale cărei elemente tradiționale au venit mai târziu să se grupeze într-o frumoasă ordine în cadrul ideal al scolasticii și în luminoasele cateheze ale Conciliului din Trento."

Să intrăm acum în fapte și să vedem dacă ele verifică ceea ce am înaintat.

ROZACRUCIA CATOLICĂ

Simpla apropiere a numelui de catolic de acela al Rozacrucii și simplul fapt că, la niște catolici, s-a căutat pentru ezoterismul lor un patronaj atât de nefericit ales, a cărui abominabilă istorie cititorii noștri o cunosc, nu ne dau oare deja dreptate?

Ordinul Rozacrucii catolice și-a avut ceasul său de celebritate, deja oarecum îndepărtat. Astăzi nu se mai vorbește aproape deloc despre el; totuși, elementele sale rămân active, iar curentul actual se leagă în chip vădit de el. Este deci necesar să spunem ceva despre acesta.

Nu s-a uitat încă frumosul tărăboi pe care l-a făcut într-o zi, în cronica pariziană, anunțul fondării Rozacrucii catolice de către domnul Joséphin Péladan, ordin creat în opoziție cu acela — din care ieșea spărgând geamurile — al Ordinului Cabalistic al Rozacrucii, pe care el însuși, ne amintim, îl întemeiase de comun acord cu ocultiștii cabaliști și martiniști Papus, Jounet, Guaita, Alta etc. Datorită domnului Péladan, iscusit regizor, de pe o zi pe alta Rozacrucia deveni celebră, iar

mulțimea curioasă își împărți simpatiile între ordinul ortodox revendicându-se de la vechiul său fondator Christian Rosencreuz și secta schismatică ce, în numele papei, avea să întreprindă cruciade pentru renovarea artei creștine.

Era în 1890. Domnul Péladan, tot atât de sincer, trebuie să credem, în atașamentul și entuziasmul său pentru cauza lui Hristos și a Bisericii, pe cât era de înflăcărat pentru această regenerare artistică, tocmai își dăduse seama că doctrina și organizarea Ordinului Cabalistic, cunoscute cititorilor noștri, puneau în primejdie credința sa și îl așezau în contradicție cu Biserica.

Rupse legăturile, mai întâi prietenește, apoi cu un răsunător scandal. În aceasta fusese bine inspirat, căci puțin după aceea *Inițierea*, organul Ordinului, fu pusă la Index, în urma unor articole și studii conforme spiritului gnostic.

Această ruptură însăși ne oferă o primă lecție de experiență. Ea nu a fost destul de completă. Nu trebuia să-i fie de ajuns domnului Péladan să rupă cu Ordinul Cabalist; ar fi trebuit să abjure întreaga lui doctrină. Vom vedea că, păstrând principiile ezoterismului, el și discipolii ori imitatorii săi se iluzionează, măgulindu-se că sunt adevărați credincioși.

Sâr Péladan se constitui deci cavalerul Papei și al artei creștine. Cavaler este prea puțin spus. „Cardinal laic", cum se desemnează el însuși, luă calitatea de „legat catolic roman". Pe lângă cine? Pe lângă *Inițierea*, cu care păstră la început relații și

care accepta să fie organul noului ordin. Se vede cât sunt martiniștii de concilianți.

Primul său mandat, inserat în această revistă — iunie 1890 — începea astfel:

Ordinul Rozacrucii. — Demisia lui Joséphin Péladan, fondator al Aristiei (R.+C.+ C.)

Péladan, legat catolic roman pe lângă *Inițierea*.

Sâr Mérodack Péladan, către cei cinci egali ai săi din Supremul Consiliu al R.+C.

Salut în Domnul nostru Isus Hristos și lumină în Ensoph,

Egalilor noștri,

Câteva fragmente din această piesă interesează direct subiectul nostru.

Înălțimea la care gândim, pe care nu o atinge egoismul și nici ceva personal, iubirea luminii care singură ne mișcă, tandra admirație care ne unește, strălucesc tot atât de bine în opera de ansamblu împlinită până la prezentul meu exod, consimțit în unanimitate de Supremul nostru Consiliu.

Cel dintâi dintre voi, eu am redat gloria Magiei, aclimatizând-o în etopee; cel dintâi al limbii franceze, am dat psihopatiei mele un determinism neîncetat ocult.

Nu trebuia oare să vă dau numele meu și opera mea ca piatră unghiulară și să îndur angajamente personale?

Dar iat-o restaurată, Sfânta Magie; iată-l puternic și biruitor, curentul hermetic; ceasul exodului personal a sunat deci.

Subordonând Ocultul catolicismului, feudal al Papei, partizan al Monarhiei fără patrie, pot eu să contrasemnez planurile voastre, pe care totuși le aplaud? Puteți voi, de asemenea, Egali, să vă supuneți intransigenței mele de Sâr Kasd?

Aderența mea, rodnică până aici, ar deveni acum sterilă. Caracterul meu Absolutist mă izolează de opera voastră eclectică; Ocultul întreg nu m-ar urma la liturghie, iar eu mă îndepărtez de atingerea spiritistă, ori masonică, ori budistă.

Cea mai evidentă Înțelepciune ne-a inspirat hotărând ca eu să desprind din Rozacruce un terțiarat intelectual pentru Romani, Artiști și femei.

Locul meu printre voi îl părăsesc ca unul dintre cei șase, pentru a-l relua îndată în calitate de Legat ultramontan.

Mereu asociat studiilor voastre, nu mai sunt solidar cu operele voastre: Elector al aceluiași Imperiu, șed mereu, dar ca martor; și Sfintei Biserici îi dați votul meu din Supremul Consiliu.

Nu voi explica în acest document public R+C+C a mea, care are drept cuvânt de trecere tema Graalului și drept rugăciune: *ad Crucem per Rosam, ad Rosam per Crucem; in eâ, in eis*

gemmatus resurgam. Nu voiesc aici decât să mărturisesc că *Acta Syncelli* ale mele nu v-ar putea fi imputate, după cum nici eu nu pretind la gloria, ca și la responsabilitățile dezocultării Ocultului și ale acestui Grup de studii ezoterice cu totul exterior R+C+C.

Astfel, Egalii noștri, opera mea de Mag rămâne sora indefectibilă a efortului vostru. Astfel, iau distanță, dar pentru aceeași luptă; urmez o cale diferită către aceeași țintă. Voi veniți de la liberul examen către Credință; eu ies din Vatican către ocult. Voi întrupați voința; lăsați-mă, ca reprezentant al Destinului, să vin în întâmpinarea voastră. Aceasta micșorează la jumătate spațiul și timpul care ne despart de sărutul celor două Abstracte pe care Providența îl va încununa prin meritele Pătimirii Domnului nostru Isus Hristos și prin luminile lui Ensoph.

Ad Rosam per Crucem, ad Crucem per Rosam: in eâ, in eis gemmatus resurgam. Amen.

Se vede că despărțirea era mai mult aparentă decât reală. Legatul catolic roman pe lângă Ordinul Cabalist avea în zadar să declare în acest document că disprețuia Francmasoneria, că respingea budismul și că nu punea niciun preț pe teoriile spiritiste; noua sa operă de Mag rămânea, în realitate, „sora indefectibilă" a celuilalt efort, fiindcă păstra ca temelie ezoterismul. „Din acest moment", spunea el într-o altă comunicare prietenească către *Inițierea*, „Biserica posedă

ocultul, fiindcă îi aduc, în persoana mea, una dintre cele șase lumini gnostice ale ceasului."

„Terțiaratul intelectual al Rozacrucii catolice" era deci întemeiat. Printre membrii săi de atunci, mai mulți, luminați mai bine de atunci încoace, au rupt cu curaj cu această școală funestă. Alții, și conducătorul lor cel dintâi, persistă în iluzia lor. Protestările de fidelitate și de supunere absolută față de Biserică abundă în statutele noului ordin, și ne ferim bine să le contestăm sinceritatea; însă se va vedea îndată că atitudinea actuală a Rozacrucienilor catolici celor mai în vedere verifică ceea ce *Inițierea* scria după ruptura violentă: „Este adevărat că, la vocabulul de Rozacruce, domnul Péladan alipise, pentru împrejurare, epitetul de catolic, care, luat în sens ultramontan, făcea, de altfel, efectul unei cazule pe umerii unui quaker sau al unui triunghi masonic la gâtul unui capucin."

Punerea la Index a acestei reviste nu îi mai îngăduise, într-adevăr, catolicului intransigent care este domnul Péladan să păstreze vreun raport cu directorii ei. De aici, o luptă deschisă, savant reclamistică, pe care unul dintre istoricii săi a numit-o spiritual războiul celor Două Roze. Episoadele ei nu intră în cadrul nostru. Ceea ce ne interesează este să vedem, după actele lor mai recente, ce este catolicismul acestor noi susținători ai Bisericii.

Bizareria și excentricitatea domnului Péladan nu trebuie să-l înșele pe cititor. S-ar greși crezând că el nu a stârnit în public alt interes decât acela al unei curiozități indiferente și

batjocoritoare. În acea epocă de renaștere neocreștină, entuziasmul său arzător, țintele sale generoase, caracterul religiei sale, deopotrivă exaltată și independentă, au sedus o mulțime de tineri și chiar de oameni care, și astăzi încă, îl salută ca pe Maestrul lor.

Opera sa este exuberantă ca și spiritul său. Ea îmbrățișează Arta, Filosofia, Religia, Științele oculte și se împarte în mai multe serii. *Decadența latină* cuprinde paisprezece romane. *Decadența estetică* formează o colecție încă și mai numeroasă. *Teatrul Rozacrucii* nu are cu mult mai puțină importanță. *Amfiteatrul Științelor moarte* este împărțit în cinci diviziuni: etică, erotică, estetică, politică și mistică. *Ideile și formele* au deschis un alt ciclu, acela al călătoriilor către diferitele țări religioase. Domnul Péladan este, pe deasupra, astăzi, colaborator al unor ziare catolice.

Pentru a ne ține la punctul care ne interesează aici, valoarea actuală a catolicismului său, indicată de cele mai recente lucrări ale sale, ne-ar fi de ajuns să deschidem *Ocultul catolic*, publicat în 1899, și *Țara lui Hristos*, în 1901. Nu vom spune despre ele decât un cuvânt. Cea dintâi are ca obiect necesitatea de a uni creștinismul și ocultul, de a reduce la o unitate invincibilă dubla putere a Papei și a Magului. Una și cealaltă condamnă cu violență Vechiul Testament, aruncă argumentul profețiilor și pe acela al minunilor. Cu acestea, se simte alergând acolo un fior de iubire pentru Hristos și pentru Biserica Sa, se aud accente de credință care mișcă inima, dar și revoltele unui om al cărui spirit este fără niciun frâu, rătăcit de

un orgoliu a cărui suficiență depășește poate inconștiența, și hulind cu gura plină ceea ce venerează în genunchi.

Să ne oprim puțin mai mult la o operă posterioară celorlalte, opuscule publicat în 1906, cu acest titlu: *De la Parsifal la Don Quijote: secretul Trubadurilor*. Acest secret, se ghicește, este tradiția ezoterică.

Există în acest opuscule, asupra ezoterismului în Evul Mediu, și dependente una de alta, o glosă literară care ține numai indirect de critica noastră, și o glosă religioasă asupra căreia aceasta își are toate drepturile.

Dacă dăm crezare autorului, poeții provensali ai acelei epoci și Evul Mediu, sub soarele surâzător al Sudului, trăiau o viață religioasă intensă în care vălul galanteriei nu era decât un subterfugiu dibaci pentru a sustrage tradițiile lor controlului și stăpânirii Bisericii. Indiferența contemporană refuză să creadă într-un ezoterism provensal și învață că curțile iubirii erau pur și simplu saloanele albastre ale lui Arthénice în secolul al XII-lea. Dar trubadurii nu erau poeții anodini pe care îi credem; sirventele lor ascund mai mult de un secret. Cine nu are dreptul să-și arate chipul își pune o mască. Erezia albigenză, reacție a individualismului mistic împotriva dominației centralizatoare a Romei, și-a găsit masca în poezia epocii. Ereticii deveniră deci trubaduri în Provence și truveri în Nord, guilleri în Italia, minnesingeri în Germania, scalzi în Norvegia, menestreli în Țara Galilor. De la Parsifal la Don Quijote, toată această înflorire literară nu ar fi decât

dezvoltarea abil disimulată a unui creștinism reîntărit la izvoarele sale.

Bonshommes sau Desăvârșiții au fost acuzați că au negat utilitatea căsătoriei și au preconizat comunitatea femeilor. Or, în religia provensală, se numea căsătorie obediența față de ortodoxia romană, iar iubire afilierea la doctrina ezoterică. „Aceasta este cheia inițială a întregii literaturi amoroase." Doamna trubadurilor este această doctrină. Astfel se înțelege că ei sunt încă îndrăgostiți la bătrânețe. Când doamna — doctrina — poartă un nume de loc, ea este doamnă-dieceză, doamnă-parohie, doamnă-lojă, desemnând astfel doctrina adoptată în această dieceză, în această parohie sau în această lojă. Căsătoria — profesiunea de ortodoxie romană — nu împiedica iubirea — afilierea — iar aceeași doamnă putea avea diverși slujitori.

Se recunoaște aici boala sau patima fervenților ezoterismului, care nu dau înapoi de la nicio invenție pentru a-și însuși geniile cele mai îndepărtate de ei și operele care mărturisesc cel mai înalt în favoarea adevăratei credințe. Vom vedea și alte exemple. „Dacă s-ar studia literatura medievală, Renașterea ar înceta să pară o subită înviere a antichității. Neoplatonismul pătrunde deja adânc în romanele noastre de aventuri, iar când se arată deschis sub Medici, este pentru că aceștia îi asigură o protecție eficace împotriva inchiziției romane. Gemistos Plethon și Marsilio Ficino sunt doctorii oficiali ai vechiului Albigenism, după cum Dante îi este prodigiosul Homer. Ficțiunea și istoria își răspund în acest subiect cu un paralelism

singular: Ordinul Templului nu realizează oare Ordinul Graalului? Și Monsalvat nu are oare un nume real, Montségur? Singurul poet care a atins acest mare subiect este Gheuzi: el a știut, în frumoasa sa dramă, pe care o numește *Monsalvat*, dar care se petrece la Montségur, să învie sufletul albigenz — iar sufletul albigenz, oricare ar fi sensul oarecum flotant al acestui nume, este sufletul lui Parsifal și manifestă acest ezoterism al Evului Mediu din care a ieșit Renașterea." Și, pentru a reveni la Dante: „Ordinul Templului a avut cel mai extraordinar dintre avocați, poetul *Vieții noi*. Lirismul învăluie atât de bine heterodoxia, încât papii au primit ca poem religios cel mai înspăimântător pamflet care a fost vreodată scris împotriva vreunui cler."

Dar să nu uităm că avem de-a face cu un scriitor catolic, cu un catolic pasionat atașat Bisericii. Să vedem acum dovezile pe care ni le dă despre aceasta.

Să ascultăm, mai întâi, în ce termeni semnalează „marea eroare a învățământului sacerdotal".

„Disprețuind operele geniului pentru a exalta virtuțile ascunse, smerita ascultare și meritele care nu trebuie dovedite, clerul din toate timpurile a conceput un plan politic în care lenea sa se acorda cu grija pentru prestigiul său. Canonizarea unui Labre își ia rațiunile nu din frumoasa smerenie a personajului, ci dintr-o voință seculară și tiranică de a umili superioritatea adevărată și de a opune idealului natural al omului civilizat o

altă concepție care salvgardează hegemonia clericului asupra laicului."

O altă mare nenorocire a Bisericii este aceasta: „Catolicismul latin a renunțat prea devreme la ezoterism: încăpățânat într-un vis cezarian, el a pretins să administreze conștiința universală în manieră romană. Fără mari sau mici mistere, fără inițiere, clerul a crezut că realizează cea mai imposibilă egalitate care există, aceea a sufletelor. Elita s-a revoltat; nu trebuia să fii mare cleric pentru a descoperi că Biserica nu realiza gândirea evanghelică..." — „Erezia medievală a fost înainte de toate o mișcare anticlericală: mulți dintre credincioșii cei mai arzători, scandalizați de Cezarismul roman, visară un catolicism evanghelic și creară un nou cler... De la sfârșitul secolului al X-lea până la Renaștere, mulți și-au căutat mântuirea în afara Bisericii."

Catolicul foarte luminat care este domnul Péladan recunoaște puțina valoare a teologiei noilor secte. „Totuși anticlericalismul Valdezilor a fost legitim; ei protestau împotriva feudalității sacerdotale, tot atât de abuzive, împovărătoare și nedrepte ca aceea a nobilului." Și cu plăcere s-ar face, împotriva Bisericii, apologetul ereziei: „Franciscanii și Dominicanii au lucrat cu un zel arzător pentru a stinge și a dezonora un creștinism care a avut eroi, martiri și a inspirat cele mai frumoase poeme ale erei noastre." — „Biserica a ars și a măcelărit mai mulți sfinți decât enumeră calendarul, în numele unității..."

Iar cât despre credințele înseși, iată fondul gnostic: „Cu siguranță, Evul Mediu nu distinge între Maria și Isus: în inima sa, Treimea se compune din patru persoane. Nimeni nu o spune și fiecare o crede. Ideea de maternitate și ideea de divinitate se amestecă atât de bine în această adorare, încât Fecioara este zeiță tot atât cât zeița este maternă."

Iată, ni se pare, un prim caz judecat.

Iată un al doilea, luat alături de precedentul. Contele L. de Larmandie fusese unul dintre însoțitorii domnului Péladan în întemeierea Rozacrucii catolice. El este acela despre care Monseniorul d'Hulst analiza o lucrare în fragmentul citat mai sus. În fruntea cărții sale, autorul scrisese: „Sunt catolic, apostolic și roman", ceea ce voia, fără îndoială, să spună că el crede și aderă la Biserica catolică, apostolică și romană. Tot cu acest titlu a venit să facă o comunicare la prima ședință a lucrărilor Alianței spiritualiste, al cărei proces-verbal îl găsim în numărul din martie 1910. Și a prezentat-o în numele Rozacrucii catolice, a cărei supraviețuire ar manifesta-o acest act.

Cum împacă domnul de Larmandie, catolic, apostolic și roman, datoriile credinței sale cu colaborarea sa la revista martinistă *Le Voile d'Isis*, unde numele său figurează la loc frumos între acelea ale lui Papus și ale domnului Jounet, aceasta nu avem misiunea să o explicăm. Dar putem reține declarațiile pe care tocmai le-a făcut de curând în numele școlii sale. El începe spunând: „Trebuie bine recunoscut că

ezoterismul răspunde unei stări de spirit contemporane; de ce, așadar, să blamăm această mișcare în loc să-i venim în ajutor?" Și iată îndată unde aceasta îi conduce pe catolicii Rozacrucii. După purtătorul lor de cuvânt, ei se separă limpede de Teosofii hinduși. „Dumnezeul nostru este Dumnezeul sfântului Pavel, în care *vivimus et sumus*, dar care este distinct de opera Sa — iată ceva bine — precum spiritul de gândire — iată ceva care nu mai este de ajuns." Distincție capțioasă, prin care se redeschide, fără a părea, ușa pe care se lăudau că o închid. De altfel, oratorul tocmai spusese în fraza precedentă: „Exotericii reprezintă viața lui Dumnezeu ca dezvoltându-se într-un ciclu închis" — era expresia Monseniorului d'Hulst; își amintea oare domnul de Larmandie? și foarte justă, dacă se vorbește despre viața lui Dumnezeu, nu despre acțiunea Sa *ad extra*. „Le trebuie separarea absolută între cele două lumi, și aceasta este, spun ei — perfect! — panteism emanaționist, a concepe altfel relațiile Ființei eterne cu Devenirea indefinită."

„Avem", spune încă domnul de Larmandie, „o noțiune foarte exactă a ordinului supranatural." Ar fi un progres față de ceea ce constatase Monseniorul d'Hulst, dar nu ar trebui să se judece după pasajul care precedă imediat această declarație. Vom regăsi de altfel mai departe această explicație a minunii. Minunea nu aparține, într-adevăr, substanței ordinului supranatural, care constă într-o comunicare a vieții dumnezeiești, ci este un mod de acțiune supranaturală. Sub pretextul de a evita o confuzie, nu știu care, se confundă ocultul sau necunoscutul natural cu acest mod de acțiune

supranaturală și, în chip vădit, acesta din urmă este exclus din minune.

Nu este oare un conciliu acela care afirmă analogia misterelor supranaturale cu ceea ce știm despre natură în general? Noi spunem ocult pentru supranatural, evitând astfel o confuzie. Exoteriștii definesc faptul supranatural: un fapt contrar — nu contrar, ci superior — legilor naturale. Ei spun că voința prevăzătoare a lui Dumnezeu a putut cuprinde în același decret regula și excepția. Prostie! Care este deci prevederea cea mai desăvârșită, cea mai vrednică de Dumnezeu: aceea care va fi prevăzut atât de bine toate faptele folositoare încât aceeași lege le va cuprinde pe toate, sau aceea care este obligată să stabilească derogări de la propriile sale decrete? Noi definim minunea: un act superior legilor și forțelor cunoscute — nu; tuturor forțelor cunoscute sau necunoscute ale naturii — aplicarea unei forțe superioare — de ce ordin? — printr-o știință, o voință, o sfințenie superioare.

Domnul de Larmandie nu bănuiește mai mult că al său catolicism distruge revelația dumnezeiască, măgulindu-se că o regăsește pretutindeni:

Noi susținem existența unei religii comune inițiaților din toate țările. Abatele Ansault a scris o carte despre cultul Crucii înainte de Isus Hristos, cu această epigrafă din sfântul Augustin: „Ceea ce se numește astăzi Creștinism nu a încetat niciodată să existe de la început; când Hristos a venit, adevărata religie care exista mai înainte a fost numită

creștină." Această ipoteză nu este oare pe deplin satisfăcătoare: o religie imuabilă decretată de Dumnezeu, *in principio*, apoi persecutată de Nimrodism, desfigurată de idolatrie, latentă totuși sub simbolurile populare și păstrată mai mult sau mai puțin curată în marile sanctuare ale inițiaților, aproape neputincioasă la sfârșitul istoriei antice, mântuită în sfârșit și restaurată prin Mesianitate. Nu este oare regretabil să se afirme că teologia creștină nu are nimic comun cu teologia greacă sau hindusă? Particularismul trebuie oare să înlocuiască nota, oficială aceasta, de catolicism, adică de universalism?

Vom regăsi la alți catolici această teorie prezentată cu mai multă dezvoltare. Să amânăm până atunci arătarea iluziei sau perfidiei ei.

Domnul de Larmandie cere libertatea de a străpunge, dacă poate, întunericurile credinței; însă, din lipsa, poate, de a distinge între motivele de credibilitate și actul de credință, el suprimă organul acesteia în Biserică și în suflet, iar credința sa se reduce la raționalism:

Spiritul omenesc nu admite între el și Adevăr alt intermediar decât lumina. Propoziția Bisericii este mijlocul obișnuit al credinței, dar adevăratul motiv este lumina lui Dumnezeu. — Da, dacă prin lumină se înțelege autoritatea cuvântului Său recunoscută de suflet; nu, dacă nu este vorba decât despre intuiția adevărului. Există obscuritate în credință. — „Tot neocreștinismul nostru stă în această scurtă concluzie: credința

să redevină lumină și să nu mai fie voința, ci rațiunea aceea care crede în noi."

Împrumutată sau nu din lucrarea nelegiuită a doctorului Alta, *Evanghelia Spiritului*, despre care vom vorbi mai jos, această teorie a credinței se regăsește acolo în termeni identici și cu întregul ei sens anticatolic.

În trei pagini, domnul de Larmandie și-a luat sarcina de a arăta cu prisosință, încă de această dată, prin exemplul său și al prietenilor săi, că ezoterismul târăște în mod fatal un catolic în afara credinței Bisericii și îl face să piardă până și noțiunea ei elementară.

Totuși, acesta nu este până aici decât un prim pas. Dar, înainte de a părăsi Rozacrucia catolică pentru a trece la derivatele ei, există un alt caz particular, încă și mai grav și mai dureros, la care trebuie să ne oprim și care cere să fie odată pentru totdeauna cercetat până la capăt. Există un nume amestecat în fondarea Ordinului Cabalistic al Rozacrucii de către domnul Péladan, care a fost deja citat mai sus în aceste articole și care s-a întâlnit și alteori sub pana noastră în studii precedente: acela al unui preot catolic, cunoscut numai sub pseudonimul de doctor Alta.

Departe de noi planul formal de a dăuna cuiva; dar există o datorie de caritate universală care primează orice caritate particulară și o iubire pentru Biserică ce face să fie înfruntate orice neplăcere și orice ostilitate când este vorba de a apăra și a

răzbuna această Mamă dezonorată printr-un scandal abominabil. Acest preot trebuie demascat până la capăt.

Scriind, la sfârșitul anului 1907, *Democrații creștini și modernismul*, am analizat și citat pe larg un articol al doctorului Alta, apărut în *Justice sociale* a domnului Naudet, care este o violentă diatribă împotriva Bisericii, condamnarea magisteriului ei și a învățământului credinței. Autorul cere ca Biserica să fie readusă la constituția sa originară, care era „exact ceea ce condamnăm astăzi sub numele de subiectivism". Cuvintele lui Isus Hristos sunt întoarse în anateme împotriva instituției Sale dumnezeiești. Și adăugam: acest preot are sarcină de suflete, este paroh într-o dieceză limitrofă Parisului!

Mai recent, într-un articol intitulat cu bună știință: *Modernism și slujire parohială*, semnalam răspunsul său la ancheta ziarului *Matin* asupra „angoasei religioase", despre care a fost vorba la începutul acestor pagini. Doctorul Alta reînnoia acolo aceleași impietăți și conchidea: „Dacă, de aici în douăzeci de ani, papa nu și-a înmuiat rigorile, este sigur că catolicii cu vederi largi și protestanții liberali se vor fi împăcat, vor fi făcut alianță și vor fi clădit, pe cheltuieli comune, o nouă Biserică." Cu această ocazie, menționam, de același autor, un comentariu la sfântul Ioan: *Evanghelia Spiritului*, care depășește îndrăznelile obișnuite ale criticii raționaliste și în care se regăsesc doctrinele ezoterice ale Gnozei și cele ale ocultismului. Biserica și Papalitatea sunt acolo ultrajate în o sută de locuri. Această lucrare a fost publicată de Librăria generală a științelor oculte. Încheind, exprimam din nou durerea de a gândi că un

asemenea preot exercita funcții parohiale și rămânea păstor al sufletelor. Sărmana turmă! Și, insistând asupra indicației date mai înainte, o sprijineam spunând: Pentru a fi mai limpede astăzi, adaug că această dieceză limitrofă Parisului este aceea de Versailles. Aș fi putut spune de asemenea: iar confrații doctorului Alta, mai mulți cel puțin, știu cine este și îi cunosc adevăratul nume.

Doctorul Alta ocupă încă postul său. Astăzi îl găsim direct amestecat în sectele oculte. S-a văzut deja mai sus. Aici se află explicația restului. Martiniștii și ocultiștii îl citează frecvent cu elogii. Revista *Les Entretiens idéalistes*, de care ne vom ocupa îndată, comite chiar neatenția de a-l desemna prin adevăratul său nume. Papus, în *Tratatul științelor oculte*, îl clasează, împreună cu ducesa de Pomar, printre „teosofii ezoterici creștini". L-am întâlnit printre fondatorii Ordinului Cabalistic și Martinist al Rozacrucii, al cărui istoric a fost făcut mai sus, în tovărășia lui Papus și Guaita. Făcea parte din cei șase membri secreți ai Consiliului suprem al celor Doisprezece; iar când Péladan s-a retras, Alta a fost ales încă spre a-l înlocui printre cei șase membri cunoscuți.

El a luat parte recent la reuniunile Alianței spiritualiste, în ședința din 6 martie 1910, având ca subiect: *Spiritualismul, adaptarea sa la știință și la lumea modernă*; și a rostit acolo un discurs pe care *Buletinul* l-a inserat. Iată reclama pe care acest *Buletin* i-o face cu acest prilej:

Pe lângă membrii Comitetului fondator, au fost ascultate cu mult interes și simpatie discursurile: domnului Blech, președinte al ramurii franceze a Societății Teosofice; doctorului în teologie, Alta, bine cunoscut de multă vreme publicului spiritualist al tuturor școlilor prin știința sa aprofundată în materie de filosofie și ezoterism, prin colaborarea sa luminoasă la principalele reviste ale Spiritualismului contemporan și mai ales prin admirabila carte pe care a publicat-o de curând: *Evanghelia Spiritului*; domnului Meyer, membru al Societății Uniunii pentru Adevăr; domnului Valabrègue, președinte al Ligii Spirite; doamnei Lydie Martial; domnului Barlet, ocultistul bine cunoscut.

Și doctorul Alta îndeplinește mereu funcțiile slujirii parohiale în Biserica catolică.

Acestea nu mai sunt infiltrații, este insolența și permanența celui mai odios scandal.

Ei bine, doctorul Alta se numește domnul Mélinge și este paroh al parohiei Morigny, lângă Étampes, în dieceza de Versailles.

"LES ENTRETIENS IDÉALISTES"

Iată-ne în centrul unei mișcări deosebit de primejdioase și al unei acțiuni tot atât de pătrunzătoare pe cât este de abil disimulată, al cărei efort tinde să-i facă pe catolici să adopte teoria ezoterismului. Fără îndoială, nu există o conspirație unanimă între colaboratori în acest plan; faptul nu este mai puțin exact. Aici încă o dată, ezoterismul se revelează ceea ce este: otrăvitor al credinței și distrugător al sănătoaselor credințe.

O dată pentru totdeauna, intențiile vor fi lăsate în afara cauzei în critica pe care o abordăm, oricât de suspecte, să o spunem fără ocol, ar părea acelea ale conducerii acestei reviste. Judecățile noastre vor fi înainte de toate obiective.

Les Entretiens idéalistes, al cărei director este domnul Paul Vulliaud, au fost fondate cu puțini ani în urmă, la sfârșitul lui 1906. Publicarea lor, urmată regulat de atunci, dovedește că au

găsit un public. Mai multe ziare și reviste le fac reclamă. Obiectul lor este indicat printr-un subtitlu: „Caiete lunare de Artă și Filosofie". Idealiste se proclamă ele, prin reacție împotriva materialismului care distruge estetica și coboară știința, și duc împotriva pozitivismului un război deschis. Toate acestea par excelente. Dar are acest idealism o formă hotărâtă în spiritul acestor tineri scriitori? Declarația prin care se deschide revista, analogă în aceasta metodelor *Sillon*-ului, lasă timpului grija de a o preciza. „A defini idealul nostru spiritualist, metafizic, a arăta posibilitatea realizării sale estetice și sociale, într-un cuvânt, a afla acordul Idealului și al Realității: astfel ne apare sarcina zilelor ce vor veni." Totuși, în ciuda impreciziei sale poate voite, această declarație găsește mijlocul de a închide într-o propoziție incidentală un gând pe care cititorii noștri îndeajuns avertizați îl vor sesiza îndată și care, în fapt, după cum se va vedea, indică adevăratul scop: „Unii vor judeca faptul că acestea sunt cuvinte destul de vagi. Dar această Revistă nu are alt scop decât de a aduce zi de zi o precizie mai mare acestui program. Deși credem toți în adevărul anumitor legi estetice sau filosofice, deși cei mai mulți dintre noi concep necesitatea ideii religioase sub forme mai mult sau mai puțin analoage — vrem să spunem că, în vârful speculațiilor, doctrinele în aparență eterogene se întâlnesc, se unifică și se confirmă reciproc — nimeni aici nu ar putea avea pretenția vanitoasă și plăcută de a arunca cititorului concluzii gata făcute, de a i le impune fără altă formă de proces."

Am vorbit de analogie cu *Sillon*-ul. Nu fără motiv. Este deopotrivă de greu, de ambele părți, să se desluşească gândirea intimă care prezidează acțiunea exercitată. Deosebirea este că la *Entretiens idéalistes* se este tot atât de rezervat pe cât este de guraliv la *Sillon*. Rămâne de știut care este mai rău. Să nu tranşăm; să constatăm numai că, vorbind mult, rişti să fii indiscret. Publicul câştigă uneori din aceasta. Astfel, într-un articol din 13 iunie 1909, intitulat „Idealism", *Eveil démocratique*, ziarul *Sillon*-ului, ne revelează un fapt la care *Entretiens idéalistes* nu au făcut niciodată cea mai mică aluzie şi pe care abonații săi l-ar ignora cu siguranță fără intemperanța *Eveil*-ului. Dar, mai întâi, un cuvânt asupra genezei incidentului nu va fi nepotrivit.

Printr-un fenomen analog aceluia care a schimbat în admirație pentru creştinism aversiunea pe care o avea mai întâi față de el marea maestră a teosofilor, doamna Besant, directorul *Entretiens idéalistes*, care la început condamnase *Sillon*-ul, s-a aprins apoi de entuziasm pentru el. Scria atunci: „Prietenul nostru X... mă întreabă despre domnul Marc Sangnier; voi răspunde fără ocolişuri că, în ciuda inimii şi spiritului meu arzător democratice, nu l-aş putea urma pe un teren pe care pare să fi compromis marile noțiuni ale unei doctrine esențialmente religioase. În ciuda anumitor principii, oricât de juste ar fi, şeful *Sillon*-ului se pune în rândul agitatorilor zadarnici." Cuvântul era dur. Şi iată că, doi ani după aceea, acelaşi domn Vulliaud nu-şi mai putea stăpâni admirația pentru acelaşi domn Sangnier, adâncindu-se tot mai

mult pe acel teren politic unde compromite religia. El face o dare de seamă hiperbolic elogioasă despre președintele *Sillon*-ului și despre marele său discurs la al VIII-lea Congres al *Sillon*-ului asupra „Idealismului republican". Ar trebui citată întreaga pagină. Iată cel puțin câteva trăsături: „... Voim pur și simplu să declarăm că îl ținem pe Președintele *Sillon*-ului ca pe o forță de Renovare morală... Trebuie de asemenea mărturisit. Idealismul său republican, credința sa democratică, Marc Sangnier i-a arătat viguros originea. Ce frumos spectacol! Când acest om vorbea despre Eliberatorul, despre Hristos, ce flacără de iubire purta sufletele palpitate de același suflu ideal! Nu am asistat niciodată la viziunea unui asemenea devotament și ne-am spus: destinul unei țări care se onorează cu un apostol atât de dezinteresat este încă mare." Este oare destul de sugestiv? Cu atât mai mult cu cât ne-am înșela mult luându-l pe domnul Vulliaud drept un spirit ușuratic.

Bănuia poate că domnul Sangnier nu este insensibil la complimente. Acesta trebuia deci să-i întoarcă politețea. Acolo s-a făcut un pas prea mult. Să ascultăm *Eveil démocratique*:

Am găsit numele domnului Paul Vulliaud, zilele trecute, în josul unei picturi decorative foarte simbolice, când vizitam o expoziție de artă despre care mai mulți dintre prietenii noștri ne-au reproșat că nu am vorbit.

În fundul unei mici curți, o scară îngustă și abruptă de lemn ducând la un palier exigu, unde o cruce foarte simplă de lemn,

împodobită cu merișor, și salutarea păcii vă întâmpină. Două camere sunt tapetate cu câteva încercări. O Roză pecetluită cu o Cruce, acesta este simbolul pe care îl întâlniți la fiecare pas. Este acela al Confreriei rozacruciene a Rosacei, și el mărturisește că orice frumusețe nu poate fi vivificată decât de Dumnezeu. În această chilie lucrează câțiva „frați", în afara muncii lor zilnice, cei mai mulți, și au conceput acest vis de a reda artele lui Hristos. Pentru aceasta, ei știu că trebuie să ducă o viață creștină, ascetică și sfântă, și l-au ales pe sfântul Francisc din Assisi ca patron, iar pe Giotto, Benvenuto Cellini și pe ceilalți suavii prerafaeliți ca modele... Ce vă vor prezenta? Puține lucruri, fără îndoială, și pe care le veți găsi prea imitate după naivii primitivi. Câteva figuri alegorice, câteva acuarele foarte luminoase după Giotto, câteva compoziții cu un simbolism prea complicat și puțin risipit! Fie. Dar cel puțin o viață creștină — care, vai! este prea originală în epoca noastră — susține puternic acest efort. Și aceasta merita bine să fie semnalată.

Că direcția *Entretiens idéalistes* se lega de o Confrerie rozacruciană a Rosacei, iată ceea ce s-ar ignora fără *Sillon*. Și acest nume, și acest simbol sunt deopotrivă sugestive. Coperta Revistei poartă, este adevărat, o emblemă a Rozacrucii, al cărei desen, în ciuda compoziției sale abil lucrate, nu este fără analogie cu anumite sigilii ale papirusului gnostic de la Oxford. Dar ce putea trage de aici cititorul înaintea căruia nu se făcea nicio aluzie la semnificația acestei embleme? Admir, în treacăt, cum redactorul *Eveil*-ului a caracterizat-o tocmai

vorbind despre Roza pecetluită cu o cruce. A voit să spună cu siguranță: crucea pecetluită cu o roză. A întâlnit, fără să-și dea seama, expresia consacrată în societățile secrete; numai că acestea îi dau un sens anticreștin: crucea pecetluită, sigilată, anihilată prin știință.

Că frații duc o viață creștină, chiar ascetică, o aflăm cu mare edificare. Cât despre sfințenie, trebuie unit cu ea încă ceva mai mult. Dar să lăsăm încă *Eveil*-ul să vorbească: „Este sigur că idealismul pasionat care îi animă pe toți camarazii noștri și care le va îngădui să facă mâine Democrația nu putea să nu-i entuziasmeze pe *Entretiens idéalistes*, unde toate manifestările gândirii omenești, în religie, în filosofie, în artă, sunt văzute din punctul cel mai înalt, de unde orizontul este cel mai vast. Acolo se este deci catolic, apostolic și roman în religie, și în artă..."

Iată deci ceea ce se gândește despre această revistă la *Sillon*; și este de presupus, având în vedere aceste raporturi de stimă și admirație reciprocă, faptul că ea are toate intrările în grupurile conduse de domnul Marc Sangnier. Or, cu riscul de a scandaliza tare *Sillon*-ul, în ochii căruia, la *Entretiens idéalistes*, se este catolic, apostolic și roman în religie, ne permitem să declarăm pe șleau că această revistă este eretică, arhi-eretică și, în fondul ei, absolut anticatolică.

Aceasta trebuie acum stabilit.

Nu este, la prima vedere, lucru ușor.

Iată, în prima linie, după declarația noroasă de la început, profesiuni de credință pe care nu ai dreptul să le suspectezi fără motive grave. „Grupul nostru, de la unul la altul, este de credință catolică; încercăm să o facem împărtășită în afara oricărui dispreț și oricărei suspiciuni față de spiritele refractare. Simțul meu critic îmi amintește că Religia poartă în esența ei — nu este adevărat decât despre catolicism — principiul Revelației. Catolic, am frumoasa mângâiere a vieții de apoi": astfel vorbește domnul P. Vulliaud, respingând pozitivismul lui Comte. Și încă: „Am în posesia mea criteriul Adevărului: pentru mine, Dumnezeu, Religia catolică, și nu alta, sunt bazele esențiale pe care se va întemeia Democrația." Și, în sfârșit, pentru a scurta, într-o declarație semnată: Fondatorii, „în pragul anului 1910": „Suntem CATOLICI, nu vorbim în numele catolicismului: nu avem niciun mandat pentru aceasta; dar afirmăm cu glas tare credința noastră catolică — străduindu-ne să-i dăm motivele — și voința noastră de a rămâne neclintiți supuși Bisericii și Papei; susținem că această supunere, departe de a fi pentru noi o piedică și o oprire, este un sprijin și un imbold."

Ce poate fi mai categoric? Totuși, când vom examina mai ales doctrinele directorului revistei, vom constata că accentuării acestor principii îi corespunde o îndepărtare din ce în ce mai completă de catolicism.

Dar, pentru a taxa această tânără școală de erezie, va fi de ajuns vreo butadă, precum această notiță, în revista faptelor și a articolelor lunii: „Modernismul. — În brațele cui să ne

aruncăm? La stânga, iată-l pe abatele Loisy, care spune că a patra evanghelie este apocrifă; la dreapta, iată-l pe Pius al X-lea, care ne condamnă numai la sfântul Toma și instituie o comisie de supraveghere în spatele fiecărei uși! Cât de repede poți deveni eretic!" — Sau aceasta alta: „Pius al X-lea și domnia lui Isus Hristos (*Revue de Fribourg*). — Un articol liric al domnului André Bovet, plin de bune intenții, despre «viteazul generalisim al Bisericii militare»?"

Aceasta ar dovedi numai că acei catolici, neclintit atașați de Biserică și de Papă, nu sunt mai puțin animați de spiritul libertății. A doua dintre aceste note se explică prin oroarea mărturisită în *Entretiens idéalistes* față de rolul politic al Bisericii, martore fiind, între alte douăzeci, aceste rânduri pe care le-ai crede scrise de Marc Sangnier și care sunt totuși ale d-lui Vulliaud :

„Cu toate acestea, adevărata doctrină, după părerea mea, este aceea formulată aproape în aceeași vreme de profeticul Ballanche în Franța și de entuziastul Gioberti în Italia : Catolicismul nu este un partid politic; și, aș adăuga, orice sistem întemeiat pe principii politice și reciproc nu poate fi decât un sistem de aservire și de opresiune, folositor aici jos numai anumitor aristocrații și condamnabil în numele însuși al Religiei și al Istoriei, adică al planului creștin care se desfășoară în împlinirea făgăduințelor dumnezeiești, sintetizate în cea mai frumoasă dintre maxime : Libertate, Egalitate, Fraternitate."

Dar toate acestea ne lasă încă foarte departe de adevărata problemă și nici măcar nu o ating.

Iată însă ceva care o privește puțin mai îndeaproape :

„În religia catolică, noi nu voim să vedem decât frumusețile religioase, noi nu voim să vedem decât dumnezeiasca religie a lui Hristos astfel cum au făcut-o Sfântul Ioan, Sfântul Dionisie Areopagitul și primii părinți ai Bisericii."

Să înțelegeți mai ales, prin acest din urmă nume, teoriile origeniste pe care se sprijină Gnoza și Cabala. Iar redactorul adaugă, cu privire la această frază a unui corespondent : „Corabia lui Petru a adunat epavele lumii antice" :

„Adevărat? Dacă prin cele mai prețioase epave se înțelege organizarea romană, foarte bine. Dar nu trebuie uitat că, dacă Roma nu a ars biblioteca din Alexandria, aceasta s-a datorat faptului că musulmanii nu i-au lăsat timpul necesar; că Roma este aceea care a făcut să fie distruse ruinele Irlandei și că datorită ei suntem lipsiți de istoria unei jumătăți a lumii. Și Mexicul, unde manuscrisele și monumentele au fost date focului. Și astăzi încă, în loc să salveze rămășițele lumii antice, misionarii din India distrug cărțile sacre."

Vom face oare observația că este ciudat să vezi o revistă catolică editată de o librărie ocultistă, care propune cititorilor săi o alegere variată de cărți despre științele oculte? Aceasta este fără îndoială o notă supărătoare, chiar neliniștitoare, dar

care nu ar putea sluji drept dovadă pentru o teză atât de categorică.

Unul dintre redactori, d. Boué de Villers, este autorul unui manual de magie, rezumat al ocultismului. El a publicat în *Entretiens idéalistes*, revistă în care se face o înaltă profesiune de catolicism, o povestire simbolică intitulată : *Secretul Rozacrucii*, adică al inițierii în Ordinul întemeiat odinioară de Christian Rosenkreuz, pagini care respiră un idealism morbid și un erotism macabru.

Poeziile inserate de revistă celebrează cel mai adesea un panteism senzual. Alta poartă titlul : „Evocație sefirotică". Încă din primul număr, găsim un apel alegoric adresat Umanității căzute și suferinde prin înțelepciunea care se revelează androgină.

Toate acestea, evident, nu sunt lipsite de semnificație. Dar, în sfârșit?

Așadar, să mergem mai departe și să abordăm doctrina. Numai în primul număr, sub pana redactorului-șef, d. Z.-G. Aubrun, ce întâlniri! El tratează despre antinomiile metodei. Două căi : idealismul și filosofia. Una și cealaltă sunt deopotrivă incapabile să ne conducă la posedarea Absolutului. Mă voi mărgini la citarea integrală a unei note a acestui redactor.

Când Iisus care S-a făcut Om (astfel subliniat, aparent nu fără intenție, și astfel vorbesc gnosticii) Se numește pe Sine Calea

și Adevărul, înțelegeți : Calea către Adevăr. Iisus ne învață o metodă a mântuirii, nu Adevărul în esența sa. Cel puțin logica filosofică astfel o cere. Absolutul este unul și invizibil. Cuvântul, întrupându-Se, Se micșorează, de vreme ce participă la relativ, de vreme ce, la urma urmei, El devine pentru un timp relativul. Or, Adevărul nu este altceva decât o identificare cu Absolutul. De aici deduc că Iisus nu reprezintă integral Adevărul integral. „Întrebați, zice El, întrebați pe Fiul Omului despre lucruri pe care El nu le cunoaște și pe care numai Tatăl Său le știe." Hristos nu este deci atotștiutor. Dar El posedă căile certitudinii și le revelează. — Dacă Îl considerați pe Iisus ca o întrupare a Adevărului, trebuie să admiteți că El rămâne Dumnezeu în timp ce Se manifestă sub aparențele Omului — și să invocați Misterul. Ceea ce, pentru un Creștin, nu este desigur inadmisibil. Oricum ar fi, mărturisesc că această chestiune îmi apare extrem de delicată și ar merita dezvoltări suplimentare.

Se vede, între altele, că misterul unui Dumnezeu făcut om, care nu este inadmisibil pentru un creștin, este inadmisibil pentru cel care scrie aceste rânduri.

În altă parte, această trăsătură, suficient luminată de fragmentul citat din Monseniorul d'Hulst :

Iată deci ultimul cuvânt al creației : Dumnezeu, iubire suverană, a creat pentru a avea cui să facă bine. „Creația este o revărsare a iubirii infinite. De aceea creația apare ca necesară, dar prin necesitatea care Îl poartă pe Cel bun să facă binele."

Aceasta este ceea ce exprimă un poet-filosof, (A. Soumet, *Epopeea divină*) :

„Iehova singur era, El era existența,

„Bucurându-Se de Sine însuși și de Treimea Sa,

„Și purtând fără slăbire povara eternității,

„Fără niciun gol în sânul Său, plin de liniștea Sa,

„Populându-Și singurătatea cu nemărginirea Sa.

„El a voit totuși, prin liberalitate,

„Să reverse comorile fertilității Sale,

„Și să lase să curgă în șuvoaie precum o undă

„Preaplinul fericirii infinite care Îl inundă."

Omul, din adâncurile Eternității, era așteptat ca o a patra persoană a divinității.

Acesta este cvaternarul Cabalei care adaugă un termen ternarului gnostic. Iar autorul, care schițează un eseu asupra filosofiei lui Blanc de Saint-Bonnet (înaintea convertirii sale), mai scrie :

„Să mi se îngăduie să-mi repet entuziasmul... Ideea de Familie, pe care se sprijină societatea, i-a inspirat lui Saint-Bonnet dezvoltări de o frumusețe solară. A le citi cufundă sufletul în

pace. Gândurile autorului cu privire la căsătorie, temelie a Familiei, nuntă al cărei arhetip este căsătoria eternă a dumnezeieștilor Persoane; cu privire la Familia divină, paradigmă a familiei omenești, prismă pe care se descompun razele Iubirii integrale; cu privire la misterul cosmogonic al omului androgin luminat, sexualitatea rezidând mai degrabă în suflete decât în trupuri...”

În alt loc încă, cu privire la aceeași chestiune, aflăm că instinctul sexual nu este decât un produs al ascetismului creștin, după doctrina Maestrului Péladan. Și aceasta în apărarea creștinismului. Autorul răspunde acestei obiecții : Creștinismul este împotriva naturii.

Creștinismul, pe care se voiește a-l lua aici în sensul de ascetism, de continență, nu este împotriva naturii, pentru că, bine chibzuind, instinctul sexual nu este poate atât de natural, atât de conform naturii noastre precum se crede. Și iată încă una dintre problemele la care trebuia să ne conducă acest studiu. Dacă instinctul sexual este natural în noi, aceasta este pentru că l-am introdus încă din copilărie în natura noastră : „Luxura este o obișnuință pe care spiritul o impune trupului.” (*Vice suprême*, Péladan).

Dovada ar putea fi rezistența pe care o opunem în mod natural primelor atacuri ale instinctului sexual.

Apoteoza morții care, pentru catolic, este pedeapsa păcatului (*stipendium peccati mors*), este încă una dintre formele religiei

panteiste. Iată un articol despre „nemurirea subiectivă" a lui Comte, din care extrag numai câteva rânduri :

Morții intră, într-adevăr, în existența pe care o voi numi subiectivă și care este singura adevărată. Existența noastră cotidiană nu este nimic altceva decât o succesiune de fragmente mutilate : însă existența subiectivă își găsește protecția în sanctuarul amintirii. Formată din intenția morților, din gândirea lor, din calitatea vieții lor și păstrată de o altă gândire imensă care, din generație în generație, o poartă peste timpuri, ea este sustrasă, prin însăși esența și locuința sa, oricărei atingeri vrăjmașe. Tocmai aceasta alcătuiește substanța umanității eterne.

Așadar, în această umanitate vom intra cu toții. Și, cum numărul morților crește în fiecare ceas față de cei vii limitați, greutatea lor apasă asupra noastră, suntem guvernați de ei. Într-adevăr, mai mult din morți decât din vii este alcătuită Umanitatea : nu umanitatea care trăiește efemer în spațiu, ci aceea care se prelungește indefinit în timp, adevărat izvor al tuturor puterilor noastre, umanitate profundă, incomparabil mai vastă și mai bogată... Ceea ce gândește în noi, înaintea noastră, este limbajul omenesc. Este de asemenea rațiunea omenească, care ne-a precedat, ne înconjoară și ne depășește. Acțiuni, gânduri sau sentimente, toate acestea sunt produse ale sufletului omenesc : sufletul nostru personal nu are aproape niciun rol în ele. Din clipa în care viața nu este decât o pregătire pentru moarte, adică pentru nemurirea subiectivă; din clipa în care numai spiritualul ne dă loc în umanitatea

eternă și că el constituie cu adevărat tot prețul și toată puterea lumii — nu este oare sufletul, în noi, acela care mai presus de toate contează?

Prin „suflet" nu înțeleg aici principiul nemuritor al spiritualiștilor. Nu voiesc nicidecum să sugerez pentru moment, neștiind nimic sigur despre aceasta, că ar exista o substanță distinctă de cea corporală...

D. Carl de Crisenoy scrie o meditație asupra morții, amestecată cu considerații foarte creștine, cu privire la „Dansurile macabre"; și sfârșește prin a explica concepția despre moarte pe care și-o făureau artiștii Evului Mediu.

Fără îndoială, privirea lor vedea în sumbrul mister ceea ce materia nu ar putea revela; și, atunci când reprezentau Moartea printr-un schelet, ei nu intenționau să dea decât învelișul material, decât simbolul profundei Realități.

Asemenea Egiptului și tuturor marilor epoci care nu s-au temut să privească în față spaima muritorilor, Evul Mediu știa că Moartea, această trecere îngustă, are două fețe opuse; că, dacă ea apare întunecată și lugubră ca o plecare și o despărțire pentru privirile pământului, ea este, pentru privirile cerului, luminoasă și plină de bucurie precum o frumoasă aurora, strălucitoare și dulce precum o reunire îndelung așteptată.

Ei știau care sunt binefacerile acestui înger al Dreptății și al Bunătății…

Moartea este de asemenea Unitoarea; materia ne desparte, materia și răul. Moartea ne va uni așa cum trebuie să fim uniți, două ființe într-una singură. Barierele cad, sufletele se recunosc și se aruncă unul spre altul, unindu-se în sfârșit, confundându-se precum o flacără care se înalță. Întreaga Umanitate se reunește și, asemenea unei imense coroane de flăcări arzătoare și strălucitoare, unite două câte două, ea se înalță către Dumnezeu. Astfel ne conduce Moartea la fericire. Ea este încercarea supremă care pune pecetea definitivă asupra a tot ceea ce pământul a văzut începând, ea este aceea care ne dă fericirea făcându-ne desăvârșiți.

O, Moarte, tu nu ești îngerul sumbru și negru pe care oamenii și-l închipuie îndeobște.

O, Moarte, frumos înger cu aripi albe, cu veșmânt de foc, tu care unești pe cei pe care pământul îi desparte și care ne izbăvești de materie, poartă a cerului, auroră a fericirii, supremă nădejde a celor deznădăjduiți, mângâietoare a inimilor care plâng, purificatoare și luminătoare supremă, Înger care desăvârșește și dă fericirea, instrument al voințelor dumnezeiești, primește salutul unei inimi care te iubește, fiindcă nu se teme de tine.

Oamenii împotmoliți în materie nu au văzut decât giulgiul care ascunde misterul; dar sub acest văl strălucește îngerul preafrumos care ne conduce la Dumnezeu; el este acela care vine să ne vestească izbăvirea finală, care ne scoate din pământul durerii, care ne unește împreună;

O, Moarte, tu ești poarta luminoasă a vieții, a bucuriei, a fericirii infinite, aurora sublimă, fericită și dumnezeiască, primele raze ale Soarelui veșnic.

Acestea sunt câteva trăsături dintre o mie altele. Voi cita oare această dare de seamă despre *Preoteasa lui Isis*, roman al lui Édouard Schuré, ocultist de frunte, în care redactorul începe spunând: „Pentru noi, Édouard Schuré se numără de multă vreme printre cei pe care îi numim maeștrii noștri"? Sau acest comentariu al lucrării doctorului Alta asupra Evangheliei după Sfântul Ioan:

Comentariul lui Alta ne izbăvește de obișnuitele palinodii pioase, de o pietate care sărăcește energia inimii și adoarme activitatea inteligențelor.

Alta, printr-o delicatețe limpede formulată, își previne cititorul asupra direcției în care se angajează. Această dedicație rezumă, în câteva cuvinte, întreaga doctrină pe care traducătorul a știut să o desprindă din Evanghelia după Sfântul Ioan, pe care o preintitulează: *Evanghelia Spiritului*.

Papei de Geniu care va înălța Biserica Catolică de la creștinismul material la creștinismul spiritual.

Alta, mai întâi, dovedește caracterul ezoteric al acestei evanghelii filosofice, sprijinindu-se solid, între alte mărturii, pe aceea a lui Eusebiu: „Primii evangheliști scriseseră

evanghelia materială, Ioan a voit să scrie evanghelia spirituală."

Alta, căruia îi place să urce până la interpretările primelor timpuri evanghelice, ar fi putut aminti cu folos că, la origine, doctrina se numea Cultul Rațiunii.

Noul comentator aduce noțiuni mai juste asupra problemelor teologice, falsificate de învățături rutiniere sau de opinii curente. Cei care pretind că raționează aveau nevoie să li se repete această distincție: numai faptul este dogmă, nu explicația faptului; aveau nevoie să li se dovedească inferioritatea miracolului ca motiv de credibilitate etc.

Totuși, Alta nu este un inovator.

El învață că „dogmele adevărate datează chiar de la originea Umanității, de la originea Rațiunii omenești". Cu toate acestea, Alta este un reformator.

Dar, în loc să fugă afară din Templu, asemenea nesăbuitului Luther, el rămâne, pentru a reforma, în sânul Templului...

Desigur, toate acestea sunt grave. Dar nu este oare mai ales neștiință și avânt de tinerețe? Și apoi, câte argumente de valorificat într-un sens cu totul opus, și câte pagini, dacă nu ireproșabile, cel puțin pline de un zel arzător pentru apărarea creștinismului și a Bisericii!

Iată o bună și puternică critică a Supraomului lui Nietzsche, întemeiată pe faptul că „moralmente și politic, creștinismul este dușmanul său". Iată o viguroasă și vie critică a marelui inițiat Éliphas Lévi, care îi invită pe oamenii de elită să se ridice, devenind Magi, deasupra umanității, critică însuflețită de o frumoasă indignare împotriva îndrăznelii cu care el își califică opera drept ortodoxă și catolică. Este adevărat că același autor observă în altă parte, în două note:

Nu am voit aici să spunem că orice ocultism este rău. Există, s-a spus, în aceste științe, o față albă și o față neagră. Numai că fața albă este înnegrită de anumiți adepți care iau astăzi numele de Ocultiști. Orice magie nu este neagră, dar se pare că ea devine astfel îndată ce te atingi de ea, asemenea acelor ciuperci cu înfățișare sănătoasă care, odată deschise, se înverzesc și devin groaznice la vedere.

De altfel, trebuie să repetăm că nu facem procesul ocultismului. Generalizând ceea ce am spus despre Éliphas Lévi, am ajunge fără îndoială la mari erori. Ținându-ne de subiectul nostru, socotim că am arătat limpede intențiile profunde ale autorilor noștri. Acest rezultat ne este de ajuns pentru moment.

Iată o altă critică respingând lucrarea modernistă a lui P. Saintyves: *Fecioarele Mame și nașterile miraculoase*. Este adevărat că aceasta este urmată îndată de o dare de seamă încurajatoare, deși amestecată cu câteva rezerve, asupra *Conferințelor ezoterice* ale doctorului Papus. Iată, din aceeași

pană, care este aceea a d-lui Vulliaud, alte dări de seamă în care el respinge alte două cărți îndreptate, cum o spune foarte bine, împotriva dumnezeirii lui Iisus Hristos: *Iisus din Nazaret* de d. Giran și *Iisus istoric* de Pieperbrinck. Iată un articol scris în întregime împotriva d-lui Loisy, analiză a unei broșuri a d-lui J. Serre, scriitor al revistei.

Dacă redactorii acesteia se complac în a proclama că „Péladan este maestrul lor" și în a dezvolta motivele acestei afirmații, ei se feresc totuși să accepte în întregime teoria sa asupra ezoterismului Evului Mediu: „Este oare adevărat că idealul trubadurilor era idealul albigez și că gândirea albigeză era gândirea maniheeană? Este oare adevărat că din trubaduri și din albigezi au ieșit francmasonii? Dacă numai una dintre aceste întrebări trebuie rezolvată afirmativ, idealul trubadurilor nu este al nostru." Și în altă parte, directorul, examinând lucrarea lui Péladan: *Doctrina lui Dante*, se miră că cineva s-a încumetat „să găsească în acela pe care o admirație universală îl supranumea Homerul creștin pe teoreticianul ezoteric al anticatolicismului"; îl apără de impietățile pe care Péladan și alți autori i le atribuie și îl apără de asemenea pe papa Leon al X-lea, precum și pe anumiți cardinali sau episcopi pe care acești scriitori îi acuză că s-ar fi asociat conspirației împotriva Bisericii. Este adevărat că, pentru el, „gândirea dantescă este pasionantă fiindcă este obscură și, prin urmare, ezoterică"; el vede în ea „universalitatea catolicismului, evoluția omului și instaurarea finală a Evangheliei veșnice, puterea spirituală

revenind la sărăcia sa evanghelică și, prin urmare, la constituția sa democratică".

Nu este oare tot d. Vulliaud cel care critică sever recentul pamflet al d-lui Mater: *Politica religioasă a Republicii franceze*, socotind că acesta se arată „ca un publicist pătimaș, iar nu ca un istoric"? Ar fi drept să adăugăm că el amestecă în critica sa anumite vederi foarte contestabile; dar, în sfârșit, nu încheie el spunând cu mândrie: „Dacă nu avem suflet de sclavi, să rămânem ultramontani... Ultramontani, spunem noi, și să nu tremurăm înaintea cuvintelor"?

În sfârșit, pentru a scurta, nu este oare tot același d. Vulliaud care, într-un interesant studiu asupra lui Mozart, francmason, condamnă cu vigoare Francmasoneria?

Scopul Francmasoneriei fu deci, foarte curând, acela de a deveni o instituție acționând din ură față de religia catolică, condamnată abia în 1737 de această Papalitate care fusese întotdeauna favorabilă asociației până în clipa în care masca imposturii nu mai fu destul de groasă pentru a ascunde chipuri de asasini.

Nu, Mozart nu a fost niciodată francmason, căci Mozart era numai Iubire, iar odioasa sectă nu are decât un ideal: Ura! și un singur liant de „solidaritate": acela al Răzbunării!

Este adevărat că *Entretiens idéalistes* publicau integral *Flautul fermecat*, „care este o apologie a Francmasoneriei", dar a

Francmasoneriei așa cum o concepea Mozart. „*Flautul fermecat* nu este decât un decor pentru a exprima adevărurile creștine. El nu a văzut niciodată abisul care desparte doctrine ce par, la prima vedere, aceleași și care își revelează opoziția deplină atunci când sunt studiate în profunzimea lor." Încă și aceasta nu făcea necesară acea reproducere. Este adevărat de asemenea că, în altă parte, analizând recenta și frumoasa carte a unui evreu convertit: *Splendoarea catolică*, de d. P. Lœwengard, d. Vulliaud scrie:

Regret să știu că d. Lœwengard și-a propus să se arunce „cu spada ridicată", după cum spune, împotriva evreilor, protestanților și francmasonilor. Aceste vechi denumiri, care împart societatea în partide, unul al „oamenilor cinstiți" — fericit partid în care este de ajuns să intri pentru a fi cinstit! — și celălalt al sectarilor, cad tot mai mult în desuetudine. Există cei buni și cei răi. Diviziunea naște războiul, iar starea de antagonism nu poate condiționa civilizația decât în ochii unor oameni lipsiți de demnitate omenească.

Din toate cele precedente se desprinde fără îndoială, pentru cititor, o impresie dureroasă, neliniștită, dar care îi lasă încă mintea împărțită. El bănuiește, prin toate acestea, o gândire inspiratoare care pare să se ascundă înadins. Pe aceasta ar trebui să o descoperim, să o dezgolim și, dacă este cazul, să o convingem de impietate formală. Până atunci, în afară de anumite fapte caracterizate, dar nelegate între ele și uneori în aparență contradictorii, el ar refuza probabil să subscrie la judecata care declară această revistă, în pofida mărturisirilor de

credință ale redactorilor ei, drept o revistă eretică, arhi-eretică și, în fondul ei, absolut anticatolică.

Această gândire stăpânitoare o vom desprinde acum. Această impietate o vom revela și îi vom descoperi rădăcina, oprindu-ne în chip deosebit asupra articolelor directorului, d. Paul Vulliaud, care sunt partea capitală prin importanța și numărul lor. Până aici nu am atins din el decât lucruri accesorii. Fizionomia acestui scriitor merită să fie pusă mai bine în lumină.

D. Paul Vulliaud

L'Intransigeant din 21 mai 1910 schițează această siluetă a tânărului Maestru:

„Un om de treizeci de ani care cunoaște Cabala cum nu o cunosc nici douăzeci de rabini, care își cunoaște Părinții Bisericii cum nu îi cunosc nici o sută de preoți, care a studiat filosofii Renașterii, de la Marsilio Ficino până la Pico della Mirandola, cum poate nu i-a studiat nimeni.

Un om de treizeci de ani care a pătruns până în adâncul tuturor simbolismelor antichității; care nu este discipol decât al lui Origen, al lui Erigena și al lui Ballanche; care este pictor talentat și poet; care a regăsit în picturile lui Leonardo doctrina ezoterică a Renașterii; care este directorul unei reviste, *Entretiens idéalistes*, unde dissertează *de omni re scibili*, care.

Nu există decât un asemenea om: Paul Vulliaud."

Ultima trăsătură nu este cea mai puțin exactă. D. Vulliaud dissertează cu adevărat *de omni re scibili*, despre toate lucrurile pe care spiritul omenesc le poate cunoaște, și nu mai puțin despre acelea pe care le ignoră. Directorul revistei *Entretiens idéalistes* are vaste cunoștințe care fac cinste culturii sale intelectuale și o erudiție întinsă, dacă nu serioasă și profundă. Că ar cunoaște Cabala cum nu o cunosc nici douăzeci de rabini este foarte posibil; dar în privința Părinților, și mai ales a teologiei catolice, asupra căreia arată totuși multă siguranță, lucrurile stau puțin altfel. Ceea ce vom vedea despre aceasta ne va da dreptul să-i aplicăm avertismentul pe care Monseniorul d'Hulst îl dădea d-lui de Larmandie încheindu-și critica: „Dacă, înainte de a reforma teologia, și-ar fi luat timpul să o studieze, ar fi ajuns să se îndoiască de vocația sa de inițiator."

Într-adevăr, d. Vulliaud se așază în postura de inițiator. Și în acest rol avem a-l judeca.

Elogiul științei sale în Cabală ne oferă cheia enigmei pe care o căutăm. D. Vulliaud este un cabalist, un cabalist pasionat.

Dar ne amintim că Cabala se împarte în două feluri: există Cabala literală și Cabala teoretică; una se ocupă de interpretarea caracterelor materiale din Scriptură; cealaltă, de sensul profund al învățăturilor ei. D. Vulliaud este un teoretician al Cabalei și lasă partea literală într-un rang foarte inferior. Cabala sa este o metafizică, o filosofie despre Dumnezeu, despre Natură și despre Artă.

Astfel se explică faptul că el tratează destul de ireverențios descoperirea arheometrică a marchizului de Saint-Yves d'Alveydre și chiar aruncă anumite săgeți împotriva maestrului său, doctorul Papus, care se ocupă de științele experimentale. Astfel se explică de asemenea faptul că ia în râs spiritismul; că unul dintre colaboratorii săi se ridică viguros împotriva Supraomului lui Nietzsche, în numele moralei creștine, și împotriva Magului lui Éliphas Lévi, observând totuși că există ocultism și ocultism.

Dar tot astfel se explică, vai!, că, pe de o parte, d. Vulliaud apără Revelația, dumnezeirea lui Iisus Hristos și a Bisericii, iar pe de altă parte le face să cadă în descompunere.

D. Vulliaud se mănulește, evident, că împacă catolicismul cu Cabala și, în ceea ce-l privește, se laudă că este tot atât de bun catolic pe cât este de bun cabalist. Dar, pentru noi, tocmai exemplul său, mai serios încă decât cele precedente, demonstrează practic incompatibilitatea absolută a credinței în ezoterism cu credința catolică.

Care este, în definitiv, gândirea stăpânitoare după care își conduce revista? Iat-o: să-i convingă pe cititorii săi că catolicismul este o doctrină ezoterică și că această doctrină ezoterică este aceea a Cabalei. Termenul mijlociu al acestei demonstrații va consta în a stabili identitatea tradiției ezoterice a antichității cu Revelația creștină, una și cealaltă legându-se de Cabală.

Se poate presimți câte ipoteze suspecte și mai ales câte erori de tot felul va trebui să îngrămădească. Nu au fost uitate mărturisirile de credință etalate în revistă. Ele sunt chiar personale directorului ei. Aceasta face din critică o datorie de a-i deschide ochii, dacă este de bună-credință, și, în orice caz, de a-i lumina asupra sistemului și operei sale pe cei pe care îi seduce, arătându-le că acest scriitor, care „își afirmă sus și tare credința catolică și voința de a rămâne neclintit supus Bisericii și Papei", nu ar putea lucra mai savant la distrugerea credinței și la ruinarea operei lui Hristos dacă ar fi dușmanul lor jurat. Creștinismul său ezoteric valorează cât acela al d-lui Jounet.

De altfel, se va vedea, programul său este identic în fond cu acela al revistei *L'Initiation*, organ — ceea ce spune totul — al Ordinului Martinist și inspiratoare a acestei renașteri spiritualiste ale cărei eforturi tind: „În Știință, să constituie Sinteza, aplicând metoda analogică a celor vechi descoperirilor analitice ale experimentatorilor contemporani. În Religie, să dea Moralei o temelie solidă prin descoperirea unui același ezoterism ascuns în fondul tuturor cultelor. În Filosofie, să iasă din metodele pur metafizice ale universitarilor, să iasă din metodele pur fizice ale pozitiviștilor, pentru a uni într-o Sinteză unică Știința și Credința, Vizibilul și Ocultul, Fizica și Metafizica." Și aceasta însemna, sub o formă mai discretă, prima declarație a revistei *Entretiens idéalistes*: „Voim să spunem că, în vârful speculațiilor, anumite doctrine în aparență eterogene se întâlnesc, se unifică și se confirmă reciproc."

Într-o materie atât de abundentă, este o necesitate să neglijăm punctele secundare, în pofida interesului lor. Nu vom insista deci asupra gustului straniu care îl poartă pe un scriitor catolic să-și aleagă drept maeștri ai gândirii creștine geniile cele mai aventuroase și să le devină apologet tocmai în ceea ce au mai puțin apărabil, sau să atragă curiozitatea cititorilor săi asupra unor lucrări notoriu contrare credinței. Se ghicește ce caută acolo.

Nu vorbesc numai despre teoriile mistico-sociale ale lui Blanc de Saint-Bonnet înainte de convertirea sa sau despre Ballanche, din care *Entretiens idéalistes* reproduc o lucrare aproape întreagă. Ci este vorba despre studii consacrate, de pildă, lui Soumet și a sa *Divină Epopee*, vag panteistă; contelui de Gobineau, autor al *Eseului asupra inegalității raselor omenești*, cu care d. Vulliaud ne introduce în misterele Cabalei practice; *Heptaplus*-ului lui Pico della Mirandola, pentru a justifica din punct de vedere doctrinal concepțiile extravagante pe care autorul însuși le-a dezavuat; lui Savonarola, căruia d. Vulliaud îi prezintă apologia completă sub titlul *Savonarola justificat*, unde susține că eroul său „a fost întotdeauna supus Bisericii Romane", cu atât mai mult cu cât era întemeiat să considere nulă alegerea lui Alexandru al VI-lea; unde descrie cu exclamații „bucuria infernală" a acestui papă aflând arestarea călugărului din Florența și conchide spunând: „Clement al VIII-lea a voit să-l treacă în rândul sfinților. Pentru noi, Savonarola este un doctor și un sfânt. Da, un sfânt..." ; teoriilor cunoscute sub numele de doctrine ale lui Origen, pe

care și le însușește, se înțelege; și acelora ale lui Scotus Erigena, pe care le apără cu același zel. Asupra acestor două din urmă puncte va trebui să revenim.

Și ceea ce este nu mai puțin temerar și mai grav este că d. Vulliaud, ale cărui pretenții în teologie nu sunt mai mici decât în Cabală, nu ezită să declare conforme cu doctrina catolică erorile pe care aceasta le reprobează. Cât despre el, acestea sunt erori pe care le profesează deschis, fără a mai vorbi despre negații încă mai îndrăznețe, pe care le deghizează cu greu sub numele de ipoteze. Nu în treacăt, ci în douăzeci de locuri; nu sub forma unor opinii străine raportate pentru interesul curioșilor intelectuali, ci ca judecăți personale pozitive enunță el aceste erori. Și le face obiectul unei învățături formale.

Toate acestea vor fi lesne demonstrate printr-un studiu rapid, în care vom urmări cronologic articolele sale principale.

Încă din primele numere ale revistei *Entretiens idéalistes*, directorul lor ne prezintă „Note critice asupra Cabalei", cu prilejul traducerii *Zohar*-ului. Studiul *Zohar*-ului aruncă raze de lumină asupra „acestei doctrine oculte, impunătoare atestare a Tradiției inalterabile propagate din veac în veac în favoarea imuabilului și sfântului Adevăr". Cabala „este Tradiția transmisă din vârstă în vârstă de la părintele neamului omenesc. Evreii au conservat-o ezoteric în toată integritatea ei... Moise își începe opera prin expunerea credințelor care nu sunt numai ale națiunii sale, ci ale tuturor națiunilor". „Noțiunile furnizate de înțelepciunea cabalistică sunt identice

cu acelea pe care ni le învață teologia creștină." „Ceea ce numim teologie creștină nu este decât dezvoltarea științei vechilor Tradiționari." „Sfântul Paul este plin de aluzii la Cabală." Acesta este un punct asupra căruia d. Vulliaud va insista încă. „Este uimitor până la ce punct Sfântul Paul explică Cabala." El ne va învăța, de pildă, că „există un foarte mare raport între Misterele din Eleusis" — unde se regăsește Cabala, ne-o va arăta — „și doctrina Epistolei către Efeseni"!

Și el ne expune aici datele esențiale ale acestei tradiții ezoterice. Cabaliștii Îl desemnează pe Dumnezeu prin termenul de Non-Ființă, *Ain-Soph* (*Ensoph*), fiindcă niciun nume nu poate desemna în mod esențial Ființa supremă, care este de neconceput. Cel de neconceput se revelează prin atributele Sale divine, Sefiroturile. Există zece Sefiroturi: „Totalitatea lor constituie infinitul." Ele se împart în triade, care formează cele patru lumi ale Cabalei: lumea emanației, a creației, a formării și a acțiunii. „Esența lui Dumnezeu apare variată, după lumea în care este contemplată." „Primele trei Sefiroturi sunt esența, natura și principiul tuturor principiilor de lumină. Numite «Splendori intelectuale», ele corespund Tatălui, Fiului și Sfântului Duh. Aceste trei lumini nu sunt decât una." Și celelalte, care contribuie de asemenea la constituirea infinitului? „Cele șapte Sefiroturi inferioare simbolizează cele șapte sacramente ale Bisericii Catolice." Să lăsăm restul.

În aprilie, mai și iunie 1907, d. Vulliaud ne oferă un studiu de o oarecare întindere asupra catolicismului Umaniștilor

Renașterii. Vom trece destul de repede peste anumite teorii care se vor reprezenta mai departe cu mai multă amploare. D. Vulliaud se atașează în principal să-i răzbune pe Umaniști de reproșul de păgânism. După el, Umanismul este „încoronarea firească a Evului Mediu" și se înscrie în fals împotriva tezei celor care pretind că Protestantismul s-a născut din Renaștere. Ceea ce dezvoltă el pentru justificarea Umaniștilor se reduce la aceasta: meritul lor a fost acela de a regăsi, de a ridica din nou concepția tradițională despre Zei, arătând acordul ei cu doctrina creștină. Ei au făcut deci o operă catolică. Acesta este obiectul primei părți, care are drept titlu: „Despre concepția ideologică și estetică a Zeilor în epoca Renașterii". D. Vulliaud le face glorie Umaniștilor că au pus cei dintâi temeliile istoriei religiilor comparate, ajunsă atât de onorată în epoca noastră, și ne dă, fără să se gândească, secretul voguei lor: ele sunt știința ezoterismului. „În veacul trecut, o știință nouă, aceea a Religiilor comparate, a întărit pe baze neclintite concepția tradițională despre Zei, cinstiți la popoarele grupate sub numele generic de Gentili, în raport cu aceleași noțiuni ieșite din Revelație. Trebuie constatat că Renașterea pusese deja temeliile acestei științe. Studiul autorilor vechi, reuniți într-o Bibliotecă universală, paralel cu scriitorii inspirați și tradiționari — cabalistici — s-a încheiat în Concluzii sintetice pe care timpurile moderne nu le-au infirmat, dimpotrivă, fiindcă un întreg sistem de apologetică religioasă a fost întemeiat pe concordanța tradițiilor unanime."

Aceste Concluzii sunt acelea ale lui Pico della Mirandola. Se știe că în cele nouă sute de teze ale sale era de toate: fizică, istorie naturală, medicină, teologie și Cabală. Apologetul său nu omite să amintească faptul că cel mai celebru dintre Umaniști a fost ocrotit de Papi împotriva acuzației de erezie. Dar aceasta a datorat-o protestelor sale arzătoare și foarte sincere de a fi supus în toate Bisericii. Inocențiu al VIII-lea îi citi apologia, scrisă cu o credință cu totul copilărească, spune d. Audin; fu mișcat de ea și interzise să fie tulburat Pico della Mirandola: „Declarăm, scrise el, că nu trebuie socotit vinovat de erezie, fiindcă a protestat cu jurământ că crede în toate potrivit judecății Bisericii." Aceleași afirmații rugătoare îi obținură aceeași protecție din partea lui Alexandru al VI-lea. De altfel, la treizeci de ani, Pico della Mirandola renunța să mai alerge după știință prin lume, își lua rămas-bun de la litere și de la Cabală, se refugia în sanctuar și își petrecea zilele în exercitarea celor mai austere virtuți ale creștinismului.

Unde d. Vulliaud merge prea departe este atunci când afirmă că timpul nu a infirmat, dimpotrivă, anumite teze ale prodigiosului savant. Nu este mai fericit nici în argumentul pe care îl scoate din virtuțile eroului său chiar în epoca cercetărilor sale. „A-l discredita pe Pico din punct de vedere religios, pe el, care se deda practicilor austere ale penitenței!" Și janseniștii? Încă mai puțin fericit când adaugă în notă: „Când te gândești! De mai mult de patruzeci de ani, un anumit partid religios acreditează cu impostură ideea că filosofia lui Rosmini este la Index." Un decret al Sfântului

Oficiu, din 14 decembrie 1887, a condamnat totuși cincizeci de propoziții ale lui Rosmini. Înainte de a muri, acesta își retractase erorile. Aceasta poate să nu-i convină d-lui Vulliaud, dar ce-i de făcut?

Cu privire la picturile lui Leonardo da Vinci, despre care autorul nostru a făcut un studiu aprofundat și despre care ne va mai vorbi, el ne explică felul în care Umaniștii regăsiseră concepția ezoterică a grecilor asupra Frumuseții formale, asupra Cuvântului lui Dumnezeu, figurat prin Bacchus și întrupat în Iisus Hristos. Este unirea principiului masculin și a principiului feminin, potrivit Cabalei just interpretate de Pico della Mirandola; și iată de ce Bacchus și Cuvântul, ecuație a Frumosului, sunt reprezentați ANDROGINI. Și, cum ceea ce este jos este asemenea cu ceea ce este sus, d. Vulliaud nu ezită să afirme de asemenea că „omul a fost creat androgin, după Tradiția universală".

Bacchus al lui Leonardo da Vinci este deci „figurarea simbolică a Mesiei elenic, sau a Cuvântului, adică a lui Dumnezeu întrupat sub forma omenească, pentru ca Finitul să poată urca din nou la Infinit". Figurare care traduce exact gândirea antică. „Este evident că Părinții Bisericii, care s-au revărsat în invective împotriva misterelor dionisiace, nu au cunoscut decât decadența lor. Misterele s-au alterat întocmai precum Sărbătoarea Măgarului din Evul Mediu. Zeul vechi este în același timp Bacchus și Silen. Cel dintâi simbolizează beția mistică, pe când cel de-al doilea corespunde beției fizice, stare de decădere care poate coborî până la bestialitate.

De aici, un dublu caracter în sărbătorile dionisiace: orgiastice, atunci când erau corupte de elementul material; misteriale, atunci când erau sărbătorile Spiritului, figurative ale acestei realități pe care creștinul o posedă: Jertfa Liturghiei."

D. Vulliaud adaugă: „Raporturile dintre liturghia eleusină și Misterul creștin vor face obiectul unui studiu viitor." Și încheie acest studiu spunând: „Nu! Nu există două tipuri pentru Umanitate. De la Eschil la Ficino, de la Orfeu la Ballanche, de la Praxiteles la Vinci, nu a existat niciodată decât unul singur: Bacchus sau Iisus, două nume reprezentative ale aceleiași idei realizate de Hristos, Om-Dumnezeu, Tip diferențial al Arhetipului, adică al Absolutului."

Dintr-un „Comentariu ezoteric asupra câtorva tablouri", să reținem numai o interpretare cu adevărat nouă a Cântării Cântărilor. Biserica, ce a introdus această carte în Canonul Scripturilor, a socotit-o întotdeauna drept cel mai frumos giuvaer al casetei sale. Din toate timpurile a interpretat-o ca pe o alegorie. Teodor de Mopsuestia a fost cel dintâi dintre creștini care a voit să o înțeleagă într-un sens exclusiv literal și să nu vadă în ea decât un epitalam compus pentru a celebra căsătoria fiului lui David cu fiica lui Faraon. Al doilea Sinod de la Constantinopol a condamnat această opinie. O altă școală, al cărei cel mai ilustru reprezentant este Bossuet, școala mistică, admițând totuși acest sens literal, vede mai ales în această unire tipul căsătoriei mistice a Mântuitorului cu Biserica Sa. Prin aceasta, ea se leagă de școala pur alegorică, ce nu vede în Cântarea Cântărilor decât un fel de parabolă,

asemenea aceleia a ospățului de nuntă din Evanghelie sau a celor zece fecioare înțelepte și nebune, în care nu sunt exprimate fapte reale, ci care ascund un adevăr moral sub vălul alegoriei. Pentru ea, ceea ce este sensul mistic al lui Bossuet este, dimpotrivă, sensul literal. Aceasta este explicația care a prevalat din toate timpurile, nu numai la creștini, ci și în vechea Sinagogă. Oricum ar fi cu această diferență, Biserica a văzut întotdeauna în acest poem incomparabil misterul unirii lui Iisus Hristos cu Biserica sau cu sufletul împodobit cu harul Său.

D. Vulliaud, în contemplație înaintea tabloului lui Leonardo da Vinci: *Iisus și Sfântul Ioan Botezătorul îmbrățișându-se pe buze*, pus ca frontispiciu la *Cântarea Cântărilor*, își ia un zbor pe care îl poate califica literalmente drept teosofic, căci îl poartă într-adevăr în regiunile ocultismului, unde îl vom vedea îndată planând:

„Respectuos față de interpretările date de Doctorii vechii Sinagogi, conservate și adaptate de tradiția catolică, spiritul meu, în contemplație înaintea acestor opere ale lui Leonardo Divinul, va lua un zbor teosofic, iar tabloul pictorului îmi va da cheia Cântării Cântărilor, obligându-mă să constat că operele sale ezoterice sunt expresia mereu identică a aceleiași doctrine. Sărutul pe gură este unirea principiului activ și a principiului pasiv. Cel Iubit, Dumnezeu, Se apleacă asupra naturii, o binecuvântează și o fecundează. Cea Iubită, Natura, se trezește la glasul Iubirii și cântă Cântarea Cântărilor, aceea a Eliberării."

Dar acolo unde d. Vulliaud își dă liber curs gândirii este în cele cinci Mistagogii — inițieri în mistere — cum le numește el, pe care le dezvoltă în numerele din iunie, iulie, august, septembrie și octombrie 1909: Teosofia, Sfinxul, Misterele din Eleusis, Palingenesia și, în sfârșit, Gândirea lui Origen, care vine să aducă tuturor celorlalte sancțiunea unui Părinte al Bisericii, ale cărui opinii, dacă ar fi să-l credem pe directorul revistei *Entretiens idéalistes*, perfect conforme cu doctrina primită, nu au fost niciodată condamnate. Puțin mai târziu, autoritatea lui Scotus Erigena va aduce acestui argument o nouă greutate.

A venit momentul să se dea aplicarea programului cu care se inaugura revista. Trebuie citită pagina care deschide această serie de inițieri, și citită cu oarecare atenție, pentru a înțelege cum acest efort se leagă în chip vădit de acela al renașterii spiritualiste pe care am descris-o. Ceea ce va frapa cel mai limpede este intenția net afirmată de d. Vulliaud de a se face inițiator. Așadar, nu i-am atribuit nimic care să nu fie exact.

Divergențele religioase nu mai prezintă, atunci când sunt cercetate în intimitatea lor spirituală, caracterul unei repulsii care pare ireductibilă sub masca aparențelor; dacă credințele s-ar desprinde de legăturile cu vanitățile pieritoare sau cu unele ambiții vremelnice, poate am vedea mai mult realizarea progresivă a acelor dorințe manifestate de-a lungul veacurilor de sufletele de elită, poate am asista la venirea acelui veac divin care nu este o himeră deșartă pentru cei care, atenți la glasurile profetice, cunosc mersul destinelor ce închid ciclul nădejdilor.

Omul este Stăpânul viitorului său, putând să-l grăbească sau să-l întârzie; iar Umanitatea pare să trăiască în chip inconștient, în multiplicitatea membrilor săi, o Istorie al cărei Autor nu i-a revelat decât un anumit număr de fragmente, în timp ce ea este, prin libertatea sa, creatoarea, ca să spunem astfel, a acestei Epopei, capabilă de asemenea să-i grăbească brusc deznodământul.

Prin urmare, este oare o datorie imperioasă divulgarea unei Înalte Științe destul de fecunde în principiul ei pentru a transforma, cu ajutorul Timpului, colecția indivizilor într-un popor de Înțelepți. Și deja suntem agitați mai puternic de tumultuoase fierberi care manifestă violenta luptă a forțelor spirituale reținute de legături materiale, dar care vor să se rezolve în Unitatea aceluiași Ideal. Haotice, ființele noastre sunt așezate sub aripa caldă a Spiritului, iar fiecare om este un univers. El trebuie să parcurgă seria fazelor organizatoare al căror termen este Armonia, potrivit unor legi identice cu acelea care rămân înscrise pe coastele lumii materiale; apoi, după cum Dumnezeu S-a odihnit într-un veșnic Sabat, cel care este din neamul Său, Omul, se va bucura, odată împlinită evoluția, de splendorile Jubileului. Umanitatea, care la rândul ei este un om prin ritmul perioadelor sale, trebuie să manifeste totalitatea atributelor care îi formează natura arhetip. Or, care este caracteristica perioadei pe care o străbate în acest moment? Un profet ar spune-o; totuși ne este îngăduit să tresăltăm, căci vedem, oameni ai credinței, pe ruinele care se îngrămădesc, întemeindu-se, prin misterul Reînnoirilor pe

care l-ar dezvălui un lucid comentator al Apocalipsei, temeliile unui Templu universal, dedicat Tatălui tuturor oamenilor, unde se vor cânta imnuri sacre pe modul numit supranumerar de cabaliști, căci Numărul moare în prezența Celui Unul care va fi toate în toți.

Sub raportul Ideii și sub raportul manifestărilor sale cultuale, acest acord al inteligențelor și al misticităților se va săvârși prin acea Știință care, folosindu-se de studiile făcute asupra tuturor religiilor, coordonează rezultatele dobândite prin erudiția de toate felurile, pentru a stabili o sinteză religioasă care condiționează, cu glasul Cuvântului ce locuiește în noi, o Credință superioară; această știință se numește Teosofie.

Aici vine în chip firesc, mai întâi, o definiție a teosofiei. „Teosofia este o înțelegere mai înaltă a principiilor care se află la izvorul oricărei tradiții și care sunt în chip firesc viața sufletelor. Dacă ar trebui definit spiritul teosofic, am spune că el constă în înțelegerea vivificatoare, mereu mai întinsă, a adevărurilor revelate care îl înalță pe om la știința Ființei în sine." „Teosofia este deci știința inițierii, iar făgăduințele ei sunt tulburătoare, cu atât mai mult cu cât nu sunt deșarte. Ea are drept obiect Binele suveran și drept scop Odihna; ea este înțelegerea Trecutului, Prezentului și Viitorului: secretul Cosmogoniilor îi revelează secretul Apocalipselor. Maeștrii sfătuiesc, de asemenea, să te dedai ei chiar cu primejdia vieții tale spirituale."

Cititorul își amintește că teosofia se sprijină pe intuiția gândirii, purificată prin contemplație, și pe o comunicare directă a sufletului cu Dumnezeu. D. Vulliaud insistă ca înadins asupra acestui mod de raporturi cu Dumnezeu, care, în fapt, eliberează sufletul de supunerea față de îndrumarea și autoritatea Bisericii și îl împinge spre toate iluziile.

„Lumea este o imensă metaforă, creația este o enigmă de ghicit... atunci ne înălțăm spiritul aproape până la sensul mistic prin Simbolism; textele sacre sunt un ecou al glasului său, le descoperim sensul sub învelișurile literale în care el s-a întrupat, de unde Ezoterismul; Conștiința este o carte mai completă și mai limpede decât Scripturile, de unde Spontaneitatea, iar aceste trei cunoașteri ridică Gnoza speculativă." „Despre ce este vorba, într-adevăr? De a-l înălța pe om până la regiunile Imuabilului, prin virtutea puterilor pe care le posedă, desprinzând progresiv purul de impur; de aceea voi păstra întreaga lor integritate celor trei trepte ale Științei Teosofice: Simbolism, Ezoterism, Spontaneitate. Prin acest procedeu voi lucra după metoda tuturor învățăturilor inițiatice." În fapt, el va înțelege că el însuși este un templu viu, acela al Spiritului, și se va abandona, condus de auzirea Cuvântului sacru, vieții mistice prin viziune sau prin extaz. „A ÎNȚELEGE MISTIC PRIN EZOTERISM ESTE DECI LEGEA GENERATOARE A UNITĂȚII VIITOARE, CĂCI LITERA UCIDE, IAR SPIRITUL DĂ VIAȚĂ."

Nu am nevoie să spun că Apostolii, Părinții Bisericii, Origen, Clement din Alexandria, Sfântul Augustin și, fără a-l uita pe

Sfântul Toma, vin aici, ca pretutindeni, să sprijine prin autoritatea lor confuzia extraordinară și cu adevărat inexcuzabilă la un om atât de versat în doctrină precum d. Vulliaud, confuzie pe care el o face în fiecare clipă între adevăratul ezoterism catolic, recunoscut și descris de Monseniorul d'Hulst, și acela al ocultismului; sau identificând legea arcanului care, în primele timpuri ale Bisericii, prezida din necesitate de prudență inițierea neofiților, cu inițierea și ezoterismul gnosticilor și teosofilor.

Să-l ascultăm asupra originii ezoterismului creștin.

Antichitatea păstrase întotdeauna o tradiție încredințată unui mic număr, alături de tradiția vulgară. Tot astfel, epoca ce a văzut strălucind înflorirea Cuvântului, cuvânt revelator al vechilor simbolisme, a fost o perioadă în care rare spirite au respirat parfumul ezoteric al atmosferei religioase. De aceea Creștinismul, prin organul celor mai faimoși interpreți ai săi, a înțeles că o nouă eflorescență de simboluri era chezășia unor realități viitoare; și astfel tradiția alegorică a celor vechi s-a continuat prin curentul creștin aflat în posesia unei gnoze acordate de Iisus lui Iacob, lui Ioan și lui Petru, după Eusebiu. Litera a fost în același fel veșmântul Spiritului, precum fusese în mod universal. Diverse secte, precum esenismul, cabalizaseră; discipolii spirituali ai lui Hristos au cabalizat.

În sfârșit, încheind acest preludiu, d. Vulliaud anunță că va lua, în expunerile sale, „omul așa cum este: trup, suflet și spirit". Acest nou punct de plecare comun cu gnosticismul și

ocultismul sfârșește prin a arăta ce va trebui să se creadă atunci când d. Vulliaud va protesta împotriva confuziei prea adesea făcute între Gnoză și Cabală. Știm bine că ele se deosebesc prin izvoarele în care caută tradiția ezoterică, dar aceleași teorii monstruoase le sunt comune. Urmarea va arăta, orice ar zice d. Vulliaud, că el este în același timp cabalist, gnostic și teosof, într-un cuvânt, ocultist.

După ce a pus aceste preliminarii, d. Vulliaud dezvoltă inițierea teosofică, arătând raporturile ei cu Cabala și sfârșește prin a preciza cele trei caractere fundamentale: simbolism, ezoterism și spontaneitate.

Metoda simbolică este aceea în care, prin mijlocirea oricărei forme, ochiul intelectual percepe Ideea. Această metodă a fost adesea acuzată de arbitrar; această critică este justă dacă se uită că Inițiatorul trebuia să-l călăuzească pe Mist. De ce criticii s-au mirat atât de adesea că un mod de instituire ar fi misterios pentru o teologie sau o morală care ar putea fi învățate direct? Aici este o lipsă de reflecție; o doctrină pe care un Mist sau un credincios și-a asimilat-o gradual prin propriile eforturi păstrează întotdeauna o fecunditate mai bogată decât o doctrină revelată imediat până în cel mai intim al secretelor epoptice. *Intelligere est assimilare*... Procedeul simbolic de cunoaștere este eminamente teosofic. Părți egale sunt făcute aici intuiției, adică privirii interioare a subiectului în contemplație înaintea obiectului, precum și tuturor operațiilor gândirii, în sfârșit tradiției care propune un ansamblu de adevăruri sub forme alegorice, vreau să spun îmbrăcându-l în

prestigiile artei... Așadar, prin mijlocirea gândirii intuitive și deductive, a tradiției și a simbolismului estetic, orice mist, adică orice om aplicat cercetărilor dumnezeiești, este în stare să regăsească sensul ocult al obiectului sub învelișul formelor exterioare.

Pe de altă parte, Teosofia poate fi o știință mistică; în aceasta ea se deosebește de simbolismul pe care îl vom numi alegoric, pentru a califica acest cuvânt care posedă diverse accepțiuni; ea se deosebește de el, căci simbolismul favorizează înclinațiile spre misticism și nu îl constituie. Dar, pentru a fi completă, orice știință se adresează inteligenței și inimii; altfel nu ar fi decât o zadarnică fantomă a spiritului. Dacă ea aprofundează misterele, o face pentru a face să pătrundă în ele omul întreg... Aici teosofia nu este altceva decât școala sfințeniei. Prin raportul său cu cele două facultăți fundamentale ale omului, scopul pe care și-l propune este fericirea adeptului său; căci cunoașterea pe care ne-o formăm, încă de pe acest pământ, despre Ființa divină, ne unește cu El prin voință, așa cum este El în noi.

Așadar, dacă reflectăm că Ezoterismul și Simbolismul se definesc identic: un invizibil sub forme vizibile, vom deduce, remarcând că aceasta este și definiția Sacramentului, că Teosofia este știința principiilor arcane ale vieții spirituale traduse în acte.

Teosofia sau Filosofia inițiatică va fi deci pentru noi, în definitiv, o mistică întemeiată pe exegeza intuitivă și simbolică

a Legii sau Revelației. Revelația putând fi Creația în tipul sau în imaginile sale...; sau ansamblul adevărurilor încredințate auzului și transmise prin Scriptură și prin hieroglifă, prin toate semnele, în sfârșit, care au fost în uz la Națiuni. Și în sensul de tradiție scripturală, Legea, după cum observă faimosul alegorist Filon, este susceptibilă de trei maniere interpretative: fie ca literă tradițională, fie în sensul său spiritual, fie în căutarea sensului mistic ascuns sub aparența cuvintelor.

Teosofia se definește ca o iluminare a gândirii și, în același timp, ca o dezvoltare fără margini a principiului latent al adevărurilor esențiale pe care sufletul le posedă, precum profesează școala ontologică atât de discreditată și care se întâlnește aici cu școala teosofică, pentru a se apropia adesea de ea.

În sfârșit, d. Vulliaud înțelege bine că ezoterismul nu ar putea fi redus „la fantezia fiecărei imaginații"; dar aceasta nu-l va împiedica să mențină mai departe principiul fundamental, scriind: „Dacă există o axiomă în Teosofie, aceasta este că Inițierea este în sine însuși."

Cititorul va fi discernut cu ușurință ceea ce este acceptabil și adevărat în teoria simbolismului și a misticismului, chiar aplicată Scripturii și misterelor religiei; dar, de asemenea, oricare ar fi lucrurile cu inițierea artistică, va fi constatat omisiunea completă a regulilor și principiilor după care se interpretează alegoria și mistica religioasă, precum și tăcerea asupra autorității care trebuie să prezideze la observarea

acestor reguli. Înțeleasă astfel, spontaneitatea inițierii nu este conciliabilă cu credința catolică.

A doua Mistagogie, Sfinxul, va arăta până unde se întinde spontaneitatea d-lui Vulliaud și la ce ajunge educația miștilor cărora el li se oferă ca inițiator. Îl vom vedea pe acest catolic „neclintit supus Bisericii și Papei" negând cu o îndrăzneală ipocrită dogmele fundamentale ale catolicismului: Treimea, Întruparea și dumnezeirea lui Iisus Hristos.

Nu șterg calificativul care tocmai a căzut din pana mea. Căci o asemenea ipoteză, concepibilă la un ateu, ar fi, din partea unui catolic, o crimă împotriva credinței; iar când cineva se onorează sau se împodobește cu acest nume, este o nouă blasfemie să-și pregătească o retragere începând prin a spune: „Să publicăm o teorie care, dacă nu este exactă, va merita uitarea datorată lucrurilor deșarte."

Să citățm mai întâi aceste rânduri care rezumă gândirea articolului. El are drept titlu: „Sfinxul: rezolvarea contrariilor."

În pofida aparenței contradicțiilor care așază Universul sub imperiul numărului Doi, a descoperi armonia, unitatea lumii, pe toate planurile pe care gândirea le studiază, a constata pulsațiile sufletului universal în întunericurile sferei acțiunii, va da sensul inițiatic pe care emblema egipteană îl ascunde sub Arcanul formelor sale.

Simbol al misterului integral pe care îl reflectă, cu ochii fixați asupra imuabilului, Sfinxul propune enigma, o propune trezind; iar Omul, gata să sucombe înaintea spectacolului lucrurilor care par să usuce germenul marilor nădejdi, se ridică pentru cucerirea Infinitului, captivat de Inefabilitatea acelui surâs care este nemuritoarea lui reprezentare.

D. Vulliaud ne conduce la picioarele Sfinxului pentru a ne propune explicația enigmei. O găsește, firește, în Cabala, care dă cheia perfecțiunilor divine reprezentate prin atributele Sfinxului. Aceasta nu ne mai importă prea mult. De oriunde s-ar scoate soluția, să vedem ce este ea.

În sânul Universului, o problemă înfricoșătoare se pune inteligenței dezorientate: aceea a durerii și a răului. Omul simte în sine însuși opoziția a două naturi. În afara, ca și înăuntrul lui, dualitatea, opoziția forțelor este pretutindeni în lume. „Unitatea este legea lumii ideale. Legea contrariilor este aceea a lumii reale." Teosofia o constată pe toate planurile. Se știe că Teosofii și Gnosticii își pun întreaga virtuozitate în a dezvolta aceste antinomii. Aici d. Vulliaud se sprijină pe autoritatea patriarhului Gnozei, Synesius, pe care îl numește „episcopul Synesius": „Nu spunea oare pe bună dreptate episcopul Synesius: universul este un Tot format din asamblarea mai multor părți care se susțin prin acordul și armonia lor, unele îndeplinind funcția de cauze active, altele de cauze pasive?" „Antinomie, continuă d. Vulliaud, antinomie universală! Dacă privim antinomiile sub raport sexual, distingem acțiunea principiului masculin și a

principiului feminin în toate compusele Cosmosului, acțiune pe care, fie după Proclus, fie după Cabală, o putem întinde până la sferele divine."

Dar suntem înaintea Sfinxului. Figura sa este un simbol. Or, un simbol este o doctrină. Sfinxul este o reprezentare a unității divine — înțelegeți a Universului — iar atributele contrare din care este compusă figura sa indică realizarea contrariilor în ea. În această realizare a contrariilor constă armonia universală, al cărei Logos dumnezeiesc este principiul și forma. „Sfinxul simbolizează deci realizarea contrariilor și, prin urmare, Armonia." Armonia se numea la greci Sophia, nume derivat din numele egiptean Tophi, „iar creștinii înșiși o numesc Înțelepciune..." „Se știe că, pentru Heraclit, armonia lumii deriva dintr-o lege invizibilă, unul dintre numele căreia era Logosul: în mijlocul forțelor contrare care se amenință și tind să se distrugă, Logosul menține pacea și echilibrul. Dacă poate juca acest rol, aceasta este de altfel fiindcă El este El însuși identitatea contrariilor."

Această definiție, nu numai arbitrară, ci în întregime falsă, care face să consiste armonia în realizarea contrariilor, și introducerea acesteia în divinitate, sunt necesare panteismului mai mult sau mai puțin deghizat al tuturor teosofilor, pentru care Dumnezeu și lumea intră în compoziția aceluiași Univers. Am văzut apărând aici Sophia gnosticilor. Dar ea se va arăta mult mai descoperit.

Prin figura sa omenească, Sfinxul simbolizează unirea spiritului și a materiei, a pământului și a cerului, a finitului și a infinitului, Dumnezeu îmbrăcat cu lumea ca și cu un veșmânt, viața Cuvântului în sânul creației.

Și iată unde se va opera dizolvarea dogmelor fundamentale. Lumea însăși este Întruparea lui Dumnezeu.

„Creația este deci o Întrupare, fiindcă Dumnezeu S-a îmbrăcat cu Universul ca și cu un veșmânt. Și acesta este un foarte mare mister. Sfinxul îl reprezintă... Mai rămâne deci reprezentarea Cuvântului în care Dumnezeu a creat cerul și pământul. Pentru a arăta că Sfinxul este emblema Cuvântului mijlocitor, să spunem că grecii, moștenitori ai teoriilor egiptene, îl consacraseră lui Bacchus." Într-adevăr, nu este aceasta concludent, de când știm că Bacchus sau Iisus sunt două nume reprezentative ale aceleiași idei? „Dar, fiindcă Sfinxul reprezintă Cuvântul, să-mi fie îngăduit să prezint câteva considerații asupra acestui subiect."

Iată-ne ajunși la punctul decisiv. Este mai întâi, în termeni voit obscuri, necesitatea, dacă se voiește a se ajunge în sfârșit la unitatea religioasă, de a abandona concepția unui Dumnezeu întrupat, care nu numai că depășește înțelegerea spiritului omenesc, ci îi este contrară.

Nu poate oare exista o concepție a Cuvântului întrupat astfel încât să poată fi acceptată de toate religiile?

Sistemele întemeiate prin exces de noțiuni miraculoase sau antropomorfice au divizat inteligențele. Suntem departe de acele epoci naive, atât de bine reprezentate de Primitivi, care, în picturile lor, figurau un copil purtat pe o rază luminoasă ce lega sânul Tatălui veșnic de acela al Fecioarei. Evident, o asemenea concepție este contrară rațiunii, nu pentru că ar fi deasupra facultăților ei de înțelegere, ci pentru că este împotriva acestor facultăți înseși.

Fără a mai vorbi de antropomorfism, a recurge la noțiunea misterioasă este o înfrângere care exclude posibilitatea de a așeza credințele multiple pe un plan ecumenic. Totuși, s-a ajuns într-o epocă ce vede Divinitatea puțin cam pretutindeni, până la a o nega în Iisus Hristos. Se cuvine să spunem câteva cuvinte asupra acestui subiect; să publicăm deci o Teorie care, dacă nu va fi recunoscută ca exactă, va merita uitarea datorată lucrurilor deșarte."

Perfectul catolic care este d. Vulliaud ne va explica deci cum trebuie înțeleasă întruparea. Ne vom afla în plină Gnoză.

În primul rând, se cuvine să ne dăm bine seama că nu pot exista trei persoane în Dumnezeu și că, prin urmare, este absurd să concepem întruparea unei Persoane divine, deoarece Persoana lui Dumnezeu nu se distinge de Eul Său substanțial.

La drept vorbind, nu există trei persoane în Dumnezeu; există, în sensul precis al vechiului cuvânt latin *persona*, o singură persoană divină. Într-adevăr, dacă ar exista trei persoane, fiind

consubstanțiale și egale între ele, lumea absolută s-ar compune din trei infinituri; ceea ce este absurd. În Dumnezeu rezidă deci un singur eu substanțial, iar acest eu substanțial nu s-a întrupat niciodată: relațiile sau cele trei fețe ale Divinității sunt cele care constituie în ea Treimea.

Aceasta este, în fond, ceea ce exprima vechea carte cabalistică *Cuzari*: Înțelepciunea, spune ea, în trei este una, Ființa divină este unică. Distincția numerațiunilor pe care le admitem în ea nu constă decât într-o anumită distincție în aceeași esență.

Prin una dintre fețe — care nu este o persoană — Cuvântul, Divinitatea S-a manifestat, S-a întrupat. Creația este carnea Cuvântului; El locuiește în toate creaturile; toți oamenii sunt deci dumnezei în sensul că orice om participă la Divinitate într-o anumită măsură. Dumnezeu trăiește în orice om printr-o prezență morală care este reală. Prezența Cuvântului este aceeași în toate ființele raționale, numai gradul variază; măsura acestei prezențe în Hristos a fost desăvârșită."

Și iată dogma Întrupării!

Prin faptul Întrupării universale a Cuvântului în creaturi, Umanitatea formează o fraternitate și, de altfel, în Iisus, omul este acela care l-a răscumpărat pe om, lumea. Cuvântul, îmbrăcându-Se cu natura omenească, păstrează un caracter impersonal; El a putut să Se întrupeze în oricare legiuitor etnic, Buddha, Mahomed, Confucius, Zoroastru, dar S-a

întrupat într-o expresie mai înaltă în Iisus, S-a produs acolo pe deplin.

În om, gradul prezenței divine nu absoarbe personalitatea omenească, astfel încât omul își păstrează răspunderea pentru actele sale; în Iisus Hristos, prezența lui Dumnezeu a fost astfel, atât de deplină, atât de completă, atât de substanțială, încât personalitatea sau răspunderea, în loc să fie pur și simplu omenească, deși era omenească întrucât omul rămânea, a devenit o personalitate divină, pentru că Dumnezeu era Cel care îl absorbea pe om, CEEA CE FACE SĂ SE SPUNĂ CĂ IISUS HRISTOS ESTE UN OM-DUMNEZEU.

Dacă acum admitem această înflorire a Cuvântului, în toată plinătatea ei, în Iisus Hristos, ceea ce ține de studiul Religiilor comparate și de studiul mistic al vieții Sale, putem spune cu adevărat: „Nu în diversitatea sacramentelor și a jertfelor constă diversitatea religiilor; un om care, dimineața, aduce lui Dumnezeu jertfe într-un alt fel decât I le aduce seara, nu schimbă pentru aceasta obiectul cultului și al religiei sale, ci rânduiește numai semnele pietății sale potrivit deosebirii locurilor și timpurilor. De aici urmează că religia creștină a fost din toate veacurile."

Este vremea ca directorul revistei *Entretiens idéalistes* să aleagă: catolic sau cabalist, gnostic, teosof și, fără îndoială, martinist. Dar să renunțe la a realiza aceste contrarii și la a se spune una și alta împreună. S-ar putea admite o iluzie, de altfel abia de conceput, la un om a cărui ignoranță ar depăși încă pretențiile

sale; dar, din partea lui, aceasta ia prea mult înfățișarea unei înșelătorii nevrednice și sacrilege.

Ar fi, fără îndoială, de prisos să mai adăugăm ceva în sprijinul tezei noastre și pare deja stabilit cu prisosință că *Entretiens idéalistes* sunt o revistă eretică, arhi-eretică și, în fondul ei, absolut anticatolică. Totuși, mai rămâne încă mult de spus.

A treia mistagogie, *Misterele din Eleusis*, dezvoltă raporturile deja cunoscute dintre Bacchus și Cuvânt și confirmă astfel identitatea Tradiției religioase. Regăsim în Orfism „substanța dogmei primitive", care ne permite „să afirmăm deja conformitatea religiei bahice cu religia mesianică": „toată teologia dionisiacă ar putea fi urmărită analogic împreună cu aceea a Cuvântului", iar d. Vulliaud o demonstrează comparând atributele lui Bacchus cu acelea ale lui Hristos, ceremoniile dionisiace cu ceremoniile Vechii Legi; „în sfârșit, dacă găsim asemenea raporturi între cultul orfic și cultul mozaic, cum să nu găsim între religia lui Orfeu și religia lui Hristos, de vreme ce Creștinismul este față de Iudaism ceea ce realitatea este față de figură?"

Și ce devine atunci Revelația supranaturală adusă pe pământ de Fiul lui Dumnezeu? Este negarea ei pură și simplă. Această negare se află în fondul a tot ceea ce scrie d. Vulliaud.

Să lăsăm deoparte o întreagă pagină în care se regăsește noțiunea gnostică a Cuvântului, „față a esenței divine prin care aceasta se manifestă și se lasă concepută", și a originii

lumii create prin concentrarea ei într-un punct luminos din care, demiurg, El a făcut să iasă, prin dezvoltare, ordinea și bunătatea Universului, și să reținem numai pe aceasta, în care, pentru cine știe să citească, se etalează încă teoria gnostică asupra originii sufletelor, asupra trecerii lor aici jos și asupra vieții lor de dincolo de mormânt.

Constatăm în Teologia orfică această credință reținută de Tradițiile universale: că sufletul, la originea sa, respira în contemplarea Misterului inefabil al esențelor divine. Dar el a fost legat de roata existenței, cum o va spune Platon în *Phaidros*: sufletele au avut nenorocirea de a se îngreuia hrănindu-se cu viciul și uitarea, și-au pierdut aripile și au căzut pe pământ. În limbaj mistic, pierderea aripilor însemna căderea sufletului. Sufletul era spirit pur, corespunzând cu ceea ce psihologia numește *noûs*, *animus*: ființele create erau, după cum învață Pindar, asemenea zeilor prin esența lor, prin natura lor, adică prin spiritul lor; și iată sufletul unit cu trupul în ispășire, pentru a împrumuta limbajul lui Philolaos, și în pedeapsă pentru greșeli, de acum îngropat în carnea pieritoare, ca într-un mormânt, până în ziua în care va bea din cupa Înțelepciunii, adică a Unității, dacă nu și-a pierdut conștiința naturii sale, dacă nu a rămas sub stăpânirea simțurilor, într-un cuvânt; în această cupă bahică a Unității va bea băutura, antidot al primei beții, și se va trezi la dorința de a se întoarce la prima sa origine.

Să continuăm expunerea gândirii antice.

Din ziua funestă a căderii, în care principiul spiritual s-a întunecat în materie, omenirea a privit viața ca plină de tristețe. Cu un glas comun, a socotit-o drept o pedeapsă. Pământul a devenit locuința încercărilor ispășitoare și a morții, incinta corporală o temniță. Tradițiile se pot rezuma în judecățile identice pe care Platon și Plutarh le dau asupra acestei lumi în care lucrăm. Ziua de aici jos este o zi nocturnă, astfel pentru discipolul lui Socrate; pământul este un loc de noroi, reia filosoful din Cheroneea; dar, pe de altă parte, Pitagora a strigat ca mângâietor: Născuți din Dumnezeu, avem, ca să spunem astfel, în El rădăcinile noastre. Despărțite de esența Sa divină, creaturile se vor întoarce la El, iar sufletele purificate se vor bucura la vederea Misterului absolut.

Această urcare și această coborâre se numesc anabaza și catabaza sufletelor... Scara lui Iacob este tipul ei pentru gândirea iudaică.

Doctrinele regăsite în *Poimandres* confirmă datele vechii Teosofii.

Omul creat, ne învață el, după chipul lui Dumnezeu, a fost așezat în sfera Contemplației, dar, meditând asupra Puterii creatoare, a voit să creeze la rândul său. Prin despărțirea sa de Tatăl, a fost proiectat din sfera contemplativă în sfera Creației. Înzestrat cu deplină putere, a studiat creațiile celor șapte spirite; atunci ele s-au îndrăgostit de el și fiecare i-a comunicat darul atributelor sale. Dar, cunoscându-le esența și participând la natura lor, omul a voit să treacă dincolo de

limita cercurilor și să învingă puterea care șade pe foc, adică inteligența creatoare.

Analogiile cu mitul lui Prometeu sunt izbitoare... Dar, prin aceste analogii cu mitul prometeic, putem fixa autenticitatea scrierilor lui Hermes sub raportul spiritului lor și constata în același timp înalta vechime a fabulațiilor lor, care toate se identifică, mai mult sau mai puțin, cu tradiția primitivă.

Istoria originilor omenești se lămurește și toate tradițiile coroborează această doctrină universală care se exprimă prin Cădere, Ispășire, Reabilitare…

Aceasta este deci gândirea antică: aceea a regenerării, a întoarcerii la viață prin Durere și Moarte; această concepție condiționează doctrina palingenezică.

Palingenezia, sau regenerarea, reînvierea, întoarcerea sufletului, a omului și a lumii la viața sau condiția lor dintâi, face obiectul unei a patra mistagogii deosebit de interesante.

Ea este întemeiată pe metempsihoză, sau, mai exact, se deduce din ea. Transmigrația sufletelor este cel mai vechi dintre toate sistemele filosofice, tradiția cea mai universală. Dar metempsihoza exprimă propriu-zis trecerea succesivă a sufletului în mai multe trupuri: această concepție are nevoie să fie interpretată; în plus, ea nu s-ar aplica decât sufletului. Trebuie readusă la aceea a unei Metamorfoze sau Metabole. Astfel înțeleasă, d. Vulliaud ne va expune cum, „după

învățăturile de la Eleusis și ale Evangheliei", ea se aplică omului întreg, adică trupului său ca și sufletului său, apoi tuturor ființelor însuflețite sau neînsuflețite, lumii însăși.

Redusă la expresia sa sintetică, palingenezia trebuia să fie reprezentată în Misterele antice prin fabula cunoscută sub numele de Amor și Psyche. Cei vechi figurau sufletul prin Psyche: *psychē* însemnând suflet.

Desprinzându-se de o materie impură, simbolizată de draperiile care învăluie partea inferioară a Psychei, sufletul se unește cu Eros, Iubirea, părintele tuturor ființelor, pentru a realiza acel imn cântat de Solomon, căci Cântarea Cântărilor este cel mai măreț comentariu al sculpturii ezoterice pe care Grecia a admirat-o.

Dacă vom consulta simbolismul primitiv, pe care îl vom regăsi cu acest prilej conservat în Gnosticism, veșmintele figurau trupul, considerat ca înveliș al sufletului. Pentru a marca însușirea spirituală a unei ființe, cei vechi o exprimau fără îndoială prin nuditate...

De aici, pentru a o spune în treacăt, o foarte ingenioasă teorie asupra „Nudului în Artă", inspirată evident de maestru discipolilor săi. În diverse articole, ei pledează cu căldură pentru această cauză.

Or, este evident că pentru om reprezentarea tipică este Nudul; simbol vizibil al realităților invizibile, adică al Idealului,

nuditatea sa trebuie să reveleze originea sa divină... Și, fără îndoială, fiindcă omul, așa cum a fost în chip originar, așa cum trebuie să fie, este tipul perfecțiunii; această nuditate rămâne expresia curăției, a nevinovăției. Adam și Eva erau goi și nu se rușinau... Trupul omenesc spiritualizat, toate vălurile cad, sufletul devine vizibil; prin mijlocul artistic, opera devine pretextul unei fugi spirituale către supra-sensibil. Omul uită condiția sa pământească și trece pragul Misterului, nu pentru a se pierde acolo, ci pentru a trăi acolo, palpitând la sărutul Inefabilului.

„Voim ca artiștii să facă nudul. Veșmântul, oricât de frumos ar fi, acoperă splendoarea trupului omenesc, care este frumusețea supremă pe acest pământ și forma cea mai ideală, cea mai desăvârșită, cea mai evoluată dintre toate trupurile pe plan pământesc."

O, Idealism! Niciodată omul nu a fost mai aproape de înger. Dar vai de cuvântul lui Pascal!

Pentru om, doctrina palingenezică presupune transmigrația sufletelor și, prin urmare, pluralitatea vieților. D. Vulliaud se străduiește să demonstreze că pluralitatea vieților își are temeiul rațional în aceea a reminiscenței, de care numele lui Platon a rămas legat. Iar teoria ideilor preexistente se leagă de aceea a originii sufletelor. Preexistența acestora este deci, raționalmente, o ipoteză plauzibilă. Istoricește, vechea Sinagogă și Cabala sprijină, după placul d-lui Vulliaud, transmigrația sufletelor în vieți anterioare și posterioare celor

pe care le cunoaștem. Asupra celor ce se petrec după ce sufletul a părăsit trupul și asupra peripețiilor reîncarnării sale, el citează o întreagă pagină din *Zohar*, căreia ocultismul ne-a dat deja sensul. Totuși, în India ca și în Grecia, învățătura metempsihozei era ezoterică, precum în Cabală.

Dar din punctul de vedere al credinței catolice?

Pentru moment, să nu ne rătăcim și să spunem că preexistența, cu titlu de ipoteză admisă, nu poate fi infirmată de nicio hotărâre pe care o vom numi „dogmatică", păstrând acestui cuvânt toată rigoarea sa, rațională sau religioasă. Ea se leagă de teoria originii sufletelor, declarăm noi; or, cine va putea vreodată revela misterul în care se învăluie nașterea lor? Să adăugăm că învățământul doctrinal al Bisericii Catolice a rămas în nedecizie.

Se poate merge mai departe:

S-a afirmat foarte adesea că dogma preexistenței sufletelor se găsea în Evanghelie. Este foarte exact că i se regăsesc urmele. Exemplul clasic care se dă este acela al orbului din naștere:

„Învățătorule, cine a păcătuit, acesta sau părinții lui?" aceasta este întrebarea pusă. Or, este important să ne amintim că, pentru evrei, părinții își ispășeau păcatele în copiii lor. Evident, dacă părinții infirmului a cărui istorie este relatată în Evanghelie nu erau cauza stării sale, trebuie să concluzionăm că bietul om săvârșise o greșeală într-o viață anterioară.

Se citează de asemenea, ca dovadă a pluralității existențelor, acest text evanghelic: Unii cred că sunteți Ioan Botezătorul; alții, Ieremia sau unul dintre profeți.

Acest text, la drept vorbind, nu privește această chestiune. Ilie, Ieremia erau morți și, precum arată Sfântul Luca și Sfântul Marcu, cuvântul face aluzie la învierea lor personală. Este adevărat că Iisus Hristos Se născuse înainte de moartea Sfântului Ioan Botezătorul; s-ar putea atunci presupune o reîncarnare. Totuși, acest text nu poate fi invocat riguros ca mărturie.

Dacă este neîndoielnic că exegeza găsește în Evanghelie vestigiile transmigrației sufletelor, știm de asemenea prin Sfântul Ieronim că această credință a făcut parte din învățământul secret la primii creștini!

Dar trupul omului este de asemenea chemat la palingenezie. D. Vulliaud va face teoria învierii trupurilor. Ea este cu totul cuprinsă în acest aforism: „Natura este marele laborator palingenezic." Se presimte deja că vom recădea în plin ocultism și că dogma învierii trupului, lucrare miraculoasă a atotputerniciei dumnezeiești, va fi redusă la nimic, asemenea celorlalte. Aceasta nu-l împiedică pe autor să invoce doctrina Sfântului Paul, care a descris în chip măreț starea trupului glorios, pentru a fi îndreptățit să asigure că orice teosofie creștină se sprijină pe ideea fundamentală de palingenezie și că Misticii, Părinții Bisericii, expunând-o, nu au făcut decât să urmeze modelele lor inspirate: Biblia și Evanghelia, care se

acordă aici cu toate sistemele inițiatice. Or, iată în ce. Pentru a înțelege, trebuie să ne raportăm la expunerea noastră despre ocultism.

Transformarea continuă a materiei este o dispariție, o moarte, în același timp cu o apariție, o naștere a elementelor care compun Marele Tot; este o palingenezie; dar, în același timp, sufletul acționează asupra materiei, astfel încât toți atomii care vin să compună trupul și îl părăsesc păstrează specificarea comunicată prin contactul trupurilor cu sufletul, pentru a se răspândi în Univers, constituiți în noutatea stării lor; și, cum viața intimă a elementelor materiale și pneumatice este o spiritualizare, urmează că, prin spiritualizările succesive, întreaga lume a materiei va redeveni ceea ce celebrul Abarbanel numea sanctuarul lui Dumnezeu.

Materia, aceea pe care o numim o iluzie, un fenomen de o zi, este în realitate materia condensată, ca urmare a revoluțiilor spirituale despre care tradițiile ne-au păstrat mărturia. Prin spirit, ea trebuie să-și regăsească starea primitivă. Nu este deci acest trup, așa cum este, cu elementele sale actuale, pe care îl vom relua la înviere, ci va fi trupul spiritualizat prin contactul cu sufletul în timpul acestei vieți și devenit spiritual, pe care îl vom reanima, fie că elementele au devenit plante sau animale.

Trupul spiritualizat va fi această formă identică cu natura originară a omului. Și de aceea, atunci când Hristos este întrebat dacă vor fi căsătorii în cer, El răspunde: Veți fi ca îngerii. Ce ne deosebește de îngeri, într-adevăr? Condensarea

materiei, căci există identitate și comunitate de substanță între îngeri și trupuri.

... Dacă creația este neîncheiată, aceasta este pentru că omul era destinat să o desăvârșească în calitate de cooperător al Ființei supreme. Iar calea întoarcerii în sânul Divinității se termină la infinit; reconstruirea ființei noastre se urmărește din sferă în sferă. Sfântul Paul o spune și el este aici ecoul tradiției rabinice. Diferitele clase pe care le parcurgeau copiii pentru a se iniția în știința divină se numeau: Casele lui Dumnezeu. Se spunea că mergeau din putere în putere. Să declarăm că această maximă posedă o accepțiune mistică și că, în însuși Pleromul, aleșii vor merge din putere în putere.

D. Vulliaud, care, în cursul articolului precedent, invocase autoritatea lui Origen pentru a stabili conformitatea teoriilor sale cu doctrina catolică, simte nevoia să-i ceară o confirmare mai completă. Acesta este subiectul unei a cincea mistagogii: „Gândirea origenistă".

Să observăm, mai întâi, și acesta este un punct de care va trebui să ne amintim când vom spune sentimentul Bisericii asupra „gândirii origeniste", că partea de răspundere care îi revine lui Origen în teoriile de care numele său rămâne legat este, istoricește, discutabilă și discutată. El are una foarte reală, aceasta nu este îndoielnic, dar, în sfârșit, trebuie mai ales să privim aceste teze obiectiv.

Abuzând de numeroasele pasaje în care Clement din Alexandria și Origen opun credinței simple o cunoaștere mai aprofundată a doctrinei, folosindu-se chiar de termenul de Gnoză în accepțiunea sa generală, și îi invită să se înalțe până la contemplație, d. Vulliaud, care are nevoie să regăsească pretutindeni ezoterismul, nu ezită să facă din acești doctori niște Gnostici:

Lecția simbolică era rezervată Inițiaților. Probabil în cursurile strict orale se revelau arcanele pe care Iisus Hristos le încredințase, după cum se spune în fragmentele *Hypotyposes*, celor trei apostoli care asistaseră la Schimbarea la Față de pe Muntele Tabor; această Gnoză a fost transmisă, iar Clement se referă de multe ori la această tradiție comunicată succesiv de cei vechi. „Gnoza, spune el exact, fiind lăsată unui mic număr, fără scriere, a ajuns până la noi."

În teoriile origeniste se regăsește întregul fond al Gnosticismului. Prezentate de d. Vulliaud ca fiind conforme cu doctrina catolică, pe de o parte, și, pe de altă parte, nu mai puțin conforme cu Cabala — căci se străduiește să dovedească și una, și cealaltă — ele îi sunt un prilej mai favorabil decât oricare altul pentru încercarea sa de a cabaliza catolicismul. Să lăsăm deoparte acest al doilea punct de vedere și să ne mărginim la o privire de ansamblu asupra acestor teze a căror ortodoxie ni se afirmă.

Dacă ar trebui să rezumăm într-un cuvânt imensa teorie a Părintelui alexandrin, am spune: omul era în chip primitiv

spirit, *nous*, înzestrat cu un trup eterat; el va redeveni starea sa dintâi, adică suflet sfințit, confundându-se cu partea sa superioară și înzestrat cu această calitate de trup subtil.

Origen presupune că sufletele au fost create perfecte și, acesta este un punct important al cosmologiei sale, cu o anumită materie... Pentru el, toate ființele, în afară de Dumnezeu, posedă acest trup care este limita perfecțiunii lor. Abuzând de liberul lor arbitru, creaturile au căzut, adică acest trup, această materie pe care o posedau, s-a îngreuiat, devenind carne grosolană... Trupul, înveliș eterat care individualiza spiritele, era imaterial... cum sfârșitul trebuie să fie asemenea începutului, după marele principiu al lui Origen, sufletele care erau în comuniune cu Binele se vor întoarce la izvorul oricărei Bunătăți și, după cum au fost îmbrăcate cu un trup fin, subtil, care le diferențiază, materia își va relua starea originară.

Marea lucrare a transformării materiale se împlinește prin moarte. De aceea problema învierii este capitală în opera origenistă. Apoi nu va trebui decât să se aplice lumii înseși, întregii materii, același procedeu de spiritualizare: astfel se va realiza palingenezia universală. Materia însăși va urma aceeași cale de evoluție ca spiritul.

Dacă este adevărat că trupul actual, așa cum îl cunoaștem, așa cum fiziologia îl poate studia, este același trup posedat la origine și în care efectele căderii s-au manifestat prin materializarea sa; la înviere, fel de reîncarnare, vom relua

într-adevăr un trup, după gânditorul nostru, dar un trup care, sub influența sufletului, se va fi spiritualizat, care va fi dobândit calitățile subtile și luminoase ale trupului eterat, primul veșmânt al omului. De aceea alexandrinul declară că trupul nu piere după moarte; moartea nu face decât să-l transforme, vasul nelegiuirii a devenit vas de cinste.

După cum se vede, virtutea miraculoasă a lui Dumnezeu nu are niciun rol în înviere și în starea glorioasă a trupului înviat.

Fiecare suflet va regăsi nu trupul său, ci germenele, rațiunea seminală a trupurilor; acest germene, regăsind sufletul, va reforma un trup identic cu cel dintâi — care nu era unul; el va fi, prin urmare, demiurgul trupului înviat... În sfârșit, cum, la contactul cu sufletul, toate moleculele materiale se imaterializează, Origen conchide, conform Revelației, că posedăm un alt trup decât al nostru în privința calităților, că acesta va fi un trup spiritual și eterat.

S-a văzut că urcarea înapoi spre destinul dintâi se împlinește „din sferă în sferă" până la reintegrarea finală și universală.

Asemenea doctrine conduceau acest mare spirit să conceapă viața actuală și pluralitatea existențelor dincolo de mormânt ca pe niște încercări: pedepsele cu care sunt lovite sufletele sunt deci corective și medicinale. Deja pentru Clement, supliciile iadului erau niște învățături. De aceea focul este intelectual și purificator. Origen și Clement erau conduși să nege ceea ce numim eternitatea pedepselor. Dacă Clement nu o face

într-un mod explicit, el ne autorizează la această concluzie prin reticențele sale, prin afirmațiile sale opuse una alteia, care arată stânjeneala gândirii sale. La rândul său, Origen nu are o învățătură identică: când o învață, când o neagă. La urma urmei, el nu trebuia să creadă în ea mai mult decât maestrul său. În multe locuri, el se declară pentru mântuirea finală a tuturor oamenilor.

Aici, d. Vulliaud se dedă unei disertații patrologice asupra eternității pedepselor iadului, pe care o rezervase deja mai înainte. Și, luând la parte un autor care spune că Origen nu fusese urmat în această privință decât de doi sau trei autori obscuri, el răspunde:

Într-adevăr, printre cei doi sau trei autori obscuri îl găsim deja pe Sfântul Grigorie de Nyssa. Iată ce declară Nil, arhiepiscopul Tesalonicului: Întrucât chestiunea pedepsei veșnice nu fusese încă agitată și discutată, se vede de asemenea că Grigorie de Nyssa era de această opinie, care pune restabilirea păcătoșilor și sfârșitul pedepsei, care nu este altceva decât o anumită purificare. Păcătoșii trec printr-un cuptor, atrași către Dumnezeu prin durere și pedepse, până ce toate creaturile, chiar și demonii, vor fi restabilite, pentru ca Dumnezeu să fie toate în toți, după cuvântul Apostolului.

Sfântul Grigorie de Nyssa susține încă această doctrină în *Discursul catehetic*, în lucrarea sa despre *Viața desăvârșită*, precum și în *Dialogul sufletului cu sora sa Macrina*.

Dar îl numărăm și pe Sfântul Ieronim. Sfântul Ieronim, lucru puțin cunoscut, a făcut precum Origen: când a învățat eternitatea pedepselor, când a contrazis-o. În comentariul său la Isaia, el mărginește clemența dumnezeiască numai la creștini, rezervând rigoarea pentru nelegiuiții care au spus: Nu este Dumnezeu. Apoi Sfântul Augustin nu îi numește mai puțin „catolici" pe cei care cred că credincioșii morți în păcat vor fi mântuiți de Iad. El judeca această părere ca fiind contrară Scripturii; totuși episcopul Hipponei face parte dintre „miloși".

Dacă mai mulți Părinți i-au urmat pe Clement din Alexandria și pe Origen, să extragem câteva opinii despre pedepsele de dincolo de mormânt, scoase din Liturghia greacă. Ritualurile acestei Biserici conțin legendele eliberării sufletelor lui Traian, Falconilla și Macarie, la rugăciunea Sfântului Grigorie cel Mare și a Sfintei Tecla. S-ar putea spori această documentație; un patriarh al Filadelfiei, pentru a împăca, desigur cu spirit, doctrinele opuse, credea că focul iadului era veșnic, dar nu va chinui sufletele decât pentru un timp. Aceasta revine la părerea lui Clement și a lui Origen, care spuneau că pedepsele veșnice se vor întoarce spre mântuirea păcătoșilor. Biserica Catolică Romană nu a formulat până în prezent o hotărâre propriu-zis dogmatică asupra pedepselor veșnice ale Iadului.

În sfârșit, înainte de a aprecia această teologie, să o completăm prin teoria origenistă a renovării integrale.

După catehetul alexandrin, principiile Creștinismului care se raportează la om se raportau și la lume. Într-adevăr, perfecțiunile nevăzute sunt manifestate prin perfecțiunile văzute; da, dar în chip obscur. Or, dacă Revelația scripturală atribuie Creației un scop asemănător, acela de a fi ea însăși o Revelație, nu trebuie oare ca materia să-și reia formele integrale în care se exprima Absolutul? Așa va fi, căci spațiul va fi pătruns de principiul imaterial care se atașează materiei spiritualizate și, după cum noi vom învia pentru a fi transformați, apoi transfigurați, în sfârșit beatificați și divinizați, materia, trupul, va învia pentru a fi supus acelorași procedee de transformare, de transfigurare, de beatificare și de divinizare.

Astfel, lumea urmează același proces de dezvoltare ca omul. Este una și aceeași lume care trece prin faze diverse, în care se spiritualizează din ce în ce mai mult.

Lumea actuală este identică lumii anterioare, este identică lumii viitoare; nu există decât o singură lume care își succedă sieși, ca să spunem astfel, în fazele sale diverse și se transformă. Și aceasta este bine ceea ce au gândit atâția mistici, atâția Părinți ai Bisericii.

Temându-se ca adevărul catolic să nu fie încă destul de apăsat sub greutatea erudiției sale, directorul revistei *Entretiens idéalistes* nu s-a oprit aici. El a coborât cursul veacurilor, s-a dus să-l scoată pe Scotus Erigena din pulberea mormântului și l-a chemat ca mărturie. Este puntea dintre primele veacuri și

Renaștere. Studiul pe care îl consacră filosofului irlandez din secolul al IX-lea este identic, în mersul său, cu acela asupra lui Origen. Gândirea stăpânitoare poate fi formulată astfel: Erigena este inspirat de Cabală și învață doctrinele pe care aceasta le-a sugerat gnosticilor. Adevăratul ezoterism a cărui restaurare o urmărește d. Vulliaud este deci acela al Cabalei și, dacă catolicismul trebuie să fie renovat, va fi, prin urmare, prin ea.

Noțiune cabalistă despre Dumnezeu și despre Cuvânt; acțiune creatoare specială Cuvântului; restabilirea tuturor ființelor și a tuturor lucrurilor în splendoarea lor dintâi, „chiar și a demonilor"; învierea trupurilor ca „fapt natural, fizic necesar"; omul ca „spirit înzestrat cu un trup subtil și căzut într-o grosolană materializare"; „creat androgin; unul dintre efectele căderii este de a fi divizat sexele, sufletele erau odinioară fecunde"; în starea de glorie, „omenirea reconstituindu-se în starea sa dintâi și redevenind androgină", după exemplul lui Hristos, „care nu era nici bărbat, nici femeie": acesta este, în liniile sale mari, sistemul lui Scotus Erigena, „document atât de prețios al gândirii creștine".

D. Vulliaud nu ezită, din partea sa, să declare că „dacă acest om eminent ar fi fost luat drept maestru, fața lumii intelectuale s-ar fi schimbat" și încheie prin acest argument fără replică: „Dacă mai mulți ar găsi o exagerare în omagiul meu, voi menționa, pentru a termina, că numele lui Scotus Erigena a fost înscris în rândul sfinților. Comemorarea martiriului său se celebra la 4 Idele lui noiembrie; ne putem

încredința de aceasta consultând martirologiul tipărit la Anvers în 1586, din porunca lui Grigorie al XIII-lea. Baronius a șters această aureolă; admirația i-o redă."

Aceștia sunt, într-adevăr, pentru el, adevărații Doctori. Înaintea lui Erigena și deasupra lui, Origen „este, după Apostoli, Maestrul Bisericii", „marele Maestru al tuturor Bisericilor după Apostoli". Iar d. Vulliaud, care a susținut deja mai mult decât o dată ortodoxia Părintelui alexandrin, adaugă cu această împrejurare:

Deși aceasta nu interesează direct subiectul nostru, ci mai degrabă istoria ideilor în general, să spunem că felul de a judeca marile spirite este cu adevărat singular; oamenii se încred în primul ignorant care place potrivit tendințelor lor și propagă erorile cu cele mai bune aparențe de bună-credință. Astfel, pentru Origen, s-a declarat adesea că a fost condamnat de Biserică; or, nimic nu este mai suspect: textul oficial al celui de-al cincilea sinod ecumenic de la Constantinopol nu ne-a parvenit niciodată, iar traducerea latină pe care o posedăm este îndoielnică; pe deasupra, adversarii lui Origen nu s-au înțeles niciodată asupra datei condamnării sale. La fel pentru irlandez, dacă ne întoarcem la izvoare, ne dăm seama că osândirile care l-au lovit nu statuează asupra panteismului său. O cunoaștere mai aprofundată a sistemelor care au condus gândirea lui Erigena ar fi suspendat multe judecăți eronate.

Cum stau lucrurile?

Mai întâi, în ceea ce îl privește pe Scotus Erigena, oricum ar fi cu virtutea sa personală și cu cultul local care i-a putut fi adus, nu este cu siguranță un sfânt asupra căruia Biserica să se fi pronunțat cu infailibilitate, întrucât nu a fost obiectul nici al unei canonizări formale prin bulă pontificală, nici al unei canonizări echivalente prin cult notoriu universal și obligatoriu. În plus, chiar dacă ar fi un „sfânt" autentic, sfințenia sa nu ar justifica în mod necesar doctrina sa. Ea ar dovedi numai că, de bună-credință și fără nicio intenție de revoltă — asemenea lui Origen însuși — autorul a fost rătăcit de excesele sale de speculații filosofice. Sfântul Toma, de altfel, doctorul ortodox prin excelență, a susținut, asupra Neprihănitei Zămisliri, o erezie materială: nu sfințenia, nici autoritatea Sfântului Toma vor împiedica totuși negarea acestei dogme să fie o erezie. Deci sfințenia lui Erigena, dobândită sau nu — și aceasta ne scutește să o discutăm — nu importă prea mult ortodoxiei tezelor sale, acolo unde acestea motivează îndoieli grave. Iar când d. Vulliaud afirmă că osândirile rostite împotriva lor nu cad asupra panteismului lui Erigena, pe care el însuși îl recunoaște suspect, fără îndoială nu a voit să spună că eroarea panteismului nu este condamnată.

Cât despre Origen, sau mai degrabă, cât despre teoriile origeniste — căci Biserica nu s-a pronunțat asupra faptului dogmatic care să stabilească în ce lucrare acest doctor le-ar fi profesat, dar Biserica, în actele sale, desemnează aceste teorii prin numele aceluia căruia îi sunt atribuite și al cărui nume, pe

drept sau pe nedrept, le personifică — d. Vulliaud, care cunoaște atât de bine teologia, nu ar trebui să ignore că ele sunt condamnate ca fiind contrare credinței.

Canoanele antiorigeniste, redactate de Împăratul Iustinian, au fost adoptate în 543 de sinodul provincial de la Constantinopol, sub președinția patriarhului Menas, apoi, curând, aprobate și contrasemnate de un mare număr de episcopi din Răsărit și din Apus, de patriarhii marilor scaune și, în sfârșit, de Papa Vigiliu însuși. În felul acesta, canoanele antiorigeniste, fără a emana dintr-un conciliu ecumenic, nici dintr-o hotărâre pontificală dată *ex cathedra*, sunt garantate de „consimțământul general al Magisteriului învățător", de infailibilitatea Bisericii universale. De atunci, fiecare a privit chestiunea ca definitiv tranșată; toți catolicii au știut că doctrinele reprobate în canoanele antiorigeniste erau eretice și că adevărul contradictoriu se impunea în chip infailibil ca fiind de credință.

Iată conținutul acestor canoane.

Can. 1. — Dacă cineva spune sau gândește că sufletele oamenilor au preexistat, și anume că ele erau mai înainte spirite și puteri sfinte care, dezgustându-se de contemplația dumnezeiască, au căzut într-o stare inferioară și, prin urmare, lăsând să se răcească în ele iubirea dumnezeiască, au devenit atunci suflete și au fost legate de trup ca pedeapsă: să fie anatema.

Can. 6. — Dacă cineva spune că cerul, soarele, luna, stelele și apele cerului sunt însuflețite și puteri materiale: să fie anatema.

Can. 7. — Dacă cineva spune sau gândește că supliciul demonilor sau al oamenilor nelegiuiți este vremelnic și că va avea într-o zi sfârșit, sau că va exista o restituire, *apocatastasis*, și o reintegrare a demonilor și a nelegiuiților: să fie anatema.

Această condamnare este de altfel amintită ca notorie în textul grec și latin al celui de-al cincilea conciliu ecumenic, de la Constantinopol, cu privire la „Cele Trei Capitole". Nicio îndoială asupra valorii ecumenice a actelor acestui conciliu, datorită adeziunii subsecvente a Apusului și promulgării ulterioare a actelor sale făcută de Papa Vigiliu. Origen, considerat ca autor al teoriilor origeniste, este numărat împreună cu marii ereziarhi în canonul al II-lea al zisului Conciliu: „Dacă cineva nu anatematizează pe Arie, Eunomie, Macedonie, Apolinarie, Nestorie, Eutihie, Origen, împreună cu scrierile lor nelegiuite, și pe toți ereticii care au fost condamnați și anatematizați de sfânta Biserică catolică și apostolică și de cele patru concilii mai sus indicate... să fie anatema."

Și Conciliul din Lateran, în canonul al XVIII-lea: „Dacă cineva nu respinge prin credință și nu anatematizează din inimă și din gură, în acord cu Părinții și cu noi, pe toți ereticii foarte nelegiuiți pe care sfânta Biserică catolică și apostolică îi respinge, împreună cu toate scrierile lor nelegiuite... Sabelie, Arie, Eunomie... Nestorie, Teodul al Persiei, Origen etc."

Sistemul încercărilor succesive și al transmigrației sufletelor este indirect condamnat prin documente infailibile care declară că, pentru fiecare om, soarta este fixată îndată după moarte, *mox post mortem*, și că după moarte unii intră îndată în posesia răsplății, alții sunt dați pedepsei: astfel sunt Constituția lui Benedict al XII-lea asupra viziunii beatifice și a celor de pe urmă și decretul Conciliului de la Florența pentru greci.

În ceea ce privește consumarea lumii, Evanghelia ne învață limpede că această chestiune este legată de aceea a judecății de pe urmă. O palingenezie rezultând dintr-o evoluție naturală este deci contrară doctrinei catolice. Sfântul Petru, vorbind despre judecata de pe urmă și despre pedepsele dumnezeiești, spune expres, după ce a amintit potopul: „Cerurile și pământul de acum sunt păstrate pentru foc în ziua judecății și a pierzării oamenilor nelegiuiți." Lumea prezentă va avea deci un sfârșit, numit consumarea lumii sau a veacurilor. Totuși ea nu va fi nimicită, ci consumată pentru a fi reînnoită, după cum învață același apostol și Sfântul Paul. Care va fi condiția acestei lumi noi? Nu o putem conjectura.

Cât despre eternitatea pedepselor iadului, aceasta este un adevăr de credință pe care, prin urmare, orice catolic trebuie să îl creadă. Acest adevăr de credință este conținut în simbolul Sfântului Atanasie, al cărui ultim articol este: „Cei care vor fi făcut binele vor merge în viața veșnică, iar cei care vor fi făcut răul vor merge în focul veșnic. Aceasta este credința catolică și nimeni nu poate fi mântuit decât crezând-o cu tărie și

fidelitate." Aceeași doctrină este învățată în aceiași termeni de decretul lui Inocențiu al III-lea asupra efectelor și caracterului botezului și de al IV-lea Conciliu din Lateran. Ea este învățată de toți marii doctori. Și fiindcă d. Vulliaud se sprijină pe Sfântul Augustin, îi semnalăm, între mai multe altele, unul sau două texte ale acestui ilustru Părinte:

„Hristos a spus în același loc și în aceeași sentință: «Aceștia vor merge la osânda veșnică, iar drepții la viața veșnică.» Deoarece una și cealaltă soartă sunt numite veșnice, trebuie deci să înțelegem fie că una și cealaltă vor fi prelungite, dar cu un sfârșit, fie că una și cealaltă vor fi fără sfârșit, căci există paritate. De o parte, supliciul veșnic, de cealaltă, viața veșnică. A spune, în unul și același sens, că viața veșnică este fără sfârșit și că supliciul veșnic va avea sfârșit este prea absurd, *multum absurdum est*." Și asupra textelor Scripturii care îi exclud pe cei osândiți din Împărăția cerurilor: „Această sentință apostolică ar fi falsă dacă, după un timp mai lung sau mai scurt, eliberați, ei ar poseda această Împărăție. Și dacă nu trebuie să intre niciodată în ea, vor fi deci ținuți într-un supliciu veșnic."

Conciliul Vatican pregătise o definiție dogmatică a eternității pedepselor iadului și condamnarea reînnoită a teoriei încercărilor succesive, în Constituția asupra doctrinei creștine. Este adevărat că suspendarea Conciliului a împiedicat ca toată această parte a proiectului discutat în comisii să fie promulgată de el; nu avem mai puțin aici un document doctrinal de prim rang. Această parte a proiectului conține pasajul următor: „Cu această condamnare a erorilor asupra păcatului originar, am

hotărât de asemenea să inculcăm doctrina credinței privitoare la eternitatea pedepselor, împotriva erorilor răspândite în zilele noastre de oameni nelegiuiți sau temerari spre pierzarea sufletelor nemuritoare. În primul rând, credința catolică obligă să se creadă că sufletele celor care mor în stare de păcat de moarte... coboară îndată în iad, după cum Conciliul ecumenic de la Florența a definit. Sprijiniți pe doctrina Scripturii, a Sfinților Părinți și a Bisericii Catolice însăși, învățăm și definim că, după această viață, când omul a ajuns la scadența răsplătirii... nu mai este loc pentru ispășirea mântuitoare și pocăința vreunui păcat de moarte; ci că oricărui păcat de moarte de care ar fi întinat sufletul înfățișându-se îndată după moarte înaintea sfântului și dreptului său judecător îi este rezervată o pedeapsă veșnică, după cum atestă Judecătorul veșnic însuși: «Viermele care îi roade nu moare și focul care îi arde nu se stinge.» De aceea condamnăm ca eretică doctrina celor care neagă că pedepsele osândiților în iad sunt veșnice..."

Să conchidem că toate aceste condamnări și anateme ale Bisericii, și încă altele, cad în avalanșă asupra capului d-lui Vulliaud și asupra revistei *Entretiens idéalistes*.

Pentru a termina cu directorul acestei reviste, o ultimă trăsătură în care el se revelează în întregime.

În numărul din ianuarie 1910, același care se deschide printr-o atât de frumoasă profesiune de neclintită fidelitate față de Biserică și Papă, d. Vulliaud a publicat un studiu important intitulat: „Modernismul și ezoterismul catolic."

El a găsit terenul de conciliere între modernism și Biserică. Acesta este de a repune în cinste ezoterismul, care este adevărata tradiție a învățământului catolic. Se vede cursa. Subtilul autor, persistând, sub expresii al căror sens este de acum bine limpede, să confunde adevăratul ezoterism catolic despre care vorbea Monseniorul d'Hulst cu iluminarea sectelor teosofice și a Cabalei, avertizează Biserica asupra erorii sale și o conjură să revină la adevăratele sale metode. Se vede că este vorba de un plan premeditat.

Dacă vreo prezumție ar mai putea uimi din partea catolicului extraordinar de instruit care este d. Vulliaud, aceasta ar fi aceea de a denunța cu gravitate nepăsarea Bisericii în aprofundarea adevărului religios. Dar, la drept vorbind, din punctul său de vedere special, totul se explică.

Originile creștine sunt studiate cu pasiune; să ne așezăm deci, la rândul nostru, în acea epocă. Dacă originile sunt scormonite, vom vedea că nu sunt destul de scormonite și că afirmațiile moderniste îi fac pe progresiștii care opun astăzi doctrina evanghelică catolicismului să dea înapoi cu mai multe veacuri. Fiindcă este vorba de dezvoltarea dogmelor, să le vedem dezvoltându-se și vom constata bine că ceea ce nu a evoluat destul este adevărata cunoaștere și înțelegerea integrală a adevărului creștin.

Nu am văzut să se fi amintit, în discuțiile religioase agitate recent, că Creștinismul ar fi fost o religie al cărei învățământ era ezoteric. Ezoteric — cine nu o știe astăzi? — înseamnă

rezervat Inițiaților. Să mergem mai departe: nu numai religia creștină a posedat un Ezoterism pe care îl vom numi inițiatic, adică o învățătură în care adevărurile erau dezvăluite progresiv, ci și un Ezoterism pe care îl vom numi conceptual.

Această omisiune săvârșită de o parte și de alta, fie de către negatori, fie de către cei care își însușesc „cheile științei", este una dintre cauzele, între altele, ale prelungirii dezbinărilor.

Regretăm că acest punct de istorie a fost uitat în zilele noastre, și chiar de multă vreme, de către cei care se ocupă de științele religioase, fie că afirmă, fie că neagă. A aminti ceea ce a fost numit „Metoda Părinților" și care a fost aceea a Pontifilor vechii Sinagogi și a Profeților, aceea a Apostolilor și a lui Iisus Hristos Însuși, ar netezi, ni se pare, multe dificultăți, ar împăca numeroși adversari, ar deschide porțile inteligenței oamenilor rămași în eroare, dar a căror bună-credință este vie.

A nu te deda lucrării cercetărilor complete pentru a cerceta Credința primitivă, Credința tradițională, perpetuă și unanimă înainte de Revelația creștină ca și după, condamnă inteligența să vegeteze în adâncurile unei credințe exoterice sau vulgare — iar în cele ce urmează gândirea noastră va fi dezvoltată mai explicit — pe când omul se poate ridica deja până la extazul filosofic și poate urca și mai sus, dacă este angajat pe calea mistică, dacă voiește să fie „spectator al măreției dumnezeiești", ceea ce se dobândește în gradul epoptic etc.

Biserica are deci leacul la îndemână, leacul pe care i-l prezintă d. Vulliaud. Este numai de temut că ea îl va respinge ca pe o otravă de moarte.

Și acum, pentru a justifica importanța pe care o acordăm propagandei d-lui Vulliaud, dând o nouă dovadă atât a activității sale, cât și a complicității sale cu mișcarea teosofică, să-l înștiințăm pe cititor că articolele analizate mai sus sunt reproducerea unor conferințe ținute la societatea teosofică de acest neobosit inițiator. Se citește în *Bulletin théosophique*: Comunicări. Cursul de joi seara, la ora opt și jumătate precis. Joi, 5 noiembrie, și în joile următoare până la 17 decembrie, serie de conferințe de d. Paul Vulliaud: 1. Definiția teosofiei, ajungând la formula că teosofia este știința înțelepciunii în sine și în manifestările sale; 2. Metode de instruire inițiatică; 3. Teologia Misterelor și dogma palingenezică; 4. Istoria dogmelor teosofice prin Lumea intelectuală: Școala din Alexandria, Origen; 5. Scotus Erigena; 6. Marsilio Ficino și Renașterea; 7. Ballanche.

Și iată ceea ce se acoperă cu mărturisiri înmulțite ale credinței catolice și ale unui neclintit atașament față de Biserică și de Papă!

Un colaborator — D. Joseph Serre

Valoarea revistei *Entretiens idéalistes* este de acum stabilită. Ar fi deci de prisos să-i trecem în revistă colaboratorii. Ar trebui, de altfel, să se constate că unul sau altul manifestă un atașament față de credința catolică a cărui sinceritate nu poate fi pusă la îndoială, deși chiar aceștia, precum d. Carl de Crisenoy, suferă și trădează fără să știe influența mediului de teosofi care este al lor. Dar există unul care, prin importanța participării sale la opera comună și prin influența pe care o exercită în același timp în afară ca scriitor, trebuie să oprească atenția.

Nu este d. abate Lugan. Totuși, acesta merită să fie semnalat în treacăt. *Entretiens idéalistes* i-au oferit o tribună unde de câtăva vreme ocupă un loc larg. O iubire comună pentru democrație a operat această ciudată apropiere între preotul catolic și cabalistul care este d. Vulliaud. Adversar tot atât de înflăcărat al *Action française* pe cât este de entuziast admirator

al d-lui Marc Sangnier, d. Vulliaud și-a deschis cu grabă revista d-lui abate Lugan pentru ca acesta să-și continue acolo campania împotriva ei. Și am văzut anul acesta desfășurându-se acolo o serie de articole datorate penei acestui teolog... Crudă ironie a faptelor! D. Lugan nu va fi condamnat deci atât de sus, „din punct de vedere sănătos catolic", unirea credincioșilor cu pozitiviștii din *Action française* pe teren politic decât pentru a ne da spectacolul unui preot atât de scrupulos ca el, acreditând prin colaborarea sa asiduă buna reputație catolică a revistei d-lui Vulliaud!

D. Joseph Serre este, suntem încredințați, un catolic foarte sincer. Are această reputație, probabil foarte meritată. Dar are și rarul privilegiu de a se vedea lăudat în același timp de catolici și de gânditori precum d. Vulliaud, care profesează o admirație pentru filosofia d-lui Serre și vede în el „o lumină a timpului nostru". D. Serre este de asemenea foarte legat prin prietenie de doctorul Alta, care împărtășește admirația d-lui Vulliaud pentru filosofia sa și i-a făcut o dare de seamă foarte elogioasă în *L'Initiation*. Oricum ar fi cu convingerile sale, judecând obiectiv opera sa, vom spune fără ocol că ea este primejdioasă și rea.

Ca și teosofii moderni, el a întreprins la rândul său să înzestreze catolicismul cu o nouă sinteză filosofică și religioasă. Această pretenție, deja suspectă, este o primă apropiere de ei. Detaliul va arăta altele.

Scriitor elegant, metafizician și poet, d. J. Serre este în același timp, oricât de neplăcut i-ar fi să audă aceasta, un apologet zelos al religiei. Trebuie deci felicitat că a scris în zadar: „Această religie, a cărei apologie nu vin, de altfel, să o fac, căci am oroare de acest cuvânt." „Apologiști catolici, ca să mă slujesc de acest cuvânt absurd — ca și cum ar fi vorba, în religie, de a face apologia Bisericii sale, iar nu de a stabili adevărul..." „Nu sunt un apologet: acest termen mi-a displăcut întotdeauna." Într-adevăr, tocmai intenția foarte lăudabilă de a face să triumfe adevărul și transcendența catolicismului dă talentului său o fecunditate despre care se poate judeca numai prin enumerarea lucrărilor sale.

El a publicat mai întâi *În larg*: eseu de conciliere intelectuală, apoi: *Biserica și gândirea*, *Religia spiritului larg*, *Viața lui Ernest Hello*. A dat mai multor reviste serii de articole religioase. Numai în *Entretiens idéalistes* se pot remarca, între altele, acestea: *O nouă privire asupra catolicismului*, *Ipotezele asupra Lourdes-ului*, *Scrisori ale unui gânditor liber către un liber-cugetător*, *Planurile gândirii*, *Cele două teorii ale concilierii*, *Scrisori filosofice*, *Biserica și spiritul larg* etc.

Revistele moderniste au făcut cea mai bună primire publicațiilor sale. *Demain* și *Bulletin de la Semaine* i-au deschis coloanele lor. În *Justice sociale* a d-lui Naudet, condamnată de atunci de Sfântul Oficiu, d. Serre și-a dezvoltat timp de mai multe luni teoriile. Detalii curioase: prima sa carte, *În larg*, a ieșit din librăria ocultistă Chamuel, al cărei fund de prăvălie a slujit, după cum s-a văzut, primelor exerciții ale cultului

gnostic. *Biserica și gândirea* a fost publicată de un editor catolic, cu imprimatur. *Religia spiritului larg* vine de la librăria E. Nourry, oficină a modernismului. *Viața lui Ernest Hello* datorează lumina zilei casei *Bonne Presse*.

Toate acestea țin de un agreabil și fericit eclectism. Departe de noi gândul de a spune că acesta se regăsește în convingerile înseși ale d-lui Serre. Totuși, înainte de a schița o analiză rapidă a sintezei sale, nu va fi de prisos, din punctul de vedere în care ne așezăm în aceste studii, să semnalăm articolul „O ipoteză mistică asupra originii omului", pe care l-a scris în *Entretiens idéalistes*. Vom mărturisi franc că această pagină a fost pentru noi o surpriză, căci ea face cu adevărat pată pe frumoasa ortodoxie a d-lui Serre.

Această idee, despre care spune că o datorează comunicării unui „venerabil patriarh din împrejurimile Lyonului", ne este prezentată ca o teorie care, datorită unui studiu aprofundat al textelor genezice și apocaliptice, nu mai puțin decât al misterelor naturii și al armoniilor lumii, „transformă în ipoteză științifică probabilă, dacă nu certă, originea cerească a omului, viața anterioară și spirituală a întregii omeniri".

Cititorul, numai după aceste cuvinte, o vede deja desfășurându-se.

Oare Dumnezeu poate fi autorul haosului? Și ar fi vrednic de atotputernicia și de toată frumusețea Sa să fi produs mai întâi confuzia și dezordinea, fie și pentru a o orândui și organiza

mai târziu? Dumnezeu nu a putut face decât frumusețea, inteligența, iubirea. El nu a putut face decât spiritul — și materia în stare desăvârșită, pură, radiantă, eterică, supusă tuturor mișcărilor gândurilor, tuturor impresiilor spiritelor, care se slujesc de ea ca de un mijloc de expresie și pentru a-și reflecta în ea imaginile, pentru a-și oglindi și traduce în afara lor înșeși, ca în niște fotografii animate și suple, ca într-un cinematograf viu, propriile lor fizionomii spirituale.

Îngerii credincioși și biruitori au făcut din acest fluid eter aureolele lor glorioase și toate minunile paradisului; răzvrătiții au făcut din el abisul, care a devenit locuința lor, starea lor mentală și fizică; iar îngerii neutri, nereușind, în nehotărârea viselor lor contradictorii, să producă decât haosul, reflectare a gândurilor lor — *terra inanis et vacua* — au fost închiși acolo ca în propriile lor opere.

Dar Dumnezeu, în mila Sa, hotărâse răscumpărarea lor, posibilă printr-o nouă încercare; și aici începe lucrarea creației lumii materiale propriu-zise sau, mai degrabă, a organizării inteligente, a punerii în valoare divine a acestui haos în care deodată țâșnește lumina — *Fiat lux* — aici se deschide relatarea Genezei și lenta lucrare de formare a universului fizic, care sfârșește prin apariția omului.

Omul! Omul pe pământ și pe toate planetele, omenirea pământească și universală, iată tocmai forma acestei noi încercări, care este propria noastră istorie, simplu episod al

imensei și spiritualei tragedii care și-a avut originea și își va avea deznodământul în adâncul cerurilor.

De atunci, multe puncte întunecate se luminează în viață și în Scriptură. Astfel, această chestiune atât de dezbătută, atât de neliniștitoare, a Păcatului originar; pe când, în ipoteza comentatorului nostru, în care ne naștem pozitiv și personal vinovați, păcatul lui Adam, care este o recidivă în autorul său, este încă recidivă în noi în virtutea unui consimțământ probabil, a unui contract originar care, la prima cădere cerească, ne-ar fi făcut să alegem pe acest cap drept arbitru, mandatar și reprezentant colectiv în încercarea viitoare întrezărită și acceptată.

Nu numai asupra Păcatului originar, a cărui gravitate se luminează astfel prin greșelile noastre anterioare și printr-o răspundere pe deplin voită și angajată dinainte; ci asupra chestiunii încă mai obscure a predestinării, asupra misterului iritant al inegalității condițiilor și suferințelor omenești, asupra întregii vieți omenești, ipoteza nouă proiectează o lumină explicativă și rațională. Într-adevăr, se înțelege că fiecare se naște în condițiile de încercare pe care le-a meritat, are în această lume locul pe care și-l alesese prin faptele sale și că deosebirea răspunderilor anterioare poate produce pe aceea a destinelor actuale, până la și inclusiv cele două extreme ale predestinării și blestemului.

Pentru a ispăși tripla cădere a omenirii — mai întâi în viața anterioară, apoi în Adam ca arbitru sau mandatar, apoi în

Adam ca strămoș omenesc — Iisus a căzut de trei ori pe colina Pătimirii, după tripla lepădare a apostolului, care și ea amintește tripla noastră cădere.

De unde ar veni, de altfel, această credință antică și persistentă a întregului Orient în reîncarnare și metempsihoză, dacă nu din această mare tradiție desfigurată, care, poate tocmai din pricina acestor desfigurări atât de ușoare și atât de primejdioase, nu a fost niciodată învățată de Biserică? De altfel, Biserica nu are misiunea — se începe astăzi a se ști — de a învăța adevărul în orice gen, nici măcar de a învăța dintr-odată întregul adevăr religios, și este îngăduit să se facă descoperiri nu numai în știință, ci și în Scriptură...

Această luptă antică a îngerilor buni și răi, care este ca temelia învățăturii Bisericii Catolice, nu mai este atunci un simplu episod — oarecum inutil, se pare — al unei istorii extraterestre care, în fond, nu ne-ar interesa cu mult mai mult decât catastrofele lui Sirius sau erupțiile lunii. Ea devine propria noastră istorie și se înțelege că Biserica și Scriptura, atât de zgârcite în detalii de pură curiozitate sau de pură cunoaștere intelectuală, au insistat asupra acestui fapt ca asupra centrului însuși al dogmelor și al învățăturilor lor. Căci, în realitate, acest eveniment extra-uman este un eveniment omenesc, evenimentul capital al omenirii noastre, însăși relatarea originilor noastre.

Dumnezeu nu a făcut decât o singură operă, imensă, colosală, orbitoare, spirituală, îngerească. Universul fizic, de care știința

este atât de mândră și pe care îl ia drept unica realitate, nu este decât un episod al universului adevărat, al pleromului dumnezeiesc, cum îl numesc Gnosticii, o insulă apărută, prin conflagrația Elementelor spirituale, în Oceanul inteligenței și al iubirii. Pe această insulă plutitoare și legănată de toate curentele spiritului pur, ale cărui emanații misterioase poate că sunt chiar forțele fizice înseși, iar propriile noastre gânduri și propriile noastre voliținuni ecourile sau reflexele, omul este un asediat în marea bătălie veșnică în care neutralitatea este cu neputință. Târâtă de coada balaurului, armata neutrilor a devenit, prin milostivirea lui Dumnezeu, Omenirea, în care se pare bine că neutralitatea este într-adevăr nota aparent oficială. Dar omul este prins în marea luptă; și, tot mai arzătoare, lupta Titanilor și a zeilor îl va antrena spre afirmația totală sau spre negația pură, spre iubire sau spre ură, în domeniile lui *Non serviam* sau ale lui *Quis ut Deus!*, în sfera îngerească și spirituală în care și-a luat nașterea; și el poate că va spune ultimul cuvânt și va termina bătălia întorcându-se în patrie, patria pierdută și recucerită, casa Tatălui care a zidit lumea și a tulburat haosul pentru a regăsi drahma îngropată, staulul Bunului Păstor care readuce pe umerii Săi însângerați oaia rătăcită. Incidentul omenesc va fi închis, iar noi vom fi „ca îngerii lui Dumnezeu".

Și care este atitudinea d-lui Serre în fața acestei teorii, în care se regăsește, împreună cu grave erori contrare doctrinei catolice, întregul fond al gnosticismului și al ocultismului? El se apără să emită „o părere competentă", dar nu se poate

împiedica să admire, „în pofida punctelor slabe poate pe care o cenzură absolut riguroasă le-ar putea descoperi — nu știu —, lărgimea concepției, luminarea mai multor culmi, a mai multor detalii ale doctrinei creștine, coerența desăvârșită, amploarea și unitatea operei dumnezeiești.” Într-o notă finală, devine mai explicit.

Încă o dată — aceasta fie spus pentru ortodocși — nu mă port garant pentru o ipoteză al cărei simplu raportor simpatic sunt aici, fiindcă ea mi se pare că beneficiază de principiul: *in dubiis libertas*... Ea nu mi se pare că atinge integritatea catolicismului, ci numai că i se suprapune ca un capitol anterior și inedit. Ea nu șterge nicio linie din dogmă, nu alterează — ceea ce este propriu oricărei erezii — niciun adevăr creștin.”

Știam deja, fie și numai prin titlul lucrărilor sale, că d. Serre așază lărgimea de spirit la temelia sistemului său. Judecând după această trăsătură, lărgimea sa de spirit pare într-adevăr excesivă. Dar aceasta nu este decât un lucru accesoriu. Să abordăm adevăratul subiect.

Pentru ca întinderea lui să nu-l înspăimânte pe cititor, este bine să spunem că toate scrierile religioase ale d-lui Serre se pot reduce la două sau trei pagini. Este aceeași teorie pe care o dezvoltă pretutindeni, aproape în aceiași termeni, cu o varietate de forme în care se etalează bogăția imaginației sale și abundența stilului său, dar fără a deghiza repetarea perpetuă a două sau trei formule fundamentale și, din nefericire, fără a le stabili mai bine justețea.

D. Serre este dominat de ideea unei concilieri universale și se măgulește că aduce Bisericii o metodă până acum necunoscută ei pentru a o realiza. Această metodă „lasă să se întrevadă într-o lumină nouă nu numai mentalitatea Bisericii, ci esența gândirii însăși". Întregul sistem al d-lui Serre este exprimat prin această a doua pretenție. Din felul în care o va justifica va ieși triumful sau condamnarea sa.

La începutul unei „Noi priviri asupra catolicismului", d. Serre ne anunță cu modestie „o nouă concepție a ortodoxiei: ceea ce nu înseamnă nicidecum o ortodoxie nouă".

Biserica „este destinată să apară lumii, fără a schimba nimic din ea însăși, într-o lumină nouă, a cărei aurore aș voi să o schițez". Ortodoxia este iudaică, adică intransigentă; ea nu admite concesia. Dar ea este astăzi catolică, adică universală. „În ordinea intelectuală și poate morală, acest cuvânt nu a fost încă tradus. Acest ultim pas, imens, rămâne de făcut."

Acest pas, Biserica îl va face sprijinindu-se pe brațul d-lui Serre.

Cred că dificultatea la stânga a acestei din urmă virtuți, precum și, la dreapta, teama de gândirea personală provin din concepția pe care și-o fac, de o parte și de alta, despre mentalitatea Bisericii.

Până acum, Biserica, ortodoxia, catolicismul nu au fost aproape niciodată privite decât prin latura lor negativă, prin

fața lor de intransigență și antiliberalism, de fulminare și anatemă. Chiar și cei care au expus în modul cel mai măreț, cel mai pozitiv, Adevărul catolic, au pretins întotdeauna să-l apere, adică să-l opună la ceea ce nu este el, la ceea ce este contradicția și limita sa.

Cu alte cuvinte, și în această concepție a lucrurilor, Adevărul este reprezentat ca un câmp închis, ca o cetate ale cărei asalturi trebuie respinse, ca un turn de fildeș din care nu trebuie să ieși, fiindcă este turnul mântuirii, ca arca sacră bătută de valurile erorii și ale minciunii. Acest mod, de altfel foarte adevărat și foarte ortodox, de a vedea catolicismul își avusese oarecum prefigurarea exterioară și sensibilă în vechiul popor evreu, exclusiv și gelos, care, chiar din porunca Dumnezeului său, împingea uneori până la exterminarea dușmanului teama de orice influență păgână, de orice infiltrare străină.

Dar Mesia a venit și, încă din strâmta Sa iesle, apoi pe marea Sa cruce, Și-a deschis brațele către lume. Nu pare oare chiar că intransigența seculară și foarte închisă a unei întregi rase nu ar fi fost decât preludiul auster, pregătirea misterioasă și prin contrast, a acestor două brațe care se deschid, a acestui gest imens și mondial care a fost acela al Golgotei?

Dacă îmi este îngăduit să transpun în ordinea intelectuală și filosofică acest gest dumnezeiesc pe care îl adorăm în genunchi, nu pot oare găsi în el simbolul sintezei și al concilierii universale pe care o caut?

Imaginea este foarte frumoasă. D. Serre are mai puțin noroc în aplicarea pe care i-o face. Să nu pierdem din vedere două lucruri. Primul este că Dumnezeu făcut om, care a fost înălțat pe cruce pentru a atrage totul la El, a promulgat El însuși condițiile în care oferă omenirii sărutul împăciuitor: Cel care va crede și va primi botezul va fi mântuit; cel care nu va crede va fi osândit. Al doilea este că Biserica, depozitară și interpretă a Revelației, nu l-a așteptat pe d. Serre pentru a opera adevărata sinteză religioasă, după cum are el prezumția să creadă. Aceasta observa foarte just un filosof creștin într-o pagină recentă, unde cititorul va găsi o excelentă punere la punct a chestiunii care urmează să ne ocupe.

„Există un adevăr întotdeauna bun de repetat și mai oportun ca niciodată, după condamnările repetate care au lovit modernismul: anume că Biserica, osândind erorile opuse între ele, care atrag gândirea omenească când la stânga, când la dreapta, în prăpăstiile ce mărginesc drumul, asigură progresul rațiunii, mersul ei mereu ascendent și deplina ei înflorire.

Opusculul gândit original și scris elegant al d-lui Joseph Serre dă frumoase și numeroase exemple despre aceasta, la care ar fi ușor de adăugat. Sub acest raport, se poate spune că Biserica are «spirit larg», fiindcă ea îmbrățișează în doctrina sa teologică sau filosofică tot ceea ce sistemele mai mult sau mai puțin false cuprind plauzibil și incontestabil, lăsându-le erorile care le sunt proprii. Aceste erori nu sunt, în definitiv, decât diminuări ale adevărului și ca niște negații.

Biserica practică deci un fel de eclectism, luându-și bunul oriunde îl găsește. Pentru a se lumina în alegerea sa întotdeauna judicioasă, ea are, pe lângă evidența naturală a adevărului, însuși cuvântul lui Dumnezeu, care nu înșală niciodată. Tot ceea ce, în cunoștințele omenești, se acordă cu dogmele sale, tot ceea ce contribuie să le demonstreze sau cel puțin să le explice, să le facă mai accesibile, să le arate toate consecințele și aplicațiile, ea îl face al său într-un anumit fel. Toate eforturile Gândirii omenești orientate spre adevăr, toate descoperirile, ea le provoacă, le încurajează și le binecuvântează; căci nu ignoră că progresele adevăratei științe contribuie, în definitiv, la slava lui Dumnezeu.

Biserica are deci cu adevărat «spirit larg», dacă prin aceasta se înțelege că excelează în a sintetiza adevărurile dobândite, în a le arăta armonia, în a-și face ale sale ideile noi, practicând un eclectism superior. Acest eclectism este marcat de pecetea discernământului; el nu are nimic comun cu sincretismul, asamblaj monstruos de afirmații contrare și de sisteme inconciliabile.

Dacă Biserica are spirit larg, este deci și mai adevărat că are spirit drept. Lărgimea ei de spirit nu este făcută din incoerență și contradicție, ea nu este nici ceva indefinit și amorf: ștergând succesiv toate dogmele care o separă de cutare sau cutare erezie, de cutare și cutare religie, Biserica și-ar reduce doctrina la nimic. Valoarea doctrinei sale constă, dimpotrivă, în faptul că ea conține sub formă completă, precisă și vie tot ceea ce există adevărat în celelalte religii. Ea nu le conciliază

pe acestea, la drept vorbind, și încă mai puțin sistemele filosofice care îi sunt opuse; ci le epurează, le corectează, le contrazice în toate punctele unde este necesar, nu le păstrează decât elementele sănătoase, pe care le taie viguros pentru a le face să intre în edificiul teologic și filosofic pe care nu încetează să-l construiască, să-l ridice tot mai sus și să-l lărgească tot mai mult.

De aici definițiile ei dogmatice și de asemenea condamnările și anateme sale, cu formă negativă, dar care în realitate afirmă și manifestă un adevăr pozitiv: astfel loviturile de daltă ale sculptorului degajează, prin retrageri succesive, statuia ascunsă în marmură."

Sunt încredințat că d. Serre crede noua sa sinteză catolică pe deplin independentă de filosofia ocultistă și de teoriile teosofice. Ea nu suferă mai puțin influența lor, iar acest raport judecă deja metoda sa. El nu va putea să nu-i frapeze pe cei care nu vor fi pierdut din vedere datele acestei filosofii asupra legilor analogiei, ale echilibrului, ale unității și asupra concepției naturii universale. Ne amintim de faimosul principiu: ceea ce este sus este precum ceea ce este jos, iar ceea ce este jos este precum ceea ce este sus, pentru a readuce totul la unitate. D. Serre însuși îl citează și recurge la el, măgulindu-se că îi găsește o aplicare justă. Știm că, potrivit acestor teorii, întreaga lume, lumea vizibilă ca și lumea invizibilă, nu subzistă decât prin echilibrul pe care și-l fac forțele opuse și că analogia determină raporturile pe care trebuie să le concepem între părțile lor. Unitatea nu este decât

concilierea acestor forțe opuse, împlinită de puterea care le ține în echilibru. Ea este împăcarea în sânul ei a celor două principii contrare. Unitatea este legea lumii ideale; legea contrariilor este aceea a lumii reale. Sfinxul, care reprezintă realizarea contrariilor, este simbolul acestei unități și, prin urmare, al Armoniei. Căci Armonia, potrivit acestei stranii filosofii, constă nu în acordul și subordonarea părților unui tot, fiecare păstrându-și distincția și locul său particular, ci în absorbirea lor de către un principiu unic care le șterge diferențele. Cuvântul androgin este de asemenea simbolul ei. Natura însăși nu mai este ansamblul ființelor create, a căror distincție esențială față de Dumnezeu va subzista întotdeauna. Ea s-ar opune atunci unității desăvârșite. Simbolul ei se combină bine cu acela care Îl reprezintă pe Dumnezeu; este universalitatea ființelor, Natura divinizată.

Or, care este deci sistemul d-lui Serre? Trebuie să-i dăm acest nume, deși el îl prezintă ca o suprimare a tuturor sistemelor prin reducerea lor la unitate. Este format dintr-o sinteză filosofică și dintr-o sinteză religioasă care, la drept vorbind, sunt identice una cu alta.

Este remarcabil că aceste două sinteze, filosofia totală și religia universală, se îmbucă și se adaptează exact una alteia, ca două cercuri care ar avea același centru și care s-ar învălui. Căci catolicismul nu are numai în favoarea sa faptul de a fi sinteza religioasă; se întâmplă ca el să fie încă, printr-o armonie mai vastă și pe care o vom constata, încununarea sintezei filosofice.

Mai întâi metoda de conciliere intelectuală.

Unde vreau să ajung? Să eliberez adevărul. Pretenția mea nu este să vă creez un adevăr nou, ci să reconstitui pur și simplu, prin reunirea ideilor, marea idee universală. De când gândesc, gândesc aceasta: că adevărul este imens și că cea mai stupidă injurie ce i se poate formula este să i se spună: tu ești limitat. Filosofia mea este o sinteză a tuturor sistemelor, fără a excepta unul singur. Doctrina mea le conține pe toate, excluzând totodată ceea ce le face sisteme. A nu exclude nimic decât excluderea, a nu suprima nimic decât limita. Iată principiul meu, iată filosofia mea. Cine spune sistem spune limită, cine spune limită spune închisoare. Iar închisoarea, dacă nu este moartea, în mod sigur nu este viața.

Hegel, profundul Hegel... ilustrul Hegel, pe care îl iubesc pentru vasta sa lărgime de spirit, a presimțit, cred, una dintre marile legi ale adevărului. Această lege iat-o: adevărul total este făcut din unirea a două adevăruri contrare.

Adevărul, iată formula sa: El este în unirea contrariilor.

Pentru a face dreptate, cel puțin în aparență, criticilor pe care le-au ridicat asemenea formule, d. Serre a răspuns mai întâi că aceste critici se sprijineau pe o neînțelegere care făcea termenul contrar sinonim cu contradictoriu. Explicație în afara subiectului și care nu rezolva nicidecum chestiunea ridicată. Pentru a o eschiva, el propuse ca, în loc de două adevăruri contrare, să se citească: două adevăruri opuse sau

complementare. El prezenta în același timp o atenuare a altor formule de care un catolic s-ar fi putut scandaliza. Cât despre aceasta, trebuie mai întâi să i se răspundă d-lui Serre că este a crea o nouă neînțelegere să faci din complementare sinonim cu opuse și că această sinonimie readuce principiul inacceptabil. Dar, în realitate, el înțelege bine să vorbească despre adevăruri contrare și de aceea reia ulterior aceeași expresie în mai multe pasaje din *Entretiens idéalistes*. Iată, în viața lui Ernest Hello, în chip straniu aleasă pentru acest scop, un pasaj în care gândirea sa se arată limpede:

Hegel... a presimțit, cred, una dintre marile legi ale adevărului. Acest adevăr, iată-l:

Adevărul total este alcătuit din unirea a două adevăruri contrare.

Adevărul este rotund și are doi poli, asemenea pământului — doi poli asemenea pilei electrice, unde lumina țâșnește din ciocnirea celor doi curenți opuși.

În toate lucrurile, perfecțiunea este în unirea contrariilor, în concilierea extremelor. Ar fi interesant, dar puțin cam lung, să facem înconjurul lumii și al realității pentru a demonstra ceea ce afirm.

Vorbesc despre lume. Ce este lumea? Un echilibru. — Ce este mișcarea astrelor? O conciliere a celor două forțe, centripetă și centrifugă. — Ce este fizica globului? O balansare a forțelor

fizice. — Ce este sănătatea? O balansare a forţelor vitale. — Ce este morala? Morala este în unirea acestor două extreme: legea, pe de o parte, şi libertatea, pe de alta. Scoateţi unul dintre cei doi termeni ai opoziţiei, morala dispare: nu mai aveţi decât un sclav care se supune cu forţa, sau un libertin. A face binele, dar a-l face în mod liber: iată perfecţiunea morală.

O veţi găsi pretutindeni, această lege a contrariilor: în mişcarea atomului, în bătaia inimii, în respiraţia animală, în fluxul şi refluxul mării, în alternanţa nopţilor şi a zilelor, a iernilor şi a verilor, în muzică, făcută din suflu vag şi din aritmetică austeră, muzica, acest sentiment cifrat; în vers, acest strigăt al sufletului ale cărui silabe trebuie numărate; în frază, făcută din spirit şi din cuvinte. O veţi găsi în cei doi poli ai politicii: autoritatea şi libertatea; în cei doi poli ai sufletului: raţiunea şi iubirea, ca şi în cei doi poli ai pilei electrice.

Aceasta este deci legea universală: unirea contrariilor.

Aceasta este deci „esenţa gândirii înseşi". Adevărul „este întotdeauna unirea a două erori care se compensează una pe alta, precum virtutea este poate ponderarea delicată a tendinţelor care ar ajunge la toate viciile", de unde rezultă cu evidenţă că „toate erorile noastre sunt adevăruri parţiale". „Adevărul, ortodoxia, nu este oare în orice lucru sinteză, echilibru a două elemente contrare, unitate a două forţe opuse?" „Erezia este în mod esenţial ruptura, prin îngustime de spirit, a echilibrului a două adevăruri contrare, a căror conciliere constituie ortodoxia."

D. abate Blanc răspunde cu justețe:

„Nu este îngăduit în niciun fel să se asimileze virtutea cu o «ponderare de tendințe». Acest limbaj amintește prea mult de acela al senzualiștilor, care privesc virtutea și viciul ca pe un rezultat al tendințelor și ca pe o formă a temperamentului. Virtutea este în mod esențial o deprindere morală, o perfecțiune a inteligenței și a voinței libere; este o forță, după cum însuși cuvântul o arată (*vis, virtus*), iar nu o ponderare; ea diferă radical de predispozițiile sensibile și organice, de care se slujește bine și de care viciul abuzează.

Erezia este pur și simplu negarea particulară și obstinată a unei dogme creștine. Dar nu putem lăsa să se spună că ortodoxia este «concilierea a două adevăruri contrare». Două adevăruri pot contrasta, dar nu sunt contrare; căci nu există adevăr împotriva adevărului. Nu poate fi vorba, la drept vorbind, de a le concilia, ci de a le armoniza. Să vorbim deci despre armonie universală, dar nu despre «conciliere» universală. *Quæ conventio Christi ad Belial?* Iisus Hristos, care ne este reprezentat aici, într-o mișcare patetică, cu cele două brațe întinse pe cruce, «între pământ și cer, de la o extremitate a lucrurilor la cealaltă», este un semn de reconciliere și de milostivire infinită, un semn încă, dacă se voiește, «al îmbrățișării universale», întotdeauna atât de dorită; dar nu este un semn de conciliere între adevăr și eroare, între bine și rău."

De unde vine eroarea d-lui Serre?

Din confuzii cu adevărat inexplicabile la un filosof cât de cât vrednic de acest nume și mai ales din partea unui filosof catolic.

În primul rând, el confundă adevărul parțial, așa cum omul îl cunoaște prin rațiune sau prin Revelație, cu adevărul infinit subzistând în Dumnezeu. Adevărul absolut este imens și este absurd, cum spune d. Serre, să-i pui sau să-i presupui limite. Dar adevărul, în gradul în care spiritul omenesc îl poate atinge, este în mod esențial parțial, și nu este mai puțin absurd să spui că posedarea lui veritabilă exclude limitele, că adevărata ortodoxie constă în suprimarea limitelor. „Negând pe rând toate negațiile noastre, toate hotarele noastre, Biserica proclamă prin aceasta însăși plinătatea gândirii integrale, iar ortodoxia astfel înțeleasă nu este, în fond, decât lărgimea de spirit." „Gânditorul, spiritul larg, simte fraternitatea universală a ideilor, identitatea divină a lucrurilor; el înlătură limita, face să cadă zidurile de separație, iar lumina, vasta lumină, curge în șuvoaie... Dumnezeu este suprimarea absolută a limitelor; este spiritul larg prin esență, Infinitul." Această noțiune a ortodoxiei și a credinței ar echivala în definitiv cu aceea care ne-a fost propusă de d. Jounet: adeziunea la adevăr „așa cum Dumnezeu îl cunoaște". Este adevărata noțiune a ortodoxiei și a credinței dizolvate.

Și, în adevăr, limbajul d-lui Serre nu este făcut să dea o altă idee, când scrie: „Dacă Biserica osândește și reprobează pe rând toate negațiile, ea proclamă prin aceasta însăși afirmația universală, ideea totală, care căuta să-și facă drum prin aceste

contradictorii... Numai această mutilare, numai această restricție cade sub lovitura condamnărilor Bisericii, care menține astfel integritatea spiritului omenesc, lărgimea și plinătatea ideii totale și universale."

Definițiile Bisericii nu au nicidecum drept obiect formal adevărul total și universal, ci adevăruri particulare și determinate, manifestări parțiale ale adevărului total, opuse sau contrare unor erori corespunzătoare, cu care opoziția subzistă în mod necesar, și nu s-ar putea face să cadă această separație fără a confunda adevărul cu eroarea. Încă o dată, afirmația implică negația.

Mai mult, d. Serre confundă în chip foarte necuvenit ordinea ființelor și a faptelor cu aceea a gândirii, ordinea fizică cu ordinea logică. O ființă, această pană, această hârtie, nu sunt adevăruri. Un fapt nu este un adevăr.

Un judecător doct îmi face următoarea observație: „Fără îndoială, două lucruri contrare sau opuse, precum apa și focul, pot exista în același timp și chiar se pot asocia, combina; dar două afirmații contrare nu pot fi în același timp adevărate. Nu există două adevăruri contrare. Concilierea între adevăruri contrare este o problemă care nu trebuie să fie pusă." Distinsul meu contradictor are cu siguranță dreptate, dacă înțelege prin „contrarii" contradictorii. Căci nu există adevăr împotriva adevărului. „Dumnezeu este drept" și „Dumnezeu este nedrept" ar fi două afirmații contradictorii, adică absurdul. Dar mizeria și măreția omului, rigoarea și bunătatea lui

Dumnezeu, iadul și cerul sunt adevăruri opuse, complementare, a căror conciliere constituie ortodoxia. „Contradictoriile" se exclud, „opozițiile" se completează. Numai pe acestea din urmă le numeam „contrarii". Citiți „extremele", dacă preferați.

Mizeria și măreția omului sunt fapte, nu adevăruri. Rigoarea și bunătatea lui Dumnezeu, cerul și iadul, ca fapte existente, nu sunt adevăruri, iar ca adevăruri cunoscute, cerul și iadul, rigoarea și bunătatea lui Dumnezeu sunt adevăruri distincte, contrastante, dacă se voiește, complementare, dar nicidecum contrare sau opuse.

Pentru a ajunge să-și așeze teoria care face din adevăr unirea a două erori contrare sau opuse, din ortodoxie concilierea a două adevăruri contrare, d. Serre, dezvoltând teoria dragă ocultiștilor, ne poartă foarte agreabil, în numeroase capitole ale fiecăreia dintre scrierile sale, prin opozițiile care izbucnesc pretutindeni în natură și în fapte. De multă vreme Înțeleptul a spus: „Omnia duplicia, unum contra unum." Teoria contrariilor a fost celebră în antichitate și în particular la pitagoricieni, ai căror discipol este d. Serre. Dar degeaba scrie el: „Aș putea răspunde, dacă cineva m-ar acuza că asociez focul și apa, că apa și focul asociate sunt marea forță care pune în mișcare, pe continente, căile ferate, pe oceane, vasele. Aș putea adăuga, împreună cu un eminent gânditor, că nu există operă generatoare și viguroasă, de la pila electrică până la gravitația astrelor, de la căsătoria creștină până la fuziunile sufletului cu Dumnezeu în extaz și beatitudine, care să nu fie

o asociere de contrarii." Toate acestea nu au nimic de-a face cu adevărul și cu ordinea gândirii.

Ideea însăși nu este adevărul. Ideea este o reprezentare intelectuală a obiectului. Adevărul este o afirmare de raporturi între el și gândire. Ideea exactă sau falsă, după cum este conformă sau nu cu obiectul, este un pur fapt și, ca atare, tot atât de puțin susceptibilă de adevăr sau de eroare ca această pană sau această hârtie. Adevărul constă în a afirma că lucrurile sunt ceea ce sunt în realitate. „A spune că ceea ce este este și că ceea ce nu este nu este, iată adevărul", spune Aristotel. Adevărul constă deci într-un raport de conformitate între ceea ce se afirmă și ceea ce este. El este un act, iar nu un fapt; este o judecată a spiritului. Iar pentru gândirea omenească, al cărei obiect este preexistent ei și independent de ea, adevărul va consta în mod necesar în conformitatea judecății cu realitatea obiectului. Dar această afirmație a unui raport determinat între gândire și obiectul său este în mod necesar exclusivă față de un raport contrar sau opus. Ea nu asociază două fapte, ci pune un raport unic, negând orice raport contrar. Cum ar fi ea unirea a două adevăruri contrare? Este deci absurd să concepi adevărul ca pe o conciliere de elemente opuse.

Orice adevăr este deci negarea unei erori și orice eroare este negarea unui adevăr. A spune că adevărul constă în negarea limitelor înseamnă, în ordinea intelectuală, nimicirea gândirii, iar în ordinea religioasă, suprimarea oricărei dogme pozitive.

A înlătura toate negațiile înseamnă a înlătura totodată toate afirmațiile. Este ceea ce d. Serre nu a observat.

Nu folosește la nimic să se spună, împreună cu el, că eroarea, fiind contrariul adevărului, nu este nimic, că este pură negație. Este încă o confuzie. Când judecata este eronată, există, într-adevăr, un lucru care nu există: conformitatea gândirii cu obiectul. Dar, în cazul erorii, ca și în acela al adevărului, judecata pronunțată asupra acestui raport este întotdeauna și în mod esențial o afirmație; iar dacă această afirmație nu este adevărată, ea exprimă în mod necesar o eroare. Când Biserica osândește o eroare, ea face deci cu totul altceva decât să suprime o limită a gândirii: ea pune una formală, reprobând o afirmație; și, după cum se va constata, d. Serre însuși nu ajunge să înlăture negația decât suprimând propoziția. Dar aceasta este ceea ce nu a observat mai mult.

El ne prezintă sub această formă noua concepție pe care trebuie să o avem despre mentalitatea Bisericii.

Se uită — dar a fost oare vreodată observat? totuși acest punct este capital și este ceea ce încerc aici să las să se întrevadă — că Biserica nu condamnă niciodată ideile, ci întotdeauna sistemele; niciodată razele, ci umbrele pe care aceste raze le proiectează; niciodată afirmațiile, adică niciodată gândirea, ci întotdeauna negațiile, micșorările sau exagerările, și în exagerările înseși numai ceea ce ascund negativ. Căci orice adevăr este orientat spre ființă, orice eroare spre neant. Astfel negativul este însăși marca oricărei erori, a oricărei erezii,

fiindcă acestea nu sunt niciodată, în fond, idei, acte pozitive ale inteligenței, ci diminuări ale ideii integrale, mutilări ale inteligenței.

Și, trecând la aplicare, el explică faptul că sistemele condamnate ale modernismului sunt adevărate prin ceea ce afirmă și false prin ceea ce neagă, fără a lua seama că ceea ce afirmă este tocmai o negație a adevărului. Astfel, cu privire la imanență, d. Serre, citând această propoziție a d-lui Le Roy: „Nu cunoaștem realitatea supranaturală decât sub speciile acțiunii pe care ea o cere de la noi", adaugă: „acest *decât* trebuie înlăturat". D. Serre nu observă că acel *decât*, înlăturat, suprimă și neagă pur și simplu propoziția d-lui Le Roy, substituindu-i propoziția contradictorie: realitatea supranaturală nu ne este cunoscută numai sub speciile acțiunii pe care ea o cere de la noi. În plus, nici măcar contradictoria nu este suficientă; propoziția contrară trebuie luată, căci totul este fals în aceea a d-lui Le Roy, iar pentru a rămâne în adevăr trebuie negat că realitatea supranaturală ar putea fi dobândită în vreun fel pe această cale. Să-l ascultăm încă pe d. Serre:

Pentru a face, prin exemple, mai tangibilă și mai precisă demonstrația mea filosofică, voi începe prin analiza unei simple fraze din teza d-lui Le Roy asupra dovezilor existenței lui Dumnezeu. „Nu te ridici la această existență misterioasă, ne spune el, decât printr-o acțiune dinăuntru, printr-o experiență a vieții interioare, prin demersurile eficace ale iubirii."

Evident, există în acest mod de a vedea, în această filosofie a acțiunii și a moralului, o largă parte de adevăr și de ortodoxie; Doctorii și Părinții sunt cei dintâi care recunosc această parte a voinței în actul credinței, și trebuie să ne ferim bine de a presupune că Biserica a condamnat în bloc toată filosofia pragmatistă. Și totuși, așa cum este formulată, fraza d-lui Le Roy ar fi cu siguranță judecată heterodoxă, iar de fapt pragmatismul este atins de articolul XXVI al noului syllabus. Ne-am explica rău aceste contradicții aparente dacă nu am observa că există, ca în orice sistem, două părți în pragmatism, în intuiționism, în filosofia acțiunii și chiar în fraza d-lui Le Roy pe care tocmai am citat-o. Există latura pozitivă sau a afirmării unei dovezi a existenței lui Dumnezeu, a unui mijloc de a merge către El — și aceasta este ireproșabilă: „Te ridici la această existență misterioasă printr-o acțiune dinăuntru, printr-o experiență intimă, prin iubire." Apoi există latura negativă sau a excluderii, excluderea celorlalte dovezi, a celorlalte mijloace de a merge către Dumnezeu: „Nu te ridici la această existență misterioasă decât printr-o acțiune dinăuntru, decât prin experiența intimă, decât prin iubire." Or, tocmai în această restricție, să o notăm bine, tocmai în această excludere, în acest *decât* prea îngust care închide orizontul, rezidă numai punctul slab, eroarea acestei filosofii, falsă numai prin ceea ce neagă, adevărată prin tot ceea ce afirmă.

Propoziția d-lui Le Roy este pur și simplu o propoziție de formă negativă, afirmând că singura dovadă a existenței lui

Dumnezeu constă în experiența intimă. Ce va rămâne din ea când se va fi suprimat această afirmație care constituie eroarea? D. Le Roy nu emite două propoziții, așa cum i le atribuie d. Serre. El nu spune: experiența intimă dovedește existența lui Dumnezeu și această dovadă este singura valabilă. El afirmă pur și simplu că ea este unică. Chiar dacă ar fi făcut această distincție, ar trebui respinsă această propoziție presupusă, pe care d. Serre o socotește ireproșabilă, și mers, ca în cazul precedent, până la propoziția contrară, căci este fals că existența lui Dumnezeu poate fi demonstrată prin experiența vieții interioare.

Ar fi de prisos să insistăm asupra elogiilor particulare pe care d. Serre le merită pentru oportunitatea unei asemenea intervenții, în ceasul în care Vicarul lui Iisus Hristos desfășura o energie supraomenească în denunțarea primejdiilor pe care le fac să alerge asupra credinței temerarii conciliatori. Autorul unui pamflet ieșit din oficina pariziană a modernismului și intitulat: *Catolicismul de mâine*, scoate exact în evidență această opoziție.

În mai multe rânduri, înaintea afirmațiilor atât de categorice ale lui Pius al X-lea, m-am întrebat, cu toată umilința și sinceritatea inimii, dacă obișnuiții dumneavoastră de marți nu au depășit puțin, în liberele lor convorbiri despre „catolicismul de mâine", aceste hotare pe care magisteriul infailibil al succesorului Sfântului Petru crede că trebuie să le pună expunerii și dezvoltării doctrinei catolice. În nevoia arzătoare care a fost a noastră de a gândi și de a trăi credința noastră, nu

am fost oare purtați de panta firească a spiritului și a inimii noastre să exagerăm, în concepția adevărului creștin, importanța subiectivă a raporturilor sale cu individul și, prin urmare, să atenuăm importanța obiectivă a realității sale dumnezeiești, ca și cum experiența personală ar trebui să slujească drept temei certitudinii religioase? Desprinzând același adevăr din teaca formulelor dogmatice, nu am zguduit oare încă puțin punctul de sprijin secular al Crezului catolic? În sfârșit, revendicând separarea Bisericii de Stat, aceea a catolicului de cetățean, nu am fixat oare noi înșine limite inadmisibile puterilor universale ale magisteriului ecleziastic?

Era desigur, în cuvintele lui Pius al X-lea, „ca o aparență de ostilitate față de inteligența și libertatea omenească". Dar această aparență nu poate amăgi decât spiritele superficiale. După cuvântul foarte pitoresc al vechiului nostru prieten Joseph Serre, să nu lăsăm „să se schițeze vreo analogie sacrilegă între cupola Sfântului Petru și un stingător monstruos".

De altfel, la acest neregulat al marților dumneavoastră mă gândeam involuntar ascultându-l pe iubitul nostru Pius al X-lea. Da, mă gândeam, aproape instinctiv, la acest încăpățânat constructor de sinteze ortodoxe, al cărui eclectism poetic, mai îndrăzneț încă decât toate invențiile mele dialectice, se complăcea să ne descopere în ortodoxia cea mai strictă „însăși lărgimea de spirit" și în opoziția Bisericii față de Modernism simpla afirmare a unei ponderări delicate și grandioase împotriva exagerărilor doctrinelor sale; cu alte

cuvinte, împotriva „a ceea ce Modernismul ar putea avea numai închis, exclusiv și, prin urmare, antimodern”.

Cu această metodă a echilibrului, vreau să spun a proporției precise de adevăr și de eroare, de elemente pozitive și de elemente negative în concepția sistemului modernist, fiecare dintre cuvintele Papei pierdea în spiritul meu rigoarea aparentei sale severități, fiecare judecată se ridica deasupra micimii unei interpretări servile, iar ortodoxia pontificală nu mai era pentru mine decât „excluderea excluderii”.

Vă trebuie câteva exemple care să vă traducă limpede eclectismul ingenios al acestei mentalități?

Îmi spuneam toate aceste lucruri în timp ce Pius al X-lea fulmina împotriva modernismului. Glasul său august avea pentru mine ca două sunete: avea accentul sever al prohibiției și accentul mângâietor al unui cuvânt conciliator care mă invita să-mi înalț gândirea deasupra tuturor sistemelor, deasupra tuturor zidurilor de despărțire, pentru a „respira aerul liber al plenitudinii intelectuale și morale”. O, acest mare zbor al sufletului către înalta libertate și către lumina totală! Ce vis! Și acest vis părea să prindă trup în acel mare Hristos de fildeș, a cărui privire de suferință și de pietate era plecată asupra capului Slujitorului slujitorilor lui Dumnezeu. Cele două brațe ale dumnezeiescului Răstignit, întinse între cer și pământ, de la o extremitate a lucrurilor la cealaltă, nu erau oare „gestul infinit, semnul concilierii și al îmbrățișării universale”? Da, „după cum toate greșelile neamului omenesc merg, prin

pocăință, să se piardă în imensa Sa iertare, tot astfel toate adevărurile noastre parțiale, toate filosofiile noastre omenești trebuiau să meargă, după jertfirea negațiilor și a limitelor lor, să se unească și să se topească în plenitudinea armonioasă a spiritului Său, a Bisericii Sale, care este Adevărul total."

Glasul imperativ al judecătorului care condamnă eroarea și ridică înaintea ei zidurile de circumvalațiune destinate apărării adevărului dogmatic, acest glas care formulează anateme, se ridică deodată atât de sus, încât nu mai auzii decât bubuituri de tunet. Papa, și el, își ridica ochii ca mine spre marele său Hristos de fildeș, dar pentru a-i retrage încărcați de reprobare împotriva acestor moderniști, rostitori de noutăți și seducători.

Metoda nouă, sinteza nouă și universală a d-lui Serre nu sunt făcute decât din aceste iluzii jalnice. De aceea noua sa concepție a ortodoxiei este deopotrivă falsă și primejdioasă; și nimic nu este mai opus adevăratei mentalități a Bisericii, eclectismului ei cu adevărat ortodox, decât mentalitatea cu care el pretinde să o împovăreze. D. Serre se măgulește că regăsește ideea universală excluzând din diferitele sisteme religioase ceea ce le face sisteme, adică ceea ce le opune. Este deci, în toate cazurile, o contradicție sau un joc puțin vrednic să reții numele sistemului spunând că el se conciliază cu ortodoxia, de vreme ce nu este sistem decât prin opoziția sa cu ea. Și este o contradicție încă mai rea, sau un joc încă mai nevrednic, să împodobești catolicismul cu numele fiecăreia dintre aceste false religii. Acesta este totuși jocul în care se complace și se delectează d. Serre, repetând fără milă, de

fiecare dată când ia pana, ceea ce a scris prima dată sub această formă.

În religia mea, care, de altfel, nu este de la mine — ceea ce îi face valoarea — regăsesc toate religiile, ca la Congresul de la Chicago, dar topite și sintetizate într-o unitate vie, care le armonizează pe toate, care este sărutul lor de pace, nu în vagul unei credințe imprecise într-un oarecare dincolo, ci fără a respinge nimic esențial din niciuna dintre ele și fără a înceta pentru aceasta să fie o religie propriu-zisă, o confesiune religioasă, nu visul religios al unui filosof.

Religia mea este israelită în ceea ce constituie esența iudaismului: credință mesianică și formalism al unei liturghii în care totul este figură și parabolă. Este protestantă prin credința sa în Evanghelie, prin liberul examen posibil al titlurilor sale, prin idealismul profund al doctrinei sale și cultul său al Spiritului. Este păgână prin materialismul poetic al formelor sale exterioare și prin cultul literei. Este musulmană prin dogma sa a unității lui Dumnezeu și prin afirmarea netă, viguroasă, a personalității și autorității dumnezeiești. Este budistă prin curăția moralei sale de detașare și caritate, prin misticismul și mănăstirile sale. Este monoteistă, precum Islamul și Israelul; este politeistă prin credința în persoanele divine și prin cultul sfinților, care este în același timp adevăratul cult al umanității. Este dualistă, precum Zoroastru și Mani, fiindcă admite cele două principii, bun și rău, și războiul celor două spirite. Este panteistă, fiindcă readuce totul la Dumnezeu și visează divinizarea omului. Este umanistă,

fiindcă adoră un Dumnezeu întrupat, un Om-Dumnezeu. Este raționalistă, fiindcă voiește ca legea să fie rațională și voluntară. Este ocultistă, fiindcă crede în îngeri și spirite, în formule și sacramente. Este filosofă, fiindcă are doctori care sunt cei mai mari dintre metafizicieni și dintre înțelepți. Este fatalistă prin dogma căderii și a solidarității omenești și, totuși, afirmă libertatea individuală și faptele personale și face ca mântuirea să depindă de această conciliere sublimă: „A lucra ca și cum ai putea totul, a te ruga ca și cum nu ai putea nimic."

Această religie a cărei apologie, de altfel, nu vin să o fac, căci am oroare de acest cuvânt, la mare cinste printre coreligionarii mei — ca și cum ar fi vorba de a face apologia Bisericii tale, iar nu de a căuta adevărul —, această religie din care aș voi numai să prezint un aspect nou, fără cea mai mică idee de opoziție față de vreun cult, dimpotrivă, căci fiind catolic sunt protestant, budist, israelit, chiar puțin păgân — ni se reproșează —, această religie, zic, este ortodoxia romană.

Într-o serie de douăzeci sau douăzeci și cinci de capitole publicate în aceeași epocă de d. Serre în *Justice sociale*, el scrie sub tot atâtea titluri: Sunt credincios pentru că sunt pozitivist, pentru că sunt pragmatist, pentru că sunt imanențist, pentru că dogma este credință și viață, pentru că sunt agnostic etc., etc.

Reeditând toate aceste idei în *Biserica și gândirea*, lucrare înzestrată cu imprimatur, d. Serre binevoiește să recunoască,

într-un aviz preliminar, „ceea ce poate avea scandalos cutare formulă puțin crudă", și citează una sau alta:

„Catolicismul operează concilierea transcendentă a lui Mahomed și a lui Buddha, a lui Moise și a lui Luther."

„Catolicul, s-ar putea spune, este un evreu protestant, precum este un musulman budist și un păgân al idealului."

„Există un fel profund de a înțelege erorile care face din ele adevăruri. Există un panteism superior, un fatalism superior..."

„*Imitarea lui Iisus Hristos*... nu este oare o operă de budism superior?"

„Dacă aceste pasaje, rău înțelese, pot scandaliza credința, adaugă d. Serre, le sacrific bucuros. Voi aminti, între timp, că ele trebuie citite în cadrul lor și ca simple detalii, reprezentative sau expresii pitorești ale marii sinteze a filosofiilor și religiilor."

Unica manieră de a sacrifica aceste pasaje, și altele asemenea, ar fi fost să le suprime. Cât despre cadru, acesta este suficient cunoscut pentru ca aceste detalii să-și capete valoarea, care este foarte reală în ochii autorului. Poate fi pitoresc să le dea drept simple reprezentări ale sintezei, dar ele sunt expresia ei exactă și voită. D. Serre are chiar un fel singular de a le abandona.

Un exemplu o va arăta. Vom vedea aici un nou aspect al acestei sinteze transcendentale.

El dăduse în cartea sa noua sa concepție despre miracol, care are avantajul de a dizolva, ca și celelalte adevăruri, noțiunea supranaturalului. Îi iau expresia din *Sinteza religioasă* publicată de *Demain*, unde este aceeași, dar mai limpede.

Suntem aici în inima lucrurilor, în punctul în care totul nu mai face decât una, căci ceea ce este jos este precum ceea ce este sus, spune ocultismul în deviza sa profundă, căci ocultismul este adevărat, spiritismul este adevărat. Natura este scăldată în supranatural, iar știința lucrează sub cerul misterului. Sau, dacă preferați, nu există nici mister, nici supranatural; nu există decât natura, dar natura este infinit mai vastă, mai înaltă, mai sublimă decât și-o închipuie naturaliștii materiei sau chiar psihologii spiritului omenesc. Religia este și ea un fapt al naturii: este faptul transcendent al sufletului și al istoriei. Miracolul este și el un fapt, și un fapt al naturii, dar al unei naturi superioare naturii materiale și micilor noastre forțe omenești, ceea ce, desigur, nu are nimic miraculos. Fără a vorbi despre miliardele de ființe și puteri spirituale care se eșalonează fără îndoială deasupra omului, există în simpla noțiune de Dumnezeu mai mult supranatural decât pot cuprinde toate miracolele tuturor religiilor; or, Dumnezeu este ființa în stare de natură, iar noi trăim, suntem și ne mișcăm în El.

În retractarea aparentă pe care am menționat-o, d. Serre spune despre această expresie „nu există nici mister, nici supranatural": „Este vorba aici de o simplă chestiune de limbaj, iar nu de teologie." Nu se poate fi mai alunecos. Dar este ceva și mai bun.

Imprimaturul dat lucrării *Biserica și gândirea* poartă data de 23 iulie 1908. Or, în septembrie și octombrie ale aceluiași an, prin urmare simultan, dacă nu posterior, d. Serre a dat în *Entretiens idéalistes* două articole intitulate: „Ipotezele asupra Lourdes-ului", în care reia, dezvoltă și agravează aceeași teză și se convinge astfel el însuși de subterfugiu. Chestiune de limbaj, spusese el. Cuvânt foarte adevărat într-un sens, căci strălucita sinteză a d-lui Serre, care trebuie să reînnoiască ortodoxia și să întinerească mentalitatea Bisericii, se reduce la un clinchet cacofonic de cuvinte. Totuși, este și o chestiune de filosofie, dacă nu de teologie, și de o filosofie elaborată în altă parte decât în școlile catolice. Subtitlul acestor articole despre Lourdes indică persistența d-lui Serre în a susține teoria de care ar fi putut fi crezut desprins: „O concepție nouă despre miracol și despre natură." Este vorba întotdeauna de a face ca unul să intre în celălalt.

Am constatat mai sus insuficiența tuturor ipotezelor emise până astăzi asupra acestui subiect dificil. Ipoteza creștină însăși are cusurul, sau inconvenientul, de a se prezenta sub forme ostile mentalității contemporane, de a se lăsa luată drept extra-naturală, irațională și magică. Căci aceasta este bine ideea pe care necredincioșii și-o fac astăzi despre miracol, și

nu cred că, dată fiind ideea pe care și-o fac și care li se lasă, li se poate face o vină că îi resping noțiunea. Sub domnia monismului determinist, care ne face să concepem că totul se ține și se înlănțuie, este sigur că miracol și supranatural sunt două cuvinte care contrariază puternic mentalitatea noastră științifică. Această antipatie vine, ca întotdeauna, dintr-o neînțelegere care își are ea însăși originea în îngustimea spiritelor și în defectuozitatea limbajului.

Am putea spune aici despre cuvântul natură ceea ce s-ar putea spune, de altfel, despre cuvântul știință: este un cuvânt trunchiat de prejudecata materialistă, care, restrângându-l la lumea de jos, a făcut să se nască termenul supranatural pentru a desemna lumea de sus. Dar dacă am lua osteneala de a vorbi adevărata filosofie, care este o limbă bine făcută, am evita aceste feluri de a spune care deformează mentalitatea publică, frângând armonia liniilor realității universale. Într-un anumit sens, necredința religioasă are dreptate să respingă noțiunea de miracol și de supranatural. Unde greșește este în restrângerea cuvântului natură la lumea materiei și a determinismului științific. Lărgiți sensul acestui cuvânt, faceți să intre în el, printr-un efort de monism superior, toate lumile gândirii, toate planurile lucrurilor — realitatea întreagă — și cuvântul supranatural se risipește în această nouă și mai vastă concepție a naturii. Natura fiind, pentru spiritul larg, ansamblul forțelor și ființelor care compun realitatea universală, găsesc tot atât de naturale manifestările mistice ca și manifestările fizice ale lumii: ele se mișcă pe un alt plan, iată totul.

Miracolul și supranaturalul nu ar fi deci decât o chestiune de cuvinte. Ce păcat că Biserica a lăsat să se creeze neînțelegeri atât de adânci, din lipsa de a vorbi adevărata filosofie! Din fericire, de acum înainte, „datorită acestui naturalism transcendent, putem să ne facem despre Miracol, până acum legendar pentru unii și magic pentru alții, o concepție științifică și larg naturală". Soluția este cu totul găsită: fiindcă nu există decât natura și faptele naturale, să nu mai vorbim despre supranatural și despre miracol. Moniștii acceptă lucrul, d. Serre se pune chezaș; le putem bine sacrifica cuvintele.

D. Serre, pentru apărarea sa, revendică undeva libertatea metodei, a stilului și a paradoxului. Metoda sa a fost judecată. Ea este falsă și rea. Libertatea sa nu este decât un abuz. Pe aceea a stilului, pe care nimeni nu o poate contesta, d. Serre o folosește strălucit; dar oare în slujba adevărului și a Bisericii, cum se măgulește, totuși fără a se face apologetul lor? Cât despre libertatea paradoxului, el îi împinge licența până la excese care o fac intolerabilă. Căci se folosește de ea, împotriva oricărui drept și a oricărei prudențe, pentru a falsifica limba, și îndeosebi limba filosofică. Și nu putem decât subscrie la judecata emisă de d. abate Blanc în această privință:

„Nu are acest drept. În aceasta, el este pasibil de judecata tuturor autorităților: literare, precum și filosofice și religioase. Lor le revine să ne apere împotriva corupătorilor verbului și ai doctrinei. El este de bună-credință: este evident; eu aș fi ultimul care să mă îndoiesc de aceasta. Dar întreprinderile sale împotriva francheții și onestității limbii nu sunt mai puțin

regretabile; ele pot părea odioase, deși persoana sa rămâne foarte simpatică. Ele sunt pernicioase, și trebuie să ne păzim de ele ca de o otravă vărsată de o mână nevinovată. Dacă, în pofida tuturor, se complace în formulele și paradoxurile sale, aceasta este treaba lui și ne place să credem că îi sunt inofensive. Dar dacă își propune să le debiteze și să le răspândească, oprire aici! Nu denunțăm un falsificator de monedă, ci o monedă falsă. De a fi falsificator de monedă, nu este capabil; dar pune în circulație cu generozitate, fără profit personal, cu riscul de a-și discredita talentul și spiritul, moneda fabricată în oficine tulburi de falsificatori care ar trebui să-i fie suspecți."

Cititorul nu mai are nimic de aflat asupra adevărului acestei din urmă trăsături.

Dar, din punct de vedere literar și religios, există o altă libertate pe care d. Serre este, într-un anumit sens, încă mai puțin scuzabil că și-a arogat-o. Este aceea de a fi consacrat, după imitarea d-lui Vulliaud, care face din Sfântul Paul și din marii autori creștini, precum Pascal, niște Cabaliști, un întreg volum transformării lui Ernest Hello, acest ilustru gânditor care reflectă adevărata gândire catolică cu tot atâta puritate cât și strălucire, într-un fel de teosof după chipul biografului său.

Viața lui Ernest Hello de d. Serre, nu ezit să o spun, este un fel de atentat literar și religios.

Ernest Hello spunea în prima pagină din *Cuvintele lui Dumnezeu*: „Declar aici, ca întotdeauna și în toate cărțile mele, că sunt pe deplin și absolut supus la tot ceea ce a hotărât și va hotărî Biserica Catolică, Apostolică și Romană; și îmi fac o glorie din această supunere, care spune alfa și omega Cuvântului meu. Supunere deplină și întreagă față de Biserică, față de Sfânta Biserică Catolică și Romană și față de capul ei infailibil."

Marele scriitor și-a conformat întotdeauna gândirea acestei profesiuni de credință. A trăit și a murit în practica fidelă și fervență a religiei sale. Hello nu era un teolog. Se pot întâlni în lucrările sale câteva pasaje obscure, câteva expresii plutitoare. Dar nu avem dreptul să le interpretăm într-un sens diferit de gândirea sa cunoscută și foarte sigură.

Hello este la antipodul d-lui Serre. Unul este tot atât de ferm în afirmațiile sale, tot atât de intransigent asupra adevărului, tot atât de arzător împotriva mutilatorilor lui, pe cât celălalt este unduitor, conciliator și surâzător către toată lumea deodată.

Ura răului este caracteristica temperamentului moral al lui Hello. Deschideți cartea sa: *Omul*. Încă din primele pagini găsiți cuvântul psalmistului: „Qui diligitis Dominum, odite malum." Voi, care Îl iubiți pe Domnul, aveți zelul urii. Sub invocația litaniilor care o salută pe Maria ca Chivot al Legământului, Hello implora „puterea teribilă" a Sfintei Fecioare.

Multe cărți mici și imagini mici au dat Fecioarei Maria o blândețe fadă, o blândețe neroabă care nu pare să păstreze în adâncul ei energia de a avea oroare, sfânta putere de a execră. Această execrăre a răului este cea mai nobilă dintre virtuți și cea mai uitată dintre glorii... Este greu de știut până la ce punct se coboară, în mulți oameni, sentimentul sfințeniei, fiindcă îl privesc ca moale, slab, lipsit de această energie teribilă pe care o inspiră execrărea. Or, dacă sfinții au cunoscut cu toții ura răului, dacă niciunul dintre ei nu a fost lipsit de această lumină, cum a strălucit ea în femeia îmbrăcată cu soarele, în care ura șarpelui era o instituție dumnezeiască contemporană cu Edenul? Fecioara nu a uitat Cuvântul pe care ecourile Paradisului pământesc l-au repetat poate lui Ilie și lui Enoh pentru a întreține în ei focul care arde: „Voi pune vrăjmășie între tine și Femeie. Ea însăși, într-o zi, îți va zdrobi capul."

Iudita este una dintre figurile cele mai necunoscute ale Mariei. Dacă nu mă înșel, ea revelează una dintre fețele cele mai ignorate ale Fecioarei; ea arată femeia sub aspectul pe care îl uităm, aspectul ororii. Acolo unde oroarea lipsește, nu există nici iubire, nici lumină. Oroarea este licărirea focului pe care o face sabia iubirii când este învârtită în soare, sfânta oroare așezată de mâna lui Dumnezeu în chivotul viu al legământului Său sacru, oroarea răului, oroarea arzătoare; chivotul o desemnează pe Fecioara teribilă, teribilă ca o oaste rânduită de luptă.

A nu urî răul este, pentru Hello, slăbiciunea noastră primordială.

Printre otrăvurile care sunt în aer, vreau să număr și să semnalez acest grăunte de admirație care se strecoară între câteva grăunțe de blam, atunci când este vorba de a spune: iată răul! Răul, datoria noastră este să-l stigmatizăm, iar nu să facem rezerve delicate. Răul este un monstru față de care trebuie să avem oroare, în loc să-l privim ca pe un lucru curios și cu complezență.

Încă o trăsătură:

Milostivirea? Cine o va răzbuna de chipul nătâng care i se dă foarte adesea? Când se va înțelege deci că ea este inseparabilă de o ură activă, furioasă, implacabilă, exterminatoare și veșnică, ura răului? Când se va înțelege deci că, pentru a fi milostiv, trebuie să fii inflexibil?...

Un critic a spus pe drept:

„Această ură a erorii, care nu vizează decât doctrinele fără a atinge persoanele, este atât de arzătoare în Hello, încât îi pătrunde profund stilul și îl colorează cu nuanțe violente și furtunoase, pe care nu le-ar fi avut niciodată fără aceasta. Fără ceea ce Joseph de Maistre numea mânia iubirii, Hello nu ar fi fost poate decât un dialectician oarecare, apologet religios după atâția alții, înarmat cel mult cu o ironie foarte dulce și foarte benignă, iar atenția universală l-ar fi îngropat foarte

tăcut în colțul cel mai obscur al catacombelor. Dar numai acest sentiment îi dă o personalitate nemaiauzită, un accent literar atât de aparte, încât este cu neputință, chiar cu cea mai bună voință din lume, să nu fii frapat de el. Se poate asigura că această caritate care detestă răul este bine, cu siguranță, marea pasiune care a dominat totul în el; și cum timpul în care trăiește trebuie să-i pară înspăimântător de rău, această pasiune se exasperează și se transportă până la notele cele mai acute, până la paroxismul indignării."

Și tocmai acest gânditor atât de viguros, acest scriitor catolic a cărui puternică ură a erorii îi alcătuiește personalitatea, d. Serre vine să ni-l prezinte ca lucrat, asemenea lui, de fermentul gnostic, ca pe un teosof și un hegelian mai mult sau mai puțin ortodox!

Tocmai în scrierile lui Hello, unde gândirea catolică se afirmă în splendoarea sa, unde toate sistemele inventate de spiritul omenesc sunt demolate fără milă prin propriile lor principii, d. Serre pretinde să ne facă să descoperim religia sa a spiritului larg, noile sale priviri asupra catolicismului și să găsim sinteza sa realizată prin concilierea tuturor sistemelor!

Da, Hello avea o concepție largă și vastă despre catolicism, religie universală, o noțiune foarte exactă despre ceea ce d. abate Blanc consimte să numească eclectismul său; și o descrie cu măreția stilului său, arătând că orice adevăr este catolic. Dar a-i atribui, ca într-o pagină citată mai sus, o concepție care ar face să consiste adevărul în unirea contrariilor înseamnă a-i

insulta memoria și a sfida bunul simț. Cu ce forță ar fi tunat împotriva limbajului corupător al scriitorului care, refăcând aceeași sinteză, dar cu o metodă contrară celei a lui Hello, își rezumă demonstrația în această frază: „Există aici un întreg panteism sublim"!

Totuși, d. Serre nu s-a temut să așeze teoriile sale personale, noroase, false și demoralizatoare, sub autoritatea acestui mare catolic, care fără îndoială nu ar fi găsit termeni destul de energici pentru a le execră.

Lărgimea de spirit, morala și spiritul larg, arta și spiritul larg, critica și spiritul larg, știința și spiritul larg, istoria și spiritul larg, filosofia și spiritul larg, religia și spiritul larg: tot atâtea capitole în care d. Serre reeditează ceea ce a tipărit deja de douăzeci de ori, obligându-l pe Hello să vorbească precum el.

Și îl auzim spunându-ne că Hello „iubea vasta gândire a lui Hegel"; că era „mai liberal decât Lacordaire"; sau încă: „Hello avea un dispreț de gânditor vast pentru aceste îngustimi ale gândirii separate și care se ucide prin însăși separarea sa, căci separarea este moartea, precum este ireligia. Adevărata gândire este unirea tuturor lucrurilor"; și încă, cu privire la un pasaj în care Hello spune în chip excelent că adevărul, care învăluie totul, este întotdeauna mai larg și mai frumos decât toate sistemele și toate iluziile: „Nu știu dacă mă înșel, dar presimt aici germenul unei metode noi, aplicabile la toate, înlocuind discuția uzată, acceptând ideile ca fapte; esențialmente

pozitivă, nerespingând, ci completând, nereținând din sisteme decât borna, spiritul de excludere...”

Pe scurt, nu mai este marele gânditor catolic pătruns de doctrina creștină până în adâncul cel mai intim al sufletului său, îndrăgostit cu violență de Biserică și apărând-o pe toate terenurile cu o ardoare mereu reînnoită, declarând anatema pe oricine se îndepărtează de ea; este un Hello eclectic, ca să nu spunem eretic, cel care iese din pana d-lui Serre, întru totul asemănător biografului său, care îmi spunea într-o scrisoare: „Filosofia mea îmi îngăduie să nu am adversar”.

Această deformare sistematică, prea conformă procedeelor din *Entretiens idéalistes*, chema o protestare; și știm că înșiși membri ai familiei lui Ernest Hello nu ar ezita să o facă auzită pe a lor. Căci d. Serre, în pofida raporturilor sale cu familia ilustrului scriitor, nu este singurul depozitar al gândirii sale.

Și, pentru a termina, există un cuvânt al acestui Maestru care marchează diferența dintre maniera sa și aceea a biografului său, sau, mai bine zis, opoziția și contrastul dintre una și cealaltă: Obișnuința de a vorbi slab despre lucruri puternice dă lucrurilor puternice aparențe de slăbiciune.

Vândut de frații săi

Acest studiu, deși deja lung, se mărginește în mod necesar să descopere una sau alta dintre formele sub care se produce infiltrarea, să rupă una sau alta dintre ochiurile imensei plase întinse cu dibăcie în jurul nostru. Alții, mai instruiți, ar avea fără îndoială multe de adăugat. Și, alături de uneltirile sesizabile, câte altele atât de abil disimulate încât nu pot fi ghicite!

Voi adăuga încă un exemplu sugestiv.

Un editor parizian catolic, Bloud et Cie, urmărește de mai mulți ani, sub formă de broșuri, o colecție foarte răspândită și, de altfel, destul de amestecată, a cărei rubrică este „Știință și Religie".

Printre aceste broșuri, iată una intitulată: *Ocultismul contemporan*, al cărei autor este d. Charles Godard, agregat al Universității. Această broșură se afla la a cincea ediție în 1907. Aceasta este cea pe care o avem sub ochi.

Istoria ocultismului este studiată acolo, se înțelege, din punct de vedere catolic, de către un scriitor catolic.

Precizia expunerii, mulțimea faptelor raportate și abundența bibliografiei arată că acesta își stăpânește bine materia.

Nimic în această scriere care să izbească direct doctrina, nici care să nu pară respectuos față de autoritatea Bisericii.

Este adevărat că aprecierile sunt cel mai adesea lipsite de limpezime și că, în mai mult de un loc, autorul seamănă îndoiala și întredeschide poarta unor ipoteze suspecte.

Pentru a cita câteva trăsături, astfel, de pildă, cu privire la trupul astral și la perispirit, el va spune: „La rigoare, catolicul va admite, pe autoritatea Sfântului Paul, că există un trup pentru suflet, *psychikon*, diferit de trupul pentru spirit, *pneumatikon*, și de trupul fizic, *soma*"; că, după controlul experiențelor, trupul astral și imaginile astrale vor putea fi admise în învățământ; că un catolic „va putea, cel mult, să conceadă că poate un suflet ar fi rătăcitor câtva timp în ceea ce spiritiștii numesc «starea de tulburare» înainte de a-și suferi judecata"; totuși, are grijă să noteze că această ipoteză ar fi foarte contestabilă, căci, potrivit tradiției creștine, sufletul este judecat în clipa morții, ceea ce nu-l împiedică să adauge că Sfântul Grigorie cel Mare, Sfântul Toma, Sfântul Bonaventura „afirmă că sufletul poate face uneori purgatoriul său pe pământ". Mai departe, cu privire la teoriile ocultiste asupra supraviețuirii și încercărilor succesive: „Cei care socotesc

suficient dovedită teoria perispiritului sau a trupului astral, precum și aceea a trupului plastic al sufletului, nu vor avea nicio dificultate să conceapă că acesta din urmă cel puțin este capabil de bucurie sau de suferință după viața pământească." În altă parte, cu privire la teoria asupra elementalilor: „Această teorie ar fi acceptabilă dacă ocultiștii ar fi vorbit numai despre o atmosferă vitală colectivă." Capitolul asupra învățăturilor ocultismului și ale misticii abundă în apropieri imprudente, dacă nu suspecte. Într-un alt loc, vorbind despre lucrarea *Instrucțiunea integrală* a unuia dintre principalii șefi ai ocultismului, d. Barlet, autorul, deși marchează rezerve, conchide că „o operă de această anvergură, meditată îndelung de un om care a predat el însuși, merită să fie citită și apreciată de reformatori, apoi, după înțelegere cu autorul și formare de către el a câtorva maeștri, aplicată cel puțin într-o școală, liberă sau oficială".

Dar d. Godard nu este fără a ne pune oarecum în gardă, oh! puțin, împotriva inspiratorilor mișcării ocultiste. Invitându-i pe universitar și pe preot să citească operele inspirate de metodele științifice ale d-lor de Rochas, Baraduc și Fugairon, el adaugă: „Dar unul și celălalt au un sentiment foarte firesc de neîncredere față de școlile ocultiste și, în particular, față de martiniști."

El nu ignoră că principalul organ al acestora, *L'Initiation*, admite printre colaboratorii săi pe gnostici, pe spiritiști, „cercetători independenți precum doctorul Fugairon, ba chiar și foarte rari mistici catolici care îndrăznesc să scrie în această

revistă, pusă la Index în 1891, din cauza articolelor gnosticului Doinel". Dar, în ceea ce-l privește personal, d. Godard nu are raporturi cu ei: „Mărturisesc că nu am trecut niciodată pragul niciuneia dintre aceste loji martiniste pe care le-au întemeiat ocultiștii și că ignor anumite teorii rezervate celor care știu."

Patatras! Iată că un frate și prieten, cu adevărat prea nesocotit, sau prea maliții os, scrie cu privire la această broșură catolică în *Monde occulte*:

„Autorul se arată foarte informat asupra lumii oculte și a adepților ei cei mai în vedere. Fără îndoială, ortodoxia sa îl obligă să combată anumite idei care îi par subversive, dar o face cu toată loialitatea pe care o putem aștepta DE LA UN FOST COLABORATOR AL REVISTEI *L'INITIATION* ȘI DE LA UN FOST PROFESOR AL GRUPULUI INDEPENDENT DE STUDII EZOTERICE."

D. Ch. Godard, într-adevăr, nu mă va dezminți dacă adaug că este autorul articolelor publicate în *L'Initiation* sub numele de Saturninus; că numele de Saturninus figurează acolo împodobit cu cele șase puncte care desemnează inițierea martinistă și că zisul Saturninus este expres numit acolo ca profesor titular al Școlii de Științe Hermetice organizate de Papus.

Poate că a rupt de atunci cu martiniștii, nu știu. Este numai păcat, în acest caz, că ediția sa din 1907 dă despre aceasta o dovadă atât de echivocă; iar exemplul său ar arăta încă o dată

până la ce punct un spirit îmbibat de teoriile ezoterice revine cu greu, chiar dacă se străduiește, la catolicismul curat.

Fie și numai pentru a arăta printr-o nouă trăsătură cum înaintează ideile teosofice și necesitatea pentru presa catolică de a fi în gardă, vom cita încă una foarte recentă. Rușine celui ce gândește rău, chiar din *La Croix* o împrumutăm.

Se citește în numărul său din 8 august 1910, la pagina 4, în foiletonul purtând titlul de Note bibliografice.

Sufletul catedralelor, de Béatrix Ropès, in-12, 3 franci. — Perrin, 35, rue des Grands Augustins, Paris.

Scriitoarea care se prezintă publicului sub numele de Béatrix Rodès este o tânără femeie de origine italiană și educație franceză. Ea a urmat în Germania lecțiile celebrului teosof Rudolf Steiner. Apoi, pentru a retrăi, ca să spunem așa, această învățătură, a vizitat catedralele înșirate de-a lungul Rinului, pentru a căuta acolo „enigma artei creștine și pe aceea a propriului său suflet".

Acest pelerinaj artistic și teosofic ni-l povestește în această carte interesantă și curioasă, care poartă amprenta unui viu sentiment poetic, dar și a unei credințe „mai largi decât credința ortodoxă".

Rudolf Steiner este, într-adevăr, unul dintre maeștrii științei teosofice și masonice. Această notă are în mod necesar valoarea unei recomandări simpatice. Se va fi cumpărat ca

lectură de vacanță lucrarea cu titlu seducător a acestei tinere femei. Se va voi să se facă împreună cu ea pelerinajul artistic și teosofic și să se descopere împreună cu ea „enigma artei creștine". Credința sa mai largă nu este nici măcar de natură să displacă, fiindcă este încă credință. Și Dumnezeu știe ce impresii se vor păstra din această carte interesantă și curioasă, care poartă amprenta unui viu sentiment poetic și pe care totul pare să invite a o cunoaște.

Este regretabil că reclame atât de deschis teosofice trec neobservate de redacția unui ziar eminamente catolic. Ce trebuie să fie în altă parte?

Un punct de joncțiune — Idealismul democratic

Cum se operează pătrunderea printre catolici a erorilor monstruoase care se acoperă cu numele unui nou spiritualism, care sunt agenții ei perfizi sau complicii ei semi-inconștienți: iată ceea ce este evident foarte greu de sesizat bine. Ici și colo se văd numai indicii; se văd producându-se anumite manifestări ale unei stări de spirit care corespunde celei pe care acești eretici caută să o creeze și care lasă să se presupună raporturi cu ei, precum insulele de stâncă ieșind din valuri fac să se conchidă existența lanțului submarin care le leagă. Dar acesta nu va apărea niciodată dezgolit și nu se revelează decât prin sinistrele în care, din timp în timp, se va afla că temerarii s-au scufundat.

Aceasta face indispensabilă așezarea unor geamanduri avertizatoare. Scopul nostru este aici de a contribui la această

lucrare salutară, semnalând primejdia pe care o face să alerge unei numeroase școli de tineri catolici calea pe care se încăpățânează să o urmeze.

Nu pare îndoielnic, într-adevăr, că caracterul pur și simplu idealist al democrației Sillonului îi apropie pe adepții săi de mișcarea rozacruciană și martinistă și oferă un punct de joncțiune cu ea.

Se știe că idealismul a devenit profesiunea de credință exterioară a Sillonului. Plecați la cucerirea țării în numele Evangheliei și al catolicismului, cu un entuziasm juvenil care ridica toate aplauzele și dădea unora toate speranțele, nu s-a întârziat a-i vedea pe sillonișți coborând puțin câte puțin steagul lor și, în cele din urmă, strângându-l în cutele veșmintelor lor, în timp ce, protestând că îi păstrează aceeași fidelitate în adâncul inimii, ridicau un alt steag pe care emblemele și deviza lui se ștergeau.

La al șaselea congres național al Sillonului, în 1907, această metamorfoză, a cărei lucrare unii o discernuseră de multă vreme, s-a împlinit în plină zi. Scriind *Decadența Sillonului*, i-am rezumat rezultatele într-o formulă pe care Sillonul nu ar iubi să o recunoască exactă, dar ale cărei trăsături, după cum am arătat, sunt riguros autentice. Nu va fi fără folos să o reproducem aici.

Considerând că idealul creștin al catolicilor le poate fi comun cu cei care resping credința lor;

Considerând că idealul moral și social care trebuie făcut să triumfe pentru mântuirea țării, chiar dacă se cuvine a-l numi încă ideal religios, întrucât se ia acest nume ca sinonim al idealului democratic, nu este mai puțin separabil de credința catolică;

Considerând că un partid întemeiat pe comunitatea unui ideal astfel determinat este chemat să schimbe sufletele și că orice alt partid ar fi nefast Bisericii;

Al VI-lea Congres național al Sillonului cere să se denunțe și să se frângă unirea întemeiată pe conformitatea cultului religios;

Propune unirea tuturor celor care, protestanți, liber-cugetători sau catolici, voiesc ca idealul creștin și idealul democratic să fie unul și același ideal și își propun să realizeze acest ideal în societate prin domnia Dreptății și a Fraternității;

Și respinge în afara partidului moral și social astfel constituit pentru regenerarea țării și triumful Bisericii pe catolicii care nu au înțeles, asemenea Sillonului, repercusiunea idealului democratic și creștin în domeniul politic și social.

De atunci, idealismul a devenit tot mai mult termenul exclusiv adoptat pentru a exprima aspirațiile acestei școli și pentru a justifica, prin eclectismul său, poziția independentă în care ea înțelege să se mențină.

Dar idealismul este, de asemenea, după cum s-a văzut, expresia seducătoare sub care conspirațiile ligate împotriva credinței și a Bisericii își deghizează mașinația; și nu mai avem, de asemenea, de descoperit ce se poate spune în niște *Entretiens idéalistes*.

Dar obiectul cuprins sub etichetă este încă mai primejdios decât culoarea echivocă a acesteia. El este cel care stabilește contactul real. De o parte și de alta, idealul urmărit este un ideal democratic. De o parte și de alta, idealismul este reprezentat de o anumită concepție a democrației.

Apropierea este izbitoare între speranțele tuturor sectelor teosofice și acelea ale Sillonului. De o parte și de alta, se fac să strălucească înaintea ochilor omenirii făgăduințele unei noi vârste de aur. Aceste făgăduințe se etalează în multe pagini ale dării de seamă a congresului Alianței spiritualiste. Evreul Valabrègue, fondator al unei uniuni spiritualiste disidente și a cărui prezență la ultimul congres general al Sillonului trebuie, în treacăt, semnalată, spunea într-un interviu recent:

„... În Sfântul Paul v-aș arăta un capitol în care, în termeni expliciți, ni se dă alegerea între două sclavii: aceea de jos și aceea de sus. Voi, catolicii, ca și protestanții, vă opriți la o epocă a Evangheliei pentru a o interpreta pe toată. Eu vin, noi venim, noi spiritiștii, să vă demonstrăm că aceasta este o greșeală. Religiile de renunțare pregătesc sufletul pentru răscumpărare, dar numai îl pregătesc pentru ea. Răscumpărarea este graduală. Este invazia în suflet a ceea ce

catolicii numesc pe drept Harul... Or, Evanghelia are trei epoci. Există Evanghelia de ieri, aceea a perioadei sublime, Evanghelia sacrificiu-martiriu: este Evanghelia catolică. Apoi vine Evanghelia noastră: Evanghelia de mâine, fraternitate-fericire, Evanghelia spiritualistă. Și, după perioada milenară în care intrăm, va fi, în sfârșit, dacă îngăduiți această expresie vodevilistului...

— Spuneți, domnule...

— ... va fi, făcu el imperturbabil, actul al treilea, Evanghelia Ierusalimului ceresc.

— Aceea pe care o denumiți în afișul dumneavoastră Evanghelia de Știință, de Spirit și de Iubire?

— Chiar aceea, la care toți oamenii sunt chemați, oricărei rase, oricărei religii ar aparține. Pentru a ajuta omenirea să meargă acolo, noi, spiritiștii, noi, cărora ne place să ne numim pozitiviștii supranaturalului, nu încetăm să căutăm, pentru frații noștri bolnavi, acei medici care trebuie pentru a-i îngriji cum se cuvine."

Teosofii și gnosticii nu vorbesc altfel. Se citește în *Réveil gnostique*:

Am citit cu plăcere, în *Revue Théosophique Française*, darea de seamă a uneia dintre conferințele făcute la Paris asupra „Celei de-a Doua Veniri a lui Hristos", de către președinta Societății Teosofice, cu ocazia recentei sale treceri prin Franța.

Această chestiune, de ordin ezoteric, este cunoscută inițiaților noștri. Exoteric, se știe că gnosticii sunt în așteptarea unei a doua manifestări a lui Hristos, care va pune capăt perioadei de civilizație cezariană. Știm, pe cale ocultă, că secolul al XX-lea nu va trece fără ca evenimente foarte mari să se fi împlinit. Suntem la sfârșitul unei civilizații și vom asista la venirea unei noi ere religioase și sociale. Întoarcerea lui Hristos va marca sfârșitul acestei civilizații. Dar mai înainte vor fi lupte și grave dezordini provocate de Arhonți și de Principele acestei lumi; războaie vor însângera Europa, după care pacea universală va fi statornicită pe pământ.

Aceste evenimente au fost citite în Marea Carte a Luminii, în toate detaliile lor, acum mai bine de șaizeci de ani, de către sfântul nostru profet gnostic E. Ventras. Ele au fost ținute secrete și revelate numai unui mic număr de inițiați care trăiesc în așteptarea apropiatei veniri a lui Hristos.

Ne amintim de asemenea începutul mistagogiilor d-lui Paul Vulliaud, anunțând apropiata venire a unei lumi noi, în vederea căreia devine necesară divulgarea înaltei științe teosofice.

După toate aceste secte, într-adevăr, istoria omenirii cuprinde o serie de epoci prin care materia neînsuflețită se înalță, sub acțiunea „materiei astrale", până la divinitate. Cea dintâi a fost aceea a brahmanismului, a doua aceea a religiei Egiptenilor, a treia este epoca creștină, a patra epoca revoluționară, a cincea va fi aceea a Republicii universale, a cărei ecloziune puterea

iudaică o provoacă actualmente prin toate mijloacele. Epocile ulterioare vor marca în istoria omenirii etape atât de superioare față de ceea ce putem concepe, încât ele nu pot fi actualmente definite.

Aceste nădejdi nebunești, semănate într-o societate pradă spaimelor disoluției și agitată de aspirații către o reînnoire a cărei necesitate o simte, explică felul în care ocultiștii, pe de o parte, conducătorii socialiști, pe de alta, ajung să seducă atâtea spirite. Masa crede vag într-o nouă ordine de lucruri cvasi-mesianică și vede în progresul democratic aurora fericirii paradisiace regăsite.

Iată visul fantastic care se află în fondul tuturor acestor declamații despre progresul și viitorul omenirii. Iată mirajul de care se lasă prinși, fără îndoială în mod inconștient, șeful și adepții Sillonului. Când d. Marc Sangnier proclamă cu inepuizabila sa facondă că Democrația este rezultatul necesar al creștinismului; că ea trebuie să ridice omenirea la o organizare socială în care conștiința și responsabilitatea fiecăruia vor fi duse la maximum; când descrie idealul acestei societăți în care autoritatea nu ar mai avea, în fond, rațiune de a fi, fiindcă legile ei s-ar găsi dictate dinainte de conștiința universală; cuvintele sale nu ar avea decât o semnificație declamatorie și himerică dacă nu ar corespunde unei stări de spirit existente în el însuși și printre cei care îl ascultă. Or, aceasta este starea de spirit pe care francmasoneria cabalistică și teosofică o creează și o întreține, acționând forțe risipite

pretutindeni. Sillonul îi suferă influența și o propagă la rândul său. Nu creștinismului îi folosește ea.

Democrația nu este, de altfel, nici pentru unii, nici pentru ceilalți, o formă de guvernământ. Ea este o treaptă a scării misterioase prin care omenirea se înalță la destinele sale. Este realizarea unui progres egal cu acela pe care l-a reprezentat odinioară trecerea de la păgânism la catolicism. Republica universală pe care acest progres o pregătește va fi tot atât de superioară creștinătății Evului Mediu pe cât aceasta a fost față de brahmanism și față de lumea păgână. Ea va fi făcută din fuziunea tuturor Bisericilor, din abolirea tuturor patriilor, din nivelarea tuturor claselor, din suprimarea proprietății private și din distrugerea familiei. Or, mai este nevoie să amintim manifestările diverse și multiple prin care Sillonul a încurajat aceste redutabile utopii? Iată idealul democratic mai mult sau mai puțin limpede întrevăzut, dar salutat de departe cu un entuziasm egal de gnostici și de sillonești, să spunem mai bine, de democrații tuturor școlilor și tuturor denominațiilor, fără a exclude o parte însemnată a clerului.

Este de remarcat, într-adevăr, că toți inventatorii de noi sinteze religioase, toți cei care cer mai mult sau mai puțin deschis reînnoirea creștinismului, se așază pe acest teren al democrației. Biserica gnostică, după cum s-a văzut, se proclamă o biserică democratică și egalitară. D. Paul Vulliaud, exclusiv consacrat științei religioase și care declară că nu se ocupă de politică, profesează totuși o pasiune arzătoare pentru democrație. El face o campanie violentă, chemându-l pe d.

abate Lugan în ajutor, împotriva *Action française*, dușmana acestei democrații, și împodobește cu ghirlande Sillonul ca și cum ar voi să-l orbească. D. Joseph Serre „este un poet prieten al metafizicii... și care conciliază o credință catolică arzătoare cu o iubire liberală și sinceră a democrației". Întreaga școală lyoneză, al cărei organ era revista modernistă *Demain*, *Bulletin de la Semaine* și o sută de alte foi sau grupuri în care domnește același spirit, întemeiau și întemeiază pe democrație aceleași speranțe.

Ce raporturi face să se nască această asemănare de aspirații între șefii sau membrii unor grupuri care au sau cred că au scopuri diferite, între seducători și victime sau agenții semi-conștienți? Încă o dată, ar fi greu de știut. Că există relații între ei se poate constata. Dar până unde merg ele și până unde merg consecințele lor, nimeni nu o va spune. Vedem, de exemplu, că la Sillon se cunoștea existența confreriei rozacruciene ale cărei aderente fac parte din grupul *Entretiens idéalistes*. Mai știm că anumiți redactori ai acestei reviste, precum d-nii de Crisenoy, sunt sillonișți. Unul dintre ei, d. Carl de Crisenoy, scrie chiar în revista Sillonului. Un altul, d. F. Divoire, făcea recent în *L'Opinion* o reclamă mare noului ziar al d-lui Sangnier, *La Démocratie*. Este de presupus, văzând simpatia exuberantă a revistei *Entretiens idéalistes* pentru d. Marc Sangnier și opinia profesată de *L'Éveil démocratique* asupra ortodoxiei lor, că revista d-lui Paul Vulliaud are acces liber și larg în grupurile Sillonului. Iar metoda de lărgire pe care Sillonul își întemeiază speranțele

îngăduie să se creadă că la fel este și pentru o mulțime de broșuri și tracte prezentate de cei care împărtășesc, cel puțin în aparență, idealismul său democratic.

Dar, în rest, cel mai bun mijloc de a sesiza *nexus*-ul între diversele mișcări nu este probabil acela de a te ataşa cercetării detaliilor precise sau, dacă se compară doctrinele ori scrierile, de a te supune unei juxtapuneri foarte exacte de texte, ci mai degrabă de a te aşeza puțin la distanță pentru a judeca ansamblul și trăsăturile generale care denotă o stare de spirit, nu identică, ci gradual conexă. Se va constata, de pildă, astfel, că catolicismul d-lui Marc Sangnier se adaptează celui al d-lui Joseph Serre, care se acordă cu acela al d-lui Vulliaud, care este net gnostic și teosof.

Dintr-un punct de vedere mai restrâns, dar luat de asemenea de puțin sus, să se compare, dacă se voiește, poeziile alegorice, mistico-senzuale și aproape întotdeauna inițiatice ale revistei *Entretiens idéalistes* cu cartea d-lui Sangnier, *Viața profundă*, exaltată de toți partizanii Sillonului ca o operă morală de valoare extraordinară și pe care prietenul său, pastorul protestant Soulier, o compară pur și simplu cu *Imitarea lui Iisus Hristos*. Să se apropie mai ales de aceasta *Secretul Rozacrucii*, apărut în aceeași revistă sub semnătura ocultistului Boué de Villers. Este aceeași stare de suflet, același idealism morbid, același erotism macabru. Raportul este izbitor atât în privința formei simbolice, cât și în privința teoriilor asupra castității și iubirii. Trebuie chiar spus că d. Sangnier își depășește acolo emulii în imaginații nesănătoase și în picturi lascive. Nu este

vorba decât despre voluptate în această carte; însăși castitatea este acolo voluptuoasă. Aceste *Treziri și viziuni*, scrise de d. Sangnier pentru tinerii săi discipoli, se vor lumina atunci de o lumină nouă. Se poate spune că autorul nu ar fi scris cu mult altfel dacă ar fi cunoscut misterele Rozacrucii și ale martinismului și că discipolii săi arzători se găsesc pregătiți prin această lectură să le suporte fascinația.

Societățile secrete catolice

Catolicul este fiu al luminii. Simplul bun-simț arată că, dacă, sub pretextul de a se îndrepta mai liber sau mai sigur către scopul său, caută căile subterane și secrete, se va găsi fatal, într-o zi sau alta, mergând cot la cot cu fiii întunericului, cu riscul de a fi rătăcit de aceștia într-un labirint ale cărui secrete ei le stăpânesc.

Ispita de a recurge la organizații secrete, fie religioase, fie politice și religioase în același timp, poate fi mare pentru spiritele active și neliniștite, în epocile de dezorganizare socială și de opresiune iacobină, când libertatea binelui este împiedicată în mii de feluri și când puterile exterioare sunt ligate pentru a ruina orice încercare de reacție salutară.

Totuși, chiar atunci, principiul oricărei acțiuni catolice rămâne invariabil: acesta este de a merge sub cer deschis. Restul este iluzie. Faptele sunt aici, de altfel, și se însărcinează

să ne învețe că omul este prins în propria sa capcană. Nici nu ar fi nevoie, pentru a dovedi această primejdie, să invocăm exemplul a ceea ce se petrece în lumea anglo-americană, unde roiesc asociații de acest fel, sub forma societăților de filantropie sau de sprijin reciproc. Mai multe glasuri s-au ridicat la noi pentru a le face elogiul. Încă recent, d. abate Klein, la întoarcerea dintr-o călătorie în America, regreta că nu posedăm o societate asemenea celei a *Knights of Columbus* — Cavalerii lui Columb — despre care se vorbește atât de mult, și în ce fel!, în Canada. Trebuie să fii orb pentru a nu vedea că orice organizație ocultă este un teren prielnic infiltrărilor de care avem atât de mult să ne temem.

Ceea ce trebuie să surprindă este că se găsesc catolici pentru a scuza, dacă nu pentru a aplauda încercări de acest fel sau precum aceea a faimoasei Ligi de la Münster.

Dar aceasta trebuie, fără îndoială, atribuită ignoranței lor. Fără altă discuție, vom invoca aici argumentul care decide totul pentru credinciosul sincer, acela al autorității Sfintei Biserici; și ne vom mărgini să amintim câteva documente emanate de la Sfântul Scaun, în care chestiunea este tranșată de la rădăcină, căci ele vizează însuși principiul societății secrete.

O declarație a Sacrei Penitențierii, din 21 septembrie 1850, fixează extensiunea Bulelor Pontificale date împotriva societăților de acest fel. Ea arată că: „Asociațiile care profesează că nu complotează nimic împotriva Religiei sau a Statului și,

cu toate acestea, formează o societate ocultă confirmată prin jurământ, sunt cuprinse în aceste Bule."

O instrucțiune a Sfântului Oficiu adresată episcopilor la 18 mai 1884 spune: Pe lângă aceste societăți — francmasoneria și societățile anticatolice — există alte secte interzise și care trebuie evitate sub pedeapsa unei greșeli grave, printre care trebuie mai ales rânduite toate acelea care cer de la adepții lor un secret pe care nu îl pot revela nimănui și o ascultare absolută față de șefi oculți.

La aceeași pagină, editorul *Acta S. Sedis* expune că toate societățile oculte sunt atinse de prohibițiile Bisericii, fie că cer sau nu un jurământ, pentru că sunt societăți contrare dreptului natural. Nu există, într-adevăr, potrivit dreptului natural și dreptului divin revelat, decât două societăți independente și desăvârșite: Biserica și Statul. Toate celelalte societăți trebuie să se lege de una sau de cealaltă; ele le sunt membre și nu poate exista asociație legitimă dacă nu depinde de Biserică sau de Stat.

Or, o societate secretă, prin simplul fapt al secretului, devine independentă de Biserică și de Stat, care nu au niciun mijloc de control relativ la organizarea, scopul și acțiunea ei.

O asemenea societate nu își are deci originea în dreptul natural, nici în dreptul divin revelat; autoritatea care o guvernează nu vine de la Dumnezeu; ea vine deci de la demon și este în mod fundamental ilegitimă.

Acesta este, în substanță, comentariul decretelor Sfântului Scaun.

În aplicarea acestor principii, un Decret al Sfântului Oficiu din 20 iunie 1894 a interzis catolicilor să facă parte din cele trei societăți americane *Odd Fellows*, *Sons of Temperance* și *Knights of Pythias*, deși erau în chip ostensibil societăți de binefacere și de sprijin reciproc, deoarece cer de la membrii lor jurământul secretului și ascultarea fără condiții.

O scrisoare a cardinalului Monaco către cardinalul Satolli, delegat al Sfântului Scaun în Statele Unite, prescria episcopilor să refuze sacramentele, chiar în clipa morții, catolicilor care, avertizați cum se cuvine, ar refuza să părăsească aceste societăți.

Executarea acestui decret ridicând dificultăți practice destul de considerabile, din pricina sacrificiilor bănești deja împlinite de societari, cardinalul Parocchi a fost însărcinat de Papă să indice în ce condiții s-ar putea tolera cooperarea materială la aceste secte.

Iată începutul răspunsului său:

Preaeminență și Preasfințite Domn,

După condamnarea definitivă rostită de Sfântul Scaun împotriva celor trei societăți secrete stabilite în aceste regiuni sub numele de *Knights of Pythias*, *Odd Fellows*, *Sons of Temperance*, fiindcă sunt intrinsec rele, condamnare notificată

tuturor Ordinariilor acestor regiuni, după cum știe prea bine Eminența Voastră, niciun catolic vrednic de acest nume nu poate ezita să le privească drept grav ilicite. De aici rezultă deci în mod evident că toți și fiecare dintre cei care se numesc catolici sunt obligați, dacă nu voiesc să înfrunte un grav prejudiciu pentru sufletele lor, să părăsească societățile în care s-au înscris în vreun fel oarecare, să se despartă de ele și de fiecare dintre ele în mod absolut și să rupă complet orice relație cu ele. Cei care ar refuza să o facă ar trebui priviți ca nevrednici de sacramente, întrucât sunt încăpățânați în păcat.

Chestiunea este deci judecată.

Concluzie

Unde va fi deci adevăratul mijloc de apărare împotriva infiltrărilor ereziei, a căror primejdie se revelează din toate părțile? El nu s-ar putea găsi altundeva decât în supunerea inimii față de Biserică. Dar este acolo.

În epoca în care protestantismul invada țările catolice, Sfântul Ignațiu de Loyola a scris în cartea *Exercițiilor spirituale* admirabilele sale „Reguli de ortodoxie": „Reguli de urmat pentru a nu ne îndepărta niciodată de adevăratele sentimente pe care trebuie să le avem în Biserica militantă". Adaptarea la starea noastră prezentă s-ar face în mod firesc. Principiul lor este supunerea inimii față de tot ceea ce Biserica lui Iisus Hristos învață, atașamentul inimii față de tot ceea ce ea iubește și aprobă. Practica constă în a apăra, a lăuda tocmai tot ceea ce contradictorii ei atacă; în a lua partea fiecărei instituții criticate a ei, a fiecărei poziții amenințate; în a ne inspira din intențiile ei; în a accepta cuvântul ei de ordine, fără a-l interpreta după fantezia noastră. „Căci trebuie crezut că între Iisus Hristos, Domnul nostru, care este Mirele, și Biserica, care este Mireasa

Sa, nu există decât un singur Spirit care ne guvernează și ne conduce spre mântuirea sufletelor noastre, și că prin același Spirit și același Domn care a dat Cele Zece Porunci este îndrumată și guvernată Maica noastră, Sfânta Biserică."

Nu este deci în ceasul în care Vicarul lui Iisus Hristos, capul Bisericii Sale, își ridică atât de sus și atât de puternic glasul pentru a respinge încercările pernicioase de conciliere între eroare și adevăr și pentru a condamna amalgamul falselor sisteme religioase cu anumite adevăruri ale credinței noastre, când se cuvine unor catolici să exalte această conciliere sub forme mai mult sau mai puțin specioase, să vorbească despre sinteze noi și să pretindă a coborî barierele pe care mâna sa le întărește pentru apărarea noastră.

Nu este în ceasul în care Papa ne avertizează că mergem pe o cale greșită îndepărtându-ne de principiile acțiunii catolice și întemeind mai multă speranță pe alianța înșelătoare a liberalilor și a necredincioșilor moderați decât pe virtutea credinței, când catolicii pot, fără temeritate, fără riscuri de care ar fi răspunzători, să se încăpățâneze în nu știu ce a-confesionalism social, ca și cum ar fi mai inteligenți și mai luminați decât călăuza lor supremă.

Numai o credință micșorată și suficiența orgoliului explică aceste divergențe pernicioase.

Sentire cum Christo et cum Ecclesia!

Adevărul de Veacuri este o editură dedicată publicării textelor doctrinare catolice provenite din Magisteriu și din tradiția preconciliară. Oferă lucrări recunoscute, cu respectarea surselor și a sensului original al textelor. Activitatea sa urmărește claritatea, fidelitatea și transmiterea învățăturii.

adevaruldeveacuri.ro